Chr. Naumann.
Stockholm 1840.

Hederwärda
Bonde-Ståndets
Protocoller
wid
Urtima Riksdagen i Stockholm
år 1834.

Åttonde Bandet.

Stockholm, Kongl. Ordens-Boktryckeriet, 1835.

1834 den 30 October.

Plenum kl. 10 f. m.

Sedan Protocollet för den 27 i denna månad blifwit uppläst och godkändt, yttrade Hans Jansson från Elfsborgs Län: Jag utbeder mig att få anföra några ord, i anledning af hwad det nu justerade Protocollet innehåller, rörande behandlingen uti Constitutions-Utskottet utaf min motion, med förslag, till förekommande af olägenheterne utaf Ledamöters förfallolösa uteblifwande från förstärkta Utskotts sammanträden. Till förswar för Constitutions-Utskottets förfarande, att med fullkomlig tystnad förbigå nämnde motion, har man åberopat, att Utskottet, enligt Riksdags-Ordningen, icke wore förbundet, att afgifwa särskildt utlåtande öfwer sådane, af enskilte Riksdagsmän framställde Grundlagsändringsförslag, dem Utskottet ansett icke förtjena bifall. Om jag åfwen medgifwer, att detta påstående icke saknar stöd af Grundlagens ordalydelse, nödgas jag dock widhålla min förut yttrade åsigt, att Utskottet, med afseende på tidens och granlagenhetens fordringar, samt i likhet med hwad utaf de andra Utskotten iakttages, bordt åtminstone med ett eller annat ord omnämna tillwaron af de till Utskottet inlemnade, men derstädes ogillade motioner; och uti denna öfwertygelse styrkes

jag ytterligare, utaf det förhållande, att särskilte Ledamöters reservationer numera få åtfölja Constitutions-Utskottets Memorialer, sedan man insett olämpligheten af det wid Riksdagens början fattade beslut, att en sådan framställning af skiljaktige meningar icke kunde tillåtas. På grund af hwad jag så wäl nu, som i sista plenum yttrat, anser jag Constitutions-Utskottet hafwa felat deruti, att det icke ens omtalat, mindre beswarat, min ifrågawarande motion; och anhåller jag, att detta förklarande af mißnöje med Utskottets anmärkte uraktlåtenhet måtte uti Protocollet antecknas.

Härtill genmälte vice Talmannen Jon Jonsson, att hwad först anginge Hans Janssons klagan öfwer den tystnad Utskottet iakttagit, i afseende på den ifrågawarande motionen, så wore Utskottets förfarande i denna del grundadt på Riksdags-Ordningens tydliga föreskrift, hwilken måste tjena till efterrättelse, intill deß Hans Jansson, eller någon annan Representant, deruti, i grundlagsenlig ordning, utwerkat rättelse och förändring. Beträffande åter beslutet, att reservationer icke fingo åtfölja Constitutions-Utskottets Betänkanden, så upplyste vice Talmannen, att detsamma endast affett sådane tillfällen, der Utskottet äger att yttra sig med Rikets Ständers beslutanderätt; hwaremot, i andra frågor, Ledamöterne icke wore betaget, att låta deras särskilta meningar komma till Riks-Ståndens kännedom, medelst bifogande af reservationer wid Utskottets utlåtanden. Att så äfwen en eller annan gång skett, innefattade således icke någon afwikelse från ofwanberörde beslut, hwilket

aldrig blifwit fattadt i widsträcktare måtto, än vice Talmannen nu uppgifwit.

Petter Jönsson från Jönköpings Län förenade sig med Hans Jansson och ansåg Constitutions-Utskottet icke böra undandraga sig, att beswara eller omnämna framställde motioner, äfwen då de ej wunne afseende, helst ett motsatt förfarande kunde bilda wådliga prejudicater, till obehörig inskränkning uti yttranderätten.

Till slutlig upplysning uti förewarande fråga, uppläste Secreteraren hwad 29 §. Riksdags-Ordningen stadgar, för den händelse, att Constitutions-Utskottet icke funnit skäl, att gilla och till Rikets Ständers pröfning öfwerlemna något förslag till ändring eller förklaring af Grundlagarne, som Utskottet af en Riksdagsman emottagit.

Nils Strindlund från Wester-Norrlands Län begärde ordet och utlät sig: Ett anförande af Sven Heurlin, intaget uti det nyß upplästa Protocollet, ger mig anledning att påkalla Ståndets uppmärksamhet till ett förhållande, hwarom jag först efter sista Plenum erhållit tillförlitlig kännedom. Uti frågan om Jemtländska roteringen, har Heurlin, till klander, dels af Stats-Utskottet enskildt, dels ock af Utskottet gemensamt med Regeringen, förklarat det wara i högsta måtto orimligt och icke enligt med sundt förnuft, att Staten skulle göra uppoffringar till lindring uti roteringsbeswåret inom en wiß provins.

Härwid synes Heurlin hafwa förgätit, huruledes, wid första Riksdagen, Ståndarne och Regeringen, med afseende på billighetens fordringar, till understöd af swaga rotar i Kronobergs Län, anslogo ett betydligt spanmålsbelopp, utgörande, enligt Stats-Contorets uträkning, något öfwer 101 tunnor till Kronobergs, samt 21 tunnor 14 kappar till Calmar Regemente, eller tillsammans 122 tunnor 14 kappar, hwilken spanmål kommer att allt framgent till nyßberörde ändamål utgå. Jag will ej fästa mig wid de mindre paßande uttrycken uti Heurlins ofwananförde yttrande, utan endast anmärka olämpligheten deraf, att Heurlin nu så starkt fördömer en åtgärd, hwilken dock nyligen beredt en icke obetydlig fördel för hans egna Committenter. Då Heurlin bestridt allt understöd från Statens sida åt de roteringsskyldige i Jemtland, hade consequensen fordrat, att han, med anledning af 56 §. Riksdags-Ordningen, tillika gjort framställning om indragande af den till Rotehållarne i Kronobergs Län anslagne spanmål; ty icke står det wäl tillsammans, att å ett ställe medgifwa bibehållandet af en undsättning, hwars bewiljande, å ett annat, anses stridande mot sundt förnuft. För egen del mißunnar jag ingalunda Kronobergs Län, hwad till deß rotering blifwit anwisadt, att af Statens tillgångar utgå; men jag yrkar, att de roteringsskyldige i Jemtland, der tillståndet är fullt ut så ömmande, som i förstnämnde Provins, måtte, för de återstående trenne åren, få uppbära hwad Utskottet i sitt Betänkande föreslagit.

Härwid aflemnade Strindlund till Protocollet en så lydande uträkning:

"Från Kronobergs Län:

Till Kronobergs Regemente utgår till swaga rotars understöd, jemnlikt Kongl. Brefwet den 15 Augusti 1829:

Konga Fögderi	11	tunnor	28	kappar,
Kinnewalds d:o	23	—	25	—
Albo	14	—	$7\frac{1}{3}$	—
Sunnerbo d:o	51	—	14	—
	101	tunnor	$10\frac{1}{3}$	kappar.

Till Calmar Regemente:

i Uppwiddinge Fögderi .	21	—	14	—
	122	tunnor	$24\frac{1}{3}$	kappar."

Heurlin: Den spanmål, som blifwit anslagen till understöd för swaga rotar uti Kronobergs Län, räcker ej långt, då den måste fördelas på så många, och jag befarar, att man wid nästa Riksdag får erfara ytterligare klagomål, af de roteringsskyldige i min hemort. Hwad åter angår förhållandet med roteringen i Jemtland, så ömmar jag derföre, lika mycket som någon annan, men jag har yttrat den öfwertygelse, hwilken jag ej heller nu kan frångå, att det af Utskottet föreslagna årliga bidrag af 4,000 Rdr icke är något lämpligt sätt att afhjelpa den öfwerklagade nöden, samt att denna utwäg i öfrigt medförer många olägenheter.

Hwad sålunda, i anledning af Protocollet för den 27 October, blifwit yttradt af Hans Jansson, vice Talmannen, Petter Jönsson, Strindlund och

Heurlin skulle uti Protocollet för denna dag intagas.

Till förnyad handläggning föredrogos nu, i ett sammanhang, Högwördige Preste-Ståndets Protocollsutdrag för den 23 October, med förslag till några åtgärder å Rikets Ständers sida till beredande af Riksdagens skyndsamma afslutande, samt Per Jönssons från Christianstads Län motion, att öfwer återremißer af Betänkanden, öfwerläggning icke må ske i Utskottens afdelningar, utan genast i Plena.

I anledning af sistnämnde förslag, erinrade Secreteraren, att Riksdags-Ordningen icke innefattade föreskrift af något wiß arbetssätt inom Utskotten, utan wore det öfwerlemnadt åt Utskotten och deras Ordförande, att härom sjelfwe öfwerenskomma och besluta, på sätt dem lämpligast syntes, wid hwilket förhållande, och då det i allt fall bleswe swårt, om icke omöjligt, för Riks-Ståndenen, att på förhand bestämma det tjenligaste sättet för särskilde frågors behandling, Secreteraren hemställde, huruwida Per Jönssons motion wore ändamålsenlig och werkställbar.

Petter Jönsson från Jönköpings Län: Jag hade intet emot, att fara härifrån i morgon dag, och jag skulle gerna instämma uti Preste-Ståndets inbjudning, om jag icke funne det wara alldeles omöjligt, att Utskotten skulle kunna afsluta sine arbeten till den 10 November. I sammansatta Lag- och Oeconomie-Utskotten hafwa wi t. ex. obeswarade åter-

remißer på 30, 40, ja 100 ark. Ur denna maßa skall Secreteraren först sammandraga och uppställa de särskilta anmärkningar, som i Ståndenn blifwit yttrade; derefter förekommer frågan på Afdelningen och sist i Pleno, och ingen kan nu på förhand bestämma inom hwilken tid allt detta medhinnes. Att åter afsluta Riksdagen med oförrättade och oafgjorda ärender, anser jag wådligt och opaßande. Af sådane skäl, kan jag icke antaga inbjudningen, annat än med den förändring och tillägg, att Utskotten må höras och yttra sig angående den tid, som ännu erfordras för afgörandet af derstädes anhängiga frågor, samt att Ståndenne först derefter begära Riksdagens afslutande inom någon wiß termin uti December eller Januari månad. Såsom inbjudningen nu är uppställd, anser jag den icke kunna bifallas.

Talmannen upplyste, att wid den conference, som den 22 i denna månad hållits emellan Herr Landtmarskalken, Talmännen och Ordföranderne i Utskotten, hade, bland annat, fråga uppstått om widtagande af möjliga åtgärder till Riksdagens snara afslutande. Ordföranderne, som derwid medhaft särskilta listor öfwer de mål, hwilka ännu återstodo att i Utskotten handlägga och afgöra, hade icke kunnat bestämma någon wiß tid, inom hwilken sådant wore werkställbart, men de hade enhälligt utlofwat, att, så mycket som möjligt, påskynda ärendernas gång, hwar inom sitt Utskott; hwaremot Talmännen, å deras sida, öfwerenskommit, att, till befordrande af Utskottsarbetenas oafbrutna gång, icke utsätta Plena oftare, än det oundwikligen erfordrades. Sålunda hade weder-

börande redan warit betänkta på det skyndsamma fullbordande af Riksdagsgöromålen, som nu wore i fråga, och Talmannen ansåg, för sin del, att man i denna sak icke kunde komma till något ändamålsenligare eller bestämdare beslut, än det, som å Conferencen blifwit widtaget.

Nils Strindlund från Wester-Norrlands Län: Äfwen jag finner det icke wara tänkbart, att Utskotten hinna afgöra alla hwilande mål till den 10 November. Deremot gillar jag, till sjelfwa grunden, Preste-Ståndets inbjudning, och föreslår deß antagande, på så sätt, att den 1 December bestämmes såsom den dag, hwarinom Utskotten skola med sine Utlåtanden till RiksStånden inkomma; börande Med-Stånden anmodas, att uti denna förändrade tidsbestämmelse med oß sig förena. I Landsorterne följer man med spända ögon fortgången af wåra förhandlingar, den allmänna rösten åskar ett snart slut på den långwariga Riksdagen, äfwen om derigenom åtskillige frågor lemnades oafgjorde; ja, det skulle till och med wäcka en rättmätig fägnad, om Bewillnings- och Bränwins-Författningarne blefwo oförändrade, i stället för de förslag, som i deßa ämnen nu äro å bane. Skall man, såsom hittills skett, uti Bankosamt sammansatta Lag- och Banko-Utskotten, fortfara att för hwarje §. som är i fråga, anwända en dag till att tala öfwer sjelfwa principen, och en annan dag att tala öfwer tillämpningen och beslutet, så kunne wi påräkna, att nu, som sist, förblifwa tillsammans i fulla 17 månader, och det med den påföljd, att wi få fara hem med Bewillningen förhöjd

till 50 procent, ty så stor tillökning innefattar wäl den föreslagna bränwinsskatten, om icke den öfriga Bewillningen jemwäl skulle uppdrifwas dertill. Hwad angår Per Jönssons motion, så kan jag ej bitråda densamma. I Utskotten förekomma nemligen återremißer, hwilkas blotta läsning upptager 2:ne weckor, och det bör öfwerlemnas åt Utskotten sjelfwe, att bestämma arbetssättet för dylika och andra händelser.

Nils Månsson från Malmöhus Län: Jag instämmer med Strindlund deruti, att Utskotten omöjligen hinna afgifwa sina utlåtanden till den 10 Nov., åfwensom att Per Jönssons förslag icke är antagligt. Exempelwis får jag nämna, att Ekonomi-Utskottet består af 3:ne Afdelningar, hwilka sammanträda, en med Stats-, en med Lag-, och en med Bewillnings-Utskotten, och i förstnämnde Utskott skulle åtminstone ärendernas owilkorliga handläggning genast in pleno medföra mera uppehåll, än skyndsamhet. Strindlund anförde ett par Författningar, hwilkas bibehållande skulle wäcka större fägnad, än antagandet af föreslagne förändringar; dertill lägger jag Stångsel-Förordningen, som wäl heldre må förbliswa orubbad, än förbättrad, på sätt det framställda nya projectet innehåller.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Jag tror, att wi, så widt möjligt är, böre beflita oß om Riksdagens snara afslutande, och sämedelst gå icke allenast wår egen, utan äfwen hela landets önskan till mötes. Wi äro dock twungne, att arbeta inom de former, Grundlagarne utstaka, och så länge deßa former icke

äro förändrade, anser jag det wara omöjligt, att, för Riksdagens upplösning, fastställa någon på förhand bestämd tidpunkt. För att Preste-Ståndets förslag skulle leda till åsyftad påföljd, erfordrades, i min tanke, att den underdåniga skrifwelsen till Kongl. Maj:t tillika uttryckte den begäran, att Kongl. Maj:t wille ålägga Ståndernе, att tiga wid ärendernas föredragning, och endast yttra sin mening medelst Ja och Nej; på annat sätt låt det sig icke göra, att med säkerhet bestämma wåra sammanträdens slut till Jul. Wißt är det sannt, att Representanterne ofta mißbruka rättigheten att tala; dock tror jag mig, wid anställd jemnförelse, hafwa funnit, att wårt Stånd lika litet gjort sig förtjent af någon påminnelse i detta afseende, som wi och wårt Canzli i öfrigt stå efter med göromålen. Min mening är i korthet den, att Riksdagen bör afslutas, så fort sig göra låter, dock icke med uppoffrande af det wilkor, att alla mål och ärender blifwa i grundlagsenlig ordning genomgångne och behandlade. Sådane inbjudningar, som den närwarande, tjena ej att minska, endast att öka öfwerläggningarnes längd. De härleda sig från ett begär, att wara behaglig, medelst yrkande på skyndsamhet; men, när det slutligen kommer derhän, får man oftast se, att hwarken de inbjudande, eller de som antaga inbjudningen, befordra, utan snarare fördröja, det efterlängtade slutet.

Secreteraren uppläste härwid ett från Wälloſl. Borgare-Ståndet ankommet Protocolls-utdrag, enligt hwilket Preste-Ståndets ifrågawarande inbjudning,

wid föredragning den 27 October, blifwit af Borgare-Ståndet icke antagen.

Ola Jeppsson från Blekinge Län: Jag delar deras tanke, som ansett någon wiß dag för Riksdagens afslutande icke kunna bestämmas. Deremot hemställer jag, om icke Ståndet borde wid detta tillfälle yttra den önskan, att man arbetade tidigare om morgnarne och sednare in på nätterne uti det eller de Stånd, der man nu icke hinner följa med wid ärendernes afgörande, och der lärda månner, med deras tal, understundom förorsaka återremißer, af den widlyftighet, att de ankomma till Utskotten till och med fem weckor senare än från de andra Stånden. Afwenledes tror jag, att det skulle bidraga till möjligheten af göromålens afslutande inom återstående 7 weckor till Jul, om Utskottens Ordförande, i stället för att hålla sammanträden endast på förmiddagarne emellan kl. 10 och 1, började kl. 9 och fortsatte öfwerläggningarne jemwäl om eftermiddagarne. En påminnelse härom till Ordföranderne wore icke utan nytta. I händelse den erinran om skyndsamhet med ett wißt ärendes föredragning, som för någon tid sedan lemnades Ordföranden i Bewillnings-Utskottet, framställts sex weckor förr än som skedde, skulle nämnde Utskott nu hafwa warit i det närmaste färdigt med sina arbeten.

Johannes Andersson från Jönköpings Län: Jag röstar för bifall till inbjudningen, dock med den förändring i afseende på tiden, som Strindlund föreslagit. Wi böra ej afslå det tillfälle, nu lem-

nas, att yrka på Riksdagens snara slut. Wåra committenters önskan härutinnan är enhällig och så mycket mera rättmätig, som erfarenheten wisat, att Riksdagarnes långwarighet endast medfört ökade skatter, samt minskade privilegier för jordbruket. Om wißa ärenden, såsom bränwins- och stångselfrågorne, icke medhunnos, utan måste lemnas oafgjorde, med bibehållande af förra stadganden, tror jag, att wi skulle blifwa än mera wälkomne hem.

Olof Olofsson från Östergöthlands Län: Jag förenar mig med Strindlund och är förwißad, att wåra hemmawarande med fägnad skulle emottaga den underrättelse, att det nya Bränwinsförfattningsförslaget icke hunnit antagas, utan att den gamla förordningen komme att efterlefwas; äfwensom de icke skulle anse såsom någon förlust, utan snarare som en winst, om wi nödgades lemna oafgjorde frågorne om grundräntornes utgörande, samt om stångselskyldigheten.

Med Strindlund och Olof Olsson förenade sig Lars Gezelius från Dalarne, Samuel Andersson från Östergöthlands, Göran Jonasson från Kronobergs, Johan Erik Jansson från Wermlands, Petter Andersson från Hallands, Johannes Svensson och Anders Pålsson från Jönköpings, Erik Hansson och Nils Persson från Örebro Län, med många flere.

Anders Andersson från Westerås Län: Äfwen jag räknar mig till dem, som önska ett snart slut

på Riksdagen; men hwad angår Strindlunds anmärkning wid discussionernes widlyftighet inom Banco-Utskottet, så torde det klandrade förhållandet icke kunna räknas Utskottet till last, utan heldre böra anses såsom en nödwändig följd af det wigtiga och inwecklade uti sjelfwa öfwerläggningsfrågorne, hwilka fordra att betraktas på alla sidor, och Utskottet lärer wäl förtjena förlåtelse derföre, att det behandlar sakerne med en omsorg, hwarförutan någon god utgång icke är att påräkna.

Per Nilsson från Christianstads Län: Jag älskar hemmet så mycket, som någon annan, och, med afseende å den kostnad wåra Committenter få widkännas af Riksdagens långre fortsättande, wille jag gerna förena mig uti Preste-Ståndets inbjudning, om jag icke funne densamma innebära en omöjlighet. Jag anser således Högwördige Ståndets framställning icke föranleda till annan åtgärd, än att läggas ad acta. Flere Ledamöter hafwa tillkännagifwit den önskan, att Riksdagen kunde slutas, innan bränwinsbränningsfrågan blefwe slutligen afgjord; men då denna fråga redan är uti Stånden genomgången och discuterad; wore det wäl troligt, att beslut deri hunne fattas äfwen inom den tid, som blifwit föreslagen för Riksdagens upplösande.

Strindlund: Hwad angår Hans Janssons framställning derom, att Rikets Stånder skulle åläggas att tiga, samt förbjudas att begagna deras talförmåga, så anser jag densamma böra förfalla, såsom åsyftande ett hinder för det, som icke kan hindras,

ehuruwäl jag dock medgifwer, att det understundom wore ganska helsosamt, om Grundlagen gåfwe anledning till fastställande af någon inskränkning uti talfriheten. I sjelfwa saken är jag af den öfwertygelse, att, derest icke en hwar, särdeles i de andra Stånden, söker att sätta en gräns för de långa talen, komma wi att wara tillsammans ända inpå wärdagen, till föga båtnad för wåra Committenters rätt och bästa. Deremot, om man allwarligen föresätter sig att hejda talet i sin fart, om Utskotten förbindas att inkomma med sina utlåtanden till den 1 December, samt om Riksdagens slut bestämmes till någon senare dag i samma månad, skall den talträngde äga en lämplig påminnelse, att icke onödigtwis orda bort tiden, och de wigtigaste saker kunna afgöras, innan Ståndderne åtskiljas.

Häruti instämde Olof Olofsson och Samuel Andersson från Östergöthlands, Per Eriksson och Bengt Eriksson från Wermlands, Daniel Danielsson, Erik Hansson, Erik Olsson och Lars Olsson från Örebro Län, med flere.

Anders Nilsson från Östergöthlands Län, skriftligen: Om ej mera winnes, genom antagande af förewarande inbjudning, winnes åtminstone egen tillfredsställelse att hafwa wisat sig willig efter förmågan bidraga till slut på detta, för wåra Committenter betungande Riksmöte. De skola wärdera denna wilja, äfwen om deß werkan, som ty wärr troligen händer, af andra intereßen undertryckes. Af detta

skäl

skäl och äfwen der, att Kongl. Maj:ts Nådiga swar på afgjorda grundlagsfrågor, genom underdåniga skriswelsen troligen tidigare framkallas, samt Ståndernе få del af tilläfwentyrs ännu förestående Kongl. Propositioner och blifwa i tillfälle dem grundlagsenligt handlägga, yrkar jag, att inbjudningen måtte antagas.

Per Jönsson från Christianstads Län: Då i andre Stånd fråga blifwit wäckt om sättet för Riksdagens förkortande, då den allmänna rösten från orterne är så mycket mera enhällig i detta afseende, som man der icke anser sig hafwa något godt att af Riksdagen wänta, och då jag icke ansåg Preste-Ståndets förslag wara för ändamålet lämpligt, wäckte jag den framställning, som innefattas uti min nu föredragne motion, i öfwertygelse att åtminstone något derigenom kunde winnas. Det är wäl så, att Utskotten inrätta deras arbetsordning, såsom de wilja, men detta hindrar icke Ståndeн, att yttra sig derom, och jag hade trott, att wi kunnat antaga mitt förslag. Åtminstone borde deß innehåll komma till kännedom af Ridderskapet och Adeln, hwars Ledamöter äro Ordförande i Utskotten. Slutligen får jag försäkra, att Bewillnings-Utskottet numera icke uppehåller Riksdagens fortgång och afslutande.

Anders Eriksson från Örebro Län: Jag tilltror mig icke att bedömma, huru snart Utskotten böra hinna fullborda deras arbeten, men jag hyser den tillit till ett helt Stånd, eller Preste-Ståndet, att det

någorlunda rigtigt uträknat saken. Derföre, då jag betänker den allmänna klagan, som förspörjes öfwer Riksdagens längd, will jag rättfärdiga mig inför mine Committenter och inför mig sjelf, medelst biträdande af den gjorda inbjudningen, dock så, att den af Preste-Ståndet antagna termin förlänges från den 10 November till den 1 eller någon annan dag i December, före Jul, dit wi ännu hafwa omkring 8 weckor. Hwad i öfrigt angår Bewillnings-Utskottets Ordförande och Ledamöter, så tror jag, att wi snart skola få slut på arbetet i nämnde Utskott. Hufwudsakligen återstår endast Tullbewillningsfrågan; och den Allmänna Bewillningen kan ej slutligen regleras innan Statsbristsumman warder bestämd.

Anders Andersson från Skaraborgs Län önskade wäl snart slut på Riksdagen, om möjligt wore, till Jultiden; men han ansåg Preste-Ståndets förslag icke wara lämpligt och werkställbart.

Lars Larsson från Elfsborgs Län: Jag tror ej, att någon skall med större glädje, än jag, upplefwa den dag, då Riksmötet afbläses. Om nu så är, hwad sakkännare synes hafwa anat, att wi med heder inför Konungen och wåra Committenter hunne sluta wår sammankomst, utan att hafwa afgjort frågorna om bränwinsbränningen, om sjötullen, om bewillningsgrunderne, om Bankens förwaltning, o. s. w., så förklarar jag mig nöjd, att en wiß dag bestämmes för Riksdagens owilkorliga upplösande. Finnes det åter wara omöjligt, att stadga en wiß tid för alla ärenders slutliga behandling, och kunne wi icke, som

nyß nämndes, med heder fara från ofullåndadt arbete, anser jag det endast wara ändamålslöst och tidsödande, att sysselsätta oß med sådane förslag, som nu ventileras. De förutsätta deßutom nödwändigt en föregående revision, till bestämmande af hwad som borde afgöras eller hwila, ty alldeles otänkbart wore det, att alla frågor skulle hinna i wanlig ordning afslutas inom den korta tid man welat anslå. I stället derföre, att, såsom nu, upptaga timmar, dagar och weckor med onödige discussioner, böre wi, en hwar i sin stad, beflita oß, att med nit och arbetsamhet befordra årendernes lagliga gång. Detta är det bästa sätt att få slut på Riksdagen.

Anders Danielson från Elfsborgs Län: De yttranden, som nu blifwit afgifne, ådagalägga tillräckligen, huru illa representationen är sammansatt och huru tunga de former äro, inom hwilka den måste röra sig. Det är dock icke wårt fel, att deßa former endast småningom, och ej i hast, eller på en gång, kunna förändras eller omskapas, och så länge de fortfara att existera, äro wi nödsakade att låta dem lända oß till efterrättelse. Att Preste-Ståndet, utan hinder af denna sanning, ansett sig kunna framkomma med den inbjudning, som nu är i fråga, har sin grund deruti, att Högwördige Ståndet endast fästat afseende på angelägenheten af Bewillningens bestämmande, men deremot alldeles förgätit och åsidosatt det allmänna intereße, man i landet hyser för utgången af andra wigtiga frågor, såsom rörande Paßevolanceen, Grundräntorne, Folkskolorne, Privat-Banker och Hypotheks-inrättningar, o. s. w. Det är

i sanning lyckligt, att tillhöra den $\frac{1}{4}$:del af Riksförsamlingen, som icke anser sig behöfwa taga i betraktande, huruwida nyßberörde angelägenheter hinna ordnas eller måste lemnas oafgjorde. Så är ej förhållandet med oß. Aktningen för wåra Committenter fordrar, att wi arbeta till slut och icke åtskiljas med oförrättade ärenden. Afgörandet af Bewillningsfrågan kunna wi icke undkomma, och folket will åfwen på öfrige föremål för wåra öfwerläggningar se en utgång, hurusom helst den må blifwa, ty det goda, som nu möjligen förfelas, kan wäl en annan gång tillwägabringas, och tiden går framåt till förbättring. Wi hafwa nyß hört, att Utskotts-Ordföranderne af Talmännen erhållit uppmaning till skyndsamhet med återstående arbeten, och om hwarje Representant inom sig beslutar, att anwända all flit och ihärdighet wid Riksdagsgöromålens behandling, tycker jag, att något widare icke kan å Ståndernes sida åtgöras för Riksdagens förkortande. Att ingå till Kongl. Maj:t med en sådan underdånig anhållan, som uti inbjudningen föreslås, finner jag destomera olämpligt, som Kongl. Maj:t derförutan, i alla fall, äger rätt, att när som helst aflysa Riksdagen. Då emedlertid Kongl. Maj:t af Nådig omtanka för wår öfwerläggningsfrihet, icke begagnat denna rätt, och ej heller å deß sida welat göra någon framställning om Riksdagsärendernes förtidiga afslutande, hoppas jag, att Rikets Ständer sjelfwe ej skola lägga något hinder för den ordningsenliga fortgången af deras sammankomst. Det är wår pligt, att anwända all den skyndsamhet, som är möjlig, utan förhastande; men att inwerka på yttranderätten, medelst föreskrift huru mycket, eller huru

litet en hwar skulle få tala, o. s. w., anser jag ej wara paßande att nu föreslå. På grund af hwad jag nu anfört, instämmer jag med Wälloſl. Borgare-Ståndet deruti, att inbjudningen icke bör antagas.

Häruti instämde Thomas Nilsson och Tufve Månsson från Skåne, Johan Jacob Rutberg från Norrbotten, m. fl.

Anders Johansson Brissman från Skaraborgs Län förenade sig med Strindlund, och ansåg Med-Stånden böra inbjudas till förening i det beslut, att Riksdagen skulle slutas före Jul, samt Utskotten till den 1 December inkomma med återstående Utlåtanden.

Hans Jansson förenade sig med Lars Larsson och Anders Danielson samt tillade: om det wore möjligt, att wi med heder kunde åtskiljas så snart, som nu blifwit föreslaget, skulle jag med uppräckta armar emottaga inbjudningen; men då jag befarar, att så icke är, utan att wår förtidiga skingring komme att se ut, som då man i fält löper sin wåg uti det afgörande ögonblicket, kan jag icke förändra den öfwertygelse jag förut yttrat. Strindlunds förslag, att Utskotten skulle afgifwa deras Betänkanden till den 1 December, samt att tiden derifrån och till Jul skulle anwändas till discussion inom Stånden, klingar wäl icke så illa, men jag frågar, kunde det ej lätt hända, att wißa Stånds-Ledamöter skyndade att anmäla sig till upprop och sedermera ensamme talade bort hela den inskränkta discussionstiden, utan att

tillfälle lemnades för andre, att framkomma med wederläggning af de förres anföranden? På grund af denna betänklighet, samt af den erfarenhet jag i öfrigt wunnit om sakernes gång, anser jag Strindlunds project lika litet ändamålsenligt, som Preste-Ståndets.

Petter Jönsson från Jönköpings Län: Sedan Strindlund föreslagit den 1 December, i stället för den 10 November, så förenar jag mig med honom och anhåller, att Talmannen wille framställa Proposition till bifall af inbjudningen, med nyßberörde förändring.

Anders Nilsson från Malmöhus Län: Efter wunnen kännedom om hwad som förefallit och blifwit öfwerenskommit på den af Talmannen omförmälde Conference, anser jag inbjudningens antagande wara utan nytta och ändamål. Det är bäst, att hwar och en arbetar efter sin förmåga, under ihågkommande af Allmänhetens längtan efter Riksdagens slut; men det wore ett klanderwärdt slarf, att så brådskynda med Riksdagsärenderne, att de wigtigaste af dem likasom öfwerlemnades till afgörande af slumpen.

Strindlund: Hans Janssons anmärkning träffar mig så mycket mindre, som icke jag, utan han sjelf, först wäckte fråga om förbud emot widlyftigt ordande. Jag åsyftade allenast, att en hwar, af egen rättskänsla, borde beflita sig om, att icke tala mera, än som oundgängligen behöfdes. Såsom contrapro-

position till antagande af inbjudningen, yrkar jag, att Talmannen måtte framställa mitt förslag, att Riksdagen bör afslutas emellan den 15 December och Jul, samt Utskotten föreläggas, att inom den 1 December inkomma med Utlåtanden uti afgjorde frågor.

Per Jönsson från Christianstads Län medgaf, uppå derom af Secreteraren gjord framställning, att hans, under öfwerläggning warande motion finge förfalla.

Sedan discussionen förklarats wara slutad samt Talmannens särskildt framställde propositioner till bifall och till afslag af Högwördige Preste-Ståndets inbjudning blifwit med blandade Ja och Nej beswarade; så utbad sig Secreteraren, att få göra Ståndet följande förslag till proposition: "Antager Ståndet den gjorda inbjudningen i så måtto, som att Ståndet, i anledning deraf, beslutar, att Utskotten anmodas, att med alla sina Betänkanden inkomma till Riks-Stånden inom den 1 nästinstundande December; och skola Respectiwe Med-Stånden wördsamt och wänligen inbjudas att bitråda detta beslut."

Strindlund: Den nu uppläste propositionen kan jag ej godkänna, ty wi hafwa ej något answar på Utskotten, om de underlåta, att till den utsatte tiden inkomma med deras Betänkanden; och i sådan händelse, blefwe det derefter för sent, att hos Kongl. Maj:t anhålla om Riksdagens afslutande i år. Der-

före yrkar jag propositionens uppställande sålunda, att i sammanhang med föreläggandet för Utskotten, föreslås en sådan underdånig skrifwelse, som innefattas i 1:sta punkten af Preste-Ståndets inbjudning, och anser jag detta tillägg så mycket angelägnare, som Utskotten derigenom sattes lika som i klämman och funno sig nödsakade att fullborda sine arbeten till utsatt tid. Hwad särskildt angår Stats-Utskottet, så hafwe wi der gjort slut på alla inkomne motioner, så att nu icke återstår mer, än att beswara återremißer, samt uppgöra förslag till Reglemente för Riksgälds-Contoirets förwaltning.

Secreteraren erinrade, att bestämmandet af en wiß tid för Riksdagens afslutande, åfven om det antoges, att Utskotten inom föresatt dag afgifwit alla sine Betänkanden, innefattade en orimlighet, då de från Utskotten inkomne Utlåtanden kunde wara af beskaffenhet att föranleda till återremiß, förnyad handläggning i Utskotten, ytterligare discussion i Stånden, förslag till sammanjemkning af olika beslut, och slutligen till voteringar i förstärkta Utskott; och kunde på förhand icke bestämmas hwad tid till allt detta erfordrades.

Nils Månsson: Jag instämmer uti hwad Secreteraren nu yttrat och godkänner det framställda förslaget till proposition. I öfrigt will jag erinra om förhållandet med Anders Danielsons, wid Riksdagens början wäckte, motion, att Stats- och Bewillnings-Utskotten skulle föreläggas, att inkomma med Betänkanden öfwer Statsregleringen och Be-

willningsgrunderne. Wi hafwa sett, huruledes det icke gått an för Utskotten, att uppfylla den då yttrade önskan, och jag befarar, att någon bättre framgång ej heller nu är att påräkna utaf den föreslagne tidsbestämmelsen.

Hans Jansson: Jag hemställer, huruwida det är tänkbart, att kunna fastställa en bestämd termin för Riksdagens upplösande, då det icke ens är säkert, om ej Regeringen ytterligare framkommer med nya propositioner till Ständerne. Wi skulle sluteligen bliswa satte i nödwändighet, att icke yttra annat, än Ja och Nej, om wi antoge Strindlunds förslag; och jag kan så mycket mindre bitråda detsamma, som Anders Danielsons nyßberörde, med stöd af Grundlagen, wäckte motion icke ansågs förtjena något afseende, utan helt enkelt lades ad acta. Jag godkänner det beslut, som Secreteraren föreslagit, och jag uppmanar dem, som yttrat en annan åsigt, att närmare tänka på saken.

Strindlund: Jag will ej förmoda, att Regeringen skulle bifalla Riksdagens afslutande till Jul och, det oaktadt, framlägga nya propositioner. Få wi ytterligare emottaga sådane, så är det ådagalagdt, att det är Regeringen sjelf, som önskar Riksdagens fortfarande.

Hans Jansson: Då förhållandet är sådant, som Strindlund nu anfört, så frågar jag, hwad wi wunno genom antagandet af hans förslag?

Anders Danielson: Jo! måhända, att endast bewillningsfrågorne blefwo afgjorda, men alla andra ärenden kommo att hwila i ofullbordadt skick. Jag gillar Sekreterarens förslag till proposition.

Nils Månsson: Jag finner den föreslagna underdåniga skrifwelsen wara mindre behöflig, jemwäl i anseende dertill, att Ståndet ännu icke fått emottaga Nådigt swar å deß framställde anhållan om Riksdagens prorogation. Skulle bifall hårtill lemnas, så wore nu ifrågawarande åtgärd alldeles öfwerflödig.

Johan Bengtsson från Wester-Norrland: Jag yrkar proposition till antagande eller afslag af Preste-Ståndets inbjudning. Sekreterarens förslag innefattar en ny och särskild fråga.

Den af Sekreteraren nyß förut upplästa, här ofwan intagna proposition framställdes nu af Talmannen, men beswarades både med Ja och Nej; hwarföre uppsattes och föreslogs en så lydande voteringsproposition: "Beslutar Ståndet, i anledning af den nu gjorda inbjudningen, det Rikets Ständer böra hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes utsätta Riksdagens afslutande till någon dag emellan den 15 nästkommande December och Jul, samt att Utskotten anmodas, att med sine Betänkanden i alla nu oafgjorda ämnen till Rikets Ständer inkomma innan den 1 December; och inbjudas Medstånden, att detta beslut biträda.

Wid detta förslag anmärkte Strindlund, att ordet "anmodas" borde, i enlighet med uttrycken i Grundlagen, förändras till "föreläggas".

Hans Jansson: Jag kan ej gilla den framställda contrapropositionen, utan anser densamma innefatta en lika stor grundlagswidrighet, som anhållan om Riksdagens prorogation, enär Kongl. Maj:t äger obestridlig rätt att, wår bön förutan, afsluta Riksdagen, då honom så för godt synes.

Nils Månsson: Till Talmannen och Sekreteraren hemställer jag, huruwida den sednast föreslagna propositionen är Grundlagsenlig, eller om den ej innefattar en begäran, hwilken å Ståndets sida icke är lämplig? Utaf fastställandet af en wiß tid för Riksdagens afslutande, kunde äfwen den följd inträffa, att icke alla ärenden medhunnos i Stånden, utan komme det att bero på Ordföranderne, att företaga hwad de wille, såsom t. ex. bewillnings- och beskattningsfrågorne, men deremot förbigå allt, som rörde andra angelägna ämnen, såsom skjutsen, folkunderwisningen, näringarne o. s. w.

I anledning af hwad sålunda blifwit anmärkt, erinrade Secreteraren, att Grundlagen ingenstädes förbjöd Rikets Ständer att hos Kongl. Maj:t begära Riksdagens afslutande å wiß tid; utan wore det twertom i Riksdagsordningen föreskrifwet, att Ständerne böra gifwa tillkänna då Riksdag är så fullständad, att densamma kan afslutas. Att åter Rikets Ständer, genom Riks-Ståndens pluralitet, kunna förelägga Utskotten tid till deras Betänkandens afgifwande, wore uttryckligen stadgadt uti 44 §. Riksdags-Ordningen.

Anders Danielson: Jag finner wäl, lika med Sekreteraren, att Ståndderne icke äro af Grundlagen förhindrade, att till Kongl. Maj:t inkomma med underdånig anhållan om Riksdagens aflysande före Jul, men denna anhållan skulle tillika innefatta en begäran, att Kongl. Maj:t wille afklippa en af Ståndernes heligaste rättigheter, den nemligen, att få sluta deras påbörjade arbeten. Jag kan derföre icke med min röst biträda ett förslag, som afser, att wi sjelfwe skulle begära hwad Kongl. Maj:t, af hugnesam omtanka för oß, welat undwika.

Då omröstning af flere Ledamöter åskades, så uppsattes och uppläste följande voteringsproposition: "Antager Ståndet den gjorda inbjudningen, i så mätto, som att Ståndet, i anledning deraf, beslutar, att Utskotten anmodas, att med alla sina Betänkanden inkomma till Riks-Stånden inom den 1 nästkommande December; och inbjudas Med-Stånden att biträda detta beslut."

"Den, som det will, röstar Ja;

"Den, som det icke will, voterar Nej;

"Winner Nej, så har Ståndet, i anledning af den gjorda inbjudningen, beslutat, det Rikets Ständer böra hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes utsätta Riksdagens afslutande till någon dag emellan den 15 nästkommande December och Jul, samt att Utskotten förelägges, att med sina Betänkanden i alla nu oafgjorda ämnen, inkomma till Rikets Ständer innan den

1 December; och inbjudas Med-Ständen, att detta beslut biträda.

Nils Månsson ansåg de i propositionen förekommande orden: "Alla sina Betänkanden," böra förändras till: Betänkanden öfwer alla inkomne frågor och Memorialer", enär förstberörde uttryck möjligen kunde tydas derhän, att det finge bero på Utskotten, att afgöra öfwer hwilka ämnen de wille med Betänkanden inkomma; men häremot anmärkte Secreteraren, det Utskotten ägde att, utan föregången remiß, handlägga flere ärenden, såsom t. ex. förslag till Reglementen och Instruktioner; hwadan Nils Månssons redactionsförslag icke innefattade den fullständighet, som dermed åsyftades; och ansåg Secreteraren i öfrigt, att till det af Nils Månsson befarade mißförstånd icke fanns anledning uti den anmärkta ordställningen.

Sedan voteringspropositionen blifwit ytterligare uppläst, godkänd och anslagen, så anställdes, i wanlig ordning, omröstning, hwilken utföll med 51 Nej emot 36 Ja; och hade Ståndet alltså, i anledning af den gjorda inbjudningen, beslutit, det Rikets Ständer böra hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes utsätta Riksdagens afslutande till någon dag emellan den 15 nästinstundande December och Jul, samt att Utskotten föreläggas, att med sine Betänkanden i alla nu oafgjorda ämnen, inkomma till Rikets Ständer, innan den 1 December; skolande Resp. Medständen inbjudas, att detta beslut biträda.

Anders Danielson reserverade sig emot pluralitetens sålunda fattade beslut, helst antagandet af det tillägg, som innefattas uti contrapropositionen, komme att göra om intet allt hwad man åsyftat med inbjudningen och de deruti föreslagne modificationer.

Med Anders Danielson förenade sig Nils Månsson, Tufve Månsson, Per Nilsson och Jöns Jönsson från Skåne, Ola Jeppsson från Blekinge, Jacob Kihlblom från Södermanland, Sven Heurlin från Kronobergs, Anders Andersson från Skaraborgs och Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län.

Hans Jansson instämde jemwäl uti Anders Danielsons reservation, med tillägg, att han ansåge det nu fattade beslutet såsom en wärdig syster till Ståndets förut gjorda framställning om Riksdagens prorogation.

Per Jönsson från Christianstads Län förenade sig med Hans Jansson och yttrade den önskan, att man hädanefter måtte slippa sådane inbjudningar, som den nu beswarade, hwilken medtagit 3:ne timmar af den tid, man med skäl ansåge wara så dyrbar.

De sålunda anmälde reservationerne skulle uti protocollet antecknas.

Till förnyad handläggning föredrogs härefter Bewillnings-Utskottets, sedan den 26 October på bordet hwilande Utlåtande N:o 35, i anledning af gjorda anmärkningar wid Betänkandet N:o 13, om stämplade pappers-afgiften.

Härwid yttrade Anders Danielson från Elfsborgs Län: Emot Utskottets förslag har jag endast att framställa följande anmärkningar: först och främst will jag hemställa, huruwida icke lysningssedlar till äktenskap för drängar, allmogens söner och sådane personer, som ej erlägga bewillning för förmögenhet, böra wara från stämpladt papper befriade. Nyßnämnde medborgareclaßer behöfwa all den lindring, som på ett eller annat sätt kan beredas, och till godkännande af ofwanberörde undantag från föreskriften om lysningssedlars chartering hafwa wi deßutom en särdeles anledning och förbindelse uti det förhållande, att fråga derom först blifwit wäckt af en ledamot utaf ett annat Riks-Stånd. Äfwenledes instämmer jag uti Herr Grapengiessers reservation wid den förändrade redactionen af 7 §. 1:sta mom., enär den anmärkte ordalydelsen synas kunna gifwa skäl till den obilliga och orättwisa tolkning, att Chartä-Sigillatä-afgiften, i afseende på arrende- och andre kontrakt, skall beräknas efter den afgäld, som för ett helt år erlägges, ehuru hyran eller städjan blifwit ingången på kortare tid, eller icke. Slutligen anser jag folkpaß för inrikes sjöresor med öppna båtar böra wara frie från Charta-Sigillata, helst, enligt hwad Herr af Billbergh upplyst, någon sådan afgift derwid icke tillförene ägt rum.

Carl Gabrielsson från Östergöthlands Län förenade sig med Anders Danielson, hwars yttrande i frågan om lysningssedlarne jemwäl biträddes af Anders Eriksson, Nils Persson och Erik Hansson från Örebro Län, med många flere.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Lika med Anders Danielson, anser jag drängar och andre obemedlade personer böra slippa att erlägga Chartaafgift wid uttagande af lysningssedlar; och hade det warit lämpligare af Utskottet, att medgifwa ett sådant undantag, än att, såsom nu skett, nedsätta den föreslagna charteringen af Contracts-Prostars Fullmakter till endast 5 procent af de tjensten åtföljande, bestämde inkomster. Skulle icke chartefrihet för nyßberörde lysningssedlar bifallas, så yrkar jag, att Prostefullmakterne måtte beläggas med stämplad papper, enligt Utskottets första förslag.

Ola Jeppsson från Blekinge Län: Jemte det jag förenar mig med Anders Danielson, får jag tillika förklara mig icke kunna godkänna det wid 7 §. 1 mom., i anledning af Herr Hessles anmärkning, föreslagna stadgande, rörande charteringen af Contrakter om arrende af smärre torplägenheter. Genom antagande af detta stadgande, blefwe förhållandet ännu hårdare än förr, och, snarare än att förhöja, hade man haft skäl, att nedsätta stämplade pappersafgiften för ifrågawarande fall.

Härtill swarade Anders Eriksson från Örebro Län, att Utskottet alldeles icke åsyftat någon förhöjd be-

beräkningsgrund för Chartering af sådane Arrendecontract, som Ola Jeppsson omförmält, utan innehölle Utskottets förslag allenast ett tillstyrkande af den naturliga och af erfarenheten påkallade förklaring, att då, wid ifrågawarande tillfällen, natural-prestationer jemte städjan utgöras, wärdet af de förra bör läggas till städjesumman, för att bestämma det belopp, hwaraf 5 procent skall såsom Charteafgift utgå. Hwad åter beträffade Herr Grapengiessers af Anders Danielson åberopade anmärkning wid 7 §., så trodde Anders Eriksson, det man, wid ett närmare betraktande af uttrycken uti det klandrade förslaget, icke skulle finna anledning till den befarade mißtydningen, ty Utskottet hade endast welat bestämma, att stämpelafgiften för arrende- och hyreskontrakter icke finge beräknas högre, än efter afgälden för den wanliga städjotiden af ett år, utan att detta stadgande innefattade något hinder emot afgiftens nedsättande, allteftersom kontraktet kunde wara ingånget på kortare tid, än ett helt år.

Vice Talmannen Jon Jonsson: Den afgift, som blifwit föreslagen, att erläggas af fiskare och andre personer, som färdas i öppna båtar, anser jag wara högst obillig samt endast ledande till krångel och obehörigt betungande. De fiskare, som bo nära intill städerne, färdas dit kanske flera gånger i weckan, för att afsätta sin fångst, och det wore mer än orimligt, om de för hwarje sådan resa skulle få widkännas en beskattning af 4 ß. Jag yrkar derföre af-

slag å hwad Betänkandet innehåller, rörande chartering af paß för inrikes sjöresor med öppna båtar. Hwad angår Anders Danielsons framställning, om upphörande i wißa fall af 12 ß. afgiften för lysningssedlar, så förhåller det sig dermed både si och så; men jag hemställer, huruwida icke nämnde afgift är så billig och litet betungande, att den åfwen framgent må bibehållas. Frågan om chartering af hyreskontrakter för kortare tid, än ett år, rörer egentligen Städernes husegare, hwilka veta att taga så wäl betalt för sine lägenheter, att de gerna kunna utgöra den stämplade pappersafgift, som af Utskottet blifwit föreslagen.

Johan Petter Jansson från Stockholms Län instämde uti hwad Anders Danielson yttrat, rörande lysningssedlar och sjöresor med öppna båtar.

Johannes Svensson från Jönköpings Län: Åfwen jag förenar mig med Anders Danielson, i frågan om chartering af lysningssedlar samt af folkpaß för öppna båtar. Deremot finner jag, lika med vice Talmannen, att sättet för kortare hyreskontrakters beläggande med stämpladt papper icke mycket rörer landet i allmänhet, utan endast städernes innewånare. Deße preja så hederligt wid sine halfårshyror, att de owilkorligen böra utgöra charteafgift för hyrestiden, lika wäl som wi, å Landsbyggden, äro twungne att, wid köp eller arrenden af wåra hemmansdelar, erlägga sådan afgift, beräknad efter köpe- och arrendesummans belopp.

Ola Jeppsson förenade sig med vice Talmannen, i fråga om chartefrihet för paß till fiskares och andre personers sjöfärder inrikes, i öppna båtar, hwarjemte Ola Jeppsson fästade uppmärksamheten derpå, att hans anmärkning wid 7 §. icke anginge hyrescontract i städerne, utan endast afsedde städjoaftal om smärre lägenheter å landet.

Anders Danielson: Så, som vice Talmannen och Johannes Svensson nu argumenterat, argumenterar också Borgare-Ståndet, t. ex. i frågan om Bränwinsskatten, ty Borgare kunna lika gerna säga, att denna fråga icke synnerligen rörer städerne, som man härstädes åberopat, att hyreskontrakters chartering icke anginge landet. För min del anser jag opaßande, att representanterne någonsin afse annat, än hwad som i sjelfwa saken är rätt och billigt, och wi böre ej bemöta Borgare-Ståndet på samma sätt, som det understundom bemöter oß. I öfrigt bör man ihågkomma, att charteafgiften wid hyreskontrakter egentligen drabbar den fattige hyresgästen, och på sådan grund wore det ännu mera obilligt, om samma afgift, wid ett contrakt på ½ eller ¼ år, skulle beräknas efter hyran för ett helt år.

Sekreteraren uppläste härwid Utskottets förslag till redaction af 7 §. uti Bewillnings-förordningen, och förklarade sig icke kunna finna annat, än att uttrycken uti nämnde förslag otwunget medgåfwe den billiga och rättwisa tolkning, att, då hyra eller arrende ingåtts på kortare tid, än ett helt år, char-

teafgiften jemwäl borde i samma förhållande bestämmas och beräknas.

Gustaf Appelqvist från Blekinge Län instämde uti hwad Ola Jeppsson anmärkt wid förslaget om charteringen af städjokontrakter om smärre Torplägenheter, tillåggande Appelqvist, det han ansåg stämplade pappersafgiften böra minskas från 5 till 3 procent af städjans belopp.

Johannes Svensson förklarade, att hans, af Anders Danielson klandrade, yttrande ingalunda härledde sig från något begär till reciprocitets-behandling emot Borgare-Ståndet. Johannes Svensson hade endast welat yrka på rättwisan och billigheten deraf, att, då man å landet wore owilkorligen pligtig att behörigen chartera sine contrakter, motswarande stämpelafgift jemwäl borde beräknas wid dylike afhandlingar, som i städerne, på längre eller kortare tid, afslutades.

Olof Olsson från Östergöthlands Län: Jag tror, att en hwar, som kommit derhän, att han kan tänka på att gifta sig, icke gör stort asseende på att till lysningscharta utgifwa 12 ß., och jag anser derföre icke skäl, att, för wißa personer, medgifwa befrielse från denna, en gång för alla utgående, afgift. Hwad åter beträffar chartering af hyres- och arrendecontracter på 6 månader, så hafwa sådane afhandlingar aldrig blifwit ingångne i min landsort, utan lära de endast förefalla i städerne. Sjelfwa charteringen bör fortfara, såsom hittills, och må det i öfrigt bero

på huswärden och hyresgästen, att öfwerenskomma om afgiftens fördelning eller utgörande utaf endera allena.

Hans Jansson: Om wi anse stämpelafgiften för lysningssedlar såsom ringa och obetydlig, skulle man kunna säga detsamma om Mantalspenningarne och flere andra utskylder. Wi böre dock betänka, att det minsta är mycket nog för den fattige, och upphörandet af chartering uti ifrågawarande fall skulle wara en god sak för mången, utan att medföra någon särdeles afsaknad i Statens inkomster.

Sedan discussionen nu war fullåndad, stadnade Ståndet, efter framställd proposition, i det beslut, att bifalla Bewillnings-Utskottets Utlåtande N:o 13, med de i Utlåtandet N:o 35 tillstyrkta förändringar och tillägg, utom, i afseende på lysningssedlar för drängar, allmogens söner och alla personer, hwilka icke betala bewillning för förmögenhet; äfwensom rörande folkpaß för inrikes sjöresor med öppna båtar, hwilka alla handlingar Ståndet ansåg icke böra beläggas med stämpladt papper.

Wid förnyad föredragning biföll Ståndet Bewillnings-Utskottets den 26 i denna månad på bordet lagde Betänkande N:o 36, angående werkställigheten af Rikets Ständers beslut, att sportlerne inom Kongl. Maj:ts Canzli hädanefter skola utgå till Kronan, såsom Chartå-Sigillatå-afgift.

På bordet lades nu ytterligare, nedannämnde Stats-Utskottets, den 27 i denna månad första gången bordlagda, Utlåtanden, nemligen:

N:o 290, öfwer anmärkningar wid Betänkandet N:o 194, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga proposition, angående fortwarande anslag till Ull-Discontens förstärkning samt Ullculturens och Ullproductionens befrämjande;

N:o 291, i anledning af återremiß å Betänkandet N:o 203, i fråga om bewiljandet af extra anslag till Förswarswerkets iståndsättande, allmänna arbeten, m. m.

N:o 293, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga skrifwelse, angående tillökning i lånebidraget till Manufactur-Discontfonden; och

N:o 294, öfwer anmärkningar wid Betänkandet N:o 266, i fråga om bewiljandet af ett Crediti, för bestridande af de kostnader, som genom farsoten Cholera föranledas.

Å nyo föredrogs och lades till handlingarne, Stats-Utskottets sedan den 26 October på bordet hwilande Memorial, angående werkställd omröstning, till följd af Riks-Ståndens skiljaktiga beslut, uti de frågor, som omförmälas i Stats-Utskottets Memorial N:s 256, 277, 280 och 281.

Uppläſtes och godkändes nedannämnde Expeditions-Utſkottets förſlag till Rikets Stånders underdåniga ſkrifwelſer till Kongl. Maj:t, nemligen:

N:o 170, angående reglering af utgifterne under Riks-Statens 2:dra Hufwudtitel;

N:o 171, angående reglering af Allmänna Indragnings-Staten;

N:o 172, i fråga om Jordböckernes granſkning;

N:o 173, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga proposition, angående åtſkillige omſtändigheter, i afſeende på lefwereringen och förwaltningen af Kronans ſpanmålsräntor;

N:o 174, om föreſkrift till Kongl. Maj:ts Befallningshafwande, att, ſedan utflyttningsmedlen för Lånet äro beſtämda, meddela wederbörande hemmansinnehafware underrättelſe om tiden när ſamma medel utfalla;

N:o 175, om förklaring öfwer 4 §. i Kongl. Förordningen den 20 Januari 1824, angående ändring eller utrifning af Wattenwerk, ſom genom uppdämning ſkada jord eller hindra deß odling;

N:o 176, med tillkännagifwande af werkſtäldt nytt wal till Ledamöter i Hemliga Utſkottet efter Großhandlaren J. N. Winberg och Lagmannen J. H. Ekstrand;

N:o 177, angående regleringen af utgifterne under Riks-Statens 10:de Hufwudtitel;

N:o 178, i fråga om försäljning till skatte af Kungsgårdar och en del andre Krono-Lägenheter;

N:o 179, angående skyndsam handläggning af mål, rörande Recognitions- och Kronoskogar;

N:o 180, angående upphörandet af den af wisa Collegier, Academier och Allmänna Inrättningar hittills åtnjutna rättighet, att undfå ersättning af Banken för den förlust, som de, till följd af förändradt wexlingspris, fått widkännas wid silfwer-utwexling;

N:o 181, om afskaffande af det i Lagen stadgade dödsstraff genom rådbråkning;

N:o 182, om meddelande af Nådig föreskrift, att förhör uti Grundlagarne böra ingå i alla de Academiska examina, som berättiga till inträde i Statens tjenst; och

N:o 183, om skyldighet för dem, som undergå Prest-examen, att ådagalägga kunskap uti wexelunderwisningsmethoden, dels angående rättighet för Lancaster-Lärare att prestwigas.

På bordet lades följande från Utskotten inkomne Utlåtanden och Betänkanden, neml.

Banko-Utskottets:

N:o 58, i anledning af wäckt motion, om präglande af en Skådepenning till minne af den nu werkställde realisationen;

N:o 59, i anledning af åtskillige motioner, rörande åtgärders widtagande till befordrande af Hypotheksföreningar; och

N:o 60, med hemställan om förhöjda arfwoden för Bankens Brandmästare och Conducteur;

Lag-Utskottets:

N:o 140, i anledning af anmärkningar wid Betänkandet N:o 8, öfwer Petter Perssons från Calmar Län motion, om rättighet för Parter, att deras till domstol ingifne handlingar återfå;

N:o 141, i anledning af återremiß å Betänkandet N:o 44, öfwer Petter Perssons från Calmar Län och Nils Strindlunds motion, om utarbetande af en ny Executionsstadga;

N:o 142, i anledning af återremißer utaf åtskillige från Utskottet afgifne Betänkanden, rörande Utsökningsärenden;

N:o 143, i anledning af återremiß af Betänkandet N:o 62, öfwer Herr Friherre Kantzows motion, att bysatt gäldenär, som sin egendom till borgenärerne afstår, genast derefter må från Bysättningshäckte lösgifwas;

N:o 144, öfwer anmärkningar wid Betänkandet N:o 65, öfwer motioner, om ändringar i nu gällande stadganden, angående bysättning; och

N:o 145, Memorial, med framställning till Hederwärda Bonde-Ståndet, i anledning af ett tillägg

till Ståndets beslut uti frågan om antagandet af ett nytt Myntsystem; samt

Stats- och Oeconomie-Utskottens:]

N:o 32, i anledning af wäckt motion, om förändrad uppsägningstid för lefwerering af räntehö in natura, inom Södermanlands Län; och

N:o 33, i anledning af wäckt motion, om rättighet för wiße hemmansegare i Jemtland, att få till skatte inlösa Kronojord, som med så kallad fyllnadsjord blifwit inblandad m. m.

Genom ankomne Protocollsutdrag, underrättades Ståndet, att

Höglofl. Ridderskapet och Adeln,

den 18 October,

Bifallit Stats-Utskottets Utlåtanden N:ris 276, 278 och 279;

den 23 October,

Remitterat till Banko-Utskottet, Herr B. af Rosenblads motion, angående upptagande af Lån, till förstärkande af Handels-Discontfonderne; och

Den 27 October,

Remitterat till Bewillnings-Utskottet, ett anförande af Herr Lars Hjerta, i anledning af Utskottets Betänkande N:o 29;

Högwördige Preste-Ståndet,

Den 23 October,

Återremitterat Constitutions-Utskottets Memorial N:o 40;

Till grundlagsenlig behandling wid nästa Riksdag, antagit Constitutions-Utskottets Memorial N:ris 42, 43, 46 och 47;

Låtit bero wid samma Utskotts Memorial N:o 44;

Lagt till handlingarne: Stats- Lag- och Oeconomie-Utskottens Utlåtande N:o 31, Lag-Utskottets N:o 36, samt Stats- och Ekonomi-Utskottens N:o 31;

Bifallit: Stats- Lag- och Ekonomi-Utskottens Utlåtande N:o 27, Stats- och Ekonomi-Utskottens Utlåtande N:o 30, samt Lag-Utskottets Betänkande N:o 134, med den förändring, att 3:dje warningsgraden inför Domkapitlet skall bibehållas, och tiden till skillnad i säng och säte bestämmas till minst ett år; samt

Wid föredragning af Lag-Utskottets Betänkande N:o 135, bifallit Betänkandet N:o 40, i hwad det rörer Prosten Mittags motion; men, i afseende på Domprosten, Doctor Heurlins derwid gjorda tillägg, beslutit det stadgande, att när någon begär att få en häfdad qwinna kyrkotagen såsom sin äkta hustru, bör han, jemte företeende af nödige betyg, tillika begära lysning till äktenskap; samt

den 27 October,

Lagt till handlingarne, Förstärkta Stats-Utskottets Memorial N:o 292; samt

Wälloſl. Borgare-Ståndet,

den 25 October,

till Bewillnings-Utskottet remitterat Herr O. Wijks motion, om lindring och befrielse i bewillnings-afgiften för staden Wenersborg;

Lagt till handlingarne: Högwördige Preste-Ståndets Protocollsutdrag af den 16 October, med inbjudning, i anledning af Högwördige Ståndets beslut öfwer Banko-Utskottets Betänkande N:o 55; samt Lag-Utskottets Betänkanden N:s 37 och 135; och

Bifallit Lag-Utskottets Betänkanden N:s 136, 137, 138, 139 och 134; det sistnämnda med den förändring, att nu stadgad andra warningsgrad, för oeniga makar, bibehålles; samt

den 27 October,

Bifallit: Bewillnings-Utskottets Betänkande N:o 36, Stats-Utskottets Utlåtanden N:s 278, 279 och 294; Stats- och Ekonomi-Utskottens Betänkande N:o 28, samt Stats- Lag- och Ekonomi-Utskottens Betänkande N:o 27;

Afslagit Stats- och Ekonomi-Utskottens Betänkande N:o 30;

Lagt till handlingarne: Stats-Utskottets Betänkanden N:s 290 och 292, samt Stats- och Ekonomi-Utskottens Utlåtande N:o 31;

Återremitterat: Constitutions-Utskottets Memorialer N:s 46 och 47, samt Stats- och Ekonomi-Utskottens Betänkande N:o 29; samt

Wid föredragning af Constitutions-Utskottets Memorial N:o 45, förblifwit wid sin förut yttrade tanke, och godkänt de föreslagne voteringspropositionerne.

Justerades Protocollsutdrag öfwer de i Ståndet denna dag fattade beslut.

Erik Ersson från Stockholms Län begärde och erhöll tillstånd, att wara frånwarande till den 10 nästkommande November; och utsågs Tufve Månsson från Malmöhus Län, att under tiden intaga Erik Erssons plats, såsom Ledamot uti Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskottet.

Ståndet åtskildes kl. 2 e. m.

In fidem

J. J. Bergström.

1834 den 3 November.

Plenum kl. 10 förmiddagen.

Sedan Protokollet för den 30 October war upplåst och godkändt, begärde Hans Jansson från Elfsborgs Län ordet och yttrade: Efter hwad som är kändt, har Högwörd. Preste-Ståndets förslag, hwilket till slutlig handläggning härstädes förewar i förra plenum, om några åtgärder å Rikets Ständers sida, till beredande af Riksdagens skyndsamma afslutande, af 2:ne Stånd icke blifwit antaget; och wår, i anledning af samma förslag, beslutade inbjudning om underdånig skrifwelse, att Kongl. Maj:t täcktes utsätta Riksdagens afslutande, lärer således icke hafwa att påräkna någon framgång. Då det åsyftade resultatet icke heller kunnat winnas annorlunda, än genom ett ålåggande för Ständerne, att, utan widare öfwerläggning, till framställda frågor swara ja eller nej, men ett dylikt afbrott i wår yttrande-rätt icke bör eller kan äga rum, anser jag frågan hafwa wunnit den utgång, man bordt hoppas och wänta. Intreßant skulle likwäl wara att få utredt, hwad Högwördige Preste-Ståndet egentligen menat med deß framställning. Af Ledamöter i Utskotten, särdeles i Banko-Utskottet, hör man icke sällan klagas, att de, som nu på ett så eget sätt welat påskynda Riksdagsärendernas slut, äro de första att uppehålla deras grundlagsenliga gång. Enstämmigt skola de i wißa Utskott protestera mot alla sammanträden på eftermiddagarne, från hwilka de också

afhålla sig, så att plenum för deras frånwaro någon gång måst uppskjutas. Skulle denna klagan icke sakna grund, hwarom Ståndets Ledamöter, t. ex. i Banco-Utskottet, torde lemna upplysning, kunde den lätteligen förleda till mißtanken, att den Högwördiga affigten icke warit annan, än att, genom offentliga rop om skyndsamhet, inför folket på de andra Stånden häfwa skulden för en tidsutdrägt, som wållas dels af Riksdagsformerne, dels, och kanske isynnerhet, af Preste-Ståndet och deß Ledamöter sjelfwe.

Anders Nilsson från Malmöhus Län anmälde reservation mot Ståndets i ofwannämnde fråga fattade beslut, med tillkännagifwande, att han wäl deltagit i voteringen, men aflägsnat sig innan deß utgång war gifwen.

Anders Andersson från Westerås Län: Såsom Ledamot af Banko-Utskottet, witsordar jag det af Hans Jansson antydda förhållande, att Ledamöter af Högwördige Preste-Ståndet gjort swårigheter wid förslag om sammanträden på eftermiddagarne. Till och med förra gången Utskottet war samladt och då fråga uppstod, att eftermiddagen fortsätta arbetet på afdelningar, anmälde flere Ledamöter af Högwördige Ståndet sig wara hindrade af enskilda bestyr, utan afseende hwarå afdelningarne, till följd af Utskottets fattade beslut, sammanträdde, men måste, efter fruktlös wäntan på Preste-Ståndets medlemmar, åtskiljas utan att kunna något uträtta.

Häruti instämde Erik Persson från Upsala Län.

Föredrogs nu och lades till handlingarne Stats-Utskottets Utlåtande N:o 290, som hwilat på bordet sedan den 26 October, öfwer anmärkningar wid Betänkandet N:o 194, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, angående fortfarande anslag till ull-discontens förstärkning, samt ull-culturens och ullproductionens befrämjande.

Då till slutlig handläggning nu föredrogs Stats-Utskottets sedan den 26 October på bordet liggande Utlåtande N:o 291, i anledning af erhållen återremiß å Betänkandet N:o 203, i fråga om bewiljandet af extra anslag till Förswarswerkets iståndsättande, allmänna arbeten m. m., uppläsites och inlemnades följande anföranden:

1:o af wice Talmannen Jon Jonsson:

De olika åsigter, som inom representationen gjort sig gällande, i afseende på upprätthållandet af Rikets Förswarswerk, kunna icke annat än fästa uppmärksamheten hos hwarje Representant, som, med omtankan för fäderneslandets wäl, förenar en ren wilja att för detsamma bereda de lämpligaste medel. Så ofta jag höjt min röst inom detta Stånd till bifall af hwad Styrelsen, till Rikets förswar, funnit nödwändigt, har tanken på fäderneslandets wäl warit enda motivet för mitt handlingssätt; och jag kan, wid förewarande wigtiga fråga, ej underlåta uttrycka den åsigt, mitt samwete ålägger mig. På Kongl. Maj:ts Nådiga Propositioner stödjer jag mitt om-

döme

döme, om behofwet af de åskade extra Anslagen, synnerligen som deßa åro grundade dels på Kongl. Maj:ts egen, dels på flere sakkunnige måns upplysning om hwad som till Statens betryggande nödwändigt fordras. Ehuru jag nästan alltid funnit, att så wäl deße Kongl. Propositioner, som sådane måns omdömen åro i strid med de så kallade liberala Bladen, har sådant desto mindre kunnat rubba min öfwertygelse, som man eger dagliga exempel, huru deßa blad werkligen bemöda sig, att på ett ofördelaktigt sätt framställa Styrelsens och Öfwerhetens åtgärder i hwarjehanda afseenden; huru de, under manteln att tala för Folkets frihet, sjelfständighet, upplysning och förkofran, endast förswaga den, af det innerligaste ömsesidiga förtroende, redan från uråldriga tider sammangjutna länk emellan Swenska folket och deß Styrelse. Jag kan derföre hwarken förena mig med dessa eller dem, som tro, att Förswarswerket förut wore i sådan ordning, att det icke tarfwade någon förbättring, eller att man borde blindt lemna sig åt ödet och låta detsamma afgöra, huruwida Swerige skulle fortfara att wara en sjelfständig Stat, eller, i brist af förswar, möjligen i en framtid nödsakas lemna sig åt den mägtigare. Jag hyser det hopp, att hwar och en noga öfwerwäger deßa frågor, som röra icke blott närwarande, utan tillkommande slägtens wäl eller we, och jag önskar, att de beslut, wi fatta, må grunda sig på egen öfwertygelse, wunnen efter noggrann pröfning af förhållanderne.

I anledning häraf, öfwergår jag till granskning af ifrågawarande Betänkande, och får derwid yttra följande mina tankar:

2:dra punkten: I afseende på anskaffningen af 24 så kallade Kustpjeser. Det är upplyst, att deßa egentligen tillkommit i planen för Artilleriets materiel, sedan Bombkanonerne uppfunnits, hwilka skola wara det werksammaste wapen till kusters förswarande. Då de således för hwarje synes icke blott nyttiga, utan äfwen till och med oumbärliga, samt upplyst är, dels att, på sätt Utskottet förmodat, deßa pjeser inom någon kortare tid icke kunna anskaffas, dels att till och med grannstaten Danmark redan gått i befattning dermed, att hos Swenska styckebrukssägare erhålla sådane pjeser, tillstyrker jag anslags bewiljande till deßa 24 kustpjeser, eller, om tillgång ej härtill gifwes, åtminstone 12 stycken sådane.

3:dje punkten: Utskottet har till en del bifallit Kongl. Maj:ts begäran, om anslag till Gewär. Det torde kunna anses öfwerflödigt anmärka nödwändigheten deraf, att wåra förråder icke sakna tillgång derpå, emedan sådant af ingen lärer kunna bestridas; och då wi fullkomligt kunna hafwa tillit dertill, att det belopp Gewär, Kongl. Maj:t fordrat, är behöfligt, så anser jag Ståndet böra ändra Utskottets Utlåtande i denna del, att medel må anslås för bewiljande af 15,000 Gewär.

Härwid får jag förklara, att, ehuru jag med nöje igenkänner Medbrodren Anders Danielsons nit-

älskan för stång controll öfwer rätta anwändandet af de medel, hwilka Rikets Ständer bewilja, anser jag att Utskottet, som sig wederbordt, beswarat Anders Danielsons förfrågningar: "huru många Gewär, som funnos i Förråden 1815, huru många som då af Arméen begagnades — och huru många sedermera blifwit till Förråden aflemnade m. m." Om de upplysningar, Anders Danielson begärt, hade af Utskottet kunnat anskaffas och blifwit meddelade, hade wi med all säkerhet snart nog återsett dem tryckte uti wåra Tidningar och från dem öfwerflyttade till utlänningens kunskap. För min del skall jag aldrig anse det rigtigt, att lemna främmande magter fullständig eller ens någon bestämd kännedom om beskaffenheten af wårt Förswarswerk och deß möjliga brister. Åtminstone är det säkert, att wi icke af någon annan magt på jorden skulle få röna tillbaka sådan wälwilja.

4:de punkten: Åt Kongl. Maj:ts Proposition, om medel för Utrednings-Förråden, har Stats-Utskottet, enligt min tanka, fästat allt för ringa uppmärksamhet. Wi hafwa fått upplyst, att de fordrade medlen äro beräknade hufwudsakligen till anskaffande af persedlar för det Bewäringsmanskap, som öfwerstiger antalet, för hwilka munderingar redan finnas; att en del erfordras för tält åt Bewäringsmanskapet samt för uppförandet af en troßbod wid Ljungby hed i Skåne, derifrån, emellan hwarje mötestid, persedlarne nu få transporteras omkring 15 mil, till stor kostnad, tidsutdrägt och slitning af persedlarne. Deßa förbättringar synas mig alltför

högst nödwändiga, att jag för min del ej kan annat än tillstyrka, att hwad Kongl. Maj:t i denna punkt begärt måtte warda bifallet.

6:te punkten: Af de för befästning af Carlskrona åskade 200,000 Rdr, har Utskottet tillstyrkt 170,000 Rdr, att utgå med 34,000 Rdr årligen. Arbetet härwid förrättas nästan endast af fångarne, hwilka ändock måste bekostas underhåll och beklädnad. Anslaget är beräknadt efter fångpersonalen, och det wore på det högsta oklokt, om man ej, när de af Staten måste underhållas, begagnade sig af deß arbetskraft. Äfwen öfwerensstämmer det med Statens egen fördel, att det anslag, som bewiljas, blifwer tillräckligt för arbetets werkställande; och då hwad Kongl. Maj:t fordrat, är grundadt på wederbörligen upprättadt förslag, deri afprutningar icke kunna äga rum, så wida ändamålet will winnas, samt nödwändigheten af Carlskronas fullkomliga befästande, genom deß läge och andra tillräckligen kände förhållanden, torde få anses witsordad, yrkar jag bifall till Kongl. Maj:ts Proposition i denna del.

7:de, 9:de och 10:de punkterne: Förhållandet är enahanda i afseende på Kungsholms fästnings bestyckning, Carlstens fästnings iståndsättande och bestyckning, och Elfsborgs fästnings ombyggnad; och jag hemställer således, på grund af hwad i deße frågor inom Utskottet blifwit utredt, att Kongl. Maj:ts Proposition, om anslag för deße ändamål, må warda bewiljad.

Förswaret till Sjös: Sweriges läge talar sjelf för den sanning, att deß sjöförswar med all möjlig omsorg bör betraktas; och i sådant afseende är det af största wigt, att materialen för detsamma är i fullkomligt godt skick och att tillräcklige medel finnas för detta wapens öfwande. Kongl. Maj:t har, till Kanoner, Kulor och Kanonlås, begärt 164,000 Rdr, men Utskottet endast tillstyrkt 100,000 Rdr. Dock som förstnämnde summa, med bibehållande af berörde grundsatser, icke lärer tåla någon afprutning, tillstyrker jag anslående af denna summa.

I öfrige delar godkänner jag Betänkandet. Ganska wäl känner jag, att det icke hör till ordningen för dagen, att tala för några anslag, men jag rår ändock icke för, att, äfwen om det strider mot tidens skick, jag icke kan tillbakahålla hwad jag anser, för Statens betryggande och wäl, nödwändigt och gagneligt.

Jon Jonsson.

2:o Af Nils Persson från Örebro Län:

I fråga om Stats-Utskottets Utlåtande N:o 291, angående bewiljandet af extra anslag till Förswarswerket m. m., anhåller jag få yttra min mening. Utskottet har i Betänkandet föreslagit en sammanlagd summa af 1,170,000 Rdr, till förswarswerkets iståndsättande, jemte wattenkommunikationernes befrämjande, att från Riksgälds-Contoiret utgå. Med erkännande att sakna den kunskap, som erfordras, till bedömandet af de behofwer, som måst påkalla ökade

anslag, har jag likwäl trott, att under en tidpunkt, då en härjande farsot inträngt sig inom Rikets gränsor, samt mångfalldiga särskilde olyckor tid efter annan yppat sig, hwilka påkalla Allmänhetens handräckning om hjelp och understöd, man således bör hafwa i betänkande, hurnwida några skäl nu wore förhanden, att bewilja de åskade extra anslagen: För mig synes det wara af högsta wigt. Jag skulle tro, att om de af Rikets wid sistlidne Riksdag församlade Ständer så rundligt bewiljade anslag hade med klok och omsorgsfull hushållning blifwit anwände till det ändamål, som till Rikets allmänna bästa warit ländande, hade troligen den ånyo begärda anslagssumman icke kunnat erfordras, — åtminstone icke till den höjd, som i den Kongl. propositionen är begärdt. Att sålunda, utan något tillbakahållande, bewilja allt hwad som i anslagswäg fordras, och derigenom, mitt under fredens lugn, antingen utarma wårt penningfattiga land, eller ock åsamka Riket en obegränsad skuld, wore af Nationen i sednare fallet att bewisa en grymhet emot wåra efterkommande, hwilka slutligen skulle komma att bindas wid bördan och måhända derigenom beröfwa deras frihet, och i stället försätta dem i ett slafwiskt tillstånd. Deremot torde likwäl icke wara wädligt, att afslå eller förneka allt hwad som Utskottet nu i sitt afgifna betänkande föreslagit. Jag wille sålunda föreslå: 1:o, att till Wattenkommunikationens befrämjande 50,000 Rdr årligen borde bewiljas, deraf jag likwäl anser det wara utan ändamål, att afsätta något till Strömsholms Canal-byggnad, emedan det efter min tanka, wore att ånyo inlåta sig i en Canal-byggnad, som

måhända skulle tillskynda Staten en obegränsad kostnad; 2:o till Carlsborgs fästning 30,000 Rdr årligen; och 3:o till saknade skjul för Kanon-slupar, inalles 20,000 Rdr; hwilka extra anslag utgöra en sammanlagd summa 420,000 Rdr, att fördela på de nästpåföljande 5 första åren.

På grund af hwad jag här anfört, anser jag mig icke tillständigt, att, under nuwarande tidsförhållanden, bewilja något af den i öfrigt begärda extra Anslagssumman.

Nils Persson,
från Örebro Län.

Och 3:o Af Anders Danielson från Elfsborgs Län:

"Mine Bröder! Då detta Betänkande första gången öfwerlemnades till Riks-Ständen, yrkade jag af Stats-Utskottet några upplysningar, utom hwilka wi nödgas besluta i mörkret, angående de extra ordinarie Statsmedel, som åter begäras för Förswarswerket. Jag ansåg för omöjligt, att ett Riksens Ständers Utskott, som har till konstitutionel pligt, att utreda ämnena, icke sjelf hade sökt kännedom om deßa förhållanden, då det skulle till Rikets Ständer yttra sig i det wigtiga ämnet. Jag trodde, att man åtminstone skulle hafwa den nyttan af den owanligt stora Embetsmannapersonalen ibland Stats-Utskottets Ledamöter, att Ståndet kunde få del af ställningen inom Krigsförwaltningen. Jag ansåg det otroligt, att Administrationen sjelf kunde hafwa för affigt, att

dölja werkliga förhållandet med förswarsanstalternes tillstånd, då den nu behöfde ytterligare medel, efter de owanliga anslag den wid sednaste Riksdag erhöll till sin disposition, och då en fortfarande fred gör deß ständigt ökade behofwer nära nog gåtlika. Men Utskottet har öppet yttrat, "att, om åfwen lämpligt skulle anses, att allmängöra sådane förhållanden, Utskottets tid icke medgifwit de efterforskningar, som blefwe nödwändiga, för att kunna beswara mina frågor". Utskottet har således, t. ex., icke i sednaste Stats-Utskotts protocoller, då för första gången särskildte anslag tillstyrktes för Gewärs-förråderne, utöfwer de förr wanliga, funnit de factiska skäl, hwarpå Utskottets förslag grundades; och fortgående på samma mörka stig, har åfwen denna Riksdagens Stats-Utskott ansett sig kunna beskrifwa behofwet af hwad det ej skådat. I sanning! hwad garantie äger då Nationen för sine skattemedels anwändande? Hafwa wi icke sett utöfwer 30,000 Engelska Gewär upplåggas i wåra Förråder åren 1812 och 1813? hafwa wi ej sett wår 1814 talrika activa Armée fullt bewärad med goda krigsgewär? hafwa icke sedan, enligt Contracter emellan Staten och Gewärsfactorierne, årligen bordt lefwereras, efter deßa Contracter, mellan 3 till 5000 Gewär årligen? Woro wåra Förråder alldeles tomma år 1812? Och skulle man ej med sannolikhet kunna antaga, att mer än 60,000 nya och 30,000 reparabla Krigsgewär år det minsta, som borde finnas att tillgå? Ett antal, som, genom några års fortfarande lefweranser, ökes till öfwer 100,000 st.; och jag frågar, derest antalet icke öfwerstiger hwad jag här uppgifwit, hwart hafwa då

deßa Gewår tagit wågen? åro de sålde: hwar åro då medlen? åro de caßerade: hwar åro då de delar, som kunnat anwåndas? ty allt måtte wål icke warit odugligt. Eller åro hela nya approberade modeller sedermera befunne odugliga: ett sådant rykte har försports; men man har welat wederlägga det. Hwilket år då sanning? Mig synes, att Krigs-Administrationen skulle anse sin åra fordra, att inför Nationen öppet ådagalägga de besynnerliga anledningar, som wålla, att Gewårsförråderne, under fred och ståndiga ökningar, blifwa otillräcklige.

Äfwen i andra delar, finner jag högst besynnerligt, att Stats-Utskottet icke sökt framlägga de upplysningar, angående hushållningen med de ståndige anslagen, samt med det betydliga extra anslaget wid sista Riksdagen, hwilka dock åro nödwåndiga, för att med sakkännedom kunna i ämnet besluta; och jag finner, i detta förhållande, en ytterligare anledning, att, för min del, i protocollet bewara mitt ogillande af det origtiga och mot Nationens rättskänsla såkert stridande sätt, att upptaga till pröfning deßa nya anslag, innan en ordentlig och af Riksens Ständer godkånd redowisning kunnat åstadkommas för de efter sista Riksdag utanordnade extra anslagsmedlen; hwilken redowisnings ytlighet jag, wid Betänkandets återremiß, anmärkte. Men, mine Bröder! ifrån deßa förhållanden öfwergår jag till betraktelser af några andra allmänna och wigtiga, innan jag inlåter mig i en granskning af de detaillerade behofwens nödwåndighet.

Det finnes otwifwelaktigt flera stora och grundade skäl för Rikets Ständer, att i sin helhet afslå alla utomordentliga utgifter för förswarswerket. Att de, efter nuwarande beskattningssystem, mest skattdragande klaßerne icke förmå att skatta mera, är det första, och det åtföljes, olyckligtwis, af ett annat, som är såwida sorgligare, som det åtminstone kunnat lättare afhjelpas, det är: den nuwarande Nationalrepresentationen kan icke förekomma denna förtryckande beskattnings ojemna och partiska fördelning. Att, under sådane omständigheter, bewilja nya, ökade skatter, wore en werklig grymhet emot maßan af folket, och ett brott emot egna medwetandet af den olyckliga söndring, som inom Stånds-representationen omöjliggör alla stora och wigtiga princip-frågors lyckliga afgörande. Regeringen synes sjelf hafwa insett denna sakernas ställning; ty den har föreslagit, att anskaffa medlen medelst lån. Men härwid uppkommer ett nytt hinder, och ett nytt skäl till afslag företer sig. Nationen har nemligen icke nog förtroende till Administrationen, för att dess ombud skulle kunna wåga ingå på låne-systemet. Statslån är en inrättning, som i högst få fall kan wara nyttig för framtiden, och som, för att wara det, för samtiden, fordrar en owanligt moralisk och kraftfull Regering. Brister en enda af deßa egenskaper, blifwa Stats kreditens källor endast uppfordrade till maktens ofruktbara höjder, för att derifrån flösaktigt spridas åt deß inproductiva omgifningar, och det arbetande folket ser dem aldrig watt-

na sina uttorkade dalar, utur hwilkas must deßa samma källor likwäl hämta all deras rikedom. Och jag frågar: är det då i denna tid, man kan påtänka ett Statslånesystem, hwars resultat wore, att, i brist af alla andra Nationella krafters eniga och friwilliga biträden, hela uppfordringsanstalten säkert kom att erhålla den utledsnande naturen af de nya tramphjulen, hwari de skattdragande då nödgades aftjena räntan och amortisementet. Man har ingenting att wänta i detta afseende af en Regering, som behöft mer än tjugu års tid, och icke en gång, utan några få, kraftiga wiljors rastlösa arbeten, ännu skulle hafwa förmått, att återställa det olyckligt rubbade Myntwäsendet; och som, under hela denna tid, aldrig wisat sig hafwa uppfattat den enda form, hwari Statslån, då de måste göras, skola ordnas, för att icke bliswa förstörande för eget land; nemligen, att de ej grundas blott på utländska kapitaler samt således fordra årliga ränteutsändningar, utan att de allena bilda en ögonblicklig omsättning af de inhemska kapitalerne. Att åt denna administration (ty i anda och tanke är den ju densamma sedan mer än 20 år tillbaka) lemna den häfstång, som kan uträtta mycket godt, men tillika så mycket ondt, wore att gifwa ett bifall till ett Styrelse-system, som endast fyllt sina Anslagspropositioner med löneökningar åt ett öfwerflödigt antal Embetsmän, med ökade behof för ett Förswarswäsende, som i fred nästan är lika tilltaget, som i krig; och med några befästningsföretag, samt allmänna byggnader, som wisa sig lika dyra som onyttiga. Det fjerde stora skälet är, att man af hela det utomordentliga Tre-millions-anslaget, wid sista Riksda-

gen icke i werkligheten sett några tillfredsställande resultater; samt att, då nu åter tre millioner begäras, man icke finner någon öppen framställning af de tillgångar, som finnas, de arbeten, som redan blifwit utförde, de kostnader, som deße erfordrat, de totalkostnader, som för deße företag af Regeringen blifwit påräknade, de delar deraf, som ännu återstå att fullborda, och deßas förhållande till de redan utförde arbeten eller redan anskaffade qvantiteterne, m. m. Ett sådant handlingssätt kan ej tillfredsställa Nationens billiga fordringar på landets Regering. Det är, så att säga, att sätta Folkombuden i nödwändighet att neka anslagen, om de ej wilja inför sine hufwudmän framställa sig såsom owärdige deras förtroende. Den tid är inne, då hwarje förnuftig och fördomsfri medborgare påkallar ett öppet meddelande af sådane omständigheter, när fråga är om beskattningen; emedan det är allmänt kändt, att utlänningen, på diplomatiska och spionwägen har en fullkomlig bekantskap med alla deßa förhållanden; och Nationen sjelf skulle då wara den, som, genom en sådan hemlighetsansträngning, allena undanhölls kännedomen om hwad den, såsom en ibland sina wigtigaste angelägenheter, borde noga och säkert känna. Nu mer kan det förmodligen aldrig lyckas, att undanhålla National-representationen deß rättighet, att weta huru landets Förswarsanstalter äro påräknade, ordnade och försedde, såsom det enda wilkoret, hwarunder den enskilde Riksdagsmannen kan och bör ingå i pröfning af Regeringens anslagsfordringar. Och det nu wisade bemödandet i

denna wåg är således, på sätt jag yttrat, ett ökadt skäl till totalt afslag.

Men jag bör slutligen yppa det största, det, i min tanka, mest afgörande skälet för ett sådant afslag af alla Regeringens anspråk på ökade anslag. Det är smärtande att behöfwa det; men det är nödwändigt att uppfylla National-årans och medborglighetens fordringar i denna del. Det är bekant, att redan år 1823 förmärktes hushållningen inom Förswarswerkens administration icke wara lämpad efter tillgångarne, och att Regeringen då begärde ökning i de ständige anslagen. Redan wid Riksdagen nämnde år beslöto Rikets Ständer, att uppriktigt framställa till Konungen det förhållande, som gjorde nödigt, att, i anseende till Nationens knappa tillgångar, ordna Förswarswerket inom de redan bewiljade anslagen. Det hade icke bordt undfalla Regeringen, att detta Ståndernas öppna tillkännagifwande war af den natur, att det fordrade deß allwarliga behjertande. Man har aldrig förut sett Rikets Ständer neka Administrationen de medel, som Konungen yttrat sig anse nödige för den; och anledningen till det första afslaget, åtföljdt af en så bestämd förklaring, kunde således icke sökas i annat, än uti den allmänna öfwertygelse inom Riks-Ståndden, att en förändring i Administrationens system war nödig. Det war tydligt, att antingen war allmänna förtroendet icke fästadt wid den rådgifwande personalen af den högre administrationen, eller ock ansåg man förwaltningen inom flere administrationsgrenar, med de egande tillgångarne, genom om-

organisationer, kunna erhålla hwad som behöfdes. Begge deßa meningar bestyrktes af Riksdagens förhandlingar. Riks-Ständen röstade öfwer ett Constitutions-Utskottets förslag till anmälan hos Kongl. Maj:t, angående Rådgifwarnes förseelser, och reformernas wåg tillstyrktes af Rikets Ständer i flere delar af inre förwaltningen. Men äfwen en annan omständighet hade bordt fästa en omtänksam Regerings uppmärksamhet. Hwarföre, så synes det att den bordt fråga sig, hwarföre förslår icke nu mera de betydliga anslag, som till wißa förwaltningsgrenar äro af ålder gifne och då befunnits tillräcklige? Och swaret derpå hade säkert upplyst om den sanningen, att Swerige icke på fredsfot kan hålla en stor stående här, utan att se sina productiva krafter alldeles medtagas; samt att Swerige endast kan anordna sina krigsföretag på ett naturligt och med deß egna tillgångar öfwerensstämmande defensiv-system; men att, så snart det will utsträcka sig till offensiva företag, måste de dertill erforderliga krafterne grundas på sådane alliancer, hwilka på samma gång kunna bereda deß näringar afgjorda fördelar, och deß wapen utsigt att segra. Intet af allt detta har Regeringen wisat sig taga i betraktande. Den har hwarken i Sweriges politiska historia, i statistiska beräkningarne öfwer landets tillstånd och krafter, eller i Nationalrepresentationens öppna förklaringar, funnit någon anledning, att med beredwillighet beträda den bana, som måste tagas, om allt skall wäl slutas. Den wisade sig deremot willig, att taga en helt annan: en i wårt land länge okänd, och som blott behöfde wisas åt Nationen, för att af den med beslutsamhet tillstän-

gas. Regeringen ansåg nemligen lättare att winna representationens personal, än Nationens förtroende; och se der det felsteg, som för ögonblicket skaffade henne äfwen det nödwändiga för Statsutgifterne. Sista Riksdagen har wäckt Swenska Nationens hwilande mißtroende till sin Administration — och under en sådan ställning måste äfwen den medgörligaste representation handla i folkets anda. Man har börjat fråga sig: hwarföre ordnas icke wårt förswarswerk i freden mindre dyrt, för att widmakthålla och öka förråden? Hwarföre omorganiseras icke wåra talrika Embetswerk, och hwarföre förenklas ej formerne, så att Nationen och Embetsmännen gemensamt bliswa belåtna? Hwarföre afgöras icke de wigtiga frågor, som nu allena bero af Regeringens beslut, och som skulle sprida frihetens kraft i wåra näringar, wår handel och wårt kreditwåsende? och med en orolig ångslan har ibland folket börjat höras: Hwarföre erfordras alla deßa för detta land owanliga uppoffringar till Förswarswerket, midt under Europas djupa fred? Låter detta wål förena sig med en sund politik för Riket? Är denna politik öfwerensstämmande med Nationens warmaste önskningar, och med hennes förhoppningar att icke se sina nationella intreßen swikna? Wore det möjligt, att deßa behof kunde wara så stora, så hårdt drabbande wåra egne tillgångar, om Swenska Cabinettets politik werkligen grundades på en sådan öfwerensstämmelse i religieusa, politiska och mercantila förhållanden, att wi kunde se oß i farans stund understödde af de frisinnade och rika Nationernas ädla och stora krafter? Eller är det ej att befara, att de ständiga, uppskrämmande penningebehofwen snarare utwisa

en Cabinettsplan, samfäld med deßa arma, slafstyrande Hof, hwilka icke mer förmå, att af sina undersåtares swett utpräßa några månaders krigskostnader, utan nödgas lämpa sina planer, sina hotelser och sina eftergifter, efter den penning-aristocratiska wilja, som representeras af några werldsbekante Israeliter? Då wißa frågor göras, måste de på ett eller annat sätt beswaras; ty — under tiden hwilar Nationens frikostighet och mißtroendet wakar. Måtte wår Regering icke alltför länge lemna Nationen owiß om sin ställning!

Wi, mine Bröder! kunna ej, såsom folkets redlige ombud, åsidosätta omtankan för en lugnare, en lyckligare framtid. Att nu af Nationen uttaga ökade skatter är omöjligt. Att wända wåra blickar till de beprisade Statslånen, wore endast att öka willerwallan i wår penningerörelse, samt att bilda nya egennyttiga intreßen och lemna okändt inflytande åt dem, som wi se återhålla från oß, allt hwad de förmå, upplysningen, trefnaden och friheten. Nej! wi måste afslå alla de begärda anslag, som icke behöfwas för att widmakthålla hwad som redan finnes. Wi måste neka till allt, som åsyftar, att under densamma compromettérande inflytelsen, som gjort Swerige så obetydligt under de sednaste 10 årens wigtiga Europeiska tilldragelser, loßa alla de intereßen, som eljest sluta oß till friheten och bildningen. Wi måste på detta sätt förmå wår Regering, då wi slånga henne inom de medel, som detta Lands fordna ärorika Styrelser ägde disponera, att i upplysningen, i politiska

friheten

friheten och i folkets industriella förkofran söka sitt stöd, sin inflytelse och sin belöning. Den skenbara egoistiska politik, som will grunda Sweriges så kallade oberoende på möjligheten att samwerka med de medellösa Hof, som hota Nationernas frihet och sjelfständighet, måste öppet ogillas. Den skulle eljest förr eller sednare göra wår regering till en gißel för sin egen Nation, till ett hinder för utwecklingen af den borgerliga frihetens krafter, och måhända till ett åtlöje för historien. Då skall Europa med wåra egna barn tacka oß, som beslutsamt stängde en wåg, på hwilken det gamla Swerige endast skulle haswa att tacka den slafwiska lydnaden för sin titulerade sjelfständighet, och måhända medlidandet för sin politiska tillwarelse.

De enda anslag, som jag af deße skäl anser mig böra tillstyrka, under yrkande, att de i behörig ordning intagas på Riks-Staten, under wederbörliga titlar, men i egenskap af tillfälliga anslag, äro således:

1:o Det i 5:te punkten ifrågaställde anslag till fortsättning af Carlsborgs fästning, nedsatt till 30,000 Rdr årligen, hwartill Pionier-corpsens underhåll kan nedbringas;

2:o Det i 9:de punkten föreslagna anslag af 20,000 Rdr i ett för allt, till stal för kanonslupar och jollar.

3:o Det för wattencommunicationer föreslagna

anslaget, nedsatt till 50,000 Rdr årligen, då allt anslag till Strömsholms Canals ombyggnad bör afslås; hwarwid jag likwäl förenar den begäran, att ordalagen icke må blifwa enligt Utskottets förslag, eller: att medlen "må af Rikets Stånder anwisas, att, i den ordning och på sätt Kongl. Maj:t pröfwar lämpligt, anwändas till Wattencommunicationer, m. m.", utan att uttryckligen måtte bestämmas, att deßa medel anwisas: att utgå till de ändamål, som äro upptagne af Stor-Amirals-Embetet, tillhörande 1:sta classens arbeten, hwilka företrädeswis böra bringas till snar werkställighet.

Jag utbeder mig att, derest flere af Ståndet sig med mig förena, få särskild proposition på detta mitt förslag.

A. Danielson."

Med Anders Danielson förenade sig Johannes Andersson från Jönköpings, Erik Hansson från Örebro, Bengt Eriksson från Wermlands, Per Nilsson och Jöns Jönsson från Christianstads samt Anders Nilsson från Östergöthlands Län, med flere.

Widare yttrade sig:

Sven Heurlin från Kronobergs Län: Wid återremißen af förra Betänkandet i denna fråga, utwecklade jag mina åsigter af saken, hwilka jag åfwen nu widhåller, och will deßutom med den aldra gladaste tillfredställelse instämma uti Medbrodren Anders Danielsons upplästa anförande, såsom med sanning

och rättskänsla förenadt. Jag har förut lemnat en sann målning af min orts förtryckta belägenhet, samt med owederfågliga bewis ådagalagt, att jordbrukaren icke förmår draga flere tillskapade skattebördor, som skulle nödsaka honom att taga sin hand ifrån plogen och att öfwerlemna allt åt sitt öde. Skall han, såsom det fordras, uppoffra sin lilla, med swett och möda förwärfwade, egendom, till förswarsanstalter i fredliga tider, så wågar han måhända icke sitt lif till försvar i farans stund; ty han kan, under hwilken makt som helst, icke komma i uslare belägenhet, än förtryck och slafweri. Skåda wi tillbaka på de wid sista Riksdag bewiljade oerhörda Statsanslag, och betrakta wi, huru och på hwad sätt de blifwit anwända, så tror jag mig deraf finna de mest talande skäl för afslag af Utskottets förewarande Utlåtande. Att Styrelsen på en utarmad Nations bekostnad, behagat låta uppföra, t. ex. ett militär-afträdeshus för 7,000 Rdr, wedbodar för 8,700, bekosta en undersökning å Strömsholms Canal-linea till något öfwer 4,400 Rdr, till direktionen för segelfarten öfwerlemna 85,920 Rdr o. s. w. wäcker i sanning folkets bekymmer, mißnöje och förwåning. Ett sådant afträde, som i wärde motswarar 3 hela hemman i Kronobergs Län, skulle jag werkligen blygas att begagna till det dermed afsedda ändamål. Så anwändas i allmänhet likwäl wåra Statsbidrag; och lika litet, som de, under en sådan förwaltning, kunna något förslå, lära wäl fordringarne på deras ytterligare ökande winna omtänksamma representanters bifall. Utan att widare förlänga öfwerläggningen, yrkar åtminstone jag det föredragna Utlåtandets ogillande, utom i de tre punkter,

dem Anders Danielson welat till någon del bifalla, och i afseende å hwilka jag förenar mig med honom.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Då denna fråga förra gången förewar inom Ståndet, höjdes icke mera, än en röst för deß framgång. Eljest förklarades här enstämmigt, att wåra hemmawarande icke uthärda en högre beskattning, och af sådan anledning hade jag hoppats, att den wårda Ledamoten återkommit till besinning, och att han icke wille yrka på en frikostighet, som hela Ståndet bestrider. Man måste naturligtwis taga i betraktande, att ingen utwåg kan beredas, att fylla de tillstyrkta anslagen, genom bewillning, det enda sätt för medlens anordning, till hwad större eller mindre belopp den må uppgå, som jag kan godkänna. 1,170,000 Rdr utöfwer de allmänna anslagen och en sexdubbelt ökad skatt på Bränwinsbränningen är ingen leksak. Jag lyckönskar den ort, hwars representant, med handen på sitt bröst, swarar för deß förmåga, att dertill bidraga; och jag lyckönskar hela folkets, om min förmodan är ogrundad, att den talare, som, ensam från detta rum, så rundligt tillstyrkt de fordrade anslagen, också är ensam i att finna någon möjlighet för deras utgörande. I min arma hemort, kräfwa de nu rådande utskylderne ofta pantning af bondens enda ko, hans enda gryta, ja! af sjelfwa halmdynan; och deßa tecken synas mig tala föga för en ökad beskattning. Såsom jag redan erinrat, har Ståndet en gång nästan enhälligt förklarat sig, med afseende å Committenternes tillgångar, icke kunnat medgifwa något, som medförde förhöjning i deras ut-

skylder; och försäkringen, att landet icke tål några skattebördor utöfwer dem, som redan trycka det, är sann, åtminstone hwad min hemort beträffar. I de politiska meningarne, för eller emot behofwet af ett förstärkt försvar, tar jag ingen del. Redan i Stats-Utskottet har jag, å ofwan yttrade bewekelsegrund, motiverat mitt afstyrkande af hwad Utskottet föreslagit, och jag upprepar ännu en gång, att folket har icke mera att gifwa. Lika med Anders Danielson, will jag likwäl tillstyrka 30,000 Rdr om året till fortsättning af Carlsborgs fästning; 20,000 Rdr i ett för allt, till skjul för Canonslupar och jollar, samt 50,000 Rdr årligen för Wattencommunicationers befrämjande, detta sednare likwäl med uttryckligt förbehåll, att medlen icke, såsom Utskottet föreslagit, få anwändys i den ordning och på hwad sätt Kongl. Maj:t pröfwar lämpligt, icke till Strömsholms Canal eller praktcanaler, som tjena till föga båtnad, utan till allmänt nyttiga företag, såsom, t. ex. Seffle-elfwens upprensning, hwaraf hela Wermland skulle draga obestridliga fördelar.

Petter Persson från Jönköpings Län anförde skriftligen:

Jag anser, att de gamla ordinarie anslagen, som redan äro så stora, och hwilka wid hwarje Riksdag så rundligen tillskapas, skulle, med en samwetsgrann och sparsam hushållning, wara tillräckliga till Statens nödwändigaste behofwer. Jag önskade, att det någon gång skulle blifwa en gräns för nya öfwerflödsföretag, som ofta förenas med en ny personal embets-

mån, som jag anser icke borde komma i fråga under fredens lyckliga lugn.

Men likwäl har Höglofl. Stats-Utskottet tillstyrkt icke mindre än 1,170,000 Rdr Banco i extra anslag, hwilka jag bestrider, på de skäl, som Herr Brukspatron Petré, med flere reserwanter anfört, utom det jag får tacka Medbrodren Anders Danielson för sina upplysningar, och som så tydligen uttrycker Nationens och Landets ställning samt behof; och jag anser det wara en representant wärdigare, att för Regering och Ständer tolka Landets ställning, än genom smickrande åsigter öfwerhölja en slöja, som drager Konung och Ständer bakom ljuset; hwarföre jag i hufwudsaken förenar mig med Anders Danielson.

Petter Persson,
från Jönköpings Län.

Likaledes uppläste Samuel Andersson från Östergöthlands Län ett anförande, så lydande:

Jag kan ej, för min enskilta del, eller å mina committenters wägnar, bifalla Höglofl. Stats-Utskottets Utlåtande N:o 291, deruti en extra anslagssumma är tillstyrkt af 1,170,000 Rdr B:co. De utomordentliga summorna, som nästlidne Rikets Ständer till detta ändamål bewiliat, tyckes skolat uppfylla de behofwer, hwartill de woro ämnade, så att någon gång denna landsplåga kunde upphöra. Jag reserwerar mig således emot Utskottets Betänkande och förenar mig med Hederwärda Medbrodren Anders

Danielsons skriftliga reservation, uti allt hwad som rörer inskränkningar och afslag af berörde extra anslagssumma; och yrkar således återremiß af Betänkandet.

Tillåggandes Samuel Andersson, att han jemwäl instämde i Hans Janssons yttrande.

Carl Gabrielsson från Östergöthland förenade sig med Anders Danielson.

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län: Från ena Riksdagen till den andra, höres vice Talman Jon Jonsson åska ökade anslag till wårt försvarswerk; och jag föranledes deraf begära, att vice Talmannen wille upplysa, huruwida den närwarande tiden, med fredens lugn, må anses såsom särdeles kritisk.

Derjemte uppläste ett af Rutberg afgifwet Memorial, så lydande:

"Då Landets ställning är sådan, att det ej förmår utgöra högre skatter, än hwad det redan är ålagdt, och då deße skatters förhöjning utan twifwel skulle ådraga oß rättmätigt mißnöje hos Nationen, afstyrker äfwen jag widare anslag till försvarswerket. Jag har ej de djupa insigter i politiken, som vice Talman Jon Jonsson; men så mycket tycker jag mig finna, att föga någon tidpunkt funnits af mindre wåda för wår sjelfständighet, än den närwarande. De söder om oß angränsande grannar, haf-

wa troligen sitt intereße i att åga oß till wänner, och wilja säkert ej bekämpa wår frihet, emedan den möjligtwis ej torde wara utan nytta mot den östra grannens utwidgningsbegär. Att denna granne med oß står i wänskapligt förhållande, wisa utan twifwel tidens tecken, då man har sig bekant, att stora presenter åt wåra ministrar utdelas, att wåra diplomater hedras med dyrbara ordnar, och att denna granne fournerar wåra Regementen med modeller till Uniformsperfedlar.

Man erinre sig den lysande emottagning, wår Thronföljare ej långesedan hos denna granne erfor, och huru Hans Kejserliga Majestät sjelf nyligen täcktes wara fadder till en Swensk Arffurste, under önskan att denne måtte bära hans eget namn. Då således allt wittnar, att wåra grannar lefwa med oß i fred och sämja, hwarföre då wäcka deras mißtroende med rustningar till krig, och hwarföre då, såsom vice Talman Jon Jonsson yrkar, söka med ytterligare uppoffringar betunga det af skattebördor redan öfwer förmågan betryckta folket. Jag förnyar min begäran om afslag af ytterligare anslag till ett förswarswerk, som just genom deß öfwerdrifna kostnad blir wårt oförswar.

Joh. Jac. Rutberg,
från Norrbotten."

Widare aflemnades 2:ne Anföranden:

1:o Af Johannes Johansson från Götheborgs och Bohus Län:

"Förra gången, under denna Riksdag, frågan om extra Statsanslag till försvarswerkets iståndsättande m. m. här förehades, begagnade jag mig af erhållen permission, för ett besök i min hemort, och deltog således icke i den pröfning af berörde fråga, som då anställdes; men om jag derwid warit tillstädes, hade min röst utan twekan tillhört den stora pluralitet inom Hederwärda Ståndet, hwilken öppet yttrade sig emot nya anslags bewiljande till de ifrågasatte ändamålen. — Genom detta förklarande torde min mening i affende på Stats-Utskottets, i anledning af erhållen återremiß, nu afgifna ytterligare Utlåtande N:o 291, deri, utom förut af Utskottet tillstyrkte 520,000 Rdr, än widare 650,000 Rdr i extra anslag ansetts behöflige, tillräckligen wara i dagen lagd; och jag betwiflar wißt icke, att Hederwärda Ståndet, som ansett den förstnämnde mindre summan icke böra, under närwarande förhållanden, bewiljas, skall med ännu mera skäl finna det större beloppet ej rättwisligen kunna, medelst ökade skatter, af folket utpreßas; men detta oaktadt och fastän de giltiga grunder, som förmå den närwarande representationen att neka de begärda större anslagen, blifwit både på detta rum och från flere håll uttalade, torde dock ordningen fordra, att åfwen jag, för min ringa del, närmare angifwer orsakerne till mitt wägrande. Jag får derföre nu tillkännagifwa, att de wigtiga motiver, hwilka i Herrar Wærns och Petrès samt Ståndsbrodren Hans Janssons, mot Utskottets tillstyrkande af extra anslag, aflemnade och wid Betänkandet N:o 203 följaktige, förtjenstfulle reservationer, klart och fullständigt blifwit utwecklade, jemwäl

grundat min öfwertygelse, beträffande de framställde behofwen. Uti deße reservationer erinras, huruledes det kostsamma militärsystem, som åfwen i wårt fattiga land fått insteg, skall, derest det widhålles, allt framgent påkalla nya så kallade extra anslag, derföre man ej kan se någon gräns; men att deremot en högst betydlig nedsättning deri, utan wåda för Nationalförswaret, kan tillwägabringas; att wår närwarande politiska ställning icke kräfwer ökade anslag till krigswåsendet, utan twertom gör sådane umbärliga; att det enda och säkra medlet för förswarswerkets reglering med hopp om framtida bestånd, är att sätta kostnaden för detsamma uti ett proportionerligt förhållande till de skattdragandes förmåga att, utan betryck, bära den; och att, af de nära tre millioner Rdr, som Rikets Ständer wid förra Riksdagen bewiljade till förswarswerket, omkring ½ million är oanwånd, hwarmed, jemte de ordinarie Statsanslagen, omsorgsfullt och hushållsaktigt disponerade, de nödwändiga utgifterne kunna och böra bekostas, helst sedan Rikets Ständer medgifwit, att de för Arméens materiel wid sista Riksdagen intill denna särskildt gifne 70,000 Rdr årligen, hådanefter må på ordinarie Stat uppföras. Man hörer wål sågas, att Rikets sanna fördel och säkerhet fordra, att de åskade utomordentliga medlen bewiljas. Men jag tror ej, att hwarken inre eller yttre säkerhet winnes genom Fästningswerk, Caßernbyggnader och Gewärsförråder; utan att man i främsta rummet måste sörja för folkets trefnad och wälstånd samt belåtenhet med sine samhällsinstitutioner; ty häruti har National-andan, hwarförutan intet förswar är

tänkbart, sitt enda och säkra stöd. Jag känner mer än tillräckligt ställningen i min hemort och oförmågan hos allmogen att tåla ökade pålagor. De redan existerande äro allt hwad de förmå bära, och lindring deruti wore ganska behöflig. Mine kommittenters uppmaning, både först och sist, har warit, att söka bereda dem minskning, och afwärja ökning, i skattebördorne. Med hwilken känsla skulle jag alltså wända tillbaka härifrån, och huru skulle jag wid hemkomsten blifwa emottagen, om jag gäckade deras förhoppningar härutinnan?

Hwilka åtgärder, till ernående af en önskad förbättring i wårt Statsskick och den inre förwaltningen, till upphjelpande af wårt mödosamma yrke och till förkofran af näringarne i allmänhet, kunna wäl åberopas, såsom frukter af denna långwariga och kostsamma Riksdag, när wi en gång efter deß slut åter träda inom wåra byggder? Kanhända bli, oaktadt allt wårt sträfwande, underrättelser om nya eller ökade skattetitlar de enda budskap wi föra med oß hem. Jag fullgör alltså en pligt mot såwäl mig sjelf som dem, hwilka skänkt mig förtroendet att här bewaka deras sanna bästa, då jag, på förut anförde grunder, afstyrker alla nya anslag, för de ändamål, som nu äro ifråga.

J. Johansson,
från Bohus Län."

Och 2:o Af Anders Olsson från Stora Kopparbergs Län:

"Stats-Utskottet, som föreslagit det Rikets Stånder må anwisa ett årligt anslag af 70,000 Rdr, att anwändas till wattencommunicationer m. m. under förbehåll, att, innan arbete i en ort företoges, innewånarne borde förbinda sig, att med minst hälften af kostnaden bidraga till arbetets utförande, har, ibland förctag, hwilkas fullbordande skulle blifwa af stor nytta för landet, åfwen upptagit fullbordandet af Gråda Canal i Dalarne, hwartill skulle behöfwas 70,000 Rdr. Då, såsom nyß nämndes, ortens innewånare skulle bidraga till anskaffande af deßa medel, torde det nu wara på sitt ställe, att omnämna hwad man i Dalarne tänker om Gråda Canal.

Genom den, för Canal-gräfningen, å Dalelfwens wästra sida uppförde Kaijdammen, samt anlagde Såg- och Qwarnbyggnader å flodens östra brädd, är utloppet för flodens watten sammanträngdt till hälften af den bredd, som samma utlopp förr egde. Wid flodtiderne stiger derföre wattnet högt, ända upp på den stora Siljanssjön och förorsakar betydlig skada, icke blott genom ökade skärningar på Elfwens branta stränder, utan åfwen och förnämligast, derigenom, att skattlagd åker och ång sättes under watten, som, genom det hindrade utloppet, qwardröjande nu längre än fordom, gör jordägaren betydliga förluster. Hwad åter angår fördelarne af lättad kommunikation, som genom denna Canalanläggning skulle beredas, så äro deße ej betydliga, åtminstone icke för allmogen, ty det nedre Dahllaget behöfwer ej begagna denna sjöwåg, hwarken wid arbetsfolks utwandring eller för waru-transporter; och för öfre Dahl-Allmo-

gen, som nu på båtar fårdas till Båtstad, blir troligen begagnandet af Canalen samt öppnandet af Forß- och Kyrkoflottbroarne lika kostsamt om ej kostsammare än det nu brukliga sättet, att landwägen forsla båtarne ⅛:dels mil, hwilket sker utan tidsutdrägt. Då således allmogen ej har någon nytta af ifrågawarande Canalanläggning, så lårer densamma ej heller, om Canalen en gång blir fårdig, wilja bidraga till deß underhållande, och om detta åter skall drabba Bruken, såsom de ende, hwilka af Canalen kunna få någon nytta, så blir detta för dem åtminstone dubbelt kostsammare, än deras nuwarande warutransporter, helst som å Canalwägen båtfarten blir 2 ½ mil långre. På grund af deße omståndigheter, hafwa utaf Konungens Befallningshafwande sammankallade, Socknewis walde deputerade enhålligt förklarat, att de ej kunde ingå på något deltagande uti kostnaderne för Gråda Canal; och ehuru bedröfligt det wore, att de å Canalen redan nedlagde 40,000 Rdr skulle hafwa blifwit onödigtwis anwände, måste jag, till följd af hwad jag nu anfört, yrka afslag å allt Statsanslag till Gråda Canal.

Anders Olsson,
från Yttermo och Dalarne."

Lars Larsson från Elfsborgs Län utlåt sig:

Jag borde wißerligen till beswarande upptaga de båda åldste, mest förfarne och aktade Ledamöters hår emot hwarandra wexlade skrifter af olika syftning, men jag bekänner mig sakna fullkomlig förmåga, att rätt skildra någondera, och öfwerlemnar det

derföre åt Fäderneslandets wänner, att bedömma resultatet af deßa skrifters andemening, och hwilkendera af deße talare, som må anses hafwa rätt. Dock hänskjuter jag icke denna dom hwarken till den aristokratiska ärelystnaden eller till den nyfikna klanderlystnaden, så mycket mindre, som jag för egen del aldrig skall finnas lättsinnigt klandra det närwarande, utan att sätta något bättre i stället. Det må likwäl icke fordras', att den, som plöjer jorden, skall besitta fullkomliga Statsmannakunskaper, eller handtwerkaren, såsom skriften säger. Swenska folket wördar Konungen och friheten. Det wet också att wärdera och älska sin Regering, såsom den der wårdar deß konstitutionella rättighet. Ännu älskar folket sin styrelse lika warmt, som förr, men icke lika blindt, ty tiden och nationalandan hafwa medfört förmågan att fatta och förstå sina rättigheter, likasom begåret att tillse hwad som werkeligen må erfordras. Upprepande, det jag icke åsyftar, att öfwerändakasta eller klandra det närwarande, will jag endast erinra, att Statens förkofran, hwarföre wi sträfwa, icke winnes utan aktsamhet, och att mißhushållning med wåra medel måste medgifwas till och med af den ibland oß, som ifrar för bifall till allt. En hwar känner, att, med wårt nya Statsskick, bestämdes wißa hufwudtitlar, inom hwilka förefallande behof skulle fyllas, efter Ståndernes anordning, som, hwad jag förmodar, med så rundliga tillgångar, att wåra förswarsanstalter, åtminstone under freden, kunde underhållas från enskild titel, och ändå lemna något öfwerskott till successiva förbättringar. Jag kan icke dölja med hwad bekymmer jag från sjelfwa den ridderliga kam-

maren dock hört yttras, att bristande tillgångar hindra wår krigsmateriels iståndsättande, så mycket swårare och betänkligare, som, utom alla extra anslag, ansenliga medel sedan förra Riksdagar till detta ändamål utgått, hwilka bordt wara mer än tillräckliga för en administration, som hade nog insigt att i första rummet befordra det nödwändigaste. För framtiden önskar jag finna Styrelsen, såsom ett oeftergifligt åliggande mot Nationen, iakttaga den försigtighet, att i främsta rummet egna sin uppmärksamhet åt fyllandet af de strängaste behofwen.

Hwad nu angår de särskilda delarne af Betänkandet, så har jag icke kunnat undgå, såsom en besynnerlighet, anmärka, att Utskottet, i afseende på Gewärsfabricationen, deri witsordat ett behof, som i förra Betänkandet war okändt. Deremot upplystes då, att fabricationen wid Norrtelje och särdeles wid Carl Gustafs stad, war i sednare åren så fördyrad och förswårad, att genomgripande förbättringar erfordrades för deß ändamålsenliga bedrifwande; wid betraktande hwaraf mig synes ej wara lämpligt, att, genom bewiljande af anslag till inköp af Gewär från en sålunda otjenlig fabrikation, motwerka de förbättringar, som eljest måste widtagas. Med de enorma summor, som under en 20-årig fred för denna detalj af förswarswerket warit att påräkna, är det owäntadt, att tillwerkningen icke kunnat fortgå till erforderligt antal och extra anslag undwikas, särdeles i en tid, då wi måste tillstå att medel werkligen saknas. Till öfriga materialens underhåll har Utskottet sednare gången warit wida frikostigare,

så i afseende på landt- som sjöförswaret, och detta förundrar mig så mycket mera, som Utskottet sjelf upplyst, att Krigs-Collegium för samma ändamål äger till sin disposition närmare 700,000 Rdr; hwarmed det will synas som behofwen borde kunna fyllas, utan extra anslag, hwilka jag alltså bestrider, utom hwad som nödwändigt erfordras till Pioniercorpsens underhåll å Carlsborgs fästning, hwartill jag will samtycka, då den en gång är inrättad; men till befästningarne å Carlsten och andra fasta platser, må Krigs-Collegium anordna behöflige medel af eget anslag. Likaledes bifaller jag 20,000 Rdr till de högst behöfliga Kanonslupsskjulen, åfwensom årligen 50,000 Rdr till föreslagne wattenkommunikationer; dock med wilkor, hwad sistnämnde summa beträffar, att hwad derutaf meddelades, må utgå emot full återbetalningsskyldighet af den ort, som begär undsättning, så mycket heldre, som den hittills följda seden, att, oafsedt företagets gagneligheet, förstracka allt hwad som begärts, i betydlig mån bidragit att ruinera wårt penningewäsende och blottställt wårt Statswerk för förluster, på samma gång som den ådragit Administrationen icke alltid wederlagda beskyllningar, att wid undsättningarnes bewiljande hafwa wisat mannamån.

Göran Jonasson från Kronobergs Län: Utan att uppehålla eller förlänga discussionen, will jag endast hembära min tacksamhetsbetygelse åt Anders Danielson och de medbröder, hwilka talat i samma mening som han, instämmande jag till alla delar i deras åsigter.

Per

Per Eriksson från Wermlands Län förklarade sig dela Hans Janssons yttrade mening, särdeles hwad anginge frågan om wattenkommunikationer.

Johannes Johansson från Götheborgs och Bohus, Per Jönsson från Christianstads, Tufve Månsson från Malmöhus och Per Henriksson från Norrbottens Län förenade sig med Anders Danielson och Hans Jansson.

Anders Johansson Brissman från Skaraborgs Län uppläste följande skriftliga anförande:

"Då Stats-Utskottet i sitt nu sednare afgifna Betänkande, genom extra anslag, till så betydliga summor tillstyrkt böra utgå, är jag icke i tillfälle att bedömma alla deßa behofwer, men som jag känner mina hemmawarandes belägenhet och oförmåga, att, om icke nu, men på framtiden skulle öka deras skattebördor, om deßa stora anslagssummor skulle komma att utgå; så kan jag till största delen häraf icke lemna mitt bifall. — Ehwad det angår anslag till wattencommunicationer, det torde wara af nöden; men jag anser det åfwen böra nedsättas till 50,000 Rdr årligen, och hwad det rörer Carlsborgs fästningsbyggnad, så tror jag, att det är af behofwet att bewilja en summa af 35,000 Rdr årligen, allt intill nästa Riksdag, och till skjul åt Kanonslupar tror jag åfwen wara af behofwet, och om någon lämplig summa till det öfriga Förswarswerket hade af Utskottet blifwit föreslaget, så torde mången med mig

dertill lemnat sitt bifall; men som Utskottet nu föreslagit, så kan jag aldrig lemna min röst härtill. De öfrige Med-Ståndden inom Högloft. Stats-Utskottet hafwa wißerligen tagit i beräkning och förwißat sig om den höga beskattningen af Bränwinsbränningen, som de bringat i det obehagliga skick, som den nu är för närwarande; och derigenom har Med-Ståndden säkerligen gjort sig förwißade, att af denna öfwerdrifna inkomst fylla deße behof, som de ganska litet härtill bidraga, utan drabbar jordbrukare och den mindre bemedlade klaßen. Men jag, för min del, tror denna uträkningen wara förgäfwes, af det skäl, att större delen af allmogen är nödsakad, att afsäga sig Bränwinsbränningsrättigheten, och således blifwer inkomsten deraf förminskad. Om nu Högloft. Stats-Utskottets Betänkande skulle winna bifall, så är man förwißad, att genom ökad bewillning fylla deße behof. Af sådan anledning bestrider jag ifrågawarande extra anslagssummor.

Anders Brissman.

I förestående anförande förenar jag mig till alla delar.

Lars Larsson,
från Skaraborgs Län.

Vice Talmannen Jon Jonsson: Till swar på Rutbergs spörsmål, meddelas, att wi för närwarande, lyckligtwis, hafwa wänskap med hofwen, både i öster och söder. Inom politikens områden, gäller likwäl ingen wänskap längre, än för dagen; och jag har alltid hållit för bäst, att wara beredd att förswara

sig sjelf mot utländska fiender, de må sedan komma från öster eller söder. Hwad jag tillstyrkt, är wärdigt Rikets sielfständighet och belöper sig icke högre, än att det allt för wäl kan utgöras. Till närmare öfwerläggning i deße delar, torde Utlåtandet föredragas punktwis.

Johan Petter Jansson och Olof Persson från Stockholms Län förenade sig desto heldre med Anders Danielson, som den mångdubbla Bränwinsskatten gjorde det omöjligt för folket, att åtaga sig någon widare tillökning i utskylderne.

Nils Månsson från Malmöhus Län: Lika med dem, som här yttrat sig om omöjligheten att, ututöfwer de wanliga Statsbehofwen, genom bewillning uttaga 1,170,000 Rdr i extra anslag, anser jag folket icke förmå, att uthärda ökade skattebördor; och mitt medgifwande, att i lånewäg upptaga summan, för att åfwen belasta efterkommande, står för ingen del att winna. Då Anders Danielson föreslagit 50,000 Rdr årligt Statsbidrag, till befrämjande af låttade wattencommunicationer, och jag hört flere medbröder i detta hans tillstyrkande instämma, will jag derwid hafwa erinrat, att från 1823 till 1828 woro härtill årligen anslagne 100,000 Rdr, och från 1828 50,000 Rdr, så att Regeringen för detta ändamål ägt att disponera icke mindre än 800,000 Rdr, deraf kanske icke mera än 100,000 Rdr blifwit för strömrensningar anwände. Flere minnas, huru Ståndernas beredwillighet erhölls, genom försäkringar, att hufwudstaden, genom deßa wattenleders öppnande för sjöfarten, skulle kunna förses med sina behof af wed

och victualier, utan att derutinnan behöfwa anlita Finland. Huru de af Ståndarne i sådan affigt anwisade tillgångar blifwit anwände, är jag icke i tillfälle att bedömma; men nyligen hafwa wi sett den gamla, för Finland så fördelaktiga, handels-octrojen förnyas; och då det wilkor, som Ståndarne uttryckligen fästade wid ofwannämnde anordning, icke blifwit bättre uppfyldt, finner jag, för min del, ganska betänkligt, att till ändamål, som aldrig upphinnas, allt framgent anslå 50,000 Rdr årligen; men till Carlsborgs fästning och skjul för Canonsluparne will jag tillstyrka hwad Anders Danielson föreslagit, dock med uttryckligt förbehåll, att Ståndarne och deras Revisorer må äga öppen granskningsrätt öfwer medlens anwändande.

Johannes Svensson från Jönköpings Län: Föreställningen på mina Committenters belägenhet, nödgar mig, att i allmänhet bestrida de af Utskottet tillstyrkta extra anslag. I afseende likwäl på Carlsborgs fästning, och då det i alla fall måste bekostas underhåll åt den der förlagda Pionier-corpsen, torde ett undantag böra äga rum, på sätt Anders Danielson föreslagit; men då mina hemmawarande aldrig kunna påräkna någon fördel af de wattencommunicationer, till hwilkas lättande de likwäl länge skattat, och jag deßutom icke är alldeles fri från de af Nils Månsson yttrade farhågor, yrkar jag, att det i den delen måtte wara slut med Ståndernes frikostighet.

Lars Larsson från Skaraborgs Län åberopade,

att han redan förenat sig i Brissmans skriftliga framställning, och yrkade afslag å hela Utlåtandet, utom i hwad Anders Danielson hade tillstyrkt.

Nils Strindlund från Wester-Norrlands Län: Då wi torde få förwänta Utlåtandets föredragning punktwis, uppskjuter jag mina påminnelser emot hwarje särskild del af det förewarande förslaget. Men en omständighet, som redan i Utskottet fästade min uppmärksamhet och alltsedan allwarligt qwarhållit den, är, huruledes wi böre anordna ifrågawarande medel att utgå. Då wi tillkalla wår erfarenhet och besinna, att hwad som, ehuru blott under rubrik af extra anslag och för tillfälliga behof, den ena Riksdagen uppföres på bewillning, alltid förklaras för en stående stat den andra, finner jag wådligt, att i denna del öka bewillningen, så mycket mera, som öfriga Stånden eller Förstärkta Stats-Utskottet torde bifalla icke allenast de 1,170,000 Rdr Utskottet tillstyrkt, utan wida derutöfwer, kanske ända till 1 ½ million, som blir swårt, om icke omöjligt, att genom ökad bewillning uttaga. För min del skulle jag derföre tillstyrka, att åt Riksgälds-Contoret må uppdragas, att utgöra, hwad som bewiljas, af de medel, hwilka, för bestridande af Riksgälds-Contorets utgifter, blifwa att tillgå och af Ståndernе anordnade. Dit inflyter nemligen, såsom wi wete, bränwinsskatten och tullafgiften, hwilka begge, wid denna Riksdag, blifwa så ansenligen tillökta. Äfwenså allmänna bewillningen och öfwerskotten på Statswerkets inkomster; och hwad deri möjligen kunde brista, skulle Riksgälds-Contoret, såsom hitintills, fylla med lån.

Wi undgingo härigenom wådan af en ökad bewillning, som kanske icke skulle kunna utgå, och det med rätta så afskydda och fruktade Statslåne-systemet. Med ytterligare erinran derom, att hwad som en gång upptages på bewillningen, sällan eller aldrig utgär derifrån, anhåller jag om Ståndets uppmärksamhet på mitt förslag.

Daniel Danielsson från Örebro Län: Då frågan inom Utskottet förewar, sökte både jag och öfrige medlemmar af Ståndet, att wärja wåra hemmawarande undan den hotande förhöjningen i deras bördor, men den motsatta meningen segrade wid voteringen. Besynnerligt och anmärkningswärdt förefaller mig emedlertid, att Statens utgifter och behof i detta afseende icke låta sig beräknas. Alla minnas wi, huru de 3,000,000, som förra Riksdagen bewiljades, då försäkrades wara fullt tillräcklige för ändamålet. Icke deß mindre fordras nu en snart sagdt lika summa, hwaraf Utskottet i sitt första Betänkande tillstyrkt Ståndenne att bifalla 520,000 Rdr, men i det senare icke mindre än 1,170,000 Rdr. Skillnaden emellan det belopp åtskillige medlemmar af Ståndet hörts sinnade att bewilja, och hwad Utskottet första gången tillstyrkt, är högst obetydlig, hwarföre jag hemställer, att, med ogillande af förewarande Utlåtande, wi må bifalla Betänkandet N:o 203.

Bengt Gudmundsson från Hallands Län: Med de af Anders Danielson föreslagna inskränkningar, bifaller jag Utlåtandet N:o 291, i hwad rörer Carlsborgs fästningsarbete, skjul för Canonjollarne, och

wattenkommunikationers befrämjande, men afslår det i allt öfrigt; likasom jag föranlåtes bestrida Strindlunds förslag att, genom upptagande af Statslån, söka utgöra hwad i extra anslagswåg bifalles. Heldre må då beloppet småningom utgå genom bewillning, ehuru jag wißerligen föreställer mig, att, åtminstone i Halland, mången finnes, som icke förmår utgöra ens de nu bestående skatterne.

Anders Eriksson från Örebro Län: Jag afbördar till Anders Danielson min andel i Fäderneslandets förbindelse, i för det han åfwen i dag förfäktat sanningens och folket sak. Huru den stora frågan än må utfalla, antingen deras röst blir hörd, som ifra för sina hemmawarandes och det allmännas bästa, eller de, som sluka wåra anslag, förmå att göra sina fördelar gällande, lemnar jag icke mitt bifall, att anslaget må utgå genom lån. Hwad wi icke hafwa mod att wägra, må wi också sjelfwe betala; och, med tillämpning af denna grundsats, måste bewillningssystemet anlitas, till beloppets indrifwande. Sjelfwe böra wi bära wår tid och deß omsorger, utan att ålägga efterkommande betalningen af hwad wi sjelfwe förstört. Med den benägenhet, som wisar sig, att wid hwarje Riksdag öka skattebeloppet, måste Statens skuldsättning sorgfälligt undwikas. Jag påräknar föga loford wid min återkomst till hemorten, då Debetssedlens ökade längd så smärtsamt kommer att wederlägga de förhoppningar, hwarunder jag skickades hit.

Petter Jönsson från Jönköpings Län: Likasom

förra gången denna fråga här inom Ståndet förewar, förenar jag mig med Anders Danielson, jemwäl i hans anmärkning derom, att hwad till wattencommunicationerne anslås, må warda anwändt, på sätt Stor-Amirals-Embetets afdelning föreslår. Det kan icke betwiflas, att Staten i första rummet erkänner sin förbindelse att deltaga i hamnbyggnaden wid Jönköping, så mycket mera behöflig, som här är medelpunkten för ett rikt lands och ett arbetsamt folks wexlande af naturprodukter och konstalster, hwarförutan hamnen är den mest säkra och beqwäma i hela Wettern, wester om Carlsborg. Af de 800,000 Rdr, som sedan 1823 anwändts till wattenledningars upprensning, hafwa södra orterne icke erhållit ringaste undsättning, och det wore således tid att godtgöra denna oträttwisa. De 50,000 Rdr, som bewiljades af sednast församlade Stånder, må alltså fortfarande utgå, deraf jag likwäl yrkar, att Jönköping ofördröjligen må erhålla det bidrag, som för hamnbyggnadens fullbordande är att påräkna, så mycket heldre, som Kongl. Maj:ts och Kronans jord och hus på ena sidan omgifwa hamnen.

Anders Andersson från Skaraborgs Län: I allmänhet tyckes Ståndet wara mißnöjdt med Utskottets förslag, och icke heller jag kan gilla detsamma. Det utmärker nog mycken frikostighet, emot hwad landets tillgångar medgifwa; men nu, sedan döden tagit ut sitt rof, är, från detta Stånd, ingen inom Stats-Utskottet, som med sin röst bidrager att öka folkets skatter. För fortfarande anslag till wattencommunicationers befrämjande, har jag, efter wunnen

upplysning, att Regeringen gifwit löften om undsättningar, som måst efterkommas, likwäl funnit obestridliga skäl. Meningen är likwäl icke, att hwad som anslås, skall stå till Kongl. Maj:ts disposition annorlunda, än i öfwerensstämmelse med Stor-Amirals-Embetets tillstyrkande, så att, hwarken till Strömsholms kanalen eller andra dylika anläggningar, ifrågawarande medel kunna anwändas, ehuru redaktionen kanske blifwit något bortslarfwad.

Olof Olofsson från Östergöthlands Län: Lika med Anders Danielson, anser jag erforderligt och gagneligt, att Carlsborgs fästningsarbeten fortsättas, så att den anställda Pioniercorpsen må hållas till någon syßelsättning. Äfwenledes delar jag bemälde Medbroders yttrade åsigter, om behofwet af skjul för kanonsluparne och jollarne, hwadan jag till det ändamålet tillstyrker hwad Anders Danielson föreslagit. Deremot, och i saknad af tillräcklig kännedom om nödwändigheten eller gagnet af de omförmälde wattenledningarne, finner jag mig i den frågan böra innehålla med allt yttrande, endast med förbehåll, att om något anslag i och för deßa ärenden bewiljas, nödig undsättning till Stångåns upprensning måtte bestämmas.

Hans Jansson: Ehwad ifrågawarande extra anslag må bewiljas till större eller mindre belopp, yrkar jag oeftergifligen, att det må utgå genom särskild bewillning. Om allmänna bewillningen, hwilket är swårt att förutse, icke skulle lemna något eller tillräckligt öfwerskott, äro wi genast inne på den wåg,

som leder till Statslån, och den jag fruktar öfwer allt annat. Det är wißerligen sannt, att Folket i närwarande generation skulle känna bördan, som hotar dem, låttad genom en dylik operation, men den komme efter, som man säger om Arboga-öl; och med förutseende, att skuldsättningsbanan, en gång beträdd af en Stat, sådan som wår, sedermera icke står att afwika, måste jag på det högsta bestrida Strindlunds förslag.

Häruti hördes Johan Erik Jansson från Wermlands Län instämma.

Johan Bengtsson från Wester-Norrlands Län: Hufwudsakligen instämmande med Anders Danielson, finner jag dock betänkligheter wid att understödja hans förslag om 50,000 Rdr årligen till wattencommunicationer. Det är länge som dylika medel utgått, utan att något synnerligt i den delen förmärkes hafwa blifwit uträttadt. Åtminstone hafwa några understöd icke stått att erhålla för Wester-Norrland, der tillfällen, att med fördel anwända dem till ändamålet, likwäl icke saknas. Jag finner mig alltså icke med skäl kunna, i detta afseende, något ytterligare bifalla, och förkastar helt och hållet Strindlunds förslag, att i lånewäg söka upptaga det anslag, som warder beslutadt. Kan det icke utgå genom bewilling, måtte ärenderne, hwartill det skulle anwändas, icke wara mera maktpåliggande, än att dermed kan anstå, intilldeß folket winner förmåga att bekosta dem. Wi få icke åsidosätta, att ju mera man lånar, desto

mera blir man skyldig, och en tid kommer, då betalning måste ske.

Johannes Christoffersson från Kronobergs Län: Äfwen jag är wäsendtligen af samma tanka, som Anders Danielson, utom i anseende till Strömrensningarne och hwad han dertill föreslagit. Det har aldrig lyckats mig att erfara annat, än att de medel, som dertill blifwit anwisade, åtgått mera till enskildes, än det allmännas, gagn. Der särdeles omständigheheter tala för någon wiß ort i detta hänseende, må wäl något understöd bewiljas, men icke annorlunda, än som lån, ty det ligger wida utom billigheten, att ett landskap, som t. ex. Småland, hwilket aldrig erhållit ringaste undsättning att få deß talrika floder flottbara, skall idkeligen betala de arbeten af dylik art, som på andra, aflägsna håll werkställas. Med allt hwad anslaget är, har man icke lyckats bättre eller kommit widare med wattenkommunikationerne i landet, än att Finland fått sine utomordentlige handelsfördelar förnyade, så att den enda handel med oxar, som i min hemort bedrifwits, nödwändigt måste afstadna, sedan hufwudstaden fortfarande hemtar sina wiktualier från främmande land.

Lars Gezelius från Stora Kopparbergs Län instämde uti Nils Perssons skriftliga anförande och sökte fästa Ståndets uppmärksamhet på den allmänna klagan, som i landet förspörjes, öfwer de likwäl alltjemnt ökade skattebördorne.

Strindlund: Min mening i förra yttrandet har af några ledamöter blifwit fattad, som ett tillstyr-

kande att upptaga det extra anslag, som kan bewiljas, genom lån. Derom har dock icke ett ord mig undfallit. Jag hatar skuldsättningssystemet lika mycket, som någon annan, men tror, att, huru noga wi än beräkna Statsinkomsterne, någon million ändå kan finna wäg till Riksgälds-Contoiret, utan att wara disponerad; och likawäl, som deße medel der ligga oanwände, synes mig, att de kunde anordnas för ifrågawarande behof. Det förestår en reglering af Riksgälds-Contoiret, och derwid blir icke swårt att upptäcka det öfwerskott hittills wanligen uppkommit, tillräckligt nog att bestrida ett och annat Riksdalertals utbetalning. Wi böra öfwerwäga, att hwad som sålunda öfwerblifwer, likwäl är folkets tillhörighet, och att ingen belåtenhet winnes dermed, att det stadnar qwar i Contoret, likasom i en grop, den wi sjelfwa då få skylla oß för att hafwa gräfwit. Frågan är maktpåliggande, och jag påkallar, för den, hwars och ens nogaste begrundande.

Hans Jansson: Jag har wißerligen icke mißtagit mig om Strindlunds mening, så mycket mindre, som jag nogsamt inser, att de medel, som anordnas, på ettdera sättet måste förskaffas, antingen genom bewillning, eller såsom Strindlund föreslagit; men nu hafwa alla fyra Riks-Stånden en gång afgjort, att några anwisningar på öfwerskottsmedlen icke få ske; wid hwilket förhållande Riksgälds-Contioret, om det, utan annan anordning af medel, blott anmodas utbetala extra anslaget, icke måtte äga någon annan utwäg, än att dertill göra Lån. I afseende på Strömrensningarne, har här yttrats, att wißa orter

deraf haſwa gagn, andra icke. Det torde mig tillåtas tillrättawiſa en så wilſeförd mening. Wi repreſentera icke hwar och en ſin ort, utan hela det gemenſamma fäderneslandet, ſom det icke måtte wara likgiltigt, om deß särſkilta delar eller landſkap undſättas i allmänt gagneliga företag, hwilkas utförande öfwerſtiga deras egna resurſer, eller om alla förſök, att, till befrämjande af ökad production och låttad affättning, underhjelpa lyckligare localförhållanden, lemnades obegagnade. Icke har min hemort några omedelbara fördelar af wattenrensningar i Wermland, men det är för ett widſträcktare och högre, för ett gemenſamt, gagn, jag fäſtat Ståndets uppmärkſamhet på ett företag af oberäknelig nytta.

Strindlund: I förhoppning, att Hans Jansson icke är obekant med ſkillnaden emellan Riksgälds-Contorets medel och Statswerkets öfwerſkott, och huru hela bewillningen till Riksgälds-Contoret ingår, upprepar jag, att det är af öfwerſkotten på bewillningsmedlen, icke på de faſtſtällde ſtaterne, jag förmodat Riksgälds-Contoret kunna finna utwäg, att efterkomma den anwisning jag föreſlagit till extra anſlagets liqviderande, utan att wi derföre behöfwa särſkildt höja bewillningen. Nu, ſedan Hans Jansson kallats till Fullmäktig i Riksgälds-Contoret, faller det ſig wißerligen icke underligt, att han will, genom ſparade och hopade medel, förſtora ſitt werk, men jag ber honom taga i betraktande, att Folket kanſke icke uthårdar en bewillnings tillökning af 1 eller 1 ½ million.

Jacob Kihlblom från Södermanlands Län: Det är med största tacksamhet för den möda Anders Danielson äfwen nu haft ospard, till ådagaläggande af Folkets ställning och owißheten af de behof, hwilkas fyllande fordras, som jag instämmer uti hans yttrade mening; hemställande likwäl uttryckligen, att hwad, som af det begärda extra anslaget warder bifallet, må utgå genom särskild bewillning.

Anders Danielson: I samma stund, wi beslutа att utgöra ifrågawarande extra anstag annorlunda, än genom särskild bewillning, blottställa wi oß för en tillökning i de andra Stånden eller förstärkta Stats-Utskottet, som till beloppet icke på förhand låter sig beräknas. Deremot och om wi lägga det på bewillningen, måste Med-Ståndernе, såwäl som wi, påminna sig, att folket icke uthårdar någon särdeles förhöjning. I egenskap af extra anslag är utgiften deßutom slut med nästa Riksdag, och wi få då besluta hwad som ytterligare är att tillgöra.

Anders Eriksson: Instämmande med Anders Danielson, yrkar jag, att anslaget måtte utgå genom särskild bewillning. Wåra efterkommande kunna hemsökas af krig och mißwäxt, och wi böra undwika, att på dem lägga bördor, som wi sjelfwe icke tilltro oß förmåga att bära.

Hans Jansson ansåg äfwen fördelaktigt, att, på sätt Utskottet jemwäl föreslagit, $\frac{1}{5}$:del af den blifwande anslagssumman må anordnas att årligen af bewillningsmedlen utgå.

Strindlund: Om jag med någon säkerhet kunde föreställa mig, att anslaget stadnade wid ett mindre belopp, skulle icke heller jag tweka att ställa det på särskild bewillning. Men wågspelet är högt, och likasåwäl som wi kunna undslippa lindrigt nog, må man föreställa sig, att öfriga Ständen eller förstärkta Utskottet kunna bifalla allt, då det icke lärer ligga inom möjlighetens gräns, att fylla anslaget medelst bewillning.

Efter sålunda förefallen discussion i allmänhet öfwer ifrågawarande Betänkande, beslöt nu Ståndet, att de extra anslag, som Rikets Stånder kunna bewilja, böra utgöras af Riksgälds-Contoret och uppföras på stat, att utgå af bewillningsmedel, med $\frac{1}{5}$:del årligen intill nästa Riksdag.

Emot detta beslut anmälde Strindlund sin reservation.

Derefter företogos de i Utlåtandet för öfrigt förekommande ämnen, punkt för punkt, nemligen:

1:o Reservbatterier:

Utskottets Utlåtande bifölls.

2:o Tjugufyra Kustpjeser:

Vice Talmannen Jon Jonsson: I mitt afgifna skriftliga anförande, har jag yrkat bifall till hwad Kongl. Maj:t för detta ändamål i Nåder åskat. Åtminstone må wi bewilja hälften af hwad som fordrats, för att till nästa Riksdag, genom anställande

af 12 st. Kustpjeser, så utrönt, om detta wapen werkligen är af det synnerliga gagn, som man i allmänhet förutsätter.

Anders Danielson: Då Regeringen finner sig kunna nedsätta det nu uppgifna behofwet af Kustpjeser till hälften mindre, bör det icke undfalla oß, att, med nödig sparsamhet i öfrigt, tillräckliga medel för ändamålet icke saknas af de tillgångar Regeringen redan erhållit till sin disposition; hwarföre jag yrkar bifall till ifrågawarande del af Utlåtandet.

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län: Då Ständerne ställt under Krigs-Collegii förwaltning ett anslag af icke mindre än 650,000 Rdr, förmodar jag, att, om något behof af kustpjeser är för handen, detsamma derifrån kan fyllas.

Hans Janssons från Elfsborgs Län: Jag yrkar så mycket mera, att Utlåtandet i denna del må antagas, som vice Talmannen nu upplyst, att det blott wore på försök och till utrönande af kustpjesers gagnelighet, som de ifrågawarande pjeserne skulle anskaffas, samt jag, lika med Anders Danielson och Rutberg, förmodar, att Regeringen till dylika försök icke saknar medel.

På Talmannens proposition, blef denna punkt af Utlåtandet N:o 261 bifallen.

3:o Gewärsfabrikationen:

Anders Danielson från Elfsborgs Län: Jag har förut wisat, att det bör finnas i förråden emellan

60 och 70,000 stycken nya Gewär, samt emellan 20 och 30,000 brukbara eller reparabla, hwartill kommer, på några år, efter de redan afslutade kontrakten, 9 till 13,000 nya. Jag behöfwer blott tillägga, att gewären fordom kompletterades ifrån det årliga ordinarie anslaget till 3:dje Hufwudtiteln. Hwarföre förslår detta icke nu, då prisen likwäl äro oförändrade? Jag afstyrker anslaget, och Ståndet ser af betänkandet, att Utskottet erkänner sig sjelft endast ytligt hafwa granskat behofwet.

Vice Talmannen Jon Jonsson åberopade sitt skriftliga anförande och ansåg hwad Utskottet nu tillstyrkt, såsom oeftergifligen behöfligt.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Då Utskottet i sednare Utlåtandet tillstyrkt, att kostnaden för hwarje Gewär bör beräknas till 20 Rdr; will jag erinra, att under min närwaro, såsom Ledamot i Utskottet, upplystes, att Gewär af samma godhet kunna wid Husqwarna erhållas för 17 Rdr stycket. Utskottets sednare tillstyrkande bör, efter min tanka, afslås och förra Betänkandet i denna del bifallas.

Johan Jacob Rutberg förenade sig med Anders Danielson och Hans Jansson.

Anders Andersson från Skaraborgs Län tillkännagaf, att han, wid denna frågas afgörande inom Utskottet, tillhört minoriteten, och att han derföre icke kände någon kallelse att förswara det framställda till-

styrkandet. Under öfwerläggningen hade blifwit upplyst, att ungefärligen 56,000 Gewär finnas att tillgå i Förråden.

Utlåtandet N:o 203, i denna punkt, blef af Ståndet bifallet.

4:o Utrednings-Förråden.

Hwad Utskottet härutinnan yttrat, bifölls.

5:o Carlsborgs Fästning.

Ståndet beslöt, att för Carlsborgs Fästning må, för de följande fem åren, anwisas 30,000 Rdr årligen, eller tillsammans 150,000 Rdr.

6:o Carlskronas befästning.

Vice Talmannen Jon Jonsson: Behofwet af Carlskronas, eller den så kallade Kungsholmens befästning, är måhända det mest ögonskenliga bland allt, hwartill extra anslag blifwit fordradt. Det är bekant, huruledes wid en blockad af Engelsmännen, en tillfällig försänkning för fästningens bewarande, bekostades med icke mindre än 80,000 Rdr. För ewerdliga tider wore denna plats betryggad, med det obetydliga anslag, som Utskottet tillstyrkt; hwartill kommer, dels att 4 à 500 arbetsfångar, hwilkas underhåll ändå betungar Staten, kunde wid fästningsarbetet hållas till en gagnande sysselsättning, och dels att rudimaterier blifwit upphandlade, som, i händelse befästningen för bristande medel måste afstanna, utan

nytta förspillas. Det är icke mera än $\frac{1}{4}$:del af det stora företaget, som står åter; och jag må icke föreställa mig, att någon, genom en wågran af de föreslagne medlen, will tillintetgöra, hwad som redan är werkstäldt.

Häruti instämde Olof Månsson från Blekinge Län.

Anders Danielson: Det är besynnerligt, att Utskottet, af arbetskommenderingarnes tillwaro, tagit sig anledning att tillstyrka ett befästningsanslag. Deßa hafwa alltid funnits wid Flottan, arbetande å warfwet, och utgörande en del af föremålen för Flottans ständiga årsanslag. De flyttas nu på extra medlen, men hwart taga då de ordinarie medlen wågen? Och om fångarne nu anställas till arbete å Flottan, i stället för på Fästningen, så skulle ju samma besparing winnas. Jag afstyrker detta anslag, såsom alldeles öfwerflödigt, att genom extra medel tillwägabringas. Inom Flottan äro stora tillgångar möjliga, medelst de gamla och stora fartygens försäljning, m. m.

Johan Jacob Rutberg förenade sig med Anders Danielson och erinrade, att Fångwården har särskilt anslag, som borde wara tillräckligt äfwen för ifrågawarande personal.

Secreteraren erinrade, att anslaget på 8:de Hufwudtiteln till fångars underhåll, wore ett förslagsanslag underkastadt årlig förhöjning eller minskning, i mån af fångpersonalens olika antal.

Vice Talmannen Jon Jonsson: Efter föranledande af de owäntade betänkligheterne mot bifall till ifrågawarande anslag, får jag anmärka, att arbetsfångarne i Carlskrona, innan de anställdes wid sjelfwa befästningen, icke arbetade på Flottan eller på Warfwet, utan syßelsattes med arbeten för Stadens räkning. Någon besparing för deras underhåll på annan titel, står följakteligen icke att winna, och jag förmodar, att Utskottets förslag bifalles.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Med förutsättning, att de tillgångar, hwarifrån fångpersonalens i Carlskrona underhåll hittills blifwit bekostade, jemwäl hådanefter finnas för behofwet tillräcklige, har jag af vice Talmannens framställning icke kunnat öfwertygas om nyttan eller nödwändigheten af det särskilda anslag Utskottet tillstyrkt, men hwilket jag, på sådan grund, afslår.

> På framställd proposition, fann Ståndet för godt Utskottets tillstyrkande i denna punkt att afslå; mot hwilket beslut vice Talmannen Jon Jonsson anmälte reservation.

7:o Kungsholms fästnings bestyckning.

Anders Danielson från Elfsborgs Län yttrade: Man har wäl sällan hört något mer orimligt skränit, än det som anser, att Wall-kanoner icke kunna wara af olika sorter. I ingen Swensk fästning har någonsin förr alla pjecer kunnat wara samma sort; och det måtte wäl ej heller behöfwas. Flottans öfwerflödiga kanoner kunna och böra anwändas, med

förändrade lavetager, till Kungsholmen, såsom snarast att åstadkomma för bästa priset.

Jemwäl i denna punkt afslogs Utskottets tillstyrkande.

8:o Befästandet af Stockholms avenuer till lands och sjös:

Anders Danielson: Jag anser försänkningen wid Fredriksborg wara lika mycket hinderlig för oß sielfwa som för en fiende. Bestyckningen åter kan åstadkommas, utan nya anslag, hwarföre jag afslår alla härutinnan fordrade extra medel.

Utskottets yttrande, i frågan om befästningen till lands, bifölls, men tillstyrkandet af anslag till försänkningsarbeten wid inloppet till Stockholm afslogs.

9:o Carlstens iståndsättande:

Anders Danielson: Då erkändt blifwit, att arbetena kunna ske, på sätt jag wid Riksdagens början yttrade, af arrestanterne, anser jag sjelfwa Materialierne kunna anskaffas genom besparing inom 3:dje Hufwudtiteln, der så mycket kan genom inskränkningar erhållas. Jag afslår således hwad Utskottet i denna del tillstyrkt.

Hans Jansson från Elfsborgs Län förklarade sig finna skäl att bifalla hwad Utskottet yttrat, att det härutinnan åskade extra anslaget utan wåda kunde uppskjutas; hwaremot han förmodade sjelfwa till-

styrkandet böra afslås; och i deße åsigter anmälde sig Anders Andersson från Skaraborgs Län wara af Hans Jansson förekommen.

Ståndet afslog det ifrågaställde anslaget, åfwensom Utskottets i öfrigt, uti denna punkt af Utlåtandet N:o 291, gjorda tillstyrkande.

10:o Elfsborgs fästnings ombyggnad;

11:o Materiel för Ingeniör- och Pontonier-Corpsen;

12:o Wirke till Carlsborgs Lavetage;

13:o Uthusbyggnader wid 2:dra Gardets Casern;

14:o Uthusbyggnader wid Garnizons-sjukhuset; och

15:o Tyghusbyggnad i Christianstad:

Utskottets yttranden i deßa punkter biföllos.

Förswaret till sjös:

1:sta, 2:dra, 3:dje och 4:de punkterne, om anslag till Kanoner, Kulor och Kanonlås:

Anders Danielson yttrade: Jag afslår allt anslag till sjöförswaret, med undantag af de 20,000 Rdr, till skjul för Kanonslupar etc. Jag yrkar,

såsom contraproposition, att Ståndet måtte besluta en underdånig skrifwelse till Kongl. Maj:t, hwari begäres, att Hans Maj:t måtte låta på offentlig auktion försälja de större och öfwerflödige Krigsskeppen, sedan den blifwit tillkännagifwen i de mest spridda Utländska tidningar, minst ett år förut. Jag tror de då blifwa betalta, och jag anser, att Kongl. Maj:t må disponera deße medel, inom titeln, till nyttigare ändamål.

Vice Talman Jon Jonsson: Min röst står icke att erhålla till förstörande af Rikets Sjöförswar, hwarigenom wår sjelfständighet skulle åfwentyras. Utan fallenhet, att bereda Fäderneslandet till lydnad under främmande godtfinnande, will jag endast erinra Ståndet om den tid, då Ryßarne, utan hinder, landstego på wåra kuster, plundrade och brände. Med det ordnade sjöförswar, som nu betryggar wår säkerhet, äro dylika uppträden icke att befara.

Ola Jeppsson från Blekinge wille blott hemställa, om det wore lämpligt, att i en contraproposition intaga en alldeles ny fråga, om försäljning af gamla skepp, och huruwida den icke, efter Ola Jeppssons förmodan, borde wäckas genom särskild motion.

Hans Janssson från Elfsborgs Län upplyste, att, inom Borgare-Ståndet, Herr Petré wäckt samma förslag, som Anders Danielson nu framställt, men att det, med bifall till Stats-Utskottets derom afgifna Betänkande, blifwit af Riks-Ständen ogilladt.

Anders Danielson förklarade sig, emot Ståndets yttrade åsigter, icke wilja enwisas i sitt förslag, hwars antagande han likwäl trodde icke skulle hafwa warit utan fördelar. Anders Danielson wore lika god och trogen Swensk, som någon annan; men man saknade ju icke exempel, att till och med Kongl. Maj:t funnit en sådan försäljning gagnelig, som Anders Danielson omnämnt, fastän en mäktigare granne, hwars inflytande på wåra inre angelägenheters gång borde wara slut, funnit för godt, att inställa de den gången fattade planer.

Nils Strindlund från Wester-Norrlands Län: Med ännu friskt minne af den icke långesedan afslutade skeppshandelsfrågan, har jag icke fallenhet, att i den wägen tillstyrka någon ny spekulation.

Hans Jansson: Med förutsättning, att ett nytt försök aflopp lika olyckligt, som det förra, bör man wißerligen afhålla sig derifrån, men omständigheterna synas sedan deß hafwa betydligen förändrat sig till wår fördel; och då upplyst är, att nya skeppen utan gagn ligga i hamnarne och ruttna, drager jag icke i betänkande att understödja Anders Danielsons förslag, äfwen om den inflytande köpeskillingen icke skulle uppgå till något betydligare belopp.

Anders Andersson från Skaraborgs Län hade i Stats-Utskottet, der han är Ledamot, hört så mycket talas om stora och lilla Flottan, att han hoppats slippa finna discussionen derom inför Ståndet fortsatt, och wille i och för deßa punkter icke bewilja nå-

got särskildt anslag, om icke 9000 Rdr till kanonlås, churuwäl tillgångar dertill på andra håll förmodades wara att tillgå.

De af Utskottet i deße punkter tillstyrkte anslag afslogos; mot hwilket beslut vice Talmannen Jon Jonsson dock sig reserverade.

5:o Om anslag till 2:ne Ångfartyg:

Utskottets yttrande härom bifölls.

6:o Om anslag till Jerncisterner;

7:o Till förbättring af Carlskrona warf; och

8:o Till Hångmattor och Beklädnadsförråd:

Ståndet afslog, så wäl de ifrågaställde anslagen, som Utskottets härom i öfrigt uti Betänkandet N:o 291 gjorda särskilda tillstyrkanden.

9:o Skjul till Kanonslupar och Jollar;

Utskottets tiilstyrkande i Betänkande N:o 291 bifölls.

Fyrar och Båkar:

Anders Danielsson från Elfsborgs Län begärde ordet och yttrade: Jag anser, att Rikets Ständer icke böra befatta sig med ett sådant beslut, angående läns upptagande, som Utskottet tillstyrkt. Hwad som

på sådant sätt uppbygges, måste sedan förfalla, i brist af underhåll, då årliga anslaget går till räntan på lånet; och bättre wore, att rentaf anslå Statsmedel på en gång. Jag anser likwäl, att det nu icke behöfwes, och att Regeringen ganska lätt kan afhjelpa behofwet, genom tillgångar på titeln, som sedan kunna succeßivt ersättas till de ändamål, hwarifrån de för tillfället blifwit tagne.

Ståndet afslog det ifrågastälde extra anslaget samt hwad Utskottet i öfrigt uti begge Utlåtanderne, rörande låns upptagande m. m., härutinnan tillstyrkt.

Allmänna Underwisningswerket:

Utskottets yttrande härom bifölls.

Wattenkommunikationer:

Johan Bengtsson från Wester-Norrlands Län erinrade, i anledning af Hans Janssons tillförene yttrade förmenande om det gemensamma gagnet af deße kommunikationers befrämjande, lika godt hwar som helst, att han funne en wäsendtlig skillnad, icke allenast för Wester-Norrland, utan för landet i allmänhet, om de af Ståndernе anslagne medel anwändas t. ex. å Djurgårds-Canalen och Wäddö-Canal, eller andra större Wattenrensningar, deraf allmän nytta med skäl kunde wara att förwänta.

Anders Danielson från Elfsborgs Län: Wattenkommunikationerne äro af mig tillstyrkta till 50,000

Rdr årligen. Hwad Strömsholms Canal angår, anser jag Statens deltagande deri alldeles öfwerflödigt, äfwensom i fråga om Canal emellan Filipstad och Christinehamn. Jag tror, att ingen annan proposition bör antagas, än den af mig till mitt yttrande afgifna, och yrkar jag densamma såsom contraproposition; erinrande jag, att detta mitt tillstyrkande wäsendtligen hwilar på angelägenheten, att i det långsta efterkomma Statens, genom Regeringens löften, antagna förbindelser.

Ståndet bewiljade ett årligt anslag af 50,000 Rdr B:co, med förbehåll likwäl, att deßa medel anwändas till sådane ändamål, eller den klaß af arbeten, som Stor-Amirals-Embetets tredje afdelning ansett företrädeswis förtjente af snar werkställighet, samt med de wilkor i öfrigt, som upptagas pag. 19 i Betänkandet N:o 291.

Widare blef af Ståndet bifallet Utskottets tillstyrkande i Betänkandet N:o 203, att Riksens Stånder må i underdånighet anhålla, att öfwer anwändandet af de extra anslag, som bewiljas, särskilde redogörelser årligen må afgifwas, till granskings undergående i Kongl. Kammar-Rätten, samt af Riksens Stånder och deras Revisorer.

Per Jönsson från Christianstads Län begärde ordet och anmälde, att han, till följd af uttryckligt uppdrag från sina Committenter, wore föranlåten till Ståndets behjertande framställa deras anhållan om

någon undsättning till en förestående hamnbyggnad wid Cimbritshamn, dertill den kringliggande landsorten, med afseende på företagets sannolika fördelar, utfäst sig att med spanmål bidraga; men Ståndet hänwiste Per Jönsson, att med denna framställning wända sig till Kongl. Maj:t.

Då till ytterligare handläggning nu företogs Stats-Utskottets, sedan deu 26 October på bordet hwilande, Utlåtande N:o 293, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga skrifwelse till Rikets Ständer, angående tillökning i lånebidraget till Manufactur-Discontfonden, utlåt sig Anders Danielson från Elfsborgs Län: Lika med Utskottet, måste jag witsorda, att några tillgångar icke finnas disponibla för ifrågawarande behof, men, med afseende å de Utlåtandet åtföljande reservationer, hemställer jag, om icke Hederwärda Ståndsbröderne skulle finna ömmande omständigheter tala för en återremiß, desto heldre, som Ridderskapet och Adeln, jemte Preste-Ståndet, lära stadnat i sådant beslut och, genom den åt Commerce-Collegium reservationswis föreslagna rättighet, att, till utlåning för Manufactur-Disconten, upptaga lån af enskilde, någon tunga för Staten icke åsyftas. Det är onekligt, att fabrikstillwerkningar af alla slag allt mer och mer tilltaga, utan att fabrikanterne kunna få sina förlagsbehof fylde i lånewäg hos enskilde; och någon utwäg, till förekommande af den förlägenhet, som sålunda hotar en af wåra hufwudsakliga näringsgrenar, måtte wäl kunna utfinnas, om Ut-

skottet, genom en återremiß, sättes i tillfälle, att å nyo taga ärendet i öfwerwägande.

Med hwad sålunda blifwit anfördt, fann Ståndet för godt, att till Stats-Utskottet återremittera deß ifrågawarande Utlåtande.

Föredrogs å nyo och bifölls Stats-Utskottets sedan den 26 October på bordet liggande Utlåtande N:o 294, öfwer anmärkningar wid Betänkandet N:o 266, i fråga om bewiljandet af ett Creditiv, för bestridande af de kostnader, som genom farsoten Cholera föranledas.

På bordet lades följande, från Utskotten inkomne Utlåtanden och Betänkanden, nemligen:

Stats-Utskottets

N:o 295, angående förhöjd beräkning af Chartå-Sigillatå-medel;

N:o 296, i fråga om Jemtlands Läns innewånares befriande från erläggande af Öfwerskotts-, Röke- och Provincial-Läkare-lönetillskottsmedel;

N:o 297, i anledning af så wäl Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, angående f. d. Allmänna Magazinsfonden, samt betalningswilkoren för erhållne spanmåls-understöd, som åtskillige derwid afgifne yttranden, samt i sistnämnde ämne wäckte motioner;

N:o 298, i anledning af wäckta motioner, rörande förändring uti de wid sistlidne Riksdag stadgade grunder för granskningen och approbationen af förslitne smärre Riksgäldssedlar; och

N:o 299, i anledning af Herr Rosenblads, B., afgifna motion, rörande utdelning af Ridderskapets och Adelns Protocoll för föregående och innewarande Riksdagar;

Stats- samt Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskottens

N:o 34, i anledning af wäckta frågor om Folkskolors inrättande; och

N:o 35, i fråga om Paßevolance-afgiften;

Lag-Utskottets:

N:o 149, i anledning af anmärkningar wid Utskottets Betänkande N:o 92, öfwer motion af Herr E. G. Uggla, om förtydligande af föreskrifterne, rörande behofwet af fullmakt wid beswärsskrifters och ansökningars ingifwande till Kongl. Maj:t samt Hof- och Öfwer-Rätter, och om upprättande af formulär till beswärshänwisningar;

N:o 150, i anledning af återremiß utaf Utskottets Betänkande N:o 93, öfwer wäckt motion, om återställande af rättigheten, att i ringare mål begagna muntlig stämning;

N:o 151, i anledning af anmärkningar wid Utskottets Betänkande N:o 102, öfwer wäckt motion,

om förlängd tid för innnewånarne i Lappmarken, Norrbotten och Wästerbotten, att fullfölja rättegångsärenden från Hof-Rätt till Kongl. Maj:t;

N:o 152, Öfwer Herr Emil von Troils motion, om answarsbestämmelser för den, som med uppsåt oriktigt upprättar räkenskaper och handlingar, som till allmän nytta och rättelse äro;

N:o 153, öfwer wäckt motion, att den make eller far, som saknar andra medel till hustrus eller barns försörjande, än sin arbetsförmåga, och icke densamma härtill anwänder, måtte kunna till arbete hos enskild person dömas; och

N:o 154, öfwer Herr B. H. Santessons motion, om stiftande af en lag, till betryggande deraf, att de af Staten till Götha Canalbolag donerade skogar, jordegendomar och stenbrott skola fortfarande förblifwa en Canalwerkets tillhörighet; samt

Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottets:

N:o 132, i anledning af wäckt motion, om åtskillige förändringar i Armèens organisation och Rikets förswarswerk; och

N:o 133, i fråga om åtskillige föreslagna åtgärder till lindring i rustnings- och roterings-beswäret.

Genom ankomne Protocollsutdrag från Resp. Med-Ständen, underrättades Ståndet, att

Höglofl. Ridderskapet och Adeln,

den 23 October,

Bifallit Stats-Utskottets Utlåtanden N:s 276, 278 och 279;

den 27 October,

Bifallit Lag-Utskottets Betänkande N:o 127;

Wid föredragning af Constitutions-Utskottets Memorial N:o 44, beslutit, att de deruti omförmälte motioner, om Riksdagens prorogation, skulle till Constitutions-Utskottet remitteras;

Återremitterat Lag-Utskottets Betänkande N:o 133;

Godkänt till grundlagsenlig behandling, efter 56 §. Regeringsformen, Constitutions-Utskottets i Memorialen N:s 42 och 43 framställde förslag;

Wid slutlig föredragning af Constitutions-Utskottets Memorial N:o 41, godkänt till grundlagsenlig behandling, förslagen uti 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11 och 12:te punkterne; hänwisat, såsom Ståndets gemensamma tankar, i anledning af 1:sta punkten, att ett särskilt Bewillnings-Utskott hädanefter, som hittills, är behöfligt; i anledning af 4:de punkten, att flere Utskotts sammanträden med hwarandra ej böra, genom stadgande i Grundlagen, förhindras; i anledning af 5:te punkten, att Utskottets förslag i denna punkt skulle motwerka Riksdagarnes förtroende; i anledning af 13:de punkten, att 1:sta perio-

den

den i 80 §. Riksdags-Ordningen borde erhålla följande lydelse: "Riksdag må ej räcka längre än 3:ne månader, sedan den å Riksſalen öppnad bliſwit. Skulle likwäl m. m."; samt att 109 §. Regeringsformen ſkulle ändras till likſtämmighet med den ändring, hwilken ſålunda förklarats ſåſom Ridderſkapets och Adelns gemenſamma tanka, i afſeende på 80 §. Riksdags-Ordningen;

den 30 October,

Bifallit Stats- Lag- ſamt Allmänna Beſwärs- och Ekonomi-Utſkottens Utlåtande N:o 27;

Afſlagit Stats-Utſkottets Utlåtande N:o 274;

Remitterat till Conſtitutions-Utſkottet en af Herr Crusenstolpe, M. J., anmäld anledning till anmärkning emot Konungens Rådgifware i miniſteriella och commando-mål; och

Återremitterat Stats-Utſkottets Utlåtanden N:s 273 och 282;

Högwördige Preſte-Ståndet,

den 27 October,

Wid föredragning af Conſtitutions-Utſkottets Memorial N:o 41, med gillande i öfrigt af det deruti framſtällda förſlag, till grundlagsenlig behandling wid näſta Riksdag, ſåſom Ståndets gemenſamma tankar, öfwerlemnat: 1:o, att der afdelningar finnas

i Utskott, Afdelningarnes Betänkanden, utan att undergå granskning i Utskotts plenum, må kunna directe ingå till Riks-Ständen; 2:o, att de Utskott, i hwilka afdelningar hittills ägt och hädanefter anses böra äga rum, skola wid slutet af hwarje Riksdag uppgöra och hos Rikets Ständer anmäla i huru många afdelningar hwarje Utskott skall fördelas under följande Riksdag; och skulle Utskottet anmodas, att uti något nytt moment af 36 eller 37 §. Riksdags-Ordningen föreslå upptagandet af de i de begge föregående punkterne framställda förslag; 3:o att i 53 §. Regeringsformen, i stället för: "ett Stats-Utskott — — — behof; ett Stats- och Bewillnings-Utskott, bestående af twenne hufwudafdelningar, hwarefter de functioner, som nu tillhöra Stats- och Bewillnings-Utskotten, böra anföras; äfwensom, till följd häraf, 30 och 31 §§. Riksdags-Ordningen böra derefter rättas; 4:o, att första perioden af 43 §. Riksdags-Ordningen bör sålunda förändras: Skulle något ärende erfordra twå eller flere Utskotts gemensamma behandling, utses dertill af hwardera Utskottet ett lika antal Deputerade, hwilka äga att utlåtande deröfwer till Rikets Ständer afgifwa; 5:o att 39 §. Riksdags-Ordningen bör erhålla följande förändring och tillägg: I alla Riksens Ständers Utskott före, wid Riksdags början, den ordet, som enligt Riksdags-Ordningen dertill berättigad är. Warder denne Ordförande i något Utskott af laga förfall under Riksdagen förhind-

råd, wäljes af Utskottet bland deß Ledamöter en annan Ordförande.

I anledning af Constitutions-Utskottets Memorial N:o 45, gillat den sednare voteringspropositionen, men ansett frågan om Riksdags återkomst hwart 3:dje år, i stället för hwart 5:te, icke kunna afgöras utan i sammanhang med den om längsta tiden för Riksdags fortwarande, hwadan Constitutions-Utskottet skulle anmodas, att med yttrande öfwer den sistnämnde frågan inkomma; och wille Ståndet derefter, i anledning af den förra voteringspropositionen i Memorialet N:o 45, fatta sitt beslut;

den 30 October,

Bifallit Stats-Utskottets Utlåtande N:o 294; Stats- och Ekonomi-Utskottens Betänkanden N:s 28 och 29; samt Lag-Utskottets N:s 137 och 139;

Gillat Lag-Utskottets Memorial N:o 145; samt

Återremitterat Stats-Utskottets Utlåtande N:o 293 och Lag-Utskottets Betänkande N:o 138.

Wällofl. Borgare-Ståndet,

den 27 October,

Remitterat ett af Herr B. H. Santesson ingifwet Memorial, om bidrag från Statswerket, till winnande af det ändamål, att Trollhätte Canal och Slußwerk må bringas till lika dimensioner, som Götha Canals.

Slutligen uppläſtes och godkändes Protocollsutdrag öfwer de i dag af Ståndet fattade beſlut; hwarefter plenum upplöſtes och Ståndets Ledamöter åtſkildes kl. ½ till 3 eftermiddagen.

In fidem

J. J. Bergström.

1834 den 6 November.

Plenum kl. 10 förmiddagen.

Protocollet för den 3 i denna månad uppläſtes till juſtering; och i anledning af Nils Strindlunds från Weſter-Norrland der förekommande uttryck, att Hans Jansson från Elfsborgs Län, under öfwerläggningen, huruwida det blifwande extra anſlaget borde utgå genom särſkild bewillning eller af Riksgälds-Contorets medel, ſökte bereda nämnde werks förkofran, yttrade Hans Jansson, att han, i den befattning af Fullmäktig i Riksgälds-Contoret, ſom blifwit honom anförtrodd, kände en liflig kallelſe, att, genom hörſammande af ſina pligter, rättfärdiga det Hederwärda Ståndets wal. Det wore åtminſtone Hans Jansson ett ingalunda okändt åliggande, att, i hwilket uppdrag ſom helſt, med all warſamhet och till och med icke utan något afſeende å möjliga be-

sparingar, omfatta deß utöfning; uti förewarande fråga af så mycket större wigt, som det allmänna här wid sine fullmäktiges omtanka fästade förhoppningen, att någon gång se omkring 5,000,000 Rdr Riksskuld afbördad; och med deßa systemål för en Fullmäktigs åtgärder, förmodades det wara ursägtligt, äfwen om han sökte wärja werket från befattningar, som, utan motswarande inkomster, endast skulle lända det till ökade utgifter, utan att Hans Janssons tankar, i afseende på Strindlunds förslag, att å Riksgälds-Contorets medel anordna extra anslaget, derföre behöfde hafwa utgått från hans nyligen wunna egenskap af fullmägtig der.

Nils Strindlund från Wester-Norrlands Län begärde ordet och yttrade: Sedan till Stats- och Banko-Utskottens förenade beredning blifwit öfwerlemnad en motion om förhöjning i arfwoden för Rikets Ständers fullmäktige i Banken och Riksgälds-Contoret, samt för Direktörerne i Låne-Contoren, så utbeder jag mig, på grund af 56 §. Riksdags-Ordningen, Hederwärda Ståndets uppmärksamhet i samma ämne, och wäcker härmedelst, till grundlagsenlig behandling, den motion, att, då de rum här i Riksgälds-Contorets förra hus, som blifwit inredde och anwändas till de ofrälse Ståndens och åtskillige Utskotts sessioner under Riksdagarne, deremellan eljest skulle stå obegagnade, hwarigenom rummen och eldstäderne, i brist på tillsyn, kanske icke obetydligt komme att mißfaras, det må till fullmäktige i Banken och Riksgälds-Contoret öfwerlåtas, att så-

som något bidrag jemwäl till wedergällning för deras möda, mellan Riksdagarne så begagna och bebo deßa rum.

Anders Brissman från Skaraborgs Län instämde i förslaget, desto heldre, som ofelbart wore, att rum, som icke bebos och följakteligen icke eldas, märkeligen taga skada.

Nils Månsson från Malmöhus Län delade åfwen den framställda meningen, och flera bland Ståndets Ledamöter hördes understödja Strindlunds motion, som efter det Ståndet till Stats- och Banco-Utskotten redan öfwerlemnat frågan om arfwodes förhöjning åt Rikets Ständers Fullmägtige i Banken och Riksgälds-Contoret samt Direktörerne wid Låne-Contoren, till bemälte Utskotts behandling jemwäl remitterades.

Föredrogs å nyo och bifölls Lag-Utskottets sedan den 30 October på bordet liggande Utlåtande N:o 140, i anledning af anmärkningar wid Utskottets Betänkande N:o 8, öfwer Petter Perssons från Calmar Län motion, om rättighet för parter, att deras till Domstol ingifne handlingar återbekomma.

Wid slutlig föredragning af Lag-Utskottets, sedan den 30 October på bordet hwilande, Utlåtande N:o 141, i anledning af återremißer å Utskottets Betänkande N:o 44, öfwer Riksdagsfullmäktigen Petter

Perssons från Calmar Län och Nils Strindlunds från Wester-Norrlands Län motioner, om utarbetande af en Exsecutionsstadga, ansåg Ståndet utan ändamål att, för denna gång, något widare härwid åtgöra, utan lät wid Utskottets utlåtande bero.

Till slutligt afgörande företogs derefter Lag-Utskottets sedan den 30 October på bordet hwilande Utlåtande N:o 142, i anledning af återremißer utaf åtskillige från Utskottet afgifne Betänkanden, rörande utsökningsärenden, nemligen:

N:o 45, öfwer Riksdagsfullmäktigen från Örebro Län Petter Perssons motion, att, för de orter, der werkställigheten af utmätningar nu wore delad emellan Kronofogde och Bergsfogde, ändring häruti måtte förordnas, så att omförmälde befattning blott endera tillkommer;

N:o 46, öfwer wäckta motioner, angående rättighet för Länsmän, Nämndemän och Fjerdingsmän, eller den person fordringsägaren eljest har förtroende till, att werkställa utmätningar;

N:o 47, öfwer Riksdagsfullmäktigen Olof Olofssons från Östergöthland motion, angående wilkorliga Utmätnings-resolutioner;

N:o 48, öfwer Herr G. A. Bruncronas motion om wißa lagbestämmelser, för att förekomma utmätningsmans tillgrepp och förskingring af utmätte medel;

N:o 49, öfwer Riksdagsfullmäktigen från Elfsborgs Län Anders Danielsons motion, om annan fördelning, än den, som nu äger rum, af försäljningsprovisionen för utmätt fastighet;

N:o 50, öfwer Riksdagsfullmäktigen Joh. Jac. Rutbergs från Norrbottens Län motion, att för Krono-utskylder af fastighet, den egaren till utskyldernes godtgörande afstår, widare betalningsanswar icke må honom åligga;

N:o 51, öfwer Riksdagsfullmäktigen från Calmar Län Nils Magnussons motion, om bestämmande af wiß tid för fullföljd af hos Konungens Befallningshafwande skedd laasökning mot löftesman, som borgat såsom för egen skuld;

N:o 52, öfwer Riksdagsfullmäktigen från Skaraborgs Län Lars Larssons förslag till stadganden, rörande tiden, inom hwilken utmätning bör werkställas, med flera hit hörande frågor;

N:o 53, öfwer wäckta motioner, angående stadganden, till förekommande deraf, att gäldenär, medelst diktade köpeafhandlingar, undanhåller sina tillgångar från utmätning; och

N:o 55, öfwer motioner om stadgande af skyldighet för gäldenär, att, i brist af annan tillgång, med arbete aftjena sin skuld.

Härwid fann Ståndet för godt bifalla Betänkanderne N:s 45, 46, 47, 48 och 49.

I anledning af Betänkandet N:o 50, erinrade Hans Jansson från Elfsborgs Län, att sådane fall, som Motionären omförmält, måtte wara allt för sällsynta, för att påfordra särskild lagbestämmelse, till upphäfwande af nu i allmänhet gällande stadgar, att lösören först skola gå i mät, innan fastigheten får utpantas, ware sig för Krono-utskylder eller annan skuld; och blef Betänkandet bifallet.

Jemwäl bifölles Betänkanderne N:s 51, 52 och 53.

Wid Betänkandet N:o 55, sökte Secreteraren fästa Ståndets uppmärksamhet derpå, att Lagen aldrig medgifwit så kallade arbetsdomars meddelande, annorlunda, än i öfwerensstämmelse med 16 Cap. 3 §. Handelsbalken, så att upphäfwandet, som yrkats, af de Kongl. Brefwen, emot så beskaffade Domars widare utfärdande, icke skulle medföra owilkorlig förbindelse för gäldenär, att, i brist af annan tillgång, aftjena sin skuld med arbete.

Johan Andersson från Calmar Län: Med kännedom, att här återfinna ett icke ringa antal af dem, hwilkas liberala tänkesätt förwilla, till förswar för bedragare, finner jag utan synnerligt ändamål, att, för närwarande, widare fullfölja mitt redan förra Riksdagen började och alltjemnt fortsatta ifrande, att få Kongl. Brefwen af den 16 December 1820 och den 19 Maj 1822, undanröjde. Tiden lärer icke widkännas hwarken moraliska eller borgerliga förbindelser, och jag har ledsnat att förspilla min röst för

ett syftemål, som, ehuru påkalladt lika högt af länsökande och långifwande, ändå icke står att winnas, men jag reserverar mig högtidligen emot det beslut, som synes mig wilja fattas.

Nils Månsson från Malmöhus Län: Redan då Johan Andersson inom Ståndet wäckte den motion, som föranledt ifrågawarande Betänkande, understödde jag hans mening, och har sedermera icke funnit skäl att derifrån afwika, anseende det wida fördelaktigare för en fattig gäldenär, att genom arbete få småningom aftjena sin skuld, än att, medelst bysättning, ytterligare utarmas, åtminstone till hälsa och krafter; likasom, å den andra sidan, fordringsägaren lärer wara bäst belåten, att, i stället för sistnämnde twångsmedel och de ökade kostnader, som deraf följa, få anlita den enda tillgång gäldenären äger, nemligen hans arbetskraft, så att, med Betänkandets ogillande och bifall till nämnde motioner, jag skulle förmena oß wäl hafwa wårdat bådas, eljest wißerligen stridiga, intereßen; warande det att hoppas, att ömmande omständigheter skola tala mäktigare till fordringsägares skonsamhet, då den gäldbundne icke af beräkningen, att kostnaderne och omgångarne wid en bysättning torde freda honom från detta twångsmedel, längre ledes till försök att undansticka sina tillgångar; och äfwen om Lagens stränghet tillämpades, wore det wäl honom bättre, än att förtwina i ett häckte, olycklig för sig sjelf, och en börda för Staten.

Häruti instämde Johan Erik Jansson från Wermlands Län.

Anders Danielson från Elfsborgs Län: Utan att wilja rättfärdiga beskyllningen att förwara bedragare, hwarmed Johan Andersson ämnat hedra dem, som i förewarande fråga icke dela hans mening, förklarar jag mig afsky den slaflag han welat införa. Likasom alla wåra röster förra Riksdagen förenade sig emot menniskohandel i allmänhet, skall jag göra mig ett allwarligt och heligt åliggande, att bestrida alla försök till deß anställande, midt ibland oß, fastän i smått. Tiden och klimatet tillstädja icke något slafweri; och på de wälgrundade skäl, Betänkandet i öfrigt upptager, tillstyrker jag att det må bifallas.

Erik Persson från Gefleborgs Län: Lika med Anders Danielson, finner jag mig böra tala för Betänkandets antagande. Hade ändå den strafflag, som föreslagits af Motionärerne, det första och oeftergifligaste wilkoret för all menskliг ordning, med sig, att wara lika gällande för alla mot alla, wille jag wäl icke bestrida den något sken af rimlighet; men till en lag, hwars tillämpning kunde utkräfwas endast mot den fattige, och dertill icke mot andra fattige, än af den så kallade arbetande klaßen, har jag icke känsla att medwerka. I bokstafwen heter det wäl, att något slafweri icke åsyftas, men följderne af de föreslagne arbetsdomars införande ligga wäl så nära dertill, att någon skiljekinea icke blefwe möjlig att uppdragas; och tanken på sådane olycklige förhållanden återkallar till wår besinning, huruledes förra Riksdagen beslutade slafhandelns upphörande, och huruledes Engelska folket med 20,000,000 pund Sterling friköpt omkring 800,000 slafwar i Amerika och på Westindiska

åarne. Med deße efterdömen till ledning, om de eljest erfordrades inför någon oförwillad urskiljning, åro wi, efter hwad jag hoppas, långt ifrån att fatta ett beslut, som, omenskligt till sin grund och wådligt till sina följder, kunde anses wara främjadt af enskilda affigter.

Samuel Andersson från Östergöthlands Län: Så länge arbetsdomar woro wanlige i Östergöthland, träffades den behöfwande alltid i bättre wilkor, än nu, då annan utwäg än bysättning icke finnes, att komma till sin betalning af den fattige, för de undsättningar han i nödens stund emottagit, men tredskas att återbära. Jag förenar mig alltså med Nils Månsson.

Ola Jeppsson från Blekinge Län: Wäsendtligen förekommen af Anders Danielson, will jag likwäl hafwa erinrat, att jag för ingen del är hugad taga bedragares förswar, men att jag derföre icke kan biträda ett lagförslag, genom hwars antagande en fattig usling, som, för auctionsrop eller annorledes, råkat i 10 Rdr skuld, den han orta, i följd af anwänd lagsökning, ålägges återgälda med 20 Rdr, skall afbörda en sålunda tillkommen förbindelse kanske med lifstidsarbete hos en samwetslös fordringsägare, eller för hans räkning.

Petter Persson från Jönköpings Län instämde så mycket heldre i Nils Månssons yttrande, som han förmenade mera kredit winnas för den fattige, genom motionernes antagande.

Olof Olofsson från Östergöthlands Län: På samma sätt, som Samuel Andersson, witsordar jag, att den fattiges behof inom wår provins omfattades med mera deltagande så länge gällande författningar förpligtade honom, att genom arbete aftjena åsamkade skulder. Utan kredit, har hans belägenhet derefter någon gång kanske warit nödställd, till afhjelpande hwaraf, jag trott mig wälja den säkraste utwägen, då jag motionerat för arbetsdomarnes återinförande. Min mening har likwäl aldrig warit, att skillnad, i afseende på åliggandet att betala eller aftjena sin skuld, skulle göras emellan gäldenärer af olika stånd och wilkor. Twertom innefattar min motion, att alla borde swara lika inför den föreslagna Lagen, hwars fördelaktiga följder jag hoppas snart skolat uppenbara sig. Med åberopande af sålunda redan ådagalagde grundsatser, yrkar jag Betänkandets ogillande och bifall till min motion.

Hans Janssson från Elfsborgs Län: Utan att wilja tillräkna mig äran af den benämning, hwarmed Johan Andersson welat hedra dem, som kunde finna betänkligt att understödja hans i denna fråga framställda mening, måste jag ogilla och förkasta ett lagförslag, som, ehuru någon gång måhända lämpligt, oftast skulle finnas oanwändbart och otjenligt. För den händelse, att en bonde, t. ex. af en adelsman eller annan ståndsperson, fått något att fordra, som efter arbetsdom skulle återgäldas, hwad gagn kunde wäl fordringsägaren i sitt tunga yrke räkna af en dylik arbetare? Det wore blott den fattige, i ordets allmänna bemärkelse, som skulle lida, genom

förlusten af sin frihet; och, i förhållande till hans duglighet och krafter, skulle det sannolikt icke komma att fattas barmhertiga undsättningsgifware, hwilka på sådant sätt tillegnade sig hela hans arbetsförmåga, medan Fatrigförsörjningarne, till wård och uppehälle, nödgades emottaga den olyckliges hustru och barn.

Lars Hansson från Göthebörgs och Bohus Län: Nu, likasom förra gången, af Anders Danielsons mening i denna fråga, uppträder jag likwäl icke till förfwar för bedragare; men jag hatar slafweriet, och man skall alltid finna mig beredd att motarbeta, icke att främja det; hwarföre jag yrkar bifall till det föredragna Betänkandet.

Johannes Svensson från Jönköping Län: Förra Riksdagen talade jag ifrigt mot det nu åter wäckta förslaget, att för en ringa penning köpa sig herrawäldet öfwer en like, och man skall nu icke träffa mig mindre ihärdig i min då yttrade mening; förenande jag mig med Anders Danielson, så mycket heldre, som tidningar och andra offentliga underrättelser gifwa wid handen, huruledes de mest upplysta och menniskoälskande nationer icke räkna några ansträngningar, för tillintetgörandet af den rysliga slafhandeln, och den lag, som här kommit i fråga, i fullkomlig och stränga tillämpning, just skulle främja hwad som sålunda på andra håll motwerkas. För exempel, huru den af åtskillige Medbröder kanske förmodade skonsamhet blefwe iakttagen, der en torpare eller annan underhafwande råkade i skuld hos sin jordägare, som möjligen kände någon blygsel att i hem-

orten försätta den utfattige gäldenären i det slafwiks tillstånd, som här åsyftas, will jag endast nämna, att, för flere år sedan, en person från mitt granskap, som, på grund af då gällande författningar, war dömd att med arbete aftjena någon liten skuld, i sådant ändamål fördes från orten till en af fordringsägarens bekanta i en stad, der den olycklige, under strängt arbete, led all slags mißhandel och brist, till följd hwaraf hans lifskrafter utslocknade och han dog kort efter sin återkomst till hembyggden.

Petter Jönsson från Jönköpings Län: instämmande i Johannes Svenssons mening, får jag erinra, att den fattiges hustru och barn, då mannens stöd, genom den ifrågawarande lagen, blef dem undanryckt, ofta nog kanske för en ringa penning, skulle falla fattiginrättningen till last, hwarigenom wore att förutse mera allmän skada, än hwad för enskild fördel kunde winnas af det strängare betalningsanswar, som yrkats.

Anders Mårtensson från Jemtlands Län anmälde sig dela Anders Danielsons och Hans Janssons yttrade åsigter deruti, att tiden icke medgåfwe barbarismens införande, och att den omenskliga lagen som blifwit föreslagen, med bifall till Betänkandet, borde ogillas.

Anders Andersson från Skaraborgs Län: Med någon rimlighet för den förutsättning, som här yttrats, att krediten och förtroendet för den fattige, behöfwande kunde i någon wäsendtlig mån befordras

genom den föreslagna Lagförändringen, skulle jag ändå icke tweka att understödja den med min röst; men jag har icke fått mig gifwet att fatta annat, än att motsatsen just på den wägen skulle ernås, då det är uppenbart, att den gäldbundne, som för litet nog kan qwarhållas i en fordringsägares tjenst, derigenom sättes utur tillfälle, att sig förkofra och bereda någon möjlighet att afbörda andra lika beskaffade förbindelser.

Lars Larsson från Elfsborgs Län: Wäl har Medbrodren Olof Olofsson från Östergöthland uppgifwit, att äfwen i de executionsdomar, som genom hans motion welat framkallas, ingen skillnad skulle äga rum, i afseende på olika klaßer. Jag hänwisar honom, i anledning deraf, till Hans Janssons yttrande, och hemställer med hwad beräkning man i sitt hus och bröd wille i afräkning på sin fordran mottaga en person, som wore oduglig till något arbete. För den egentligen arbetande delen åter, anser jag förslaget icke så olämpligt, i orter, der ordningen och ackurateßen icke äro stadgade, och wi måste låta oß wara angeläget, att åt deße arbetare sorgfälligt bewara den kredit de kunna äga, så att, der ingen annan tillgång finnes, de med arbete må få aftjena sin skuld.

Per Jönsson från Christianstads Län yttrade sig wara wäsendtligen förekommen af Hans Jansson, och erinrade, huruledes den härifrån Ståndet föreslagna lagförändringen skulle, om den wunne fram-

gång,

gång, bliswa förtryckande för den fattige, endast af arbetande klaßen. Om det lyckats en bonde, att omsider få samladt ett kapital af 1000 Rdr, eller deromkring, och han utlånade det till en adelsman, som sedermera tredskades och funnes sakna tillgång till summans återbetalning, hwart wille man wäl, i afseende på honom, komma med en arbetsdom?

Nils Månsson: Det har här welat uppdragas en jemnförelse emellan min framställning om hwars och ens åliggande att betala sin skuld och Engelska Nationens förbarmande emot slafwarne i Amerika; men det är emellan de båda frågorne en himmelswid, en till alla delar obegränsad skillnad. "Du skall äta ditt bröd i ditt anletes swett", war första domen öfwer den fallna menniskan, och ingen äger undandraga sig den, på andras bekostnad. Att jag, för mina undsättningar i nödens stund, återfordrar den fattiges arbetsbiträde, då han icke annorlunda förmår afbörda sin skuld, är så mycket mindre att underkasta honom något slafweri, som jag, under detta hans biträde, förser hans behof lika omtänksamt och husfaderligt, som mina egna. Den fattige, som delar sin fordringsägares rum och bröd, på samma gång han aftjenar sin skuld, i stället för att anwända sin tid på krogar och slagsmål, måtte icke rimligen kunna jemnföras med de olycklige, som winningslystnaden röfwat från deras hem och uppoffrat till slafweriets först med döden slutande qwal, och dem det är menskligheten oeftergifliga pligt att befria.

Jemwäl härmed förenade sig Johan Erik Jansson från Wermlands samt Johan Petter Jansson från Stockholms och Erik Hansson från Örebro Län.

Johannes Svensson sökte fästa Ståndets uppmärksamhet uppå, huru den efterstråfwade lagförändringen wore utan alla hittills erkända principer, deruti, att den endast skulle blifwa gällande för smärre fordringar, då bysättningen deremot skulle qwarstå för de större.

Botvid Jonsson från Östergöthlands Län: I den fullkomligaste öfwertygelse, att arbetande klaßen af de fattige, för hwilken ifrågawarande lagförslag hufwudsakligen är åsyftadt, med deß godkännande skulle winna oberåkneliga fördelar, genom en låttad kredit, som i hårda år räddade från eljest oundwiklig nakenhet och swält, yrkar jag de derom wäckta motioners antagande och att, om icke enhälligt bifall dertill winnes, de olika meningarne må genom votering utrönas.

Häruti instämde Daniel Danielsson från Örebro och Anders Pålsson från Jönköpings Län; likasom Olof Persson från Stockholms Län förenade sig med Nils Månsson, särdeles som de fattige kunde beredas en ökad kredit och deras skuldsättning wanligen icke blefwe större, än att den genom arbete lämpligen kunde godtgöras.

Erik Hansson från Örebro Län ansåg nu gällande twångsmedel till läns indrifwande wädliga för

den fattiges kredit; och det skulle icke sällan inträffat, sedan arbetsdomarne upphäfdes, att den fattige i behofwets stund icke ägt så mycket förtroende, att han kunnat på borgen erhålla en skäppa säd, wäsendtligen derföre, att utwäg saknades att anwända hans enda tillgång, arbetsförmågan.

Anders Danielson: Den så mycket omtalade lycksaligheten för en fattig, att nödgas med arbete aftjena sin skuld, och de fördelaktiga följder, som i allmänhet deraf förwäntas, skulle, efter mitt förmenande, endast bestå deruti, att, allt exempelwis taladt, min torpare, som gjort sig oförtjent af mina widare undsättningar, wänder sig med böner om hjelp till Nils Månsson, hwars godhet och för allas nöd ömmande hjertelag så mycket wißare räckte den bönfallande en hjelpsam hand, som han kände mig; att, då jag likwäl icke wille betala torparens skulder, hwartill hans gryta och halmprysingen följaktligen utmättes, utan att, med hwad han för öfrigt kunde äga, förslå till betalning, torparen, efter det Nils Månsson blifwit hörd och förklarat sig wilja taga honom till arbete för hwad som bruste i liqviden, fördes bort, utan att erlägga hwad han deßförinnan wore skyldig mig, som under sådane förhållanden icke längre funne någon förpligtelse att låta mig wårda om hans efterlemnade hustru och barn, dem jag alltså skickade på församlingen, och Nils Månsson behölle för sig allena det enda stöd, som för deras utkomst warit att påräkna.

Nils Strindlund från Wester-Norrlands Län:

Jag will för ingen del försöka en jemnförelse emellan Erik Perssons och Nils Månssons skiljaktiga yttranden och skulle på det högsta önskat, att någon sådan icke blifwit framställd; men, då jag betänker följderna af den Lag, hwarom ifrågawarande motioner handla, och huru den, i sin tillämpning, för 50 à 60 Rdrs skuld till en bruks- eller godsägare, skulle positivt fästa hans underhafwande i lifegenskap wid godset, till godtycklig behandling efter fordringsägarens samwete, wore det än aldrig så tjockt, kan jag icke återhålla en känsla af fasa för det på så nära håll hotande slafweriet. En lagstiftning må likwäl icke kallas illiberal, för det hon icke tillstädjer medborgare att pantförskrifwa sig för några lumpna Riksdaler. För den lycklige, som har mer än till eget behof, är det lemnadt fritt att meddela eller neka en begård försträckning, till hwars återbekommande han, i förra fallet, äger påräkna såwäl låntagarens fasta och lösa egendom, som skälig säkerhet å hans person. Längre kan en lag, med anspråk på rimlighet och att icke hafwa åsidosatt menskligheten fordringar, swårligen gå i liberalitet, och då fordringsägaren wet, att han må anlita endast och allenast deße, men inga ytterligare twångsmedel, till sin fordrans utbekommande, må han skylla sig sjelf, om han försträcker längre, än att de äro tillräckliga. Med gäldenärens fasta och lösa gods, så långt det för skuld häftar eller förslår, har fordringsägaren egentligen fått allt hwad han bör hafwa, men bysättning måste finnas, icke såsom ett straff, utan såsom ett correctiv, för de bättre klaßerna, mot obetänksamma skuldsättningar. Det samma gäller lik-

wäl icke om den fattige arbetaren, för hwilken bysättningen ofta skulle medföra en alldeles owäntad förbättring emot de wilkor, eget hem kunde erbjuda, så att fordringsägaren, af en sådan utwäg emot honom, hade föga att hoppas, hwaremot, såsom jag redan antydt, en liten förstäckning, efter den lag, som nu will göras gällande, wore nog, att för alltid försäkra honom om gäldenärens hela arbetsförmåga, då, på andra sidan, samma lag aldrig skulle kräfwa någon tillämpning emot dem, som icke tillhörde den egentligen arbetande klaßen; ty hwad skulle en fordringsägare göra sig för gagn, t. ex. med en musikant, som icke kunde annat än spela, med en skrifware, hwars hela förmåga wore inskränkt till att föra pennan, utan att fordringsägaren af dylikt biträde wore i behof? Den hund deßutom, som man skall drifwa till skogs, biter icke många djur; och det är en grundsats, som kanske kunde tagas i betraktande, hwad hela förslaget angår; men i alla fall och wäsendtligen då jag inser, att den lag hwarom här är fråga, uteslutande skulle komma att gälla den del af folket, som kallas den arbetande, och hwilken kanske gör det mesta både allmänna och enskilta gagn, skall jag aldrig kunna förmås att etablera den eller dertill lemna min röst. Det är icke långesedan wi började att anse den såsom upphäfwen, genom Kongl. Brefwen den 16 December 1820 och den 19 Maj 1822, hwarpå en Ledamot af Ståndet, som just icke räknades bland de skarpsinnigaste, Per Bengtsson från Hallands Län, wid 1823 års Riksdag började att operera för deß återinförande. Jag åtminstone kän-

ner ingen kallelse att följa hans efterdöme, utan yrkar bifall till det ifrågawarande Betänkandet.

Nils Månsson: Det är icke i saken jag har något att tillägga till redan afgifne yttranden, men mitt namn har blifwit upprepadt i paralell med en samwetslös borgenär, och mina framställningar missförstådda. Jag har icke talat om någon lycksalighet, wäl wetande, att allt wårt sträfwande ändå icke hinner der hän, lika litet som wåra bemödanden, huru ihärdiga och rena som helst, förmå att bereda den åt andra. Mitt hjerta, som tagits i anspråk, och mina uppsåt ligga öppna inför Gud. Jag har icke heller skäl att dölja dem för menniskor, utan skulle önska den stund jag finge wisa, huru högt och redligt jag älskar fäderneslandet och hela menskligheten.

Carl Gabrielsson från Östergöthlands Län förenade sig med Anders Danielson och Strindlund, så mycket heldre, som han i sin hemort bewittnat, huruledes en gäldbundens hustru och barn fallit allmänna Fattig-inrättningen till last, sedan mannen blifwit bortförd att aftjena en åsamkad skuld.

Anders Danielson: Det smärtar mig att hafwa kunnat missförstås af Nils Månsson. Mina tänkesätt för honom af aktning och tillgifwenhet kunna swårligen rubbas; och jag betwiflar, att hafwa trädt wåra ömsesidiga förhållanden för nära derigenom, att jag exempelwis låtit Nils Månsson påkalla werkställigheten af det stadgande, hwars antagande han yrkat.

Öfwerläggningen förklarades wara slutad; och som Talmannens derefter framställde proposition på bifall till Utskottets Betänkande, beswarades med blandade Ja och Nej, jemte det votering åskades, så upplästes, godkändes och anslogs följande voteringsproposition: Bifaller Ståndet Lag-Utskottets Betänkande N:o 55?

Den, som det will, röstar Ja; den, som det icke will, voterar Nej.

Winner Nej, så har Ståndet ansett Kongl. Brefwen den 16 December 1820 och den 19 Maj 1822, böra till deras kraft och werkan upphöra.

Sedan voteringssedlarne, efter twenne upprop, woro insamlade och en blifwit förseglad, aflagd samt sedermera förstörd, befanns voteringen hafwa utfallit med 42 Ja emot 37 Nej; och war Betänkandet alltså bifallet; emot hwilket beslut Olof Olofsson från Östergöthlands, Anders Brissman från Skaraborgs och Johan Petter Jansson från Stockholms Län sig reserverade.

Derefter föredrogs och lades till handlingarne, Lag-Utskottets sedan den 30 October på bordet hwilande Utlåtande N:o 143, i anledning af återremiß utaf Utskottets Betänkande N:o 62, öfwer Herr Friherre J. B. Kantzows motion, att bysatt gäldenär, som all sin egendom till borgenärerne afstår, genast derefter må från bysättningshäckte lösgifwas.

Till slutligt afgörande företogs Lag-Utskottets Utlåtande N:o 144, i anledning af anmärkningar wid Utskottets Betänkande N:o 65, öfwer motioner om ändringar och tillägg i nu gällande stadganden, angående bysättning; hwarwid utlåto sig:

Botvid Jonsson från Östergöthlands Län: Med åberopande af hwad jag i ämnet redan anfört, sawäl då de här inom Ståndet derutinnan wäckta motioner till Utskottet öfwerlemnades, som wid återremißen af Betänkande N:o 65, yrkar jag bifall till nämnde Betänkande, utom i hwad det angår föreslagen tillökning uti bysatt persons underhåll, i hwilken del jag tillstyrker deß ogillande.

Anders Brissman från Skaraborgs Län uppläste ett skriftligt anförande af följande innehåll:

Sedan Höglofl. Lag-Utskottet, uti deß nu afgifna Betänkande N:o 144, icke frånträdt det uti sitt förra Betänkande under N:o 65, som blifwit återremitteradt, för att winna ändring, rörande tillökt underhåll för bysatt person; så har wid återremißen, af flere inom detta Stånd och åfwen af mig anmärkningar blifwit gjorde; men, oaktadt allt detta, så har Utskottet förblifwit wid sitt förra beslut, hwilket jag för ingen del kan godkänna, af det skäl, att om denna förhöjning skulle äga rum, så skulle det föranleda och åfwen bereda bedragaren en större sällhet i sin utöfning, då han med så öfwerflödigt underhåll blefwe bespisad, så wore för honom intet att frukta, utan kanhända tänkte han så här: nu mår jag wäl och det på annans bekostnad, och gläder sig

deröfwer; jag förutser åfwen, att detta skulle föranleda till att framalstra flerfaldiga bedragare, till ett stort antal, och jag tror att knappast någon, och åtminstone icke många rättskaffens personer ha genom bysättning blifwit beswärade, utan endast sådane personer, som blifwit kände för bedrägeri, och genom falska handlingar sökt att förnärma fordringsägarens rätt; ty då endast har bysättning kommit i fråga. Jag har åtminstone i min ort aldrig hört någon blifwit bysatt, som warit känd för årligt sinnad, fastän hans förmåga icke har kunnat gjordt sig gällande för att till fullo fönöja sina Borgenärer; ty med sådane personer har man alltid förskoning, men förhållandet med den, som sökes bysättning på, är förhållandet icke sådant; och af sådan anledning yrkar jag afslag af Betänkandet.

A. Brissman.

Häruti instämde Petter Persson och Johannes Andersson från Jönköpings, Olof Persson och Johan Petter Jansson från Stockholms, Erik Hansson och Daniel Danielsson från Örebro, Göran Jonasson och Johannes Christoffersson från Krobergs, Lars Gezelius från Stora Kopparbergs, Nils Larsson från Upsala och Olof Olofsson från Wermlands Län, med flere.

Lars Larsson från Skaraborgs Län anförde jemnwäl skriftligen:

I anledning af Lag-Utskottets Utlåtande N:o 144, öfwer återremißen på Betänkandet N:o 65, får

jag anföra: Uti den del af ifrågawarande utlåtande, som afhandlar frågan om underhåll åt bysatt person, har jag med nöje funnit, det Bonde-Ståndets Ledamöter af Utskottet ansett någon förändring af hwad nu derom är stadgadt, icke böra åga rum. Wißerligen är mindre antagligt, att hwad som nu till en sådan fånges underhåll bestås, skall kunna förslå; men då man besinnar, att han, om han är fallen för något slags arbete eller slöjd, är i tillfälle derpå förskaffa sig binäring, och att, om han icke wore arbetsför, han ej med bibehållande af sin frihet, lärer kunna förtjena 5 ß. om dagen; så kan häraf icke hämtas något skäl för den af Utskottet föreslagne förhöjning. Då härtill kommer, att bysättning högst sällan lärer komma i fråga, då icke uppenbar wårdslöshet, lättja och liknöjdhet wållat gäldenärens obestånd, och wid hwilka förhållanden han icke synes böra erhålla särdeles medömkan, samt att allmänna krediten, som, ty wärr, snarare är i af- än tilltagande, för ingen del bör störas, genom förökade förmåner för slösare och winglare; så kan jag, för min del, icke antaga Lag-Utskottets förslag i denna del, utan, under åberopande af hwad jag nu haft äran anföra, samt hwad Anders Pålssons från Jönköpings Län reservation emot Betänkandet N:o 65 innehåller, yrkar jag afslag af så wäl detta Betänkande som sednare Utlåtandet N:o 144.

Lars Larsson,
från Skaraborgs Län.

Olof Olofsson från Östergöthlands Län: Med åberopande af de Stånds-Bröders reservation, som

äro Ledamöter i Lag-Utskottet, och af hwad jag sjelf wid återremißen af förra Betänkandet i ämnet anfört, hemställer jag, att all tillökning i bysatt persons underhåll må afslås; i hwilken mening Samuel Andersson från samma Län hördes instämma.

Olof Månsson från Blekinge Län: Jag önskar på det högsta, att förewarande fråga icke måtte få samma utgång, som den nyß genom votering afgjorda, i den del nemligen, som rörer kostnaden för bysatt persons underhåll, ej mindre till beloppet än i afseende på gäldenärens skyldighet att den ersätta. Det allmänna toge, medelst en derigenom ytterligare förstörd kredit, större skada, än som för närwarande ligger inom gränsorne för wår beräkning. Förtroendet man och man emellan är redan wacklande, och genom den skonsamhet, Utskottet nu igen tillstyrkt, skulle det blifwa alldeles tillintetgjordt, till särdeles wåda för jordbruket i synnerhet, som icke kan drifwas utan betydliga förlag, hwilka åter måste fyllas genom lån. Min i ämnet wäckta motion har åsyftat, att i någon mån återföra utmätningswerket till stöd för allmänna krediten; och utan att upprepa de grunder, som der finnas anförde, yrkar jag att den måtte bifallas.

Ola Jeppsson från Blekinge Län: Då jag anmälde mig att erhålla ordet, war afsigten blott att tala emot den förhöjning i bysatt gäldenärs underhållskostnad, som Utskottet så frikostigt tillstyrkt, men hwilken jag, till min sägnad, finner Ståndet sinnadt afslå. För den delen instämmer jag alltså blott i

den allmänna meningen; men då Olof Månsson erinrat om sin i ämnet wäckta motion, af det innehåll, som jag will minnas, att en tredskande gäldenär må åläggas att sjelf bekosta sitt underhåll i bysättningshäcktet, will jag på det högsta fästa Hederwärda Ståndets uppmärksamhet på angelägenheten att understödja ett till sina följder, om det antages, lika wälgörande, som på sanna rättsprinciper grundadt förslag, hwartill åtminstone jag yrkar bifall.

Anders Pålsson från Jönköpings Län bestridde all tillökning i bysättningshjons underhåll och åberopade sin i ämnet afgifna reservation.

Gustaf Appelqvist från Blekinge Län ansåg också den af Utskottet tillstyrkta underhållskostnad för högt beräknad, hwarför han i den delen yrkade Betänkandets ogillande.

Sedan discussionen härefter war förklarad slutad, biföll Ståndet, på derom framställd proposition, Betänkandet N:o 65, utom i hwad rörer tillökning i underhållet för bysatt person, i hwilken del Betänkandet afslogs.

Häremot anmälde Olof Månsson från Blekinge Län sin reservation.

Föredrogos sedan särskildt och lades till handlingarne Lag-Utskottets Memorial N:o 145, som legat på bordet sedan den 30 October, i anledning af

remiß till Lag-Utskottet af sista momentet i Banko-Utskottets Betänkande N:o 14, och samma Utskotts den 3 i denna månad bordlagde Utlåtande N:o 149, i anledning af anmärkningar wid Utskottets Betänkande N:o 92, öfwer motion af Herr E. G. Uggla, om förtydligande af föreskrifterne, rörande behofwet af fullmakt wid beswärsskrifters och ansökningars ingifwande till Kongl. Maj:t samt Hof- och Öfwer-Rätter, och om upprättande af formulär till beswärshänwisningar.

Wid slutlig föredragning af Lag-Utskottets, sedan den 3 i denna månad på bordet liggande Utlåtande N:o 150, i anledning af återremiß å Betänkandet N:o 93, öfwer wäckt motion, om återställande af rättigheten, att i ringare mål begagna muntlig stämning, lät Ståndet bero wid Utlåtandet N:o 93.

Äfwen lät Ståndet, wid å nyo skedd föredragning af Lag-Utskottets den 3 i denna månad bordlagde Utlåtande N:o 151, i anledning af anmärkningar wid Utskottets Betänkande N:o 102, öfwer wäckt motion, om förlängd tid för innnewånarne i Lappmarken, Norrbotten och Westerbotten, att fullfölja rättegångsärenden ifrån Hof-Rätt till Kongl. Maj:t, härwid bero.

Företogos till slutlig handläggning och biföllos Lag-Utskottets, sedan den 3 i denna månad, på bordet liggande Utlåtanden, nemligen:

N:o 152, Öfwer Herr Emil von Troils motion, om answarsbestämmelser för den, som med uppsåt oriktigt upprättar räkenskaper och handlingar, som till allmän nytta och rättelse äro;

N:o 153, öfwer wäckt motion, att den make eller far, som saknar andra medel till hustrus eller barns försörjande, än sin arbetsförmåga, och icke densamma härtill anwänder, måtte kunna till arbete hos enskild person dömas; och

N:o 154, öfwer Herr B. H. Santessons motion, om stiftande af en lag, till betryggande deraf, att de af Staten till Götha Canalbolag donerade skogar, jordegendomar och stenbrott skola fortfarande förblifwa en Canalwerkets tillhörighet.

Till justering uppläftes och godkändes Expeditions-Utskottets förslag till Rikets Ständers underdåniga skrifwelser till Kongl. Maj:t:

N:o 184, angående regleringen af utgifterne under Riks-Statens 3:dje Hufwudtitel;

N:o 185, angående den innewarande Riksdag werkställda revision af de under Commerce-Collegium ställde fonder och medel;

N:o 186, i anledning af sökt ewerldelig skattemannarätt å det under Ulriksdals Kungsgård förr lydande hemmanet Kefwinge, med dertill hörande utjord; och

N:o 187, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga proposition, angående fortfarande anslag till Ull-Discontfondens förstärkning samt Ullculturens och Ullproductionens befrämjande i Riket.

Anmäldes till bordläggning:

Stats-Utskottets Utlåtanden N:o 300, i anledning af erhållen återremiß å Memorialet N:o 282, i frågan om slutligt bestämmande af aflöning till Riks-Ståndens och Utskottens kanslier; och

Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 146, ang. återremiß å Betänkande N:o 56,
N:o 147, " " " N:o 61, samt
N:o 148, " " " N:o 81.

Genom ankomne Protocollsutdrag, underrättades Ståndet, att

Högloft. Ridderskapet och Adeln,

den 30 October,

Bifallit Stats-Utskottets Utlåtanden N:s 290 och 294; Stats- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottens Betänkanden N:s 28—30, Lag-Utskottets Betänkanden N:s 136—139.

Afslagit Preste-Ståndets inbjudning till beredan-

de af Riksdagens slut, och Lag-Utskottets Utlåtande N:o 134.

Lagt till handlingarne Stats-Utskottets Memorial N:o 292; Stats- samt Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskottens Utlåtande N:o 31.

Fattat sine beslut angående Constitutions-Utskottets Memorial N:o 45—47.

Återremitterat Stats-Utskottets Utlåtande N:o 293;

Den 3 November,

Afslagit Lag-Utskottets Utlåtande N:o 135; och Återremitterat Lag- samt Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskottens Betänkande N:o 29;

Högwördige Preste-Ståndet,

den 3 November,

Lagt till handlingarne: Lag-Utskottets Memorial N:o 150; samt

Beslutit, i anledning af Stats-Utskottets Utlåtanden N:s 290 och 291.

Wällofl. Borgare-Ståndet,

den 3 November,

Bifallit Stats-Utskottets Utlåtande N:o 293;

Remitterat till Banko-Utskottet en af Herr O. F. Lake wäckt motion derom, att Banko-Utskottet

må

må till Bankofullmäktige tillkännagifwa den önskan, att Banken måtte genast gå i befattning, att till Städernes Allmänna Brandstodsbolag utgifwa den af Bolaget hos Banken insatte summa, som för brandskade-ersättning till staden Wenersborg blifwit uppsagd; och

Beslutit, i anledning af Bewillnings-Utskottets Utlåtande N:o 35.

Protocollsutdrag öfwer Ståndets i dag fattade beslut, justerades och godkändes; hwarefter Ståndets Ledamöter åtskildes kl. 2 eftermiddagen.

In fidem

J. J. Bergström.

1834 den 7 November.

Plenum kl. 10 förmiddagen.

En del af Protocollet för den 6 i denna månad justerades.

Wid förnyad föredragning af Stats-Utskottets, den 6 i denna månad, på bordet lagde Utlåtande N:o 300, i anledning af erhållen återremiß på Memorialet N:o 282, i frågan om slutligt bestämmande af aflöningen till Riks-Ståndens och Utskottens Cancellier, fann Ståndet för godt, att gilla hwad Utskottet tillstyrkt i Memorialet N:o 282, likwäl med den förändring och det tillägg, som innefattas i Utlåtandet N:o 300.

Föredrogos ånyo och bifölos Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens, sedan den 30 i förlidne månad, på bordet hwilande Utlåtanden:

N:o 32, i anledning af wäckt motion, om förändrad uppsägningstid för lefverering af räntehö in natura, inom Södermanlands Län; och

N:o 33, i anledning af wäckt motion, om rättighet för wißa hemmansägare i Jemtland, att få till skatte inlösa Kronojord, som med så kallad fyllnadsjord blifwit inblandad m. m.

Widare föredrogos till förnyad handläggning samma Utskotts, den 3 i denna måna dpå bordet lagde, Betänkanden: N:o 34, i anledning af wäckta frågor om Folkskolors inrättande; och N:o 35, i fråga om Paßevolance-afgiften;

Deße Betänkanden blefwo likwäl, på fleres begäran, ytterligare hwilande.

Derefter förekom ånyo Banko-Utskottets, sedan den 30 sistlidne October, på bordet hwilande Betänkande N:o 58, i anledning af wäckt motion, om präglande af en skädepenning, till minne af den nu werkställde realisationen.

Per Jonsson från Sland ingaf följande anförande:

Bland alla folk, i alla tider, återfinna wi begäret att, icke allenast i det gagneliga, som åsyftas, utan äfwen genom yttre, till ögat och känslan talande tecken, förewiga minnet af owanligt stora, lyckliga händelser; och bland allt det lysande, hwarom en föregången tid talar utur wåra häfder, hwad kan i och för landets werkliga wäl mätas med det nu realiserade ordnandet af wårt myntwäsende? För det förstånd, som ser omkring sig fördomsfritt och klart, ligga fördelarne redan uppenbara i en lifwad och betryggad rörelse, med ökade tillgångar för allmän båtnad och förkofran. Ömsesidigt förtroende, denna häfstång för all waraktig industri, är återfödt, och i resultaten af den mest befarade påkänningen för realisationens bestånd, se wi den säkraste borgen för deß fortfarande. Hwarföre då uppskjuta, att i Swenska Folkets namn, såsom jag föreslagit, för samtid och efterwerld bewittna wigten och wärdet af det företag wi belefwat? Wördnaden för den högre magt, som

ledt deß framgång, kräfwer åfwen denna gård ofördröjligt af ett lyckligt folks tacksamhet, som i skötet af den yttre sjelfständighet hon wårdar, njuter frukterne af den inre wälsignelse hon beredt. Endast det närwarande ögonblicket är wårt. Låtom oß fatta det, mine Bröder! och på ett sätt, wårdigt oß sjelfwa och den höga angelägenhet, som skall fästa åfwen framtidens odelade erkänsla wid wårt werk, lägga ett åreminne i dagen, att oförgätligt tala om fastheten i wår öfwertygelse, att derigenom hafwa hedrat och gagnat fäderneslandet.

Med deßa tänkesätt föranlåtes jag yrka det förewarande Betänkandets återremitterande, och att, med bifall till mitt förslag, en medalj må präglas, att i exemplar af guld, med stor Deputation, öfwerlemnas till Hans Maj:t Konungen och den Kongl. Familjen, samt i silfwer och mot skälig kostnad, hållas tillhanda de Riksdagsmän, som den åstunda.

Per Jonsson,
från Ölands södra Mot.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Då Per Jonssons motion remitterades, yttrade jag min tanka, den jag jemwäl nu åberopar. Jag will endast tillägga, att jag icke begriper hwad intereße Motionären kan hafwa, att, oaktadt det afslag motionen rönt i Utskottet, med sådan ifwer fullfölja ett förslag, som warit för oß alla owäntadt, och hwilket jag knappt kan föreställa mig hafwa warit hans egen tanka. Jag hoppas wißerligen, lika med Per Jonsson, att

realisationen skall frambringa lyckliga werkningar, men, då deßa ännu ligga inom owißhetens område, synes det mig snart sagdt wara en galenskap, att wilja, genom en skådepenning, förewiga minnet af en handling, hwars följder man icke kan med säkerhet bedömma. Den af Per Jonsson högt beprisade lycka motsäges deßutom i flere afseenden, genom Representanters denna Riksdag framställde yttranden om landets ställning.

Bonde-Ståndet har hittills wisat en allwarlig önskan att hushålla med Statens medel, och wi böre derföre åfwen nu taga i betraktande, att Per Jonssons förslag skulle medföra en utgift af 2000 Rdr eller mera, hwilkas anwåndande för ett så onyttigt ändamål jag måste bestrida. Jag yrkar alltså, att Per Jonssons motion må lemnas utan widare afseende och att Betänkandet således må bifallas.

Häruti instämde Sven Heurlin från Kronobergs Län, Anders Nilsson från Malmöhus Län, m. fl.

Lars Larsson från Elfsborgs Län: Jag will icke förlänga discussionen, eller inlåta mig i någon afhandling öfwer realisationen, hwilkens följder framtiden kommer att wisa; men Per Jonssons skrift ädagalägger en så lysande författareförmåga, att det fördenskull wore skada att wägra den begärda återremißen.

På Talmannens proposition, blef Betänkandet af Ståndet bifallet; emot hwilket beslut Per Jonsson anmälde reservation.

Till handläggning företogs å nyo Banco-Utskottets den 30 sistlidne October på bordet lagde Betänkande N:o 59, i anledning af åtskillige från Riks-Ständen till Banko-Utskottet remitterade motioner, rörande åtgärders widtagande till befordrande af Hypotheksföreningar.

Hans Janssson från Elfsborgs Län: Jag har wäl, wid remitterandet af min motion, förbehållit mig att, efter det utlåtande från Utskottet inkommit, widare utweckla mina åsigter; men då saken för närwarande icke lårer kunna bringas långre, än hwad Utskottets Utlåtande innehåller; så anser jag widare yttrande öfwerflödigt.

Anders Danielson från samma Län: Utskottet har icke kunnat göra annat, än hwad det gjort; och så länge Rikets Ständer bibehålla de så kallade tysta förmånsrätterne, kunna hwarken Hypotheksföreningar, eller andra Inrättningar, hwilka åsyfta stärkande af Real-Crediten i landet, tillwägabringas.

I detta yttrande instämde jemwäl Hans Jansson; hwarefter Ståndet fann för godt, ifrågawarande Betänkande att bifalla.

Widare förekom i ordningen Banko-Utskottets sedan den 30 sistlidne October på bordet hwilande Memorial N:o 60, med hemställan om förhöjda arfwoden för Bankens Brandmästare och Conducteur;

hwarwid Nils Magnusson från Calmar Län ingaf en skrift, så lydande:

Öfwer Banco-Utskottets Betänkande N:o 60, rörande löneförhöjning för Brandmästaren och Conducteuren med 100 Rdr B:co, hwilken summa wäl icke är så betydlig i det hela; men som deße Tjenstemän endast begagnas kanhända några få dagar om året till denna förrättning, hwilka sedan året igenom kunna med biförtjenster fullkomligen underhålla och försörja sig, så anser jag ingen tillökning i deras löner wara af behofwet påkallad; hwarföre jag aldrig med min röst kan tillstyrka hwarken deße eller andre löneförhöjningar, helst de skattdragande icke tåla ökade anslag; och yrkar jag votering på afslag af Betänkandet.

Nils Magnusson,
från Calmar Län.

Sekreteraren utbad sig, att, i anledning häraf, få upplysa, det ifrågawarande arfwoden skulle utgå, icke genom Statsanslag, utan af Bankens behållne medel.

Anders Danielson från Elfsborgs Län: Jag har, alltifrån 1809 till 1823 års Riksdag, såsom Bankofullmäktig, deltagit uti Bankens förwaltning; och jag har derunder kommit i erfarenhet, att ingen är bättre, än Bankens Styrelse, i tillfälle att bedöma hwad arfwode Bankens Tjenstemän böra hafwa. Detta förhållande kan således icke jemnföras med de öfrige frågor om löneförhöjningar, som hos Rikets

Ständer till pröfning förekomma. Bankens inkomst bestiger sig till millioner, och det är derföre både deß rättighet och skyldighet, att så aflöna sine Tjenstemän, att de kunna wara belåtne med ersättningen för deras möda. Hwad det speciella i förewarande fall beträffar, så är det kändt, att Bankens eldstäder, i följd af den beslutade mynt-utwexlingen, måst ansenligen utwidgas, hwilket ännu mer lärer komma att ske. Styrelsens åtgärd, i afseende på ifrågawarande, i sig sjelf obetydliga, arfwoden, wisar derföre både nit och omtanka för Bankens och det allmännas bästa.

Anders Brissman från Skaraborgs Län: Den som sett Bankens brand-inrättningar, måste wara öfwertygad att, för att sköta deße, fordras både kunskap och möda. Jag anser derföre de föreslagne arfwoden ingalunda öfwerdrifne, samt yrkar bifall till Memorialet.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Wi hafwa bewiljat många mindre nödwändiga Statsanslag; och wi böra icke wara mindre njugga, då det nu är fråga om ett werk, tillhörigt Rikets Ständer. Jag tillstyrker jemwäl, att Memorialet må bifallas.

På derom af Talmannen framställd proposition, blef ifrågawarande Memorial af Ståndet bifallet.

Jemwäl föredrogos nu åter och bifölles Stats-Utskottets den 3 i denna månad på bordet lagde Memorial och Utlåtanden:

N:o 295, angående förhöjd beräkning af Chartå-Sigillatå-medlen;

N:o 296, i fråga om Jemtlands Läns innewånares befriande från erläggande af Öfwerskotts-, Röke- och Provincial-Läkares lönetillskottsmedel; och

N:o 299, i anledning af Herr Rosenblads, B., afgifna motion, rörande utdelning af Ridderskapets och Adelns Protocoll för föregående och innewarande Riksdagar.

Wid förnyad föredragning af Stats-Utskottets sedan den 3 i denna månad på bordet hwilande Utlåtande N:o 297, i anledning af så wäl Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, angående f. d. Allmänna Magazinsfonden, samt betalningswilkoren för erhållne spanmåls-understöd, som åtskillige derwid afgifne yttranden, samt i sistnämnde ämne wäckte motioner; inlemnade Johannes Johansson från Bohus Län ett anförande, så lydande:

"Med afseende på 8:de punkten af Stats-Utskottets, under N:o 297 afgifne och nu föredragne Utlåtande, angående afskrifning af den skuld, hwarföre kustboarne i Orousts och Tjörns Härader ännu häfta till Staten, för bekommen undsättning efter 1830 års mißwäxt, finner jag mig föranlåten framställa några anmärkningar, hwilka, såsom jag hoppas, skola befinnas wara af den beskaffenhet, att Hederwärda Ståndet anser dem böra komma under Ut-

skottets prøfning, samt derföre bifalla min anhållan om återremiß af ifrågawande Utlåtande.

Utskottet har funnit sig icke kunna tillstyrka bewiljande af den eftergift och afskrifning af 2,182 Rdr 27 sk. 8 rst. Banco, hwarföre, enligt wid min motion bilagdt betyg, de utfattige Kustboarne i Orousts och Tjörns Härader, i följd af bekommen undsättning efter 1830 års mißwäxt, ännu till Staten häfta, "emedan en dylik eftergift å Statens fordran skulle föranleda till likartade anspråk från andra delar af Riket, som häfta för undsättnings-spanmålsskulder." Detta af Utskottet begagnade skäl för afstyrkande af bifall till min motion, synes i och för sig wara mindre antagligt; ty finge det ensamt gälla, skulle det wißerligen från flere håll och wid många tillfällen komma att åberopas, då man wore hugad befria sig ifrån anspråk af enahanda beskaffenhet med dem man hade att öfwerwäga. Men utan twifwel är det icke nog att fästa sig wid anspråkens likhet; en närmare granskning af de omständigheter och förhållanden, som framkallat de särskilte, fastän likartade, anspråken, torde wara behöflig, om ett wälgrundadt och rättwist omdöme skall kunna fattas. Hade Utskottet i närwarande fråga sträckt sin undersökning derhän, tror jag icke att Utskottet behöft befara, det några swåra eller betänkliga följder i afskrifningswäg skolat för Statswerket uppkomma deraf, att min framställning om eftergift af förberörde obetydliga summa åt de nödställde kustboarne i Orousts och Tjörns Härader, bifallits; ty deßa torde näppeligen äga några likar

i fattigdom och brist på utwägar till sin skulds afbördande.

Efter 1830 års mißwäxt hade nöden i Orousts och Tjörns Skärgård nått en förut oerhörd höjd. Eländet gick der så långt, att menniskor dogo af hunger; hwilket, mig weterligen, på intet annat ställe i Riket inträffade. Alltsedan har ett torftigt och beklaganswärdt tillstånd bland skärgårdsfolket i nämnde ort fortfarit, och ganska få hafwa mägtat godtgöra något på de skulder, hwari de, genom den erhållne undsättningsspanmålen, blifwit försatte. Fisket, som utgör deras enda näringsfång, har, i sednare tider, år efter år, aftagit, hwilket hufwudsakligen bidragit dertill, att deße kustboar nu allmänneligen äro i en utarmad ställning, hwarom hosgående intyg af Prestersskap och andre trowärdige personer i orten lemnar upplysning.

Nyligen har denna trakt, på det mest fasanswärda sätt och swårare än något annat ställe i Riket, warit hemsökt af Cholerafarsoten, hwarigenom innewånarnes belägenhet blifwit ännu mer bekymmersam; och troligen hade de qwarleswandes antal warit betydligt ringare och deras tillstånd det mest ömkanswärda, så wida ej den enskilta wälgörenheten räckt dem en hjelpsam hand. Jag undwiker nu, att upprepa de sorgliga följder, den härjande sjukdomen efterlemnat, och hwilka hota att blifwa af den betänkligaste beskaffenhet, derest intet bistånd wederfares deße olycklige. Wid återremißen af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 272, i anledning af wäckt fråga om un-

derstöd af allmänna medel åt de nödlidande i Bohuslänska skärgårdtn, hade jag tillfälle att, såwäl härom som angående förhållandet i allmänhet inom berörde skärgård, lemna åtskilliga upplysningar, hwilka redan blifwit Höglofl. Utskottet meddelade, och jag wågar derå ytterligare hänwisa. Men icke nog dermed, att de nämnde kustboarne, under de sednare åren, warit och synnerligast nu äro af fattigdom och behof tryckte; ingen utsigt eller förhoppning gifwes, att de framdeles skola blifwa försatte i lyckligare omständigheter, alldenstund deras näringsfång årligen minskas. Staten har följakteligen af dem intet att förwänta; och wid ett slikt förewetande, samt då Uppbördsmannen i orten, enligt företedt och Utskottet tillhandakommet bewis, witsordat, att de personer, hos hwilka de ifrågasatte medlen innestå, utgöras af "tiggare", wet jag sannerligen icke, hwarföre deße restantier längre skola i Kronans räkenskaper balanceras och de utfattige gäldenärerne widare plågas med fruktlösa undersökningar om de förwärfwat sig några tillgångar. Jag ber Höglofl. Utskottet taga allt detta i betraktande, och tillförser mig derefter benåget bifall till min motion.

J. Johansson,
Riksdagsman från Orouft
i Bohus Län.

Deri åberopade bewis war bifogadt.

Anders Danielson från Elfsborgs Län: Såsom Ombud för Tjörns Härad, instämmer jag uti Johannes Johanssons anförande. Här är icke frå-

ga om hemmansägare eller ens torpare, hwilka innehafwa jord, utan om sådane kustboar, de der, efter behörigt tillstånd, nedsatt sig å nakna klippor och skär, samt endast lifnära sig af fiske. Deße, redan förut utblottade, hafwa blifwit ännu olyckligare genom Cholerafarsoten, som ibland dem härjat i förfärligare grad, än på något annat ställe. Det är äfwen af denna anledning, som de under Riksdagen undfått några hundrade Rdlrs understöd, dels af Allmänna medel och dels genom medmenniskors medlidande. Jag har sjelf haft den glädjen och tillfredsställelsen, att få öfwersända en del af hwad genom friwillige gåfwor sålunda influtit. Wid detta förhållande och då motion blifwit wäckt derom, att anslag af Statens medel kunde deße skärgårdsboar bewiljas, såwida de skola kunna berga sig öfwer instundande winter, torde det ej wara lämpligt, att, genom exsecutionsåtgärder, för erhållen undsättning, i grund förstöra deßa stackare, och beröfwa dem alla utwägar att sjelfwe bidraga till deras uppehälle. Norrlond har fått afskrifning för $\frac{1}{3}$ del af sin skuld. Det belopp, för hwilket kustboarne i Orousts och Tjörns Härader häfta, utgör endast 2182 Rdr 27 ß. 8 rst. De äro, i ordets egentliga bemärkelse, werklige tiggare; och det synes således wara mer skäl att afskrifwa denna mindre betydliga summa, än att utan ändamål behålla den i räkenskaperne. På grund af nu anförde ömmande omständigheter, dem jag önskar Utskottet måtte taga i öfwerwägande, yrkar jag återremiß af Utlåtandet, deremot jag för öfrigt ej har något att erinra, ty Utskottet har i denna grannlaga fråga gjort allt hwad man skäligen kan begära.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Jag har i början af Riksdagen wäckt motion om lindring uti wilkoren för återbetalning af erhållen undsättnings-spanmål, åfwen för min hembygd, hwars innewånare till en del, särdeles i Wedbo Härad, närmast Norrska gränsen, befinna sig uti en ganska swår och fattig belägenhet; men då Utskottet tillstyrkt bifall till Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, hwilken i detta fall medgifwer större lindring, än jag ens wågat begära; så tror jag, för min del, att Betänkandet kunde bifallas; dock will jag icke bestrida återremiß, på grund af de anmärkningar Johannes Johansson och Anders Danielson anfört.

Vice Talmannen Jon Jonsson: Det förhållande Anders Danielson omnämnt, i afseende på kustboarne i Bohuslänska skärgården, är allmänt kändt, åfwensom behofwet af den begärda afskrifningen. Återremiß lärer fördenskull böra bewiljas; men hwad Betänkandet i öfrigt angår, så hemställer jag, om wäl större medgifwanden kunna göras, än dem Utskottet föreslagit. Sedan år 1809 hafwa undsättningarne kostat Staten nära 10 millioner. Detta är en högst betydlig summa; och wi böre tillse, att wi icke genom allt för stor liberalitet gifwa wådliga prejudicater för framtiden.

Nils Strindlund från Wester-Norrland: Jag mißunnar icke Bohus Läns innewånare den eftergift, som kan bewiljas, ehuru jag känner flere i min hembygd, hwilka deraf wore i lika stort behof. Då förhållandet emedlertid icke är af Konungens Befall-

ningshafwande, genom officiel anmålan, upplyst och witsordadt, lårer Utskottet i detta fall gått så långt som det skåligen kunnat gå. På grund af en enskild Motionärs upplysningar, kan afskrifning icke tillstyrkas; och då Utskottet, i 7:de punkten af Utlåtandet, hemställt, att Rikets Ständer skulle till Kongl. Maj:t öfwerlemna, att i Nåder dels bewilja ifrågawarande undsåttningstagare det anstånd med återbetalningen af deras skulder, som, med iakttagande af Statens rätt och undsåttningstagarnes bestånd, kan finnas förenligt, samt dels anbefalla wederbörande en wiß skonsamhet wid indrifningen af deße fordringar; så tror jag, att man wid denna Riksdag icke kan komma längre. Det är wißt sannt, att Norrland tillgodonjutit betydlig afskrifning, men detta har åfwen förr ägt rum, än för en och än för en annan ort; och deßutom är det officielt kändt, att Norrland warit hemsökt med en så långwarig mißwäxt, att få delar af Riket i detta hänseende dermed lära kunna jemföras. Med stöd af hwad jag nu andragit, anser jag återremiß mindre tjenlig och yrkar bifall till Betänkandet.

Med Strindlund förenade sig Daniel Danielsson från Örebro Län.

Olof Lindbäck från Halland instämde uti Johannes Johanssons och Anders Danielsons yttrande och witsordade det af dem uppgifna förhållande.

Johan Jacob Rutberg från Norrbotten: Hwad min hemort beträffar, är jag wäl belåten med Utskot-

tets Betänkande, men jag will dock icke hindra den återremiß, andre Ledamöter begärt. Kommer denna att ega rum, så hemställer jag, om icke, enär Rikets Ständers slutliga beslut i frågan swårligen hinner fattas och expedieras förr än den tid inträffar, som Utskottet i 5:te punkten litt. b. pag. 13 föreslagit såsom första inbetalningsterminen, eller nästa Februari månad, samma inbetalningstermin må framflyttas till Uppbördsstämman i November månad nästa år.

Med Rutberg förenade sig Per Henriksson från samma Län samt Riksdagsfullmäktige från Westerbottens Län.

Samtelige Riksdagsfullmägtige från Götheborgs och Bohus Län instämde uti Anders Danielsons yttrande.

Anders Danielson: Jag önskar få fästa Hederwärda Ståndets uppmärksamhet derpå, att jag icke yrkat afskrifning för andre än sådane, hwilka icke innehafwa jord, och följakteligen, enär de ej heller äga dragare, åkerredskap, eller utsädesspanmål, icke kunna komma under den pröfning, som Utskottet i 7:de punkten tillstyrkt. De, för hwilka jag talat, hafwa ej annat än några eländiga kojor och fiskeredskap, hwilket för dem är alldeles oumbärligt, så wida de skola kunna undgå att swälta ihjäl.

Johan Petter Jansson från Stockholms Län yttrade, att han wore förekommen i hwad han welat an-

andraga, af vice Talmannen Jon Jonsson, med hwilken han således förenade sig.

Anders Pålsson från Jönköpings Län instämde uti vice Talmannens och Strindlunds yttranden.

Rutberg förmälde, att han, i fråga om kustboerne i Bohus Län, wore af enahanda tanke med Anders Danielson.

Anders Andersson från Skaraborgs Län: Angående den af Rutberg ifrågasatte framflyttning af första inbetalningstiden för Norrbottens och Westerbottens Län, har warit mycken ventilation i Utskottet; men Utskottet stadnade uti det ifrågawarande beslutet, af den anledning, att Norra Orterne i år erhållit ganska god skörd; hwadan Utskottet ansåg inbetalningen lättare kunna ske wid den utsatta tiden, än framdeles, då mißwäxt åter möjligen kunde inträffa.

Lars Larsson från Elfsborgs Län: Äfwen min hemort häftar för en betydlig undsättningsskuld, och der finnas wißerligen många, hwilka behöfde enahanda lindring, som nu blifwit yrkad för kustboerne i Bohus Län; men jag anser Utskottet hafwa gått så långt som möjligt i eftergift. Hwad förenämnde kustboer beträffar, skulle jag wißerligen icke tillstyrka afskrifning, om executionsåtgärder kunde bereda Staten ersättning för deß förskotter, men då de, efter all anledning, befinna sig i den olyckliga belägenhet, att afskrifning ändå slutligen måste bewiljas, och

widtagande af twångsmedel således synas wara utan ändamål, så har jag ej något att inwända emot den yrkade återremißen.

På Talmannens proposition, blef Betänkandet, jemte de derwid-gjorde anmärkningar, till Stats-Utskottet återremitteradt.

Derefter förekom å nyo Stats-Utskottets sedan den 3 i denna månad på bordet hwilande Utlåtande N:o 298, i anledning af wäckta motioner, rörande förändring uti de wid sistlidne Riksdag stadgade grunder för granskningen och approbationen af förslitne smärre Riksgäldssedlar.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Jag delar wißerligen Utskottets åsigt i hufwudsaken; men hwad 4:de punkten beträffar, anser jag wara lämpligare, att allmänheten underrättas om förhållandet medelst derom utfärdad Kongl. Kungörelse, då större delen af allmogen aldrig läser Tidningarne, och således skulle fortfara att wara i okunnighet, om hwad som wore att iakttaga wid beskaffenheten af förslitne Riksgäldssedlar. Derest Ståndet likwäl icke anser denna min anmärkning nog wigtig, för att föranleda till återremiß, så will jag ej för min del påyrka densamma.

Samuel Andersson från Östergöthlands Län förenade sig med Hans Jansson, och ansåg underrättelsen så wigtig, att den till och med borde anslås i Socknestugorne.

Nils Månsson från Malmöhus Län: Äfwen jag är ense med Hans Jansson. I yttre delarne af Riket får man sällan se någon ny sedel, utan endast sådane sedlar, som äro mer eller mindre slitne; och då Allmogen icke har tillgång till Tidningarne, samt hwad Utskottet i detta afseende tillstyrkt, således icke uppfyller ändamålet; så är det af behofwet påkalladt, att allmänheten, genom en Kongl. Kungörelse, undfår den ifrågawarande underrättelsen.

Vice Talmannen Jon Jonsson: Jag anser Betänkandet kunna oförändradt antagas; och måge Rikets Ständers Fullmäktige i Riksgälds-Contoret hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om utfärdandet af en sådan Kungörelse, hwilket säkerligen icke kommer att förwägras.

Nils Månsson ansåg dock kraftigare, att en sådan underdånig anhållan framställdes af Rikets Stånder.

Ståndet fann derefter för godt ifrågawarande Betänkande att bifalla.

Till förnyad handläggning anmäldes nu samt lades ytterligare på bordet, Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskottets Utlåtande N:o 132, i anledning af wäckt motion, om åtskillige förändringar i Arméens organisation och Rikets Förswarswerk; samt Lag Utskottets Betänkande N:o 148, öfwer anmärkningar wid Utskottets Betänkande N:o 81, i anled-

ning af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifwelse, med öfwerlemnande af Lag-Committéens förslag till Allmän Civil-lag, åfwensom öfwer wäckte motioner, hwilka dermed stå i sammanhang.

Å nyo föredrogs Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskottets den 3 i denna månad på bordet lagde Utlåtande N:o 133, i fråga om åtskillige föreslagna åtgärder till lindring i rustnings- och roterings-beswäret.

Uppå Talmannens proposition, biföll Ståndet Utskottets Betänkande N:o 119, med den i Utlåtandet N:o 133 föreslagne förändring.

Föredrogs åter Lag-Utskottets sedan den 6 i denna månad på bordet hwilande Betänkande N:o 146, i anledning af anmärkningar wid Utskotters Betänkandet N:o 58, öfwer Riksdagsfullmäktigen Anders Anderssons från Westerås Län motion, om ändring af 30 §. Concurs-Lagen;

Betänkandet N:o 58 biföllS.

Wid förnyad föredragning, lades till handlingarne, Lag-Utskottets sedan den 6 i denna månad på bordet lagde Memorial N:o 147, i anledning af återremiß utaf Utskottets Betänkande N:o 61, öfwer wäckte motioner derom, att inteckningshafware och

andre weterlige borgenärer ej måtte behöfwa att, i anledning af årsstämning, deras fordringar angifwa.

På wanligt sätt inbeledsagad, inträdde Herr Hof-Canzleren m. m. Friherre von Schulzenheim, och aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnde Nådiga Proposition; hwarefter, och sedan Talmannen tolkat Ståndets underdåniga wördnad, kärlek och tillgifwenhet för Kongl. Maj:t, Herr Hof-Canzleren aträdde.

Föredrogs Kongl. Maj:ts, denna dag, genom Herr Hof-Canzleren, aflemnade Nådiga Proposition till Rikets Ständer, angående upptagande af ett Lån, för befrämjande af Hypotheksföreningar.

Den Kongl. Propositionen begärdes och lades på bordet.

Uppläsites och godkändes följande från Expeditions-Utskottet ankomne förslag till underdåniga skrifwelser till Kongl. Maj:t:

N:o 188, angående förändrade grunder för fördelningen af Båtsmanshållet, Rikets Ståder emellan;

N:o 189, i fråga om priset å det krut, som från Kronans Förråd utlemnas;

N:o 190, i anledning af werkställd granskning af de wid sistl. Riksdag bewiljade extra Statsanslag

för Förswarswerket till lands, samt till fullföljande af Garnizons-Sjukhus och Andra Lif-Gardets Kaserns nybyggnader; och

N:o 191, i anledning af wäckt fråga om rättighet för Stådernes Embets- och Tjenstemän, att deltaga uti Civil-Statens Pensions-inrättning, m. m.

Protocolls-utdrag öfwer de denna dag fattade beslut, justerades.

Ståndets Ledamöter åtskildes kl. 1 på dagen.

In fidem

J. J. Bergström.

1834 den 10 November.

Plenum kl. 11 f. m.

Sedan Protocollet för den 6:te i denna månad blifwit uppläst och godkändt, begärde Nils Månsson från Malmöhus Län ordet och utlät sig: I anledning af Strindlunds, uti det justerade Protocollet influtne anmärkning, att wid 1823 års Riksdag

allenast en Ledamot af Bonde-Ståndet opererat för Arbetsdomarnes återinförande, will jag anmärka, att wid påföljde, eller 1828 Riksdag, war jag icke ensam uti min då yttrade och nu widhållne öfwertygelse, angående deße arbetsdomars gagnelighet, utan biträddes jag deruti af flere Ståndsbröder, jemwäl bland dem, som nu hyllat en motsatt åsigt, hwilket allt kan inhemtas af Protocollerne för sistnämnde Riksmöte.

Såsom tillägg till hwad, uti plenum den 6 November, blifwit yttradt, under discußionen rörande arbetsdomarne, inlemnade Johan Petter Jansson från Stockholms Län följande skriftliga uppsats:

"I Betänkandet angående Arbetsdomars återupplifwande, yttrar jag att, om sådane blefwo tillåtne på mindre skulder, medföra en större credit för den mindre bemedlade, att kunna få inropa på auctioner m. m.; då hopp kunde wara att med arbete få en mindre skuld betald. Af dagspenningar, kunde tillåfwentyrs hälften afdragas å skulden och andra hälften till den skyldiges egna behofwer.

J. P. Jansson.

Hwad sålunda af Nils Månsson och Johan Petter Jansson blifwit andraget skulle uti denna dags Protocoll intagas.

Sedan, enligt ankomne Protocollsutdrag, Högwördige Preste-Ståndet den 7, och Wälloſl. Bor-

gare-Ståndet den 6 i denna månad, antagit Bonde-Ståndets inbjudning om förelåggande för samtelige Utskotten, att med sina Betänkanden i alla, ännu oafgjorda, ämnen till Rikets Ständer inkomma till den 1 nästinstundande December, samt denna inbjudning sålunda, enligt 44 §. 1 mom. Riksdags-Ordningen, öfwergått till ett Rikets Ständers beslut; så förordnade nu Bonde-Ståndet, att samtelige Utskotten skulle lemnas del af omförmälde förelåggande, genom meddelande af utdrag, ej mindre af denna dags Protocoll, än af Protocollet för den 30 October, då beslutet om inbjudningens meddelande, i Ståndet fattades.

Förslag till expedition af Ståndets uti föregående punkt omförmälde beslut, uppläftes af Secreteraren och godkändes.

Till förnyad handläggning föredrogs derefter Stats- samt Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskottens, sedan den 3 och 7 November på bordet hwilande Betänkande N:o 34, i anledning af wäckte frågor om Folkskolors inrättande.

Sedan Secreteraren, uppå derom gjord fråga, upplyst, att, enligt ankommet Protocollsutdrag, Högwördige Preste-Ståndet, den 7 November, bifallit ifrågawarande Betänkande, så inlemnades och uppläftes följande skriftliga anföranden, nemligen:

1:o Af Petter Persson från Jönköpings Län:

"Höglofl. Utskotten hafwa så tydligen och uttryckligen yttrat sin öfwertygelse, om nyttan af Folkskolors inrättande till folkets bildning, upplysning och alla medborgerliga kunskaper, som åfwen, näst Religionen, för Allmogen äro behöflige, i ett land, sådant som Swerige, hwarest landtmannen och handtwerkarne hafwa en andel i Statens offentliga wärf, såsom deltagande i Lagstiftningen och beskattningen m. m., hwarföre Höglofl. Utskotten ansett deße skolor wara af behofwet påkallade, helst Staten äger ostridig rätt att af hwarje medborgare fordra nödig kunskap, såsom wilkor för tillståndet, att utöfwa de rättigheter, hwarpå samhällets bestånd och förkofran beror.

Men Utskotten hafwa alldeles förbisett de goda och åsyftade framställningar, som motionären framställt, med åberopande af förrige Riksens Ständers beslut, och att föräldrarne och menigheten böra sjelfwa bekosta barnunderwisningsskolor. Och efter Reservanternas upplysning, lärer det Högwördige Presterskapet i Utskottet med stor ifwer ogillat detta goda ändamål, i afseende på Anders Danielsons wälgrundade förslag.

Att ett extra nådår af lediga Pastorater, Kyrkoherde- eller Comministers-ledigheter, som utan någons förnärmande rätt, deßa inkomster skulle få begagnas till ett hjelpmedel härtill, efter hwilket förslag Presterskapet lärer hafwa ansett ett ingripande i sina wäl-

signade Privilegier, och om så wore, så anser jag denna lilla försakelse ändå wara billig och öfwerensstämmande med deras goda samwetsöfwertygelse och pligt till medwerkan för ett så ädelt ändamål.

Men detta lärer antingen warit ett förhastande misstag, emedan det ingens rätt förnärmar, eller lärer det wara ett motsatt förhållande, att den medellösa, fattiga och största maßan af nationen, aldrig skall få den kunskap och upplysning, som erfordras till samhällets bestånd.

Man hörer aldrig annat än klagomål af de mera upplysta Claßerne, att fylleri och råhet herrskar ibland de oupplyste; men jag frågar, finnes wäl då något bättre stöd för sedligheten än upplysningen.

Högloft. Utskotten och Presterskapet lärer wißt hafwa förglömt, att högre Lärdomsskolorne, som har så rundeliga anslag, men likwäl erhöll ett anslag sistlidne Riksdag, att årligen utgå, på 60,000 Rdr, Banco, samt nu wid denna Riksdag 8,000 Rdr hwilket de förmögnares barn och afkomlingar får mest åtnjuta, på den fattiges bekostnad, och de mindre bemedlade deremot skall blifwa alldeles uteslutne.

Jag yrkar således återremiß å Betänkandet, och anhåller att Utskotten wille samwetsgrant betänka sig och gå nationens önskningar till mötes, hwarföre jag

anhåller, att Utskotten wille tillstyrka Anders Danielsons i detta ämne yttrade åsigter.

Petter Persson,
från Östra Härad i Jönköpings Län.

Härmed förena wi oß, med det tillägg, att, efter wår tanka, har Utskottet på oriktiga skäl afstyrkt Anders Danielsons förslag, att ett extra nådår, wid inträffande ledigheter af Kyrkoherde- och Comministersboställen, skulle få anwändas till folkunderwisningen.

Wi känna, af egna erfarenheter, att en vice Pastor eller vicarierande Comminister, har under nådårstiden warit mera nitisk om Religionsläran och underwisningen, än deras företrädare, som under tiden åtnjutit hela lönen; wi hemställa till hwarje rättskaffens samwetsgranna ransakning, om en nitisk lärare will hålla folket i mörkret, i och för det att han ett år förr skulle blifwa gynnad med denna werldens förgångliga ägodelar; wi yrka återremiß, och förwänta ett mera samwetsgrant Betänkande nästa gång.

Johannes Andersson,
från Jönköpings Län.

Nils Magnusson,
från Calmar Län.

Anders Pålsson,
från samma Län.

Carl Gabrielsson,
från Östergöthlands Län.

Erik Eriksson,
från Westerås Län.

2:o Af Erik Ersson från Westerås Län:

Utom det, att jag instämmer i hwad Petter Persson från Jönköpings Län anfört, anhåller jag att få göra följande tillägg; jag kan icke annat än högt förundra mig öfwer Utskottets åtgärd i denna fråga, som icke mera fästat afseende på Anders Danielsons och Strindlunds förslag, som åsysta att, wid Pastors- och Comministers-ledigheter, ett nådår, till en fond för Folkunderwisningens befrämjande, måtte bewiljas, emedan jag hyser den tanken om det Högwördige Preste-Ståndet, att Folkunderwisningen ligger dem ömmast om hjertat, och kan således af detta Stånd icke motwerkas, helst som hwar och en kan inse, att nämnde nådårs afkastning i alla fall tillkommer det lärda Ståndet, och företer sig härigenom emploj för en hel hop nya prestmän till skol-lärare; på deßa skäl yrkar jag återremiß.

Erik Eriksson.

3:o Af Lars Jönsson från Östergöthlands Län:

Under en tid, då hwarje sann fosterlandswän med djup smärta beklagar ett allt mer och mer tilltagande sedeförderf, och allmänt erkännes, att grunden till detta onda ytterst igenfinnes i bristande upplysning och en wårdslösad eller alldeles försummad uppfostran, war det lika sorgligt som oförmodadt, att ersfara den ljumma, likgiltiga behandling de sammansatte Utskotten egnat de, i afseende på Folkskolors inrättande, wäckte motioner.

Utskotten hafwa wäl behagat erkänna nyttan och behofwet af sådane inrättningar; men twertemot den gamla regeln, "att den, som will ändamålet, will äfwen medlen", afstyrkt hwarje för samma ändamål kraftigt werkande åtgärd, och inskränkt sig att föreslå ett underdånigt anmälande af några fromma önskningar, hwilka, om de än skulle blifwa uppfyllde, sannolikt föga skola gagna hwad dermed åsyftas.

Jag anser öfwerflödigt att ingå i någon wederläggning af de till större delen lumpna, för hwarje upplyst forskning lätt kullkastade skäl, på grund af hwilka Utskotten afstyrkt Medbrodren Anders Danielsons högst förtjenstfulla och fullständiga förslag till Folkskolors inrättande. Hwad Utskotten i detta afseende andragit, är, lika grundligt, som owedersägligt, till sitt wärde förintadt, genom Per Nilssons från Christianstads och Petter Jönssons från Jönköpings Län afgifne, Betänkandet åtföljande, reservationer, i hwilka jag till alla delar instämmer. Endast i afseende på min i Betänkandet omrörde, med denna angelägenhet gemenskap ägande motion, har jag welat särskilt förklara min enskilta obelåtenhet med den kraftlösa åtgärd, Utskotten föreslagit, för utrönandet af kyrkornes fasta tillgångar och deras anwändande. Om mitt minne ej bedrager mig, infordrade Regeringen redan 1812 upplysningar, rörande kyrkornes egendom, men om sådane werkligen afgåfwos och de resultater, som deraf följt, är ännu, efter 22 år, alldeles obekant. Jag känner specielt flere jordegendomar, som tillhöra kyrkorne, men ej disponeras för deras behof. En allwarlig sträng undersökning i

detta fall, åfwensom om anwåndandet af de utaf ledige Pastorater och Sacellanier, under uppkommande och påstående twister om förslag och wal m. m., fallande inkomster, synes derföre särdeles af behofwet och rättwisan påkalladt; och på grund af allt detta, yrkar jag, att Betänkandet, åtföljdt af detta mitt anförande, måtte till de sammansatte Utskotten återremitteras. Stockholm den 7 November 1834.

Lars Jönsson,
från Östergöthland.

4:o Af Johan Petter Jansson från Stockholms Län:

Till nyttiga kunskapers spridande och Folkskolors inrättande, har flera motioner blifwit wäckte, och deribland får jag högeligen hembära min tacksägelse till den wärde Medbrodren Anders Danielson samt andre, som arbetat för denna wigtiga och angelägna saken, hwaruti jag får instämma. Och som Höglofl. Utskotten har wäl meddelat många nyttiga föreskrifter, till skolors och allmänna underwisningens befrämjande, men likwäl, i wißa punkter, torde en närmare granskning och ändring wara af nödwändigheten påkallade, helst rörande den gjorde anhållan, att ett särskilt nådår af alla ledige Kyrkoherde- och Comministers-boställen borde anwändas till Folkskolor, det Utskotten afstyrkt; men jag anser, att det Wördige Presterskapet, hwars pligt det bör wara, att i allo waka och nitälska för ungdomens danande och underwisning i Christendomens nödiga reglor, icke skulle

något förlora, om de ett år sednare fick emottaga den blifwande beställningen. I min hemort finnes allaredan i många socknar Folkskolor, som blifwit inrättade af wälgörenheten, men i många församlingar åter inga.

Jag får således i allo instämma i Per Nilssons och Petter Jönssons redan gjorde reservationer i detta högst wigtiga ämne, och således yrkar återremiß.

J. Petter Jansson.

5:o Af Olaus Eriksson från Bohus Län:

"Jag torde få förutsätta, att det ämne, som nu utgör föremålet för wår öfwerläggning, mera än hwarje annat, behjertas af mina wärde Ståndsbröder. Skälet till denna min förutsättning hemtar jag ej blott från det högt yttrade nit för uppwäxande slägtets bildning, som mera än en gång förspports inom detta Stånd, utan ock från den pligtkänsla, hwilken i hwarje medborgares bröst måste brinna warm, att söka motwerka det onda i tidens rigtning. Man beskärmar sig öfwer wårt Fäderneslands betänkliga tillstånd; lyxen, egennyttan, fylleriet, afundsjukan och annat sedeförderf utgöra ämnena för de idkeliga klagowisor, hwilkas mißljud man dagligen får höra, ej blott i umgängeslifwet, utan ock wid folkombudens öfwerläggningar. Man är betänkt på tjenliga författningar att hindra, — att mildra det onda; man erfar i detta afseende de mest olika åsigter; men slutligen, som det tyckes, förena sig alla i

den mening, att ogräset måste uppryckas med rötterna, att grundwalen för sedlighet och en sann, en oförfalskad fosterlandskänsla måste djupt och waraktigt läggas i medborgarens hjerta, och i detta ändamål ser man, med blandade bekymmer och förhoppningar, på det uppwäxande slägtet. Deßa wälmenande känsloyttringar uträtta dock föga, derest de ej leda till handling. Men här möter den wigtiga frågan: huru skall detta ske? Och se der problemet, som de Höglofl. sammansatta Stats- och Oeconomie-Utskotten skolat lösa, i sitt förewarande Betänkande. Med gläjdje läser man der i ingreßen, huruledes Utskotten inse nyttan och behofwet af Folkskolor, samt nödwändighen af den fasta grunden för all upplysning, — en grund, utan hwilken allmogens, med så många förnäma miner ständigt omtalade, "halfbildning" werkligen kan urarta till ett ondt; — en grund säger jag, som är af den beskaffenhet, att om bildningen deri rotfästes, blir den, om ock ringa i många werdsliga ämnen, dock aldrig "half", i detta ords lägre mening. Denna enda rätta, waraktiga grund är Religionen.

Med antagande af deßa aktningswärda premißer, öfwergå Utskotten till sjelfwa utförandet, och jag delar i allo Utskottens åsigt, att det wißerligen skulle leda till omwägar och en ökad kostnad, om Folkskolor af allmänna medel inrättades. Sådant bör med allt skäl tillkomma hwaren af de särskilta communerna. Men häraf kan ej dragas den slutföljd, att ju ej Staten bör, genom allmänna medel, upp-

muntra

muntra de på många ställen mindre upplyste och måhända mindre wälwiljande communerna till sådana företag, hwars oundgånglighet en bristande bildning, eller en låg egennytta, eller hwad annat moraliskt eller intellectuelt hinder som helst, kommer dem att förbise. Jemte sådane uppmuntringar å Statens sida, måste ock owedersägligen, såframt ej alla tillgöranden blott skola bestå i kraftlösa "förmaningar", den bristande wiljan, stundom hos Communerne sjelfwa, stundom hos deras Prester, afhjelpas, genom tydliga och klara föreskrifter, af Statsmagterna tillwägabragta, angående Folkskolors inrättande på alla de orter, der ej sådana redan finnas. Utskotten hafwa ej welat inse nödwändigheten af slika påbud, de der äro så himmelswidt skilda från "samwetstwång". Utskottens wackra, men ytliga raisonnementer derom, att skyldigheten att sörja för det uppwäxande slägtets bildning, ej bör wäckas genom hwad Utskotten kalla "twångsmedel", utan betraktas som en "samwetssak", — se der de klingande fraser, man begagnar, när man ej med kraft will sitt mål; man wänder sig då till palliativer, till halfmesyrer, till blotta "förmaningar", hwars resultater i ewighet blifwa inga. Huru will wäl Staten sträfwa med besked till deß högsta mål, deß medlemmars stigande förädling, om den helt rätt och slätt öfwerlemnar såsom en "samwetssak" åt dem, att arbeta sjelfwa på denna förädling, utan att Staten widtager och föreskrifwer anstalter och inrättningar, kraftiga och ledande till målet. Om Gustaf I. hade såsom en

"samwetsak" öfwerlemnat åt Swenskarne sjelfwe, att wara betänkta på en reform af den willfarande lära, som då lade band på utwecklingen af deras bildning, om han endast med "ord och förmaningar", och ej med kraftiga mått och steg, werkat för sin höga, sin ädla affigt, eller om Gustaf Adolf den Store, eller Carl XI genom ord allenast hade sökt göra sitt folk uppmärksamt på nödwändigheten och nyttan af skolors inrättning, hade öfwerlemnat detta åt dem sjelfwa som en "samwetssak", på hwilken wida lägre punkt hade wi icke då nu stått? Huru will man wäl äfwen, att en generation, sådan som den närwarande, skall, i alla wrår af Riket, känna djupt behofwet af sina barns bättre bildning, då deß egen måhända är ytterst wårdslösad? Huru kan man bland Allmogen åberopa "tidens fortgående bildning, tidens anda och kraf" etc. etc., då man ej gör något för denna allmoges underwisningsanstalter? Eller will man måhända, att allmogen skall af wåra Tidningar och Journaler lära sig, som man säger, att följa med sin tid? Jo! detta wore just en wacker grund att bygga folkupplysningen på.

Af Utskottens raisonnementer kan man beqwämligen draga den slutsats, att, emedan den ena generationen warit förfåad, och ej kunnat eller welat inse oundgångligheten af Folkskolor inom de särskilta Communerna, så skall den andra generationen inom samma menighet också bli förfåad. Staten skall ej bry sig om att föreskrifwa några kraftiga mått och steg för Folkskolors inrättande; det skall bli de ofta oupplyste menigheternas "samwetssak". Och om nu

fadren säger: "Jag har af den kringwandrande förs-upne Skolmästaren njutit min bildning; min son är intet bättre än jag, han får wara nöjd med detsamma"; — om "samwetena" i detta afseende ej wakna på flere sekler; så skulle, på mångfaldiga orter i Riket, allmogens bildning komma att ständigt gå tillbaka (ty stillastående gifs ej härutinnan), då deremot måhända på andra orter samwetena waknade efter några decennier, och man der ändtligen började att röra på sig för de oskyldige, uppwäxande telningarnes wäl. En sådan lamhet ber jag Gud bewara mitt fädernesland ifrån. Jag yrkar återremiß af Betänkandet, och anser, det Riksens Ständer böra hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla:

1:o Att owilkorliga föreskrifter måtte med snaraste utfärdas om Folkskolors inrättande i hwarje Pastorat, der ej sådant redan skett.

2:o Att kostnaden derföre måtte bestridas genom proportionelt sammanskott af hwar och en inom Pastoratet mantalsskriftwen person; äfwensom af allmänna medel, t. ex. af bränwinsskatten, utsättas uppmuntringar och bidrag, särdeles uti fattigare orter af Riket, för det goda ändamålets befrämjande.

3:o Att, derest prester underwisa i Folkskolor, sådant måtte lända dem till samma merit, som om de wid högre Lärdomsskolor tjenstgjorde.

4:o Kyrkoherdarne må, wid answar, anbefallas, att werksamt uppfylla Kongl. Maj:ts ofwan yrkade

Nådiga föreskrift om Folkskolors inrättande, samt på lämpligt sätt rådgöra om detaljerna med sina sockneboar och derom inberätta till Biskoparne, hwilka, åfwensom Landshöfdingarne, må anbefallas, att med nit waka öfwer denna angelägenhet och ytterligare samråda med församlingarne, wid utlyste Socknestämmor, om sättet för Folkskolornes tjenligaste reglering. I öfrigt torde den 4:de punkten samt 5:te och 6:te uti Betänkandet förtjena att antagas.

Till mina wärda Ståndsbröders hjertan wädjar jag, om ej denna folkets stora sak bör med kraft, med handling, och ej blott med toma ord, befrämjas.

Olaus Eriksson,

från Göthebörgs och Bohus Län.

6:o Af Thomas Nilsson från Christianstads Län:

"Då frågan om Folkskolorna, i anledning af remißen utaf Anders Danielsons motion, förra gången förewar uti Ståndet, hade jag, efter erhållen permißion, begifwit mig till hemorten, och war således icke i tillfälle, att yttra min åsigt, angående nyßberörde, så högst maktpåliggande angelägenhet. Föredragningen af Stats- och Ekonomi-Utskottens Betänkande N:o 34, bringar nu ämnet åter å bane; och anser jag derwid för en pligt och en tillfredsställelse, att förklara, det jag till alla hufwudsaklige delar instämmer uti Medbrodren Anders Danielsons ändamålsenliga, werkställbara och wäl utar-

betade förslag, genom hwars framläggande han förwärfwat en ostridig rätt till tacksamhet af hwarje medborgare, som icke saknar förmåga att uppfatta, eller wilja att befordra angelägenheten af den allmänna folkbildningens höjande från den ståndpunkt, hwarpå den allt hittills funnit sig fjettrad. Med en sådan öfwertygelse om wärdet af de idéer, som ligga till grund för Anders Danielsons motion, har det icke kunnat förekomma mig annat än nedslående, att erfara, huru litet afseende Utskotten funnit sig derå böra fästa. Denna nedslagenhet har dock icke haft sin orsak uti något aftwunget instämmande i Utskottens åsigt af otjenligheten utaf de medel, hwilka jag tillförene ansett lämpliga för beredande af det wigtiga ändamål, hwarom nu är fråga; den har twärtom härrört från en billig mißbelåtenhet med det sätt, hwarpå saken, i det hela, blifwit af Utskotten uppfattad och behandlad; och i afseende härpå utbeder jag mig, att få bitråda omdömet uti Per Nilssons och Per Jönssons reserwationer, hwilkas innehåll jag i öfrigt godkänner och, till undwikande af widlöftighet, här åberopar.

Utskotten hafwa wäl medgifwit, hwad i wår tid numera icke låter sig förnekas, eller att anläggandet af folkskolor wore icke blott nyttigt utan åfwen af behofwet påkalladt; men hwilka äro de medel och åtgärder, hwarigenom, enligt Utskottens framställning, detta ändamål skulle befordras? Swaret härå lemnas pag. 9 och 10 af Betänkandet, der Utskotten, efter att hafwa, såsom det mest maktpåliggande, förklarat, att genom ett waksamt nit å Re-

geringens sida, Communerne uppmanas och uppmuntras att begörja folkskolors inrättande, i öfrigt till godkännande framställa följande hufwudsakliga, förslagswis tillstyrkte, punkter, dem jag, för sammanhangets skull, här nödgas upprepa, nemligen:

1:o Att Rikets Höglofl. Ständer i underdånig skrifwelse uttrycka deras öfwertygelse om nyttan och behofwet deraf, att Folkskolor anläggas på alla de ställen, der sådane äro behöflige;

2:o Att kostnaden derföre icke bör bestridas genom beskattning eller allmänna anslag;

3:o Att begörjandet af sådana underwisningsanstalter owilkorligen bör tillkomma Communerne, såsom ett både Christligt och medborgerligt åliggande, hwarifrån ingen må undandraga sig att bidraga; men att, i afseende på sättet och medlen att befordra deßa anstalter, Communerne icke må twingas, genom någan allmän lag eller föreskrift, utan att detta må bero på deras friwilliga öfwerenskommelser och beslut, i följd af de locala omständigheter, som på hwarje särskilt ställe kunna förefinnas och erbjuda sig, såsom lämpliga för ändamålet;

4:o Att Biskoparne och Landshöfdingarne må anbefallas, att med werksamt nit waka öfwer denna angelägenhet, och, uti dertill utlyste Socknestämmor, kraftigt uppmana församlingarne till inrättande af Folkskolor, samt att med dem samråda och öfwerenskomma om sättet och medlen huru de böra tillwäga-

bringas; att härwid, bland andra utwägar, bör i öfwerwägande komma, hwad Lars Jönsson föreslagit, nemligen huruwida någon tillgång af kyrkornas fordna eller nu innehafwande egendom kunde wara att påräkna, samt huruwida någon del kunde anslås af de inkomster, som falla af lediga Pastors- och Comministers beställningar, då twister uppstå om deras återbesättande, åfwensom att en underdånig berättelse, om allt hwad sålunda förekommit och afgjordt blifwit, bör till Kongl. Maj:t insändas.

För min del kan jag icke finna, att deßa tillstyrkanden innefatta något tillräckligt, ändamålsenligt eller ens lämpligt förslag.

Att Rikets Ständer, enligt 1:sta punkten, skulle i underdånighet yttra deras öfwertygelse om nyttan och behofwet af en wiß anstalt, på de ställen, der den är behöflig, synes mig wara en hemställan, hwilken, om ej för annat, åtminstone för omeningens skull, borde hafwa kunnat förbigås, helst man, å den andra sidan, lärer få antaga, att Kongl. Maj:t, den underdåniga Skrifwelsen förutan, äger tillräcklig anledning, att icke mißkänna Folkets önskningar, i frågan om Folkets upplysning och bildning.

Förklarandet i andra punkten, ehuru föranledt af ett Rikets Ständers beslut wid innewarande Riksdag, må ej heller anses såsom särdeles befordrande af ändamålet, enär icke någon åtgärd fortskyndas derigenom, att en wiß claß af bidrag uttryckligen frånkännes densamma. Huruwida det, i öfrigt är

wärdigt, rättwist och klokt, att Rikets Ständer sjelfmant meddela ett sådant yttrande, som det ifrågawarande, äger jag skälig anledning att betwifla; och hänwisar jag i denna del till Per Nilssons reservation.

I tredje punkten stadgas, att begörjandet af Folkunderwisnings-anstalterne owilkorligen bör tillkomma Communerne, dock icke mera owilkorligen, än att det beror på dem sjelfwe, att widtaga sådane anstalter, om de wilja, och huru de wilja. Jag frågar: Hwad innehåller denna Utskottens förklaring för nytt eller ändamålsenligt? Intet; ty att Communerne äfwen i närwarande stund äro oförhindrade, att inrätta underwisningsanstalter för sine områden, äfwensom att de icke kunna dertill twingas, är något så allmänt kändt, att det ej behöfde upprepas i form af särskildt stadgande.

Samma anmärkning, som wid nyßberörde, gäller äfwen wid den 4:de punkten. Att Biskoparne och Landshöfdingarne böra med werksamt nit waka öfwer Folkunderwisningens gång och befordrande, ligger redan uti begreppet af deras Embetsbefattning, och innefattas deßutom uti särskilda instructioner och stadganden, rörande nämnde Tjenstemäns tillsyn och uppsigt öfwer uppfostringswerket i allmänhet. Om derföre, händelsewis, en Landshöfding eller Biskop skulle allwarligt nitälska för Folkskolors tillwägabringande inom Länet eller Stiftet, så äger han wißerligen uti nu gällande föreskrifter tillräcklig anledning och frihet, att, i afseende på denna angelä-

genhet, höra och uppmana Communernes innewånare. Felas åter den inre wiljan, öfwertygelsen och nitet, så hjelper det af Utskotten föreslagne anbefallande till intet, särdeles då man endast tror sig böra anbefalla meddelandet af uppmaningar, utan att tillika bjuda, att å deßa uppmaningar owilkorligen afseende skall hafwas.

Utaf denna korta öfwersigt af Utskottens nu anförde förslag, torde en hwar finna, att detsamma ej bringar frågan om Folkskolorne ett steg närmare till målet, utan endast innehåller ändamålslösa föreskrifter, af hwilka några deßutom äro olämplige eller alldeles öfwerflödige. För sanningens skull, will jag från detta allmänna omdöme undantaga hwad Utskotten tillstyrkt, rörande beredande af tillgång för Folkskolorna utaf kyrkornas egendom, utaf inkomsten af ledige, omtwistade Pastors- och Comministersbeställningar, ntaf Collectmedel samt utaf Biskopslönernas reglering; men deßa tillstyrkanden förlora dock all werkan och tillämpning, i följd af det felaktiga och ofullständiga uti sjelfwa grunden för Utskottens åsigter.

Granskar jag deremot Anders Danielsons förslag, så finner jag detsamma innefatta ett beständt, utarbetadt helt, hwars antagande skulle gifwa en ny wäckelse och en planmäßig rigtning åt omsorgen om de lägre Claßernes upplysning och bildning. Genom den bjudande föreskriften, att Folkskolor böra öfweralltt i Riket inrättas, är genast i början en grund lagd för betryggandet af åtgärdens werkställighet; och

de organisationsstadganden, som förslaget i öfrigt framställer, äro af den beskaffenhet, att de måste i werksammaste måtto befordra det åsyftade ändamålet. Emot sistberörde stadganden har man, såsom owanligt, orådligt och otillbörligt, anmärkt, att, i följd deraf, Prestersskapet, hwars pligt och rätt det är, att waka öfwer folkets sedlighet och uppfostran, blefwe förhindradt och urståndsatt, att i denna del uppfylla sin bestämmelse. Anmärkningen är riktig, så widt den rörer Prestersskapet, såsom en privilegierad Embetsmanna-corporation, och jag will till och med taga för afgjordt, att det legat i Motionärens uppsåt, att skilja denna Corporation, som sådan, från deß hittills utöfwade exclusiva befattning med den allmänna underwisningen. Deremot innebär förslaget icke något aflägsnande af sådane prester, som förstå att wärdigt uppfatta och ådalägga det andliga och sannt presterliga af deras kall. Att sådane Religionslärare skulle förbigås wid Folkets fria wal till wärdare af det uppwäxande slägtets bildning, är icke tänkbart. Endast de owärdige kunde derwid uteslutas, men de wärdige fingo uti det friwilliga förtroendet en ny uppmaning till werksamhet, en ökad anledning till belåtenhet och tillfredsställelse.

Hwad åter angår Anders Danielsons förslag, till beredande af medel för Folkskolorna, så kan jag ej annat, än åfwen derät lemna mitt bifall.

Landshöfdingarnes anbefallande, att för ändamålet öppna subscription, hwar inom sitt Län, wore, i min tanke, ganska ändamålsenligt. Det moraliska

anseende och den administrativa myndighet, som åtföljer sjelfwa Landshöfdinge-Embetet, särdeles i förening med en duglig och wärderad Landshöfdings personliga inflytande, kunde icke undgå att wisa en fördelaktig werkan till de gagneliga anstalternes understödjande och befrämjande, och, genom Landshöfdingarnes föreslagne tillgörande, hade man endast gifwit en allmän ledning och rigtning åt företaget, utan att lägga det minsta hinder för den enskilta omtankan och beredwilligheten, på hwars werksamhet Utskotten synas hafwa lagt en uteslutande wigt.

Anders Danielsons, gemensamt med Strindlund gjorde, hemställan, angående anwändande till Folkskolornas förmån af ett års inkomst utaf ledige Pastors- och Capellansbeställningar, har af Utskotten blifwit afstyrkt, på ett skäl, som wore fintligt nog, endast det wore grundadt. Att vicariaten under nådårstiden werka oförderlaktigt, särdeles på barnaunderwisningen och Skolorna, är ett påstående det jag ej kan biträda. Hwarken ligger det i sakens natur, att så skall wara, och ej heller har erfarenheten i allmänhet wisat att så förhåller sig. Till Vicarier under nådår utses wanligen yngre prestmän, och redan denna omständighet är, åtminstone icke skadlig i omförmälde hänseende, der outtröttade krafter äro af så stor wigt. Deßa vicarier, wanligen skilde från det Embetena åtföljande ekonomiska bestyr, hafwa sålunda, bättre än de ordinarie pastorerne, tid och tillfälle, att egna sig åt religionswården och underwisningen i Församlingarne. Till befordrande af sistnämnde angelägenhet, göres mera

behof af god wilja, ihårdighet och tålamod, än af widsträckta kunskaper, mångårig wana och localkännedom; och det finnes således icke någon grund, hwarföre ej barnaunderwisningen i församlingen skulle besörjas lika wäl, om ej bättre, af en vicarius, än af en ordinarius. Den erfarenhet, jag äger, bestyrker ej heller motsatsen, och jag tror, att hwad Utskotten antagit såsom en erkänd sak, ej torde wara så obestridligt.

Beträffande slutligen Utskottens Utlåtande, i anledning af det utaf Anders Danielson för Folkskolorna föreslagne Creditivbelopp, så will jag endast åberopa hwad Per Nilsson derwid anmärkt.

Jag har nu genomgått de wigtigaste delar af Utskottens framställning, och följden af en sådan granskning blir ett yrkande att Betänkandet till Utskotten återremitteras, på grund af Anders Danielsons motion, Per Nilssons och Petter Jönssons reservationer samt de af mig nu gjorde anmärkningar. Den stora angelägenheten tål ej att upehållas eller owerksamt behandlas. Man fordrar allt af folket; må man då göra något för detsamma tillbaka. Man klagar öfwer folkets oförmåga att inse Samhällets ställning och behof, öfwer deß oberedwillighet, att gå billiga önskningar till mötes; må man då wara betänkt på, att genom upplysningens makt, bibringa bättre öfwertygelse. Man ifrar mot laster och sedeförderf; må man då söka att skingra det mörker, som ger skydd och trefnad åt det onda. Man nitälskar för frihet och sjelfständighet; må man då be-

tänka, att frihet och upplysning äro oskiljaktige, så att der den sednare saknas, kan ej den förra förbliswa och utwecklas.

Thomas Nilsson.

7:o Af Olof Olofsson från Östergöthlands Län:

"Det måste wara en ostridig sanning, att Christendomens befrämjande och förkofran owilkorligen är Högwördige Preste-Ståndets högsta åliggande för hwar och en inom sin werkningskrets; att det Högwördige Ståndet, skulle genom inrättandet af Folkskolor, winna ännu mera maklighet uti utöfningen af sitt Embete, är owedersägligen. Således finnes en rättwisa deruti, att de, af sina mångtaliga privilegier, på ett eller annat wis bidraga till befrämjandet af denna nyttiga inrättning. Om ett så kalladt Nådår, eller inkomst af pastorat eller sacellani finge dertill ingå, är jag förwißad, att hwarje competent sökande, lika ifrigt hådanefter som hitintills, skulle bana sig wåg att, på ett eller annat wis, winna befordran. På sätt som medbrodren Anders Danielson ganska formeligen har anfört, wore, efter min tanka, anwåndandet af inkomsten å ett pastorat mera rättsenligt, till Religionens befrämjan, än som nu inträffar, nemligen till enskilta personers fördel. Icke kan jag finna, att af presterskapets privilegier, någonting är dem härigenom frånkändt, då, wid tillträdet af Embetet, de obehindradt inträda i åtnjutandet af inkomsterna. Skulle, emot förmodan, Medbrodren Danielsons förslag icke winna framgång, tager jag mig friheten framställa, om icke Rikets Ständer

skulle hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att wid först inträffande Pastors-ombyte, i hwarje församling, den af Kongl. Maj:t och Kronan öfwerlåtna Kronotionde, som, under namn af wederlag, af Pastor uppbåres, dådanefter finge, till Folkunderwisningens befrämjande, inom församlingarne anwändas, om icke allt, minst tio tunnor, men wäl derutöfwer, efter församlingens och folkpersonalens storlek. Såwäl wid sista, som äfwen wid denna Riksdag, är förökade anslag bewiljade, för lärowerken och universiteten, till den högre folkklaßens utwidgade bildning. Månne det icke kunne tyckas, att tiden borde wara för handen, då Landsorternes innewånare finge hugnas af allmänt understöd för upplysningens utspridande, bland de mindre lottade meddorgarne.

Olof Olofsson,
från Östergöthland.

Häruti instämde Petter Persson från Calmar Län, Anders Andersson från Östergöthlands, Erik Svanberg från Wester-Norrlands, Anders Normark från Westerbottens och Erik Hansson från Örebro Län, Samuel Jönsson från Öland, m. fl.

8:o Af Samuel Andersson från Östergöthland:

"Under detta tidehwarf, då Allmänna rösten så öfwerljudt påkallar åtgärder till utbredande af en widsträcktare folkbildning, hade man ej kunnat föreställa sig, att Höglofl Utskotten skulle fästat så litet afseende på de uti detta så wigtiga ämne ingifne mo-

tioner; isynnerhet får jag nämna Hederwärda Medbrodren Anders Danielsons så wäl utgrundade plan till Folkskolors inrättande. De uttryck Höglofl. Utskotten behagat anföra, att Religionsunderwisningen bör genom föräldraomsorgen, särdeles den moderliga, bibringas barnen, denna hälsosamma och Christeliga uppmaning tror jag den upplysta Religionswännen af båda könen, såwäl husfadern som husmodern, hittills uppfyllt och hädanefter uppfyller, så widt uti deras förmåga står; men härigenom kan ej hela det goda ändamålet, som så sorgfälligt åsyftas, möjligen kunna winnas, till den uppwäxande ungdomens högre bildning. Folkskolor äro högst af nöden, och böra owilkorligen inom hwarje församling eller pastorat inrättas. Detta har wißerligen Höglofl. Utskotten tillstyrkt, men afslår alla bidrag härtill å Statens sida; detta förefaller mig, som Höglofl. Utskotten ej hyste lika omwårdnad för alla medborgareklaßer, då man besinnar de stora bidrag och uppoffringar, som från Statswerket årligen utgår till de högre Lärowerken; och månne ej Bonde-Ståndet och den ringare klaßen i Samhället icke i mångdubbelt mått bidrager härtill; nu will jag wördsamt fråga Höglofl. Utskotten, hwilka Stånd, som mest anlita de högre Lärowerken och drager största nyttan och förmån af de till nämnde Werk disponerade medel; det faller af sig sjelf och ligger i sakens natur, att de trenne första Riks-Stånden åtnjuta nästan hela denna förmån, och hwarföre, eller huru kan sammetet tillåta, att icke deße Höglofliga, Högwördige och Wälloflige höga Stånd kan af samfäldta medel anslå ett litet understöd till wåra söners och barns wettenskapliga

och Christliga bildning. Den detta gör och bifaller, hans namn skall bliswa af oß och wåra efterkommande wälsignadt och i en ewig åminnelse. — Jag erkänner wißerligen, att det är hwar och en tillåtet, att inlemna sine barn i de högre Lårowerk och Skolor, men huru ofta händer sådant, ty bland menige man och allmogen måhända knappast en bland hundrade af ungdomen blir i de högre Lårowerken befordrad, ej heller tål den arbetande Claßen i större skala skingras, ty skulle allmogens söner, lika med Med-Ståndernes barn, intreßeras uti detta höga yrke, huru skulle då jordbruket, såsom Landets hufwudsakliga modernåring, åga bestånd. Af deßa högst wigtiga skål, anser jag wara med billighet och rättwisa öfwerensstämmande, om något understöd af Statens medel till deße Gudomligt nyttige ändamål bewiljades, om ej mera, så åtminstone en billig penningelön till de erforderlige Skol-Lårare. Ett annat bidrag hårtill hade jag ämnat föreslå, men anser det öfwerflödigt, ty jag förmodar, det Högwördige Ståndet opåmint hårpå ingår, men jag utbeder mig att hårom endast göra en wänlig erinran, i den händelse denna, måhända redan af det Högwördige Ståndet tilltänkta, wälgörenhet, skulle genom öfriga, trägna Riksdagsgöromål komma i någon sorts glömska; så föranlåtes jag likwäl i ödmjukhet föreslå, att Högwördige Herrar Prostar och Pastorer, till understöd för denna Låro-anstalt, aflemnade tjugufem procent af de årligen inflytande likstolar och öfrige smårre intrader; men skulle detta mitt wälmenta förslag ej warg enligt med Högwördige

dige Ståndets tänkesätt, som måhända äro mera intagna af wälwilja för inrättningens framgång, så må de alltför gerna, och utan synnerlig skada, höja denna föreslagna procent, ja ända till femtio, så att hälften af de ifrågawarande privata inkomster, åtminstone hwad genom Likstolar årligen inflyter, måtte till skol-inrättningarnes understöd få anwändas. Detta kunde, efter min tanka, utan Herrar wördige Pastorernes så högt påräknade förlust, tillwägabringas; och som deßa medel bidroge till den uppwäxande ungdomens så wäl timliga, som ewiga wälfärd, skulle en dubbel wälsignelse åtfölja den hälften, som qwarblefwe i Pastorernes händer; men hwad jag i sednare fallet ordat om hälftenprincipen, torde måhända icke skäligen bifallas, men efter nogare besinnande är mitt allwarliga påstående, att första förslaget, tjugufem procent eller fjerdedelen af minst de årliga inflytande Likstolar borde, såsom Lag stadgas, tillfalla den inom pastoratet eller församlingen inrättade Folkskolan, ty Likstolen är ett ojemnförligt fördeladt onus och nästan oförenligt med både andlig och werldslig Lag. Moses war en driftig Lagstiftare; men jag har ej kunnat finna, att han på något ställe i den heliga skrift ordat om Likstol. Har detta warit rättwist, så förmodar jag denna Guds mannen icke sådant uteglömt; men förmodligen är denna privata landsplåga en lemning af det urgamla Romerska Påfwewäldet, den wi swårligen i sin helhet lärer undslippa.

Jag anhåller wördsamt, att denna min re-

servation måtte få åtfölja Betänkandet wid återremißen.

Samuel Andersson,
från Östergöthlands Län.

9:o Af Jacob Kihlblom från Södermanlands Län:

"Att Stats- samt Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskotten föreslå i sitt Betänkande N:o 34, att Ständerna i underdånighet uttrycka deras öfwertygelse om nyttan af Folkskolors anläggande, och wisa behofwet af dylika Skolors inrättande — är sannt och rätt, men att kostnaden för dylika inrättningar endast och allenast af enskildas medel skola bekostas, är icke så; — hela landet bidrager till Förswarswerket; — månne ej Nationen i första rummet är pligtig bidraga till allmän upplysning? finnes någon heligare pligt än denna, att fullgöra? Om man besinnar hwad Staten bewiljat till Skolor och Academier, hwilka egentligen kunna begagnas af de förmögnares barn, så synes mig, att de fattiges åfwen hade rätt till understöd, så mycket heldre som de sjelfwe sakna förmåga att åstadkomma hela kostnaden. Man måste på det högsta beklaga föräldrar, hwilka, emot bättre wetande, icke förmå uppfylla de pligter emot sina barn, som dem åligga, utan nödgas se dem sakna den bildning och de kunskaper, som fordras af menniskan, som husfader och sann medborgare.

Att Utskotten icke tillstyrkt antagandet af Anders Danielsons förslag, om ett särskilt nådår af

Kyrkoherde- och Comministers-beställningar, till förmån för Folkskolorna, kan, i sanning, icke annat än wäcka förundran, ty hwad kan wara lämpligare? Prestersskapets mödor med folkunderwisningen skulle ju derigenom lättas, och då detta Embete har till ändamål menniskans förädling och upplysning, bör jag wara förwißad, att detta upplysta Stånd med wärma och nit omfattar ett tillfälle, som så skönt skulle wisa, att den lära de predika, förmår undertrycka sikandet efter jordiska fördelar, då ett högre och ädlare ändamål derigenom kan winnas.

Närwarande tid kallas upplysningens, måtte den bära wittne deraf, genom deß befrämjande; och jag är öfwertygad, att om den uppmärksamhet lemnas åt saken, som den förtjenar, skola icke medel saknas till menniskoförståndets utweckling.

Jag anhåller om återremiß af anförde Betänkande, och förmodar, att Utskotten måtte närmare eftersinna ärendets wigt, och icke, som nu skett, lemna det lika hjelplöst, som tillförene.

J. Kihlblom.

Häruti instämde Anders Eriksson från Örebro Län, Jonas Ersson och Nils Persson från Södermanlands, Anders Andersson från Westerås, Olof Persson från Stockholms, Johan Andersson och Nils Larsson från Upsala, Bengt Eriksson från Wermlands och Lars Gezelius från Stora Kopparbergs Län, m. fl.

10:o Af Anders Brissman från Skaraborgs Län:

"Jag kan icke bifalla hwad Stats- samt Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskotten yttrat i Betänkandet N:o 34, angående inrättandet af Allmänna Folkskolor. De flerfaldiga skälen för ogillande af Betänkandet äro så wäl och fullständigt utwecklade af Per Nilsson och Petter Jönsson, i deras afgifne reservationer, att derutöfwer föga kan wara att tillägga. Det ringa antalet af redan inrättade Folkskolor, emot dem som saknas, wisar huru föga Prestersskapets eller Communernes egen omtanka bidrager till ändamålets winnande. Det är således af högsta wigt, att kraftiga åtgärder widtagas af Staten, så wäl för Folkskolors ordnande, som för beredande af utwägar till deras underhållande. Hwad Utskotten i detta hänseende föreslagit, är ungefär detsamma som intet; ty att framställa för Regeringen nyttan och behofwet af Folkskolor, borde icke behöfwas, lika litet, som att anbefalla Biskopar och Landshöfdingar, att waka öfwer denna angelägenhet. Det enda positiva i Utskottens hemställan, är den del deraf, som angår beredande af någon tillgång, förmedelst någon del af kyrkornes egendom, inkomsterne af omtwistade Pastors- eller Comministers-lägenheter, samt insamlande af collecter; men härmed synes mig wara alltför litet uträttadt. Under åberopande således, hufwudsakligen af Anders Danielsons samt Per Nilssons och Petter Jönssons förenämnde reservationer, yrkar jag att ifrågawarande Betänkande må återremitteras. Stockholm den 10 November 1834.

A. Brissman.

11:o Af Olof Lindbäck från Hallands Län:

"Med fullkomligt gillande af wårde Ståndsbrödernes Anders Danielsons och Nils Strindlunds ändamålsenliga förslag: "att under ett extra Nådår, afkastningen af alla ledigblifne Kyrkoherde- och Comministers lägenheter måtte tillfalla Folkskolorne," instämmer jag med alla dem, som yrka, att förslaget borde antagas, såsom driffjäder, att göra församlingarne benägna för någon friwillig uppoffring till så gagneligt ändamål.

Att den waksamma Christendomswården skulle komma att försummas eller åsidosättas, wid begagnande af vicarierande Lärare och Nådårspredikanter, kan jag så mycket mindre befara, som erfarenheten ofta wisat motsatsen. Det är härwid, efter min tanka, endast rättskaffenheten, som bör komma i fråga hos Nådårspredikanterne, wid detta dem gifna tillfälle till erforderlig öfning i de Presterlige förrättningar, hwar till de egnat sig för framtiden. Högwördige Preste-Ståndet, som alltid ömmat för barnunderwisningen, förmodar jag, wid sakens nogare öfwerwägande, icke heller lårer förbise nyttan deraf, att nämnde Nådårs afkastning åfwen kommer samma Stånd tillgode, derigenom, att unga Prestmän mißiveras till Skollårare, hwarförutan Högwördige Ståndet, genom underwisningens befrämjande, skall tillwinna sig hwarje rättsint åhörares erkånsamma högaktning och wålwilja.

Genom min i ämnet wäckta motion, har jag närmare uttryckt min enskilda tanka om inrättande af

Skolfond, hwartill antagandet af ifrågawarande förslag äfwen skulle uppmuntrande bidraga.

Det är med fästadt afseende härå, jag föranlåtes wördsamt anhålla om återremiß af Högloft. Utskottens Betänkande.

Olof Lindbäck,
från Halland.

12:o Af Daniel Danielsson från Örebro Län:

Då Högloft. Stats- samt Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskotten, uti deras under N:o 34 afgifne Betänkande, förklarat sig anse anläggandet af Folkskolor, icke blott nyttigt, utan äfwen af behofwet påkalladt, hade man ägt grundad anledning hoppas, att de Högloft. Utskotten uti handling ådagalagt werkligheten af sitt yttrade tänkesätt och sålunda, mera än som skedt, gått till mötes den allmänt uttryckta önskan om kraftige medel för ändamålet och anwisande af anslag derföre, der sådane billigt och rättsenligt kunnat erhållas.

Wißerligen måste jag medgifwa omöjligheten deraf, att, under närwarande förhållanden, erhålla något anslag af Statsmedel till ändamålets befrämjande, ehuru sådant icke egentligen wore annat än godtgörande af en oträttwisa mot den ringare och fattigare folkklaßen, helst högre Skolor och Rikets Universiteter städse och till och med wid detta Riksmöte erhållit ganska betydliga anslag, ehuru deße läroanstalter åtminstone till större delen i synnerhet

begagnas af den förnämes och rikares barn; dock kunde, i min tanke, andra utwägar utfunnits, till uppnående af det goda ändamålet. I detta afseende synes mig den wärde Medbrodren Anders Danielson på det mest antagliga sätt gått de Höglofl. Utskotten tillhanda, genom förslaget att af alla lediga Kyrkoherde- och Comministers-beställningar ett särskildt nådår skulle åga rum, hwaraf inkomsten borde tillfalla Folkskolorna. För afslaget å detta påstående, synes mig de Höglofl. Utskotten icke hafwa anfört några tillfredsställande skäl. Uppgiften, det vicariaten under nådårstiderne icke werka fördelaktigt, i afseende på Christendomswården och barnaunderwisningen, betwiflar jag, såsom en allmän regel; wißerligen kan det hända, att en eller annan vicarius, likaså wäl som ordinarie Kyrkoherden kan wara mindre mån om sina pligters utöfwande, men just derföre att han är vicarius, måste han göra sig mån om ådagaläggande af prof på skicklighet och drift, för att winna meriter till framtida befordran; och jag kan således icke förlika mig med den af erfarenheten icke besannade sats, föga hedrande för Presterskapet i allmänhet och deß Chefer i synnerhet, att yngre eller vicarierande Prestmän icke åfwen skulle wara duglige för församlingarne, så wäl i ena som andra afseendet. Då jemwäl kommer i betraktande, att, genom den redan från långre tider tillbaka stadgade rättighet för afliden prestmans Enka och barn att erhålla ett à twå nådår, hwarje Pastorat alltid på någon tid ändock får wara ledigt, synes mig utsträckningen af denna tid på ändå ett år, för ingen del motsägas, hwarken af församlingarnes rättmätiga fordran på en god själa-

wård, eller af Presterskapets rättigheter och privilegier; och då detta förslag för det närwarande wore det enda werkande medlet för ett ändamål af den högsta inflytelse på allmänt wäl, hoppas jag, det förslaget med mera känsla warder omfattadt och att Utskottet wid den förnyade pröfning af ämnet, som kommer att åga rum, fästa ett billigt och rättwist afseende å Anders Danielsons afgifne fullständiga förslag. Jag förenar mig för öfrigt med Per Nilssons från Skåne och Petter Jönssons från Jönköpings Län fullständiga reservationer och yrkar återremiß af ifrågawarande Betänkande.

Daniel Danielsson.

Lars Larsson från Skaraborgs Län yrkade återremiß af Betänkandet, under åberopande af de skäl, som funnos anförde uti Per Nilssons och Petter Jönssons reservationer, dem Lars Larsson förklarade sig biträda.

Per Eriksson från Wermlands Län förenade sig med Kihlblom och Daniel Danielsson.

Anders Andersson från Skaraborgs Län: Utskotten synes hafwa föreställt sig, att Skaraborgs Län är det enda, der Folkskolor allmännare blifwit inrättade, men jag tror, att förhållandet är likadant på flere andra ställen, ehuru icke öfwer allt följes samma method, som wid skolorne i förstberörde Län. Uti Wadsbo Härad, som består af 20 Församlingar, hafwa wi redan 10 särskilde uppfostringsanstalter i temmeligen stor skala, der allmogens barn

njuta underwisning, efter den så kallade Lancastermethoden. Några af deßa inrättningar hafwa tillkommit genom Hans Maj:t Konungens enskilda frikostighet, wid resor genom provinsen; andre äro föranstaltade genom poßessionater i orten; men de fleste af församlingarne sjelfwe bekostade. Då, wid öfwerläggning till Betänkandet N:o 221, i Stats-Utskottet fråga war om anslående af allmänna medel till inrättande af Folkskolor, biträdde jag majoritetens mening, att något sådant anslag icke borde af Statswerkets inkomster anwisas, emedan tillgångarne redan wore alltför knappa, i förhållande till de beräknade behofwen, samt billigt syntes, att orternes innebyggare sjelfwe bekostade deras Folkunderwisningsanstalter, på sätt mine Committenter fått göra. Sedermera har Anders Danielson, uti sin afgifna motion, anwisat lämplige utwägar till anskaffande af medel för folkskolorne, utan att Statswerkets intrader dertill behöfde anlitas; och får jag förklara, det jag fullkomligen instämmer uti Anders Danielsons ifrågawarande förslag, tillika med de Ledamöters yttranden, som i samma syftning nu blifwit afgifne. Slutligen bör jag gifwa tillkänna, att jag skulle hafwa biträdt samma åsigt inom de sammansatta Utskotten, i händelse jag wid öfwerläggningen derstädes warit närwarande.

I anledning af detta Anders Anderssons anförande, erinrade Sekreteraren, att Utskotten, wid omnämnande af de Folkunderwisningsanstalter, som redan i Riket funnos, endast exempelwis framställt Skaraborgs Län, under uttryckligt förklarande, att

samma förhållande som i detta Län, jemwäl ägde rum på andra ställen.

Sven Heurlin från Kronobergs Län: Då förewarande fråga discuterades uti Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskottet, war jag närwarande och afhörde med ledsnad och bekymmer Preste-Ståndets Ledamöters owilja för uppfyllandet af den aldraheligaste pligt, som med deras Embete är förenad, nemligen folkupplysningens befordrande. Detta högwördiga Stånd har sin rösträttighet i wår lagstiftande församling, endast och allenast för att upprätthålla religionen, samt sprida ljus och kunskap bland folket; men huru förfelas icke detta dyrbara ändamål, då de förneka oß nådår af lediga Pastorater till Folkskolors anläggning, ehuru sådane nådår icke sällan tillfalla Consistorierne; då de förneka oß alla andra påkallade medel och sålunda göra wåra förhoppningar till intet? Olyckliga tid! då man så ofta hörer privilegier åberopas af måktige, skattebördor påtwingas de förtryckte, och det uppwexande slägtets upplysning åsidosättas! För att få den ädla och wigtiga saken än ytterligare betraktad af Utskotten, instämmer jag med dem, som yrkat återremiß, under förmodan, att Utskottens motsträfwige Ledamöter af Preste-Ståndet, efter närmare besinnande, gå wåra önskningar till mötes, om icke för wår skull, så åtminstone för dens skull, som sade: "Jag är wägen, sanningen och lifwet."

Per Jönsson från Christianstads Län: Äfwen jag kan icke annat, än ogilla Utskottens Utlåtande

och jag hade trott, att tidens tecken bordt anwisa tillräckliga skäl för ett ömmare behjertande af angelägenheten utaf en allmännare upplysnings fortplantning och spridande bland folket. Utskotten hafwa sagt, att det är föräldrarnes skyldighet, att sörja för barnens uppfostran samt Christliga och medborgerliga bildning. Detta är wäl riktigt till sin grund; men då föräldrarne njutit en wanwårdad uppfostran och sålunda sakna nödige kunskaper, huru will man att de skola kunna bibringa barnen annat eller mera, än hwad de sjelfwe weta? eller med andra ord, huru will man, att den blinde skall kunna leda den blinde? Utskotten hafwa, i fråga om Folkskolors inrättande på Statens bekostnad, åberopat det ogillande, hwarmed ett sådant förslag skulle mötas, i följd af den allmännare upplysning, som i närwarande tid förmenas wara rådande bland Swenska allmogen? Men hwaruti uppenbarar sig denna tillwexande upplysning? Månne i gudsfruktan, ärlighet, samwetsgranhet och goda seder, eller uti illistighet, laster, sedeförderf och bedrägerier? Jag nödgas swara: i det sednare hänseende. Huru den stora allmänhetens upplysning stiger, inhemtas bäst wid besök uti Fängelserne och Corrections-inrättningarne, inom hwilkas murar samlas ett dagligen tillwäxande antal af brottslingar, de der utgöra menniskoslägtets afskum. Detta bedröfliga förhållande härleder sig åter från den allmänna folkbildningens wanwårdade skick, samt bristen på underwisningsanstalter för de fattigare klaßernes barn. Då de, till afhjelpande häraf framställde, förslag i förewarande Betänkande blifwit lemnade utan allt afseende, har det ej kunnat undgå att högligen förundra

mig, hurusom icke en enda af Preste-Ståndets Ledamöter inom Utskotten reserverat sig emot Utskottens åsigt. Jag finner i den Heliga Skrift mångfalldiga uppmaningar till wederbörande, att städse waka öfwer en dyrköpt hjord, bland annat der det heter: "Den, som icke är med mig, han är emot mig, och den icke med mig församlar, han förskingrar". Wi hafwa, i Swea Rike, Guds ord tillräckligt; men hwad werkan det gör, är nogsamt kändt. Det förhåller sig dermed, likasom då man har erforderligt förråd af gewär för Arméen, men denna icke är öfwad i wapnen. Jag wet wäl, att Statens tillgångar nu ej äro mera öfwerflödande, än förr; men jag hyser dock den öfwertygelse, att Staten på det hela och för framtiden icke skulle komma att widkännas någon förlust af hwad den anwände för Folkskolor och allmänna underwisningsanstalter; ty heldre må wäl några medel sålunda anwisas, till förbättrande af folkets sedlighet och upplysning, än att Staten allt framgent, som hittills, skall nödgas underhålla fängelser, bekosta nya Corrections-inrättningar, samt utgifwa dryga summor för fångtransporter och lösdrifwares forslande, hwarigenom en så tung börda tillskyndas landet. Efter min åsigt kunde således Staten anses wara förbunden att aflöna Lärarne, då församligarne underhålla och bekosta Skolorne i öfrigt; ty Statens bestånd hwilar på den grund, som lägges genom uppfostran och underwisningen. Ej heller wore det ur wägen, att församlingarnes Presterskap, i fråga om nämnde angelägenhet, rådförde sig med Biskoparne, hwilka så mycket mindre borde undandraga sig, att dermed taga befatt-

ning, som de sjelfwe göra anspråk på att kallas Kyrkans Chefer. Bland annat, kunde Pastor i hwarje församling till Biskopen inrapportera, om, och i hwad måtto, någon tillgång för skolors inrättande är inom församlingen att påräkna; och will jag taga för afgjordt, att sådane tillgångar aldrig skola alldeles saknas, der Pastor och församlingen gå hwarannan till mötes med inbördes nit och omtanka för det goda ändamålet. Ett följanswärdt exempel i detta afseende är nyligen lemnadt af en Pastor i Norra Skåne, hwilken för sin församling inrättat en Skola i sjelfwa Prestgårdens sal, der Socknens barn utaf Comministern underwisas i de nödwändigaste stycken. Häraf ser man, huru mycket kan uträttas med god wilja, nitälskan och allwarligt bemödande. På grund af hwad jag nu anfört, yrkar jag återremiß utaf Betänkandet; och hoppas jag, att frågan, wid förnyadt öfwerwägande, skall komma att, som sig wederbör, behjertas af det Stånd, som har sig anförtrodt, att waka öfwer den allmänna bildningen och religionsunderwisningen.

Tufve Månsson från Malmöhus Län: Utskotten synas wäl hafwa fullständigt beswarat de i ämnet wäckte motioner, men, då man granskar Utskottens framställning, finner man att den endast leder till samma ofullständiga skick, hwaruti saken från gammalt sig befunnit. Icke belåten med en sådan liknöjd behandling af den wigtiga angelägenhet, som i Betänkandet afhandlas, förenar jag mig uti Per Nilssons och Petter Jönssons reservationer, samt utbeder mig, att derjemte få hemställa, huruwida icke uågon liten del af den ökade bränwinsskatten kunde anwisas för Folk-

skolornas behof. Genom bifall till detta förslag, wunnes åtminstone någon tillgång för ändamålets befordrande.

Nils Månsson från Malmöhus Län: Jag will i synnerhet fästa mig wid punkten c. af Utlåtandet, deruti Strindlunds och Anders Danielsons motioner, att ett nådår af alla lediga Kyrkoherde- och Comministers-beställningar skulle åga rum, till förmån för Folkskolorne, blifwit utaf Utskotten afstyrkte, på den förmenta grund, att en sådan åtgärd mera skulle motwerka, än befrämja, Folkunderwisningens framgång, enär det wore en erkänd sak, att vicariaten icke werka fördelaktigt inom församlingarne, särdeles i afseende på barnaunderwisningen och skolorna. Wid jemnförelse af Utskottens premißer, angående Folkskolors nytta och nödwändighet, med nyß åberopade afstyrkande, finner man att samma argumentationssätt nu blifwit anwändt, som tillförene, uti frågan om en ny lärobok uti Christendomskunskapen för menige man. Alla Ledamöter af Preste-Ståndet erkände, inom Utskottet, behofwet af en dylik Lärobok, men, då man kom till föreslående af werkställighetsåtgärder, yttrades motstånd af samtlige Utskotts-Ledamöterne utaf Preste-Ståndet, de der förmente, att med lärobokens utgifwande borde fördröjas intilldeß att den nya Bibelöfwersättningen en gång hunnit bringas till fullbordan. Så har man åfwen wid detta tillfälle förklarat sig wilja ändamålet, men ogillat alla hufwudsakliga medel till deß befrämjande. Genom den föreslagna nådårsberäkningen, tillskyndades icke Staten någon förlust. Ingen enskild blefws

heller derigenom lidande, enär, wid nådårets beräknande, icke ännu någon hunnit komma i besittning af lägenheten. Emedlertid skulle åtgården inbringa ett betydligt understöd för skolornas inrättande. Det händer deßutom ofta nog, att man proceßar både länge och wäl, om hwem som drifwit de mästa cabalerne wid wal till lediga Prest-beställningars återbesättande, och under tiden kunde wäl ett års inkomst, på föreslaget sätt, anwändas. Hwad slutligen angår den prestman, Per Jönsson omtalat, så är äfwen jag i tillfälle att witsorda det om honom anförde förhållande.

Göran Jonasson från Kronobergs Län förenade sig med Petter Persson från Jönköpings Län.

Hans Janssson från Elfsborgs Län: Wid betraktande af det särdeles wigtiga uti förewarande fråga, måste jag ännu en gång beklaga, att jag warit en orsak till den utgång saken i Utskotten erhöll. Då nemligen Anders Danielsons förslag, om ett extra nådår af alla lediga Prestlägenheter, för Folkskolorna, handlades uti sammansatta Utskottens plenum, war jag af ett angeläget sammanträde i Riksgälds-Contoret förhindrad att öfwerwara öfwerläggningen inom Utskotten. Anders Danielsons hemställan förkastades med pluralitet af allenast en röst, och, om jag kunnat wara tillstädes, hade åtminstone den aflagda voteringssedeln måst öppnas. Detta, uti särskild reservation anförda, förhållande, utbeder jag mig, att jemnwäl få uti Ståndets Protocoll anmärkt. Hwad angår sjelfwa saken, så finner jag med fägnad,

att alla härstädes yttra sig för inrättande af Folkskolor, hwilkas nytta och nödwändighet Utskotten jemwäl, rättwisligen, medgifwit uti de oklanderlige premißerne till Utlåtandet; men det är icke nog att åberopa anstaltens gogn och erforderlighet, man måste åfwen tillkännagifwa, genom hwad medel den må kunna tillwägabringas, och i denna del, eller uti den egentliga conclusionen, är Betänkandet ingenting mindre än tillfredsställande. Hufwud-idéen, att nemligen det åligger Communerne, att sjelfwe tillwägabringa och bekosta Folkskolorne, är wäl riktig nog, och jag har, lika med Anders Andersson från Skaraborgs Län, uti Stats-Utskottet biträdt den åsigt, att Statens tillgångar ej woro tillräcklige för att, på deß bekostnad, inrätta Folkskolor öfwer hela Riket; men jag will dock framställa några anmärkningar wid Utskottens, uti åtskillige delar fattade beslut, deri jag, som ofwan nämndt är, icke deltagit. Utskotten säga, att det är Statens förbindelse att anwisa, men menigheternes att bekosta barnaunderwisningen i Folkskolorne. Detta förklarande låter icke så illa, men det ådalägger dock icke någon kännedom af det, beklagligen sanna förhållande, att menigheterne redan äro så beskattade och likasom utplockade för andra behof, att föga eller intet kan wara att påräkna för Folkunderwisningen. Widare talas om olämpligheten af att wilja frånkänna föräldrarne deras skyldighet, i afseende på barnens uppfostran och bildning; men hurudan uppfostran och bildning kunna föräldrarne i allmänhet meddela sina barn? Det första man fordrar, är, att barnen skola lära känna Gud och

sällan

sällan nog torde föräldrarne kunna bibringa äfwen denna kunskap. De förmå wäl fatta och uttrycka, att Gud är ett wäsende, som skapat, uppehåller och förförjer barnen; men att lära deße hwad Hans höga egenskaper fordra, till efterföljd i wandel och lefwerne, förmå de icke, och ofta går det som Doctor Luther sade: "om man wäntar, att den ena token skall underwisa den andra, hwad blir det då utaf!" Det nu anförda, gäller likwäl ej om hela allmänheten; twertom är det bekant, att menigheterne på flere ställen förtjenstfullt ifra för det goda ändamålet af folkbildningens befrämjande; men der medel saknas, kommer man ingen hwart, och blotta förmaningar hjelpa derwid intet, utan de förblifwa, hwad de äro, blotta tomma ord och declamationer. Längre fram heter det, att bland andra utwägar, till ändamålets befrämjande, bör i öfwerwägande komma, huruwida någon tillgång derföre kan wara att påräkna af kyrkornas fordna och nu innehafwande egendom. Äfwen detta är ett tomt ord; ty wi wete, hwilka som der wid lag hafwa sin hand med i spelet, och Presterne skola nog påfinna råd att förhindra, det 2 styfwer af nämnde egendom kommer Folkunderwisnings-anstalterne till godo. Wid punkten c., i fråga om anslående af ett nådårs inkomster till Folkskolorne, resonnera Utskotten på det mest bakwända sätt, då de påstå, att denna utwäg skulle blifwa mera skadlig, än gagnelig, för hwad som dermed åsyftades. Jag förstår ej, huru man welat motwerka motionärens förslag i denna del, men nog wet jag motiver-

ne till ett sådant motstånd. Man war nemligen orolig deröfwer, att Presterne icke, så snart som möjligt, skulle komma i besittning af ledigblifne lägenheter. Twärtemot Utskottens förmenande, har erfarenheten witsordat det förhållande, att Församlingarne i allmänhet äro lika, om ej bättre, belåtne med nådårsvicarierne, än med sådane ordinarie Pastorer, hwilka, dels af ålderdoms oförmögenhet, dels af andra orsaker, wisa sig liknöjde för deras embetsutöfning och föga befatta sig med underwisningen och religionswården. Ett talande exempel, till wederläggning af Utskottens ofwanberörde yttrande, lemna oß de så kallade Präbende-pastoraten. Deße skötas nästan alltid af yngre vicarier, och månne själawården och barnauppfostran der äro mera wanwårdade, än uti andra Pastorater? Mycket mera wore wäl wid Betänkandet att anmärka, men jag will inskränka mig till att åberopa Anders Danielsons motion, särdeles i frågan om nådårets anwändande för skolorna. Denna åtgärd kan på intet wis wara förnärmande för Statens eller någon enskilds rätt, och det är orimligt att tala om privilegier till ett boställe, som ännu är ledigt. På grund af deße och andre Ledamöters här andragne skäl, yrkar äfwen jag återremiß, ehuru jag af den obenägenhet, som redan wisat sig inom Utskotten, icke wäntar någon särdeles beredwillighet, då frågan å nyo der förekommer. Slutligen torde jag wid detta tillfälle få erinra om hwad jag yttrade under discussionen, angående Riksdagens bringande till ett skyndsamt slut. Om nu sakens beskaffenhet fordrar, att förewarande Betänkande och andra lika wigtiga Utlåtanden, måste återremitteras, är det då

wäl möjligt, att wåra arbeten kunna hinna afslutas till den tid, man trott sig kunna derföre utsätta?

Med Hans Jansson förenade sig Johan Olsson och Johan Erik Jansson från Wermlands Län, m. fl.

Lars Larsson från Elfsborgs Län: Wid första påseendet, har jag gillat och högaktat motiverne uti Utskottens afgifne premißer, der nemligen utwecklas Folkets och Communernes skyldighet, att tillwägabringa och wårda allmänna anstalter för Folkunderwisningens befrämjande; åfwensom jag icke kunnat biträda den åsigt, att Staten skulle bekosta Folkskolor af sine medel, om icke, måhända, i form af något lindrigare lånebidrag till företagets påbörjande. Beklagligen har jag dock funnit, att, då man följer Utskotten till sjelfwa resultatet af deras framställning, wisar sig uti alltsammans intet annat än bortresonnerande palliativer. Man säger sig nemligen wilja ändamålet, men man undandrager sig att anwisa medel till deß werkliggörande. Jag tillstår, att, då wid föregående tillfällen likartade frågor med denna blifwit ventilerade, samt åtskillige Ståndsbröder derwid tillkännagifwit deras farhåga, att Preste-Ståndets behjertande skulle komma att saknas, för de angelägenheter wi ansett oß böra omfatta, har jag warit bland dem, som smickrat sig med föreställningen att Presterskapet icke skulle tweka att uppoffra enskilta fördelar, jag säger öfwerflödsfördelar, för att gå folkets, med allwar yttrade önskningar till mötes; men jag har blifwit nedslagen och wederlagd af ut-

gången. Wi hade bland annat trott och hoppats, att, genom indragning af Domprost- och öfwerflödige Biskops-Embeten, kunna winna ett ansenligt bidrag till Folkskolorna, utan förnärmande af Tjenstemännens medborgerliga rätt, och utan att behöfwa anlita Statens knappa tillgångar om anslag. Emedlertid hafwa Riksens Ständer fattat deras beslut i denna fråga och saken är afgjord; det må nu dermed wara såsom det will. Måhända är det oß dock icke alldeles betaget, att för framtiden hysa en gnista af hopp om bättre framgång. Jag will nu fästa mig wid huru Utskotten i förewarande Betänkande bortresonnerat en annan fråga, den nemligen rörande Anders Danielsons förslag, att inkomsten af ett nådår utaf alla ledige Prestlägenheter skulle anwändas till Skol-inrättningar.

De skäl Utskotten åberopat, till afstyrkande af detta förslag, äro allmänt kände och behöfwa ej upprepas. Deremot will jag anföra ett af de förhållanden, som erfarenheten i förewarande ämne gifwer wid handen. I följd af den dubbla årsberäkningen, händer det nästan alltid, att de största Pastorater tillfalla Kongl. Hof-Predikanter och Skollärare, hwilka, ehuru de aflagt Pastoral-examen, disputationer och andra theoretiska lärdomsprof, likwäl icke tillförene, ej en gång såsom Adjuncter, lagt hand wid den egentliga pastoralwården.

De hafwa derföre funnits wara så främmande för de göromål, som åtföljа Kyrkoherde-Embetet, att de, för att kunna reda sig och inhemta nödig kännedom om sakerne, måst hos sig bibehålla samma oexaminerade

Adjuncter, hwilka föreſtått tjenſten under Nådårstiden. Jag ſkulle tro, att detta förhållande, bland annat, tjenar till wederläggning af Utſkottens åſigt, åfwenſom det deraf torde ådagalåggas, att det, wid fråga om ſjålawården och underwisningen, icke allenaſt ankommer på theoretiſka examina och kunſkaper, utan faſt mera på erfarenhet och praktiſk handläggning. Ingen förlorar således derpå, att ett extra nådår, utom de wanlige, anwisas för Folkſkolornas behof. Förſamlingarne wanwårdas ej, då samma vicarius, som i ett eller twånne år föreſtått Paſtors-Embetet, ännu ett år dermed fortfar, och tillträdaren kan ej klaga öfwer ett ſenare beſittningstagande af lågenheten, då det på förhand beſtämmes, att hans rått icke widtager förr, än Skolornas, så wäl som Enkornas, nådår gått till ända. I förhoppning, att Utſkotten, wid förnyadt öfwerwägande, finna ſkäl att fråntråda deras åſigt uti omförmälde del, inſtämmer jag uti Anders Danielsons motion, ſamt förenar mig med de flere Ledamöter, ſom här yrkat återremiß.

G. B. Appelqvist från Blekinge Län uppläſte ett ſå lydande Anförande:

"Då icke Utſkotten mera fäſtat uppmärkſamhet på denna, för det allmänna ſå gagneliga och nödwändiga inrättning, ſå nödſakas åfwen jag att mot Betänkandet göra några anmärkningar. Utſkotten hafwa helt enkelt tillſtyrkt Rikets Ständer, att afſlå den af Strindlund och Anders Danielson framlagde motion, att af Kyrkoherde- och Comministersbeſtällningar ett nådår ſkulle åga rum, hwaraf inkomſten borde tillfalla Folkſkolorne. — Jag tror att denna af motionärerne gjorda propos, är både rätt-

wis och billig. Den åsyftar icke att frånrycka Enkor och faderlösa barn deras bewiljade nådår; den åsyftar endast, att ett år, efter deras afträde, skulle anwändas tin ungdomens bildning. Jag tror, att ingen, som äger religion och är en rätt fosterlandswän, kan motsäga denna sats, ty denna stiftelse skulle i framtiden i betydlig mån lindra Herrar Pastorers beswär wid barnens admitterande till Nattwarden. Jag tror således, att deßa Religionens lärare och wänner skola kraftigt bidraga till antagandet af Strindlunds och Danielsons i detta ämne gifna förslag; jag wet och känner bestämdt, att inom Lunds stift har pastorater blifwit lediga, der arfwingarne begagnat sina bewiljade Nådår, men innan den tid inträffat, att den nya kyrkoherden skulle tillträda sitt pastorat, har han aflidit. Pastoratet har således åter blifwit ledigt, men ledigheten har derunder ej warit till förmån för den aflidnes Enka och barn, utan i det stället tagits för Consistorii räkning. Jag frågar nu, hwilket som är rättsenligast i denna sak, antingen att öfwerlemna deße pastoral-rättigheter till Consistorium, eller att bibehålla dem wid pastoratet, för att anwändas till barnaunderwisningen. — Jag tror, att församlingarne böra hafwa bördsrätt till denna inkomst; och lärer, till ungdomens bildning, ingen rättsenligare fond kunna tillskapas, än ett års inkomst af ledigblifwande pastorater; samt styrkes jag så mycket mera i denna sats, af det prejudikat, som kan företes från min hemort i Twings-församling, der församlingen i år anhållit och hos höga autoriteter wunnit den tillåtelse, att Twings församlings lediga Klockaresyßlas inkomster fingo af församlingen i 4 år anwändas till skolinrättnings stiftande

inom församlingen efter Lancasterska methoden. Denna skolinrättning är en wälgörande stiftelse, och känner jag det så mycket mera, som, i den församling jag bor, Högwälborna Fru Grefwinnan Wachtmejster på egen bekostnad låtit uppbygga och inreda ett skolhus, efter Lancasterska methoden, hwilket får af hela Församlingen begagnas. Denna skolinrättning har redan wisat många prof af sina wälgörande werkningar; och wi böra således, som wärdige representanter, understödja deßa fromma stiftelser. På deßa grunder, yrkar jag åfwen, att ett år af lediga Klockare-lägenheters inkomster må anslås till skolfond för ungdomens bildning inom samma pastorat. — Jag yrkar således återremiß af Betänkande och förenar mig i öfrigt med Petter Jönssons från Jönköpings Län afgifna reserwation.

G. B. Appelqvist.

Häruti instämde Vice Talmannen Jon Jonsson, Lars Olsson från Örebro Län, Nils Ersson från Gefleborgs Län, Anders Mårtensson från Jemtland och flere andre.

Per Nilsson från Christianstads Län: Jag har med desto större tillfredsställelse erfarit, att alla härstädes yttrat sig emot sammansatta Utskottens Betänkande, som jag der förgäfwes sökte tillwägabringa ett annat Utlåtande, än det, som för oß blifwit framlagdt. Ledamöterne af Preste-Ståndet motsatte sig wår tillkännagifne önskan, och jag hörde med smärta, att ingen enda af nämnde Stånd wille biträda Anders Danielsons motion. Att Folkskolor ej kunna anläggas på bekostnad af Statens medel,

känner jag wäl; men jag anser deremot, att besparingarne af ett nådår, på sätt Anders Danielson och Strindlund föreslagit, wore en lämplig utwäg till beredande af tillgång för nyßberörde angelägenhet. — Hwad Per Jönsson anfört, angående en wiß Pastor i Skåne, är jag häst i tillfälle att witsorda, ty mannen är min Kyrkoherde. Han har ej innehaft lägenheten i fulla 2 år, men genast wid sin ankomst började han att, på egen bekostnad, nitälska för barnaunderwisningens upphjelpande i Församlingen, och allt sedan har han fortfarit uti samma berömliga sträfwande för upplysningens framgång. Jag twekar icke, att yttra den öfwertygelse, att om det Högwördiga Ståndet endast bestode af sådane Prestmän, som denne, blefwe det bättre beställdt med många stycken.

Nils Persson från Södermanlands Län: Nyß återkommen från en resa till hemorten, har jag icke utaf förewarande Betänkande hunnit taga annan kännedom, än som warit att inhemta under sjelfwa discußionen. Jag tror mig dock deraf kunna draga det omdöme, att Utskottens framställde premißer äro goda och riktiga, men att Utskotten argumenterat illa i afseende på sjelfwa resultaterne, särdeles hwad angår frågan om den af Strindlund och Anders Danielson föreslagna nådårs besparing till Folkskolors inrättande. Uppoffrandet af ett års ledig inkomst, för nämnde ändamål, skulle, bland annat, tillskynda de tillträdande Pastorerne en fördel, i så måtto, att den underwisning ungdomen uti Skolorne inhemtade, komme att betydligen underlätta beswäret och mödan

wid deß admitterande till nattwarden, och Pastorerne finge, på detta sätt, en wedergällning för ywad de kunde anses förlora, genom ett års senare tillträde af lägenheterne. På grund af hwad Anders Danielsons motion uti förewarande punkt innehåller, begår jag återremiß af Betänkandet, under förhoppning, att saken skall winna bättre framgång, så wida det icke lyckas Preste-Ståndets Ledamöter, att påhitta något nytt stål till afstyrkande. Att det nu åberopade icke uthåller pröfningen, inser en hwar; också är det endast ämnadt till bemantlande af den egennytta, som fruktar, att för ett godt ändamål nödgas afstå någon del af innehafwande förmåner. — Då Utskotten förklarat det wara menigheternes skyldighet, att med egna tillgångar tillwägabringa och underhålla Folkskolor inom sine områden, har det undfallit Utskotten, att, bland församlingarne i Riket, finnas 100:detals små och obetydliga, bestående allenast af 10 till 12 mantal, och för deßa år det omöjligt att, utan understöd af nådår eller andre medel, bekosta egne underwisningsanstalter, om det äfwen låte sig göra inom de större och förmånligare Pastoraterne. Hårtill kommer, att innebyggarne i nyßnämnde små Församlingar icke sällan till det mesta bestå af Frälsebönder, hwilka icke hafwa någon waraktig stad, utan flytta af och an, från det ena stället till det andra. Att nu ålägga deßa, att bygga Skolhus, aflöna lärare o. s. w., wore obilligt, och det så mycket mera, som de wanligen äro hårdt beskattade och nedtryckte af deras husbönder, hwilka icke måhända gå in på, att för alla sina hemman sjelfwa deltaga uti Socknens underwisningsanstalter. Det är derföre icke

möjligt, att skolor uti merberörde smärre gäll kunna tillwägabringas, utan allt bidrag; och lemnas ej sådant, på ett eller annat sätt, så få de wara i saknad af nödig barnaunderwisning. I öfrigt instämmer jag uti Anders Danielsons motion, under förnyadt yrkande af återremiß.

Med Nils Persson förenade sia Anders Nilsson från Östergöthlands Län, Jöns Jönsson från Skåne, Petter Ekbom från Skaraborgs Län, Anders Larsson från Upsala Län, Olof Svensson från Bohus Län med flere.

Anders Nilsson från Malmöhus Län: Allt som i Utskottens Betänkande går ut på det werkliga och reglementariska af frågan, är otillräckligt, eller öfwerflödigt, eller ändamålslöst. Det säges, att Regeringen med waksamt nit bör uppmuntra Communerne att anlägga Folkskolor; men huru böra sådane företag uppmuntras? Jo! icke med ord, utan med understöd af medel; och till anskaffande af sådane, är ingen anwisning lemnad. Lika litet båtar det, att med ord och underdåniga skrifwelser uttrycka den öfwertygelse, att Folkskolor äro nyttige och behöflige. Derom lärer wäl ej någon wara okunnig. Det förklaras, att kostnaden för sådane skol-inrättningar icke bör bestridas genom beskattning eller anslag. Det wete wi förut; widare: att det är föräldrarnes åliggande att draga försorg om barnens uppfostran och underwisning. Alla känna wi förut deras skyldighet i detta afseende. Hwad Utskotten i ofwanberörde delar andragit, är således alldeles öfwerflödigt. I 4:de

punkten heter det, att Landshöfdingarne och Biskoparne skola anbefallas att med werksamt nit waka öfwer ifrågawarande angelägenhet samt till den grunden widtaga undersökningar och rådplägningar i Församlingarne; men det wore i min tanka illa, om sistnämnde Tjenstemän skulle komma att med saken taga den uteslutande befattning, som af Utskotten åt dem uppdragits. Bättre hade warit, att, i stället för Biskoparne, omnämna Församlingarnes Pastorer; ty bland de förra finnas kanske flere, som icke ens känna i hwilka delar af Stiftet skolor redan finnas inrättade. Frågan om Biskoparnes åtgärd wid den allmänna underwisningen, påminner mig owilkorligen om följande gamla rim: "Ack Herre se till oß, hur wi äro skötte blefne! Sköt sjelfwer Dina får, ty annars bli wi refne!"

På grund af det ofwananförda, begår jag återremiß, under yrkande, att Utskotten, med afseende å de i ämnet afgifne motioner, wille föreslå werksamma utwägar till ändamålets befordrande.

Ola Jeppsson från Blekinge Län: Jag undrar ej på, att Utskottens Utlåtande här mött så mycket motstånd, dock har jag funnit, att klandret hufwudsakligen angått det sätt, hwarpå frågan om nådårsbesparingen blifwit behandlad. Wid yttrandet uti punkten a, böre wi wara belåtne, ty deri afstyrkes ett ansenligt betungande, wid utgörande af Kronotionden i Bohus Län. Wid punkten b. will jag tillkännagifwa min öfwertygelse, att den derutinnan omförmälte subscriptionsåtgärd, genom Landshöfdinge-

Embetenas förſorg, hwarken wore nyttig eller ändamålsenlig, enär de tillſkott, ſom kunna erhållas inom hwarje förſamling, böra upptagas och anwändas för deß egne underwisningsanſtalter. Wid punkten c. inſtämmer jag åter med Motionärerne deri, att ett extra nådår af ledige preſtlägenheter borde anſlås till underſtöd för Folkſkolornas behof, och jag går så långt, att jag förenar mig med Appelqvist, hwilken föreſlagit, att denna nådårs-beräkning jemwäl måtte utſträckas till Klockarebefattningar. Inkomſterne wid deßa syßlor äro wäl jemnförelſewis obetydliga, men innehafwarne ombytas ofta och i alla fall gjorde det något, att få uppbära ett års inkomſt, äfwen af ledige Klockaretjenſter. Jag får, i enlighet med hwad jag nu anfört, begära återremiß; och will jag förutſe, att saken näſta gång icke ſkall röna så ſtarkt motſtånd inom Utſkotten. Skälet till en ſådan förmodan innehåller jag till deß att frågan kommit dit åter. Under discuſſionen till förewarande Betänkande, yttrades i Utſkotten, bland Preſte-Ståndets Ledamöter, att med lika rätt, ſom man, för det uppgifne ändamålet, kunde göra anſpråk på ett nådår, kunde man äfwen taga ſex. Detta medgifwande å Högwördiga Ståndets ſida, lemnar mig anledning att åſka, det åtminſtone twänne nådår må anſlås till Folkſkolorne, dereſt det ſkulle befinnas, att ett icke wore för behofwet tillräckligt. Hwad åter angår Anders Danielsons förſlag om tillhandahållande af ett kreditiv för Folkſkolornes räkning; ſå delar jag Utſkottens tanka, angående onyttigheten af ett ſådant underſtöd, då beloppet för hwarje Förſamling bleſwe ſå obetydligt, ſamt detſamma i öfrigt måſte efter ett

års förlopp återbetalas. Jag befarar, att det slutligen ginge med deße förträckningar, som med spanmålsundsättningarne i sednare tider warit wanligt, eller att de fingo afskrifwas, i anseende till åberopad oförmögenhet. Beträffande slutligen den uti Per Nilssons reservation framställde åsigt, att Presterskapet icke borde taga någon owilkorlig befattntng med barnens underwisande förr, än deße uppnått 15 år, så kan jag ej häruti instämma; ty någon skall hafwa inseende öfwer Skollåraren samt pröfwa hans duglighet; och då icke må påräknas, att sådant kan af den enfaldige Bonden ombesörjas, lärer ifrågawarande pröfning och inseende lämpligast öfwerlemnas åt Församlingens Pastor, på sätt i min hem-socken äger rum.

Lars Hansson från Bohus Län: Det är wackert, att Utskotten erkänt nyttan och behofwet af folkskolor, men illa, att de ej med tillbörligt behjertande omfattat de förslag, som kunde gifwa werkställighet åt angelägenheten. Jag instämmer med Hans Jansson, angående otillräckligheten af blotta uppmaningar, helst sedan härstädes blifwit upplyst, att uppmaningar icke saknas, endast förmåga funnes att dem efterkomma. Att Utskotten och äfwen Preste-Ståndets Ledamöter skulle gilla Anders Danielsons hemställan, om ett extra nådår för Folkskolorne, trodde jag mig kunna hafwa wäntat, helst hwarken Presterskapet eller någon annan blefwe lidande genom förslagets antagande; men jag hör nu med ledsnad, huru kallsinnigt frågan blifwit behandlad, under åberopande af ett skäl, hwilket strider lika mycket mot

erfarenhetens wittnesbörd, som mot en sund tankegång. Jag förenar mig med alla dem, som talat emot Betänkandet, och yrkar återremiß.

Petter Jönsson från Jönköpings Län: Sedan nu den allmänna rösten inom detta Stånd så enhälligt yttrat sig för angelägenheten af Folkskolors inrättande, så önskade jag, att Utskotten, i anledning af den återremiß, som är att wänta, wille närmare förklara deras mening med det uttryck, att icke en gång Sweriges upplyste Allmoge skulle gilla de åtgärder, som för nyßberörde ändamål kunde af det allmänna bekostas. Åtminstone måste Utskotten icke bland den upplysta Allmogen hafwa hänfört annat, än den hemmawarande delen, och således derifrån uteslutit de närwarande Representanterne. Widare synas Utskotten, med stöd af Lärowerks Comitéens åsigt, hafwa antagit, att barnens nödiga uppfostran pålitligare bibringas genom den husliga underwisningen, särdeles den moderliga, än wid allmänna skolanstalter; men hwarföre skulle ei den sednare utwägen wara fullt ut så god, som den förra? Härtill hafwa Utskotten icke kunnat gifwa något skäl; och, i sanning, wore det så beställdt, skulle jag innerligen gråma mig öfwer alla anslag, som nu gå till de högre Lärowerken för skickliga lärareämnens danande; ty hwad wore wäl med deße utgifter wunnet, om en okunnig mor skulle wara i tillfälle att lemna sitt barn bättre underwisning, än det kunde erhålla af ordentligen anställde Lärare wid offentliga skolor? Hwad mena åter Utskotten i 1:sta punkten med nyttan och nödwändigheten af Folkskolor, som orden heta, der de

behöfwas? Här är nu sagdt, att sådane anstalter öfwer allt äro behöflige. Deras antal uppgår för det närwarande icke till mera än omkring 300 i hela Riket; och skolor saknas ännu uti 925 Pastorater, eller omkring 2000 Församlingar. Det wore wäl att få weta, hwilka af deßa gäll, som icke behöfwa några underwisningsinrättningar? Att Preste-Ståndet redan bifallit Betänkandet, är mig så mycket mera okärt, som jag hyste den föreställning, att ehuru Presterne i Utskotten icke wågade gå in på medgifwandet af det åskade nådåret, skulle likwäl frågan få en bättre utgång uti Högwördige Ståndets pleno. Förloppet derstädes har dock icke motswarat min billiga wäntan. Då emedlertid wårt Stånd tillkännagifwit deß enhälliga förtroende för allmänna Folkskolors gagneligheet, då wi ansett dem wara allestädes behöflige och i öfrigt lika nyttige, som den enskilda underwisningen, kan det likwäl hända, att saken, efter återremiß, ändras och tar en annan wändning. Åtminstone will jag förmoda, att den förra minoriteten af allenast en röstis underwigt, skall förstärkas till pluralitet inom sammansatta Utskotten, ty då frågan der förra gången handlades, hade wi medhåll af många Ledamöter, särdeles af Ridderskapet och Adeln, de der utförligt och bättre än wi det kunde, utredde ämnet, och emot Preste-Ståndets Ledamöters åberopande af privilegierne, till förhindrande af den begärda Nådårsbesparingen för Folkskolorna, anförde, att några privilegier, genom den föreslagne utwägen, icke åfwentyrades, enär ingen annan kommit i besittning af den löneinkomst, hwarpå anspråk gjordes, utan fråga endast wore om lägenheter. Lika med

Ola Jeppsson, erinrar jag mig härwid Presternes widare argumentation, att så wäl som man kunde taga från dem ett nådår nu, kunde man taga ett till, sex år härefter; och jag instämmer med Ola Jeppsson deruti, att man, i följd af detta medgifwande, heldre kan begära 2:ne nådår, om så behöfwes, än att nöja sig med intet. Det kan wäl wara möjligt, att barnaunderwisningen på ett eller annat ställe wårdades bättre, om Presterskapet wore skildt från all direkt befattning dermed; men skulle detta förhållande, såsom Per Nilsson synes antaga, upphöjas till allmän grundsats, så frågar jag: hwartill wore då hela Ståndet nyttigt, enär det icke förmådde uppfylla den wigtigaste delen af sin bestämmelse.

Botvid Jonsson från Östergöthlands Län: Grunden till Presternes representationsrätt är, såsom de jemwäl sjelfwe uppgifwa, den, att de derigenom skola blifwa i tillfälle att bewaka religionens rätt i samhället, samt wårda och befordra den allmänna upplysningens framsteg bland folket. Huru emedlertid Preste-Ståndet i wåra dagar uppfyller denna sin kallelse, till befrämjande af Christelig lärdom och anmän bildning, inhemtas af Protokollerne wid denna och föregående Riksdag, hwilka snarare gifwa anledning till den förmodan, att Ståndet wore tillsammans, hufwudsakligen för att afse och bewara sine egne förmåner och rättigheter. Detta oaktadt, will äfwen jag rösta för återremiß, och jag hyser, i det högsta, den förhoppning, att de, som förut warit emot wåra billiga anspråk, wid närmare besinning, skola medwerka till ett mera gynnande resultat.

Nils

Nils Persson från Örebro Län: Jag förenar mig med alla dem, som yrkat återremiß, åfwensom med Anders Danielson, i frågan om medel till Folkskolors inrättande. Deremot kan jag icke instämma deruti, att uppmaningar, till åstadkommande af sådane anstalter, nu skulle saknas. I min hemort är det åtminstone icke så, utan hafwa tjenlige uppmaningar i allmänhet blifwit meddelade; i följd hwaraf också skolor på flere ställen äro wordne inrättade.

Nils Insulin från Stockholms Län förenade sig med Heurlin, Hans Jansson och Appelqvist, under yrkande af återremiß.

Johan Jacob Rutberg från Norrbotten begärde åfwen återremiß, helst han icke kunde befara någon wåda för Swenska Kyrkans bestånd, derutaf, att ett extra nådår wid ledige prestlägenheter anwisades till understöd för folkskolorne.

Discußionen war nu fullåndad; och beslöt Ståndet, att Stats- samt Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskottens förehafde Betänkande N:o 34, skulle, på grund af derwid nu framställde, skriftlige och muntlige anmärkningar, till Utskotten återremitteras.

Till justering upplästes och godkändes nedannämnde Expeditions-Utskottets förslag till Rikets Ständers underdåniga skrifwelser till Kongl. Maj:t, neml.:

N:o 192, i fråga om åbo- och besittningsrätten af Kyrkohemmanen i Halland;

N:o 193, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, angående rotefrihet för Capellansboställen, befrielse från öfwer-rotering för en del hemman inom Jönköpings och Kronobergs Län, samt vacanceafgift för icke presterad rotering in natura; samt

N:o 194, angående bewiljandet af ett Creditiv för bestridandet af de kostnader, som genom Cholerafarsoten föranledas.

Inlemnades följande Memorial:

Sedan till wår kunskap kommit, att åfwen en del af Jemtlands innewånare till Kongl. Maj:t och Kronan häftar för en skuld af circa 13,000 Rdr B:co, för erhållen undsättningsspanmål åren 1831 och 1832; så få wi, med begagnande af den rättighet oß uti Riksdags-Ordningens 56 §. är förwarad, härmed wördsammast anhålla, att Jemtlands undsättningsskyldige måtte njuta samma förmån, i anseende till återbetalningen, som Stats-Utskottet uti deß Betänkande N:o 297, 5:te punkten litt. a, föreslagit för Wester- och Norrbottens Län, samt att återstoden får betalas under loppet af 3:ne år, räknadt från och med nästkommande år 1835.

I förbigående får nämnas, att ehuru ifrågawarande summa icke synes stor, då fråga är om, att

den skall utgöras af ett helt Län; så är dock all anledning förmoda, att den innestår hos de mest utfattige, som måhända sakna alla resourser till betalning, och således endast genom en skonsam behandling kunna sättas i tillfälle att afbörda sig denna skuld. Om remiß till Stats-Utskottet anhålles wördsamt.

Erik Nilsson och Anders Mårtensson,
från Jemtland.

Efter uppläsandet häraf, och då Ståndet den 7 i denna månad till Stats-Utskottet återremitterat det häri omnämnde Betänkande N:o 297, beslöt Ståndet, att till samma Utskotts handläggning jemnwäl remittera det nu ingifna Memorialet.

Efter anmälan, att Anders Svensson från Hallands Län wore utaf fortfarande sjuklighet förhindrad att tillstädeskomma wid öfwerläggningarne inom Lag-Utskottet, deraf han är Ledamot; utsåg Ståndet Nils Persson från Södermanlands Län, att, så länge Anders Svenssons sjukdomsförfall warade, intaga hans ställe uti nyßberörde Utskott.

Ståndet åtskildes kl. 2 e. m., för att åter sammanträda kl. 6 på aftonen.

Ståndet samlades klockan 6 på aftonen, till fortsättande af dagens plenum; hwarwid till en bör-

jan justerades och godkändes Protocollet för den 7 November.

Då derefter till förnyad handläggning föredrogs Kongl. Maj:ts, sedan den 7 November på bordet hwilande Nådiga Skrifwelse till Rikets Ständer, angående upptagande af ett lån, till befrämjande af Hypotheksföreningar, begärdes ordet utaf Anders Danielson från Elfsborgs Län, hwilken uppläste ett så lydande anförande:

Den Kongl. Propositionen, föranledd, som den är, af Regeringens goda affigt, att underlätta nya låntillgångars öppnande för jordägare, förtjenar wißerligen den största uppmärksamhet; men, att ej anmärka besynnerligheten af deß sena aflemnande till Rikets Ständer, tycker jag mig icke i densamma finna ådagalagdt den kännedom om det werkliga tillståndet i wår penningerörelse, om det största behofwet af kreditens betryggande, och om de rätta medlen till ändamålets winnande, som jag önskat finna deri. Tillståndet i rörelsen anser jag nu wara sådant, att det icke bör befaras, det ju kapitaler blifwa att tillgå, blott krediten hinner stadga sig och allmänt förtroende hinner återställas. Realisationen har till gifwen följd, att kapital-egaren icke längre twekar, att utlåna på längre terminer, blott han får säkerheter; och den har åfwen medfört ett preservativ mot den inländska kapitalistens öfwerdrift i ränteanspråk, sedan den gjort det möjligt, att begagna utländska kapiler. Som inteckning i fastighet, så snart penningelånen åter börja ställas på längre terminer, är den

fördelaktigaste säkerheten, en stor del kapitaler kunna erhålla, behöfwer man ej frukta, att ju kapitalister skola söka inteckningarne, om deßa erbjuda werklig säkerhet för kapitalets återbetalning och räntefördbindelsens ordentliga fullgörande. Men det är detta som man i wårt land ännu icke i allmänhet kan anse sig förwißad om; och detta är således det största behofwet att skyndsamt ordna. För kreditens betryggande behöfwas således ändamålsenligare kreditlagar för fastighetskrediten, och garantier för ränteliqvidernas noggranna fullgörande.

Då Regeringen yttrar så mycket deltagande för de skuldsatte jordbrukarne, hade man bordt kunnat hoppas, att Rådgifwarnes röster skulle höjt sig till förswar för de tysta förmånsrätternes afskaffande; men det inträffade motsatta förhållandet synes snarare wittna om en annan grundsats i Rådkammaren. Hwad som är säkert, torde emedlertid få antagas wara, att ingenting af Regeringen nu kan göras, för hwilket de skuldsatte jordägarne hade mer att tacka den, och som mer öfwerensstämde med deß upphöjda kall att deltaga i lagstiftningen, än om den med sin inflytelse beredde stiftandet af ändamålsenligare kredit-lagar, och det med all möjlig skyndsamhet. Wi stå långt efter andra Nationer deri — och Regeringens allwar i behandlingen af denna wigtiga Statsangelägenhet, har den nu snart tillfälle wisa i de wigtiga frågorne om Privat-Banker och om Inrikes-wexlar, som för det närwarande fästa Riks-Ståndens uppmärksamhet, och hwilket sednare framkallats, till följd af Regeringens wägran af sanction

till Riks-Ståndens beslut, angående Inwisningar, af år 1823. Denna del af angelägenheten hörer likwäl till Regerings och Ständers samwerkande krafter; men den andra, eller räntans garanterande, kunde möjligen bringas till werklighet genom Rikets Ständers egna bemödanden. Om t. ex. räntan för lånen på fastigheterne, kunde garanteras af Staten, wore deraf en giswen följd, att fastighetskrediten komme att bliswa begärligare än den personella eller lösspant-krediten; och Rikets Ständer hade derigenom gjort ett stort, inwerkande och inflytelserikt steg till de skuldsatte jordbrukarnes underlättande. Medlen att winna detta ändamål kunna wara flerehanda; och det synes, att med wårt beskattningssätt, som utur jordbruket hemtar alla Statswerkets rikaste källor, en allmän garanti för ränta på all intecknad skuld, som ej öfwerstiger hälften af taxeringswärdet, icke skulle wara wådlig för Staten, eller orättwis mot de öfrige folkklaßerne. Men måhända anses detta sättet så af pluraliteten bland Riks-Ståndenen; och jag will således heldre söka en annan utwäg, der Staten icke inblandas så betänkligt uti den enskilta krediten, och således icke behöfde utställa sig för så stora förskotter och försträckningar, som genom en sådan allmän garanti skulle ifrågakomma. Jag will derföre uppgifwa följande förslag:

1:o Att Riksgälds-Contoret uppdrages upplåna kapitaler, emot Contorets Obligationer, utställde på ett till 3 års förutgående uppsägning, å 500- och jemna 1000-tals Rdr, samt innebärande skyldighet, att wid hwarje halfårs slut, eller ultimo Juni och

December, betala $2\frac{1}{4}$ procents ränta; warande deße Obligationer för alltid befriade från det för andra Capitaler stadgade bewillningsafdrag.

2:o Denna upplåning werkställes i den mån lånsökande, emot inteckningssäkerhet, hos Contoret anmåla sig och aflemna eller erbjuda antagliga säkerheter, enligt särskilt stadgade grunder.

3:o Riksgälds-Contoret utlånar de sålunda upplånade medel, emot goda och antagliga inteckningshandlingar å jordegendom, inom halfwa taxeringswärdet, dock icke utöfwer 20,000 Rdr, samt ej mindre än 500 Rdr, på hwarje särskild egendom, och i jemna 100: eller 1,000:tal. Särskild borgen bör ställas för räntans ordentltga betalning.

4:o För deße lån uppbär Riksgälds-Contoret 6 för hundradet årligen, samt afdrages 2 procent i ett för allt, wid lånets utgifwande, såsom lånepåkostnader. Af årliga inbetalningen anwändes 1 procent till amortißement af kapitalet, och 5 procent anses såsom ränta. Skulle räntebetalningen icke ordentligt werkställas, äger Contoiret att å den förfallna räntan beräkna ny ränta för fulla månader, som betalningen fördröjes, men ware skyldigt att genast utsöka hos Löftesmännen.

5:o Af förskottsprocenten till låne-omkostnader, bildas en enskild fond i Riksgälds-Contoiret, hwari äfwen ingår årliga amortißementsprocenten. Deße medel anwändas att inlösa $\frac{1}{3}$:del af de utgifne Obli-

gationerne årligen, och återstoden förräntas. Inlösningen sker efter utlottning.

6:o Den halfwa procent, som uppkommer genom skillnaden af upp- och utlånings-räntan, anwändes till Riksgälds-Contorets ersättning för administrationskostnaderne.

7:o De uppsagde Obligationerne inlösas af Riksgälds-Contorets under hand hafwande medel, derest icke, i ofwansagde lånewäg, kapitaler kunna erhållas; men godtgöre sig Riksgälds-Contoret derföre genom särskild upplåning mot fulla 5 procent, hwartill räntesskillnaden utbetalas af den ofwannämnde Reservfonden.

8:o Skulle Rikets Ständer wid nästa sammankomst finna, att denna sålunda inrättade låneanstalt icke kan bära sig, utan att Riksgälds-Contorets tillgångar måste anlitas, böra de förklara sig willige, att taga widare mått och steg, för att afhjelpa ett sådant förhållande; men som hela denna anstalt endast grundar sig på öfwertygelsen, att behofwet för rörelsen nu erfordrar ett sådant, för krediten underlättande, Statens medlande emellan långifware och låntagare på inteckningar, böra Riksens Ständer åfwen förklara sig sinnade, att, derest erfarenheten wid en blifwande Riksdag skulle wisa Hypotheksföreningars önskwärda uppkomst, eller att kredit-lagarnes förbättrade skick med wißhet kunde låta förmoda ett dylikt förhållande i framtiden, de då anse sig lämpligast böra helt och hållet eller partielt öfwerflytta denna lånerörelse på nämnde inrättningar, såsom

locala och mera paßande för deß bedrifwande, hwarföre Riksgälds-Contorets Fullmägtige böra under tiden låta Länswis bokföra och redowisa densamma. — Af detta förslag inses lätt deß syftemål; då upplåningsräntan halfårswis och utan bewillningsafdrag utbetalas, har kapitalisten effectivt nära 5 procent för sine penningar, utan all risk och kostnad. Man bör således hoppas, att kunna få kapitaler, och behöfwer ej försälja obligationerne, såsom i det Utländska Statslånet à 4 procents ränta, till måhända 80 eller högst 83 procent. Man belastar sig icke med en särskild och stor administrationskostnad, som för ett Utländskt Satslåns organiserande är oundwikelig. Riksgälds-Contorets personal behöfwes ej så talrik som nu, sedan sedelrörelsen der upphör; men nog är det bättre anwända den, än att ändock nödgas pensionera den. Man utsätter sig icke för att behöfwa hålla en stor räntelös kaßa, hwilket omöjligen kan undwikas, om ett Utrikes lån skall upptagas och utplaceras, samt ränteliqwider och afbetalningar af det administrerande werket fullgöras. Allt detta wållar, att om, på sätt Kongl. Propositionen innehåller," någon förlust för Staten icke skall i något afseende genom det Utländska lånet uppkomma", de blifwande låntagarne nödwändigt måste ersätta all brist i kapitalet, och all kostnad, m. m., hwilket allt för det utländska lånet blifwer högst kännbara utgifter och wißerligen icke, utan en ytterligare årlig ränteafgift af flere procent, kan utgöras. Sådant blifwer ej förhållandet med det inländska lånet. Widare är det Utländska ett, från riket, räntor utsugande lån; det inländska åter en blott omflyttning af

inhemska kapitaler, hwilka, i synnerhet på sätt här föreslås, icke behöfwa ligga ofruktbara, eller ryckas från näringarne, mer än den obetydliga tid af högst några få weckor, emellan det den lånsökande anmält sig och långifware träffats, samt att den fordne inteckningshafwaren njutit sin betalning.

Det är onekligt, att förslaget innebär en ofullkomlighet; men den tillhör tiden och wåra fordna kreditbruk. Det bibehåller nemligen centraliserandet af en kreditrörelse, som bättre skötes i hwarje ort för sig; men samma fel har det föreslagna Statslånet; och lättare än detta öfwerflyttas i framtiden det inhemska lånet på Hypotheksföreningarne. Deße inrättningar, säger Regeringen sig åsyfta att framhjelpa och underlätta, medelst det utländska lånet; men jag frågar: hwad hopp kan man göra sig om detsamma, då man wet, att nyligen ett stort 4-procents lån icke kunnat erhållas af Ryßland, hwilket Rike dock wisat sig äga åtminstone bättre kredit på Europas Fondmarknader, än Swerige nu mera äger? Och jag tillägger: huru kan man då så lätt calculera de blifwande administrations- och låne-omkostnaderne, att ej en werklig procentare-ränta ådrages de stackars låntagarne på sina fastigheter? Slutligen frågar jag, huru lång tid erfordras ej, för att iordningställa alla de föregående angelägenheter, som den Nådiga Propositionens werkställighet erfordrar, emot hwad detta förslag innebär? Innandeß måste Hypotheksföreningar bildas; men under de tysta förmånsrätternes bibehållande, torde sådant få anses omöjligt. Regeringen synes sjelf hafwa insett swårigheten, då den i propositionen förklarar

sig icke hafwa ännu slutpröfwat de redan ifrågawarande Inrättningars föreslagna reglementen, samt då deri påstås, att en solidarisk eller "gemensam answarighet, jordegarne emellan, för förbindelsernes uppfyllande", är ett grundwilkor för deße inrättningar; — ett wilkor, som, i all min öfwertygelse, swårligen i Swerige låter förena sig med sådane kreditföreningars snara uppkomst. Innan deß måste äfwen ett utländskt lån indragas i Riket, och betänkligt är, huruwida ett sådant någonsin kan erhållas med det beswärande wilkoret för den som måklar i saken, att blott smärre låneandelar efter behofwet skola aflemnas. Skulle åter hela lånet på en gång upptagas, kan det icke utan betydliga räntefördluster hinna utlånas. Innandeß måste äfwen en hop anordningar widtagas inom orterne, som fordra tid och enighet, begge swåra att påräkna, ibland en stor och spridd del af den jordbrukande klaßen, som, i allmänhet ej wand wid affärer, nödgas, för att bereda handlingar m. m., anlita lagkunnige personer, och som, måhända med föga förtroende, omfatta nyheterne. Allt detta förekommes genom den, på nära likhet med hittills warande Banko-method grundade, här föreslagne låneinrättningen, der de gamla inteckningshandlingarne helt enkelt i enskilt och direkt wåg uppgifwas till låneinrättningen, der pröfwas, antagas och belånas, på det sätt, att inteckningshafwaren uttager lånet. Och då hela anstalten, enligt detta förslag, uppstålles, under förutsättning, att i framtiden öfwergå till de locala Hypotheksinrättningarne; tycker jag mig i den skåda det enda medlet, det enda sannolika sättet, att skyndsamt och kraftigt komma till de

skuldsatte, men tungt beskattade jordbrukarnes werkliga hjelp. Jag anhåller alltså, att detta mitt anförande må få åtfölja remißen till Utskottet, samt meddelas de 3:ne Medstånden.

A. Danielson.

Häruti instämde Sven Heurlin och Göran Jonasson från Kronobergs Län, Thomas Nilsson och Anders Nilsson från Skåne, Anders Eriksson från Örebro Län, Johan Erik Jansson från Wermlands Län, m. fl.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Med undersåtlig wördnad och tacksamhet, inser och erkänner jag den Landsfaderliga omsorg, om det skuldsatta jordbrukets upphjelpande, som ligger till grund för den Nådiga skrifwelsen; men jag kunde dock icke undgå att finna betänkligt, att för detta ändamål, i närwarande stund, upptaga ett Utländskt lån. Wi känna hwilken utgång wid denna Riksdag blifwit gifwen åt frågan om upphörandet af de tysta Förmånsrätterne, och så länge deße hinder för fastighetskrediten qwarstå, kunna icke Hypotheksinrättningar bilda sig och winna framgång. De jordegare äro högst få, som icke innehafwa förmynderskap och förwaltning af omyndigs arfslotter. Sådane medel intecknas sällan; de medföra likwäl stor swårighet för förmyndaren, att emot erbjuden inteckningssäkerhet erhålla förstråckningar från annat håll, och då, enligt Hypotheksföreningarnes idé, deruti endast få ingå sådane fastighetsägare, hwilkas egendom häftar för intecknad skuld, till större eller mindre belopp, komme förstberörde klaß

af jordbrukare att alldeles utestängas från deltagande i föreningarne. Det will derföre synas mig gifwet, att man, under bibehållande af de tysta förmånsrätterne, aldrig kunde wänta någon allmännare uppkomst af ifrågawarande föreningar; också hafwa hittills ej flere än 2:ne sådane kommit å bane och deße äro ännu ej satte i werkställighet. Att åter, innan Hypotheksinrättningar hunnit i större antal organisera sig och winna stadga, för deras skull upptaga ett utländskt lån, om nemligen ett sådant på nu beräknade wilkor kunde erhållas, anser jag ingalunda nyttigt, utan twertom betänkligt och farligt för landet; ty Staten, såsom garant af lånet, finge widkännas answarighet för kapitalbeloppet och upplåningsräntan, och om då icke Hypotheksföreningar funnos, till hwilka lånesumman kunde omsättas, uppkomme ju för Staten en gifwen ränteförlust, oberäknadt allt hwad som för sjelfwa lånets upptagande och förwaltning finge uppoffras. Jag anhåller, att denna min enskilda mening måtte få åtfölja remißen till wederbörligt Utskott.

Med Hans Jansson förenade sig Per Nilsson och Per Jönsson från Skåne, Anders Johansson, Erik Persson och Anders Larsson från Upsala Län, Johan Petter Jansson och Johan Olsson från Stockholms Län, Erik Hansson från Örebro Län, m. fl.

Nils Persson från Örebro Län förenade sig med Anders Danielson och instämde särskilt uti hans yttrade åsigt, angående wädligheten af ett lån från utrikes ort.

Nils Månsson från Malmöhus Län: Jag delar samma tanke med Anders Danielson och anser ett inrikes lån under Ståndernes garantiwara wida ändamålsenligare, än att upptaga ett utländskt af 2 millioner specie mot 9 procents ränta, hwilken åtgärd bland annat skulle hafwa till påföljd, att inom 14 à 16 år, $\frac{1}{3}$:del af wår silfwerfond ginge utur landet för räntebetalningar, under det sjelfwa kapitalbeloppet oförminskadt qwarstode. Det knnde wål hända, att Rikets Ständer, åfwen wid det Utländska lånet, finge widkännas förluster på sine ställen, men deße förluster blefwo endast skenbara och kommo att mer än uppwägas af hwad som å andra sidan wunnes. Så t. ex. heter det på papperet och å ziffran, att Ståndderne, på Malmö förra Discontwerk, förlorat omkring 174,000 Rdr, men detta belopp, i sjelfwa werket bestående endast uti några ris papper, har Skåne mångfalldigt ersatt, genom den fördubblade uppodling af landet och derjemte sugande bewillning, som warit en följd utaf tillfället, att af nämnde Discontrörelse erhålla förlagsunderstöd och lånetillgångar för jordbrukets upphjelpande. Jag kan, på anförde skäl, icke gilla den föreslagne låneoperationen på utrikes ort, men deremot tillstyrker jag, lika med Anders Danielson, att, till skuldsatta fastighetsägares undsättning, upptaga ett lån inom Riket och under Ståndernes garanti.

Häruti instämde Petter Jönsson och Johannes Andersson från Jönköpings Län, Carl Gabrielsson från Östergöthlands Län, med många flere; hwar-

efter Ståndet beslöt, att den ifrågawarande Nådiga skrifwelsen skulle till Stats-Utskottet remitteras.

Widare förekom till förnyad handläggning Stats- samt allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens, sedan den 3 och 7 November på bordet liggande Utlåtande N:o 35, i fråga om Paßevolance-afgiften.

Sedan Secreteraren erinrat om innehållet af Stats Utskottets Betänkande N:o 199, i frågan om Paßevolancens upphörande, hwilket Betänkande wore af 3:ne Riks-Stånd bifallet; så uppläsites följande skrifteliga anföranden i ämnet, nemligen:

1:o Af Petter Persson från Jönköpings Län:

Högloft. Utskotten stödja sina skäl till afstyrkande af de wäckte och remitterade motioner i ämnet, hufwudsakligast på sista Rikets Ståndets Utskotts och 3 Stånds fattade beslut. Detta farliga, wådliga och olagliga beslut skulle, i min tanka, Utskotten blygas att nämna, emedan icke allenast Stats-Råderne då tillstyrkte och ansågo rättwist att mötespaßevolancen, hwilken är för hela Rikets förswar, skulle utgå af allmän bewillning; utan äfwen Bonde-Ståndet aldrig bifallit ett sådant de 3 Ståndens beslut, hwarigenom wi och de hemmawarande, utan deras hörande och utan Ståndets bifall, nästan sagdt med wåld och utan laga form, blefwo påtrugade denna beskattning, samt rust- och rotehållare sina privilegier frånryckte. För att nu tillrättawisa Högloft. Utskot-

tens mißtag, will jag åberopa nedannämnde Grundlagsstadgande i Regeringrformens 80 §., som lyder: "Krigsmakten till häst och fot, så wäl som Båtsmanshållet, af rotering och indelning, förblifwer wid de med landet och ståderne upprättade contracter och indelningswerk, hwilka till deras hufwudgrunder skola orubbade wara, intilldeß Konung och Rikets Ständer finna nödigt någon ändring deri samfäldt att göra m. m." samt 114 §.: "Konungen låte samtlige Riksens Ständer deras privilegier, förmåner, rättigheter och friheter åtnjuta. Beroende det på samtlige Riks-Ståndens öfwerenskommelse och Konungens bifall, att låta dem undergå de förändringar och jemnkningar, som Rikets behof kunna fordra. Inga nya privilegier, ett Riks-Stånd rörande, kunna, utan Konungens och alla Riks-Ståndens wetskap och samtycke, utgifwas och meddelas." Jag får härjemte åberopa wåra Kneckte-contracter och Kongl. Maj:ts Nådiga Fastställelse af d. 13 Maj 1685, hwilka skulle och borde hållas i helgd. — 3:dje punkten innehåller: "3:o Bör iakttagas, att såsom roten icke är skyldig att förse Soldaten med någon skjutsning, antingen till Compagnie- eller Regementsmöten, icke heller med matsäck, utan för en billig betalning, till Regementsmötet; alltså bör wid aflöningsmötet sådant efterfrågas och roten uti aflöning njuta till godo hwad han i så måtto kan Soldaten bisprungit hafwa, samt derhos weta sig till ingen den ringaste Soldatens skjutsning wara förbunden" — — Om Höglofl. Utskotten wilja samwetsgrannt besinna, huru de hafwa bewarat och wårdat deße grundlagsstadganden, samt Rust- och Rotehållarnes

nes privilegier, som af Konungen, till ömsesidig efterrättelse, äro fastställde! Äro icke contrahenternes ömsesidiga, fastställda Contracter rubbade och Privilegier frånryckte Rust- och Rotehållare, hwarigenom de äro påtrugade en beskattning, som de aldrig warit, enligt sina Contracter, skyldige att betala; och man har ju ålagt dem att, icke på 5, utan på 15 år, ohördan årligen betala 7 Rdr B:co, ehwad penningevalvation som kunde uppkomma.

Maßan af Nationen har redan lärt sig förstå denna frågas betydelse, och den farliga wådan att kränka Lagen och beskattningsrätten; och mißnöjet öfwer detta förfarande kan jag icke med ord tolka. Och när man finner, huru wår, uti min tanka, odugliga representation, wid hwarje Riksdag, allt mer och mer gör sig gällande, att, genom hwarjehanda egennyttiga intereßen, genomdrifwa och tillskapa millioner nya anslag, såsom bränwinsskatt, mötespaßevolans, m. m.; samt derjemte besinnar, huru öfwerflödigt Statens medel och den gamla Paßevolans-Caßan äro anwände och bortslösade till grannlåt, blåndande öfwerflöd och främmande ändamål; så är wäl icke underligt, att mißnöjet hos folket börjar wakna ur sin dwala.

Jag will nu icke mer widröra denna ömtåliga fråga, utan får blott inskränka mig till hufwudsaken. Jag åberopar Anders Danielsons motion och Hans Janssons wid Betänkandet fogade reservation; och,

för att på en billig medelwäg gå nationens öaskningar till mötes, så får jag föreslå, att Högloft. Utskotten wille tillstyrka Rikets Ständer, att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det mötespaßevolancen för hwarje rote måtte nedsättas till 5 Rdr B:co årligen, jemte med hwad mera Hans Janssons reservation innehåller; hwarföre jag yrkar återremiß af Betänkandet.

Petter Persson,
från Jönköpings Län.

Härmed förena sig till alla delar:

Johannes Andersson från Jönköpings Län, Nils Magnusson från Calmar Län, Carl Gabrielsson från Linköpings Län.

2:o Af Jöns Jönsson från Skåne:

Mera än en gång har man, både offentligen och enskilt, hört personer, de der sökt insinuera, att synnerligen allmogens och deß representanters idkeligen upprepade klagan öfwer tunga Skattebördor härrör från en så wanlig obelåtenhet med sitt närwarande tillstånd, från ett mindre lofwärdt tadelbegär, från en låg egennytta, hwilken, med enskildta intreßet till sitt enda mål, twekar att åt fosterlandet offra en skärf af sin behållning. Ganska aktningswärda menniskor, med warmt nit för fäderneslandets wäl, kunna mißledas till ett slikt språk, genom bristande undersökningar om rätta förhållandet. De jemnföra totalsumman af wåra utlagor med den i främmande län-

der, och taga i betraktande den olika folkmängden, och, såsom ett facit af denna calcul, stadga de hos sig den öfwertygelse, att wåra skatter äro ganska dråg-liga. Men de glömma härwid, att, som man säger, skon icke trycker alla delar af foten lika; de förbise den sanna werkande orsaken till den yttrade mißbelåtenheten, nemligen skatternas så högst ojemna och oformliga fördelning. Detta ämne, hwaröfwer klagowisorne blifwit i så mångfaldiga toner varierade, att de snart börja låta som mißljud, hwaröfwer, säger jag, Statsekonomerne med så mycket skäl forskat, och Representanterne på så många olika manér ordat, är wäl af den maktpåliggande egenskap, att, då ett äfwen det ringaste project göres, för att tillwägabringa någon slags jemnhet i en liten del af beskattningen, man wäl icke ändå bör med wårdslöshet och motwilja förbigå sådant, hwilket förhållande dock werkligen ägt rum med de motioner, som under denna Riksdag blifwit wäckte, rörande Paßevolancen, och hwilka de sammansatta Stats- och Oeconomie-Utskotten på ett rätt knapphändigt sätt afspisat uti sitt förewarande Betänkande N:o 35. För att wisa det mindre rättsenliga uti de Höglofl. Utskottens förfarande härutinnan, wore det öfwerflödigt, om jag toge mig friheten att påminna om det sätt, hwarpå, sistlidne Riksdag, kontrakter, ingångne mellan Kronan och individer, drogos under Ståndernas pröfning, och huru man skred till afgörande, twärtemot deras protest, hwars rätt war i fråga. Denna påminnelse är för wårt Stånd alltför sorglig, att för ofta upprepas. Jag will blott framställa några detaljer, rörande Paßevolancens utgörande, för att se-

dan till hwarje opartisk wådja, om ej, åfwen i denna del, beskattningen tålde att annorledes regleras.

Wid Cavallerierne i Skåne betalar Rusthållarne årlig mötespaßevolans för karlen 7 Rdr Banco, eller i wårt nuwarande mynt 10 Rdr 24 sk. kurant;

dito till hästens underhåll under mötet: 1 tunna hafre, efter markegång, som utgör minst 4 Rdr Banko . . .	6	„	—	„
25 Lispund Hö	6	„	12	„
5 Lispund Halm	1	„	24	„
Troßpaßevolans af hwart Rusthåll	3	„	36	„
summa årligen	28	Rdr	—	kurant,

eller 18 Rdr 32 ß, B:co paßevolans.

Tager man sedan i betraktande de enorma utgifterne för beklädnaden och hästen m. m., samt de wanskligheter, hwilka med detta onus sig förete, torde wål med skål den jemnkning, som medlemmar i wårt Stånd under denna Riksdag föreslagit, ej böra alldeles hafwa blifwit af de Högloft. Utskotten förbisedd. Man erhåller lätteligen ett begrepp om de kostnader, som rustningen i ett för allt medförer, då man wet, att hwaren af de 10 vacanserne, som någon gång wid hwarje Sqvadron förefinnas, betalas med 222 Rdr Rgs eller kurant, och deßutan, åfwen för de vacanta numreu 28 Rdr paßevolans, tillsammans 250 Rdr. Sådant år åtminstone det allmänt kända förhållandet wid de Skånska indelta Cavalleri-Regementerne. Uti Skåne utgöres rustningen på intet

ställe af mera än ett helt hemman, och ett sådant innehåller, i åtskillige delar af provinsen, endast 60 à 70 tunnland jord; och då man nu åfwen erinrar sig, att uti berörde provins alldeles inga Augments-hemman finnas; så torde, synnerligen då man besinnar de förändriugar i munderingen, hwilka stundom ifrågakomma (hwarpå såsom exempel må anföras, huruledes man projecterat sadlar af ny modell, som skulle kosta nära 200 Rdr stycket, eller snart sagdt lika med inköpet af en häst), så torde, säger jag, af allt detta kunna dragas den slutsats, att Skåne icke är någon af de minst tryckte provinser genom rustningen. Med roteringen är förhållandet enahanda.

Det torde således icke kunna af någon rättänkande tydas som en obillig fordran, att landtmannen, på hwilkens lott det fallit, att i så många delar utgöra skatter, dryga i proportion till öfrige medborgares, är outtröttlig uti att söka en skälig jemnkning. Statsmakternas pligt att tillwägabringa en sådan, torde ej behöfwa några lärda argumenter. Ej heller tyckes man genom långa slutledningar behöfwa finna billigheten af det yrkande, att hwaren, som af Landets Krigsmagt kan påräkna skydd, bör i sin mån bidraga åtminstone till kostnaderne för denna krigsmakts öfning i tjensten; med få ord, att paßevolansen rätsenligt bör genom bewillning utgöras. Huruwida ej ett sådant yrkande åfwenledes mest öfwerensstämmer med de Contract, som ännu i dag binda Staten samt Rust- och Rotehållarne i hwarje Län ömsesidigt, will jag icke afgöra. Jag delar deras öfwertygelse, som anse, att då de 3 Riks-Ståndens

minneswärda beslut, wid sista Riksdag, redan trädt i kraft och werkan, detsamma icke skulle kunna, utan traßel och oreda, på en gång tillintetgöras; men deraf följer ej, att ju icke rättelse för framtiden härutinnan måste ske, att ju icke måste förebyggas, det Riksens Ständer åfwen framgent befatta sig med att öfwa domsrätt, då kontraktsfrågor förekomma mellan Staten och enskilta; att ej 59 och 80 §§. Regeringsformen mista helgden af gällande grundlag. De Högloft. sammansatta Stats- och Ekonomi-Utskotten, i samråd med Bewillnings, torde till och med wid denna så långt framskridna Riksdag wara i tillfälle att bedöma, huru denna sak i sin helhet och till sin form nu bör arrangeras. Hwad som emedlertid uti detaljerna bör jemkas, och hwarigenom ett icke ringa steg wore taget till lindring, till återförande af wår rätt, på det wi måtte, utan att behöfwa frukta egen ruin, kunna werkliggöra wår oskrymtade wilja att, på det för alla bästa och nyttigaste sätt, bidraga till fyllnad af Statens behof, torde innefattas i följande förslag:

1:o Att då, genom Paßevolanswerkets räkenskaper, det blifwit witsordadt, huruledes de till denna inrättning erlagde medel warit mera än tillräckliga till kostnaders bestridande, enligt Contracten, paßevolansafgiften för Rust- och Rotehållare måtte, intill nästa Riksdag, då frågan torde komma att i sin helhet bättre regleras, i fall ej sådant skulle wid detta Riksmöte medhinnas, blifwa nedsatt till Fem Rdr Banco eller Sju Rdr 24 ß. kurant för karlen, samt till hälften eller åtminstone twå tredje-

delar, hwad håstpaßevolansen angår; att i fall detta nedsatta belopp ej skulle finnas för de ordinarie behofwen tillräckligt, resten må fyllas af allmänna Statsmedel, samt att de tillfällige kostnader, som öfwerstiga årets mötesafgift, må bestridas, dels af behållningen af gamla Paßevolansfonden, dels af den nya. Då Paßevolansafgift betalas åfwen för vacanta nummer, uppkomma likaledes härigenom medel att fylla uppstående brister. Alla blifwande öfwerskott böra förwaras för Rust- och Rotehållarnes räkning och ej till främmande ändamål anwändas, hwaröfwer stång controll må hållas.

2:o Af Statsmedel må fyllas alla de mötes-kostnader, hwilka ej åligga Rust- och Rotehållare, enligt Kneckte-contracten, hwarwid jag hänwisar till Anders Danielsons motion i ämnet.

3:o Skulle någon provins önska, att hålla sig wid Kneckte-contracten, heldre än att betala den här ofwan föreslagna mötesafgift, stånde det densamma fritt, så framt de fleste Rust- och Rotehållare sådant wid wederbörlige Sockenstämmor besluta.

På grund af deßa anmärkningar, hwilka i hufwudsaken öfwerensstämma med de wid förewarande Betänkande fogade reservationer, yrkar jag återremiß.

Jöns Jönsson,
från Skåne.

3:o Af Lars Jönsson från Östergöthlands Län:

"Wi weta alla, att, wid sednaste Riksmöte, Ärans och det frejdade minnets lysande representanter, Religionens och Sedelärans upplyste tolkare, samt handelns och industriens oegennyttige, patriotiske ombud förenade sig i det ridderliga, oskuldsfulla och sinrika beslut, att, utan afseende på detta Stånds billiga klagan och lifliga protest, beskatta oß, såsom Rust- och Rotehållare, genom Paßevolansen, hwilken, wi ålades att till beständt, behofwet öfwerskridande, penningebelopp, under 15 år utgöra. Wi känna äfwen alla på hwad lösa, orimliga grunder de Högloflige, Högwördige och Wälloflige sökte att förswara denna deras åtgärd, som hwarje sakkunnig och rättänkande benämner med wåld, olaglighet och förtryck. Att åter upprepa allt detta, är derföre öfwerflödigt. För hwad wi hittills lidit, lärer ingen ersättning wara att wänta; men för kommande tider äro wi skyldige oß sielfwe och wåra kommittenter, att söka bereda den möjligaste lindring i denna orättwisa beskattning; eller hwartill tjenar oß wår förespeglade frihet och wår representationsrätt, om wi deraf blott hemta den fördelen, att här åse, huru wi beskattas af wåre Medständer, för hwilkas tilltagsenhet i detta afseende, om deras första försök lyckas, någon gräns swårligen lärer på förhand kunna beständmas? — Rikets Stånder hafwa förr ofta upphäft eller ändrat hwad föregående Ständer beslutit, äfwen om besluten warit billiga, rättwisa och goda; — skulle det då ej en enda gång låta sig göra, att ändra ett beslut, som är orättwist, obilligt och förtryckande, så wäl till sin

grund som sine werkningar? Jag hoppas åtminstone på möjligheten af en sådan rättwisa, ehuru mißgynnande de sammansatta Utskottens i ämnet nu afgifne Betänkande ljuder; och jag skulle allt för mycket bedraga mig på den för billighet, de skattdragandes lättnad och allmänt wäl nitälskande anda, som wid denna Riksdag sökt göra sig gällande, om jag befarade Med-Ståndernes bifall till samma Betänkande.

Jag will ej upptaga Hederwärda Ståndets dyrbara tid med den för alla lätta wederläggningen af de skäl, hwarå Utskotten bjudit till att fota sitt beslut. Deße skäl äro lika klart som fullständigt upptagne och till sitt nollwärde reducerade uti de Betänkandet åtföljande reservationer, hwaribland den af medbrodren Hans Jansson från Elfsborgs Län särdeles utmärker sig för rättwisa och grundlighet, och med hwilken jag till alla delar instämmer, uppmanande Hederwärda Ståndet, att enhälligt förena sig med bemälde Stånds-Ledamot uti yrkandet:

1:o Att paßevolansafgiften må nedsättas till 5 Rdr årligen, att utgå till nästa Riksdag.

2:o Att den provins, som skulle önska att mötesafgiften in natura utgöra, må sådant tillåtas, så wida de fleste Rust- eller Rotehållare sig om ett sådant beslut förena; samt

3:o Att den reserverade behållningen af gamla Paßevolansfonden, jemte hwad nu finnes öfwer af den nya, må begagnas till bestridande af tillfällige kostnader, som öfwerstiga årets inkomster af mötes-

ligt att afstyrka all åtgärd, till winnande af rättelse uti Mötes-Paßevolance-afgiftens utgående, som en gård ålogd rust- och rotehållare i Riket. Jag behöfwer ej erinra om Bonde-Ståndets protest wid sista Riksdag, ej eller om det sätt, hwarpå ofta allmogens angelägenheter behandlas wid Riksmöten, hwarpå wi nu kunna anföra som exempel den proponerade, oerhörda beskattningen å Bränwinsbränningen. Jag delar det förslag, som Grefwe Horn inom de sammansatta Utskotten framstält, i afseende på Möter-Paßevolancen, genom hwilket förslag man skulle gå en medelwäg, rättwisan till mötes, för att åtminstone i form winna hwad i sak icke kan för närwarande tillwägabringas. Jag yrkar återremiß.

Olaus Eriksson,
från Götheborgs och Bohus Län."

6:o Af Anders Brissman från Skaraborgs Län:

"Orättwisan af sednaste Ständers beslut, i fråga om Paßevolansen, är så allmänneligen känd och erkänd, att derom ej widare behöfwer ordas. Det är deßutom ytterligare utredt, så wäl af Anders Danielson i deß motion, som genom den reservation Hans Jansson afgifwit. Det wärsta är, att principen, att kasta alla möjliga skattebördor och all tunga på jordbruket, fartfar att göra sig gällande äfwen denna Riksdag, oaktadt allt sträfwande å wår sida, att bringa den tillbaka inom rättwisans gränsor, hwarpå de tre Ståndens beslut angående bränwinsbeskattningen är ett bedröfligt bewis. Hwad sjelfwa saken beträffar, så är det otwifwelaktigt, att Paße-

ne, der ofta mindre än 80 tunneland jord får utrusta hel karl och häst, med en stor lön till karlen, kostsam mundering och många dermed förenade utgifter, såsom drickespengar, proviantsskjutning till mötet, fourage till hästen m. m. som wäl icke anses som skyldigheter, men äro oundwikliga, så wida den rustningsskyldige icke will hafwa en utswulten häst samt riskera att hwart annat eller hwart tredje år åläggas anskaffa en ny och dyrbar remont. Detta allt med en i hast gjord öfwersigt måtte ju tillräckligen bewisa, att såwäl rust- som rotehållare behöfwa lindring i allt hwad som kan tillwägabringas. Jag föreslår således att, om icke Paßevolansen alldeles för närwarande kan upphöra, den åtminstone måtte nedsättas och, som wore det rätta, för resten utgå af Statsmedeln. Då man wet, att ifrågawarande paßevolance utgår till möten och wapenöfningar, hemställer jag, om icke alla klaßer inom samhället äro lika skyddade och draga lika nytta af duglig militär, samt wilja wara lika fredade för Utländska makter; hwarföre icke då, efter börd och stånd, lika bidraga till militärens duglighet i fält, och icke, som hittills warit wanligt, hänga allt på jordbruket. — Jag förenar mig med Hans Janssons reserwation och yrkar återremiß.

Tufve Månsson.

5:o Af Olaus Eriksson från Örebro Län:

"Jag instämmer till alla delar med Grefwe Horns reservation wid Stats- och Oeconomie-Utskottens Betänkande N:o 35, och anser deras beslut mindre lämp-

Jag will icke widlyftigt utweckla mig; Reservanterne hafwa fullkomligt uttryckt min mening; och will jag endast draga hwar och en till minnes, huru rustningar och pålagor kunna blifwa jordbruket ålagde, utan eget medgifwande och utan alla Riks-Ståndens beslut, hwarpå jag, som exempel will nämna, Skånska arbetshemmanen, hwilka blifwit till den grad roterade, att helt hemman håller och utrustrar en rotesoldat, som årligen kostar 66 Rdr 32 ß. B:co, hwarifrån sådane, som Baron Mackler på Swanholm, med flere, som i den tiden wetat förswara sin rätt, blifwit befriade. En oråttwisa har blifwit deße hemman påbördad i twå afseenden; först hafwa deße hemman blifwit lika roterade med Såteri och Frälse, som icke har många andra onera; och, för det andra, har den utsedde Rotejemnknings-Commissionen icke gjort afseende på den stora och dryga arbetsskyldighet, som widlåder deße hemman, hwilken till den grad är utsträckt, att ett helt hemman, som jag förut nämnt, håller hel rote, utgör 2 hela, till bostålle eller Såteri anslagne, arbeten, der de, nära 1 mil ifrån sitt hem, får drifwa och skörda 10 tunnland åker, hösta 100 laß hö, samt i öfrigt utgöra all gårdens afwel, såsom bygga, skoga, tröska, underhålla stångslar, köra gödsel, samt utgöra särskilde dagswerken, och köra långa och korta Ackor m. m.; allt detta har Rote-Commißionen wid indelningen icke tagit i beräkning; hwilken förlust aldrig, utan genom genom en ny rotejemnkning, kan blifwa ersatt. Hwad Skånska Kawalleri-Regementerne angår, så har rustningsskyldigheten i många tider warit i flere afseenden ett högst tryckande onus, i synnerhet i Skå-

afgiften; hwaremot blifwande öfwerskott deraf böra för Rust- och Rotehållarnes räkning reserveras.

Att Betänkandet i sin helhet måtte återremitteras och derwid åtföljas af detta anförande, yrkas wördsammast.

Lars Jönsson,
från Östergöthland.

Häruti instämde Anders Nilsson från Östergöthland.

4:o Af Tufve Månsson från Malmöhus Län:

Öfwer sammansatta Stats- samt Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskottens Utlåtande N:o 35, får jag afgifwa följande anförande: Deße Utskott hafwa icke gjort det afseende på mängden af de motioner, som blifwit dit remitterade, rörande paßevolansens utgörande, som de förtjena. Folket wäntar lindring i sina utskylder, rättelse i allt hwad dem orättwisligen blifwit påbördadt, samt förbättringar i deras ekonomiska angelägenheter; men i stället får man ökade skatter, och inga fördelar dermed förenade. Denna fråga är icke af de minsta, eller af så liten wigt för landtmannen; det kan wäl icke nekas, att paßevolansen är en årlig afgift, som, utan bidrag af andre medborgare, i hög grad trycker jordbruket, och det lärer swårligen kunna påstås, att den tillkommit med folkets medgifwande; man hade derföre wäntat, att Höglofl. Utskotten åtminstone skolat i någon mån funnit utwägar för att mildra eller nedsätta densamma.

volance-afgiften borde förswinna, såsom utgående af rust- och rotehållare; men då sådant må hända denna gången icke kan tillwägabringas, så är det icke allenast billigt, utan äfwen för deras bestånd oundgängeligen nödigt, att de deri åtnjuta en skälig nedsättning. De rustande, åtminstone i Skaraborgs och Elfsborgs Län, widkännas i detta hänseende en drygare kostnad, än roteringsskyldige, förmedelst den så kallade Troß-Paßevolancen, utgörande 2 Rdr 24 sk. Banco. Detta förhållande bör upphöra och afgiften blifwa densamma för både rust- och rotehållare; och hwad sjelfwa nedsättningen i det hela angår, instämmer jag till alla delar i det förslag Hans Jansson i slutet af sin reserwation afgifwit; yrkande jag, på grund af hwad jag nu anfört, återremiß af Betänkandet.

A. Brissman.

Häruti instämde Lars Larsson från Skaraborgs, Olof Olsson från Wermlands och Erik Hansson från Örebro Län.

7:o Af Olof Olsson från Östergöthland:

"Enligt gällande grundlagar, äger Konung och Ständer rätt att ändra och förbättra det bristfälliga och föråldrade i gamla stadganden, således, efter min förmodan, lärer fordna Ständers beslut ej utgöra något hinder, till ernående af ett mera rättsenligt förhållande uti den wid förra Riksdagen så olyckligt utfallna Paßevolance-frågan.

8:o Af Samuel Andersson från Östergöthland:

Den beklaganswärda och ojemnförligt i samhället påbördade Paßevolans-afgiften, hwars stadfästelse berodt på de olyckliga förhållanden uti wårt medborgerliga samfund, då de individer, som utgjort majoriteten å ena Statsmakten, hwilka hade warit närmast skyldige att bewara nationens rätt, utan eftertanka för samhällets wäl och bästa, densamma eftergifwit, och då twänne makter, som i Stater böra wara en gemensam garanti för Lagarnes rätta tillämpning, förena sig, att, utan afseende på folkets i allmänhet gifna bifall eller hörande, förändra forntidens mellan Konung och Folket afslutade förbindelser, och nästan godtyckligt genom maktspråk påbörda dem utomordentliga utgifter. Så lärer tillkomsten och förhållandet warit med ifrågawarande tryckande Paßevolance-afgift; och hwad maa kan förutse, måhända samma olyckliga resultat inträffar med den nu öfwer billighetens gränsor tillämnade Bränwinsbrännings-skatten. Mine Hederwärda Stånds-Bröder! hwad kan man tänka härom? Wi, såsom Representanter för den stora mängden betryckta och klagande Folkskaran, får af dem måhända afhöra oförskyldta tillwitelser för deras under hwarje Riksdag ökade skattebördor; men wi kunna med godt samwete beswara dem, att Med-Ståndernes stora majoritet har detta wållat. Wåra sorgfällige ansträngningar för wåre Committenters wäl och bästa, ehuru rättwisa de än må wara, måste likwäl stå tillbaka, genom de trenne Ståndens för-

enade

Att den indelta Arméen, som helt och hållet underhålles af Rust- och Rotehållare, utgör wäsentligaste delen af landets förswar, lärer wäl wara en owederfäglig sanning. Icke är det likwäl deße rustande eller deras jord, som allena skyddas, utan det måste onekligen wara hela nationen, synnerligast Bruks- och oberustade Säteriägare, med sin betydliga personal, näringsidkare i allmänhet, kapitalister, jemte Embets- och Tjenstemän, hwilka hitintills hafwa haft sig och egendomar skyddade på de mindre lottade medborgares bekostnad. Länge har tiden warit inne att afhjelpa detta otillbörliga förhållande; och på deße talande skäl, jag haft åran anföra, tager jag mig friheten föreslå Hederwärda Ståndet, att återremittera ifrågawarande Betänkande, under yrkande, att paßevolansen måtte, om icke för närwarande tidpunkt helt och hållet förswinna, åtminstone nedsättas och årligen högst utgå af hwarje nummer med 5 Rdr Banco. Det öfriga, som möjligen kunde till wapenöfningar oundwikligen erfordras, måtte erhållas af allmänna medel; ty det är tid att afwisa den gamla sagan, att paßevolansen utgör en den roterade jorden åtföljande grundskatt, sedan hwar och en wet, att rotens hela åliggande, efter Contracterne, är, att förskjuta soldaten hwad han till föda under mötet kunde behöfwa, nota bene, emot full ersättuing.

Olof Olofsson,
från Östergöthland.

Med Olof Olofsson förenade sig Daniel Danielson från Örebro Län.

tånkesätt. Jag höjer mina suckar till Gud, att han af Nåd täcktes bewara både oß och hela wårt land, samt ingjuta tålamod i hwarje lidandes bröst och leda wåra beslut till Folkets och landets wälbehag och trefnad, att ej öfwerwigten genom Med-Ståndernes majoriteter uti wåra beskattningsgrunder wäcker ett wådligt mißnöje bland den stora maßan af folket, som ty wårr icke sällan inträffat uti de öfrige Europeiske Staterne, måhända af samma orsak.

Jag kan ej begripa Ståndernes tånkesätt då de behagade att enskilt lägga denna Paßevolance-börda på rust- och rotehållare, som i öfrigt draga största bördan till Förswarswerkets widmakthållande. Monne icke rättwisaste sättet wore att deßa medel genom allmänna bewillningen insamlades och sedan af Statswerket i mon af behofwet utbetaltes; ty är icke nu all den oroterade jorden frikänd från denna utgift. Jag will exempelwis endast nämna Herrar Prostar, Pastorer och Comministrar å landet, samt Statens Civile tjenstemän, som innehafwa boställen, med många flere. — Men monne icke deßa njuta samma beskydd under en wis och nådig styrelse och en wäl ordnad krigsstat, som rust- och rothållare, hwilka äro förut nog tryckte af skattebördor, och, till råga på detta onda, måste de sistnämnde likwäl i farans stund låta sine söner ryckas från plogens till landets förswar. Men skulle så hända att denna utgift ej möjligen framdeles kan komma att genom bewillning utgå, kunde den skäligen nedsättas till högst 4 Rdr

Banco på hwarje rust- och rotehållsnummer, som måhända wore tillräckligt om medlen till sitt rätta ändamål anwändas, ty de är då Regementerne ej till öfningsläger sammankallas, måtte wißerligen deße medel till större delen blifwa besparade samt således fylla de behof, som kan erfordras då Regementerne sammankallas. Jag anhåller wördsamt, att deßa mine anmärkningar få åtfölja Betänkandet wid återremißen.

Samuel Andersson,
från Östergöthland.

Sven Heurlin från Kronobergs Län: Jag förenar mig med alla de Ståndsbröder, som här yrkat lindring uti det förfärliga onus, hwarom nu är fråga. Allmänheten har sedan sista Riksdagen nog tydligt ropat sitt we öfwer utgörandet af Paßevolance-afgiften, hwilken ålades rust- och rotehållarne genom uppenbart wåld emot helgden af eganderätt och ingångne kontrakter, samt med åsidosättande af alla lagliga form. Man har sagt mig att Preste- och Borgare-Ständen icke dragit i Betänkande att i dagens pleno bifalla förewarande Utlåtande. Om så är, låre wi ty wärr nödgas öfwergifwa wåra rättmåtiga och billiga förhoppningar på upprättelse och lindring.

Erik Nilsson från Jemtlands Län: Jag anhåller wördsamt om återremiß af Betänkandet i den del som rörer Jemtland, under åberopande af min afgifne reservation. Jag tror mig deruti tillräckligen hafwa wederlagdt de skäl Utskotten anfört till

grund för afslag å min motion; och ännu wågar jag hoppas, att Rikets Stånder skola hysa något medlidande med det i alla afseenden wanlottade och olyckliga Jemtland, samt unna deß rust- och rotehållare en lindring, som kan åga rum, utan någon annans förfördelande och utan att det åsyftade ändamålet, Soldatens krigiska bildning förfelas.

Anders Mårtensson från Jemtlands Län instämde uti hwad Erik Nilsson såwäl inom sammansatta Utskotten, som nu härstädes anfört, och hoppades att en gång få upplefwa den dag, då någon lättnad kunde beredas uti de bördor som trycka hans hemort.

Göran Jonasson från Kronobergs Län förenade sig med Petter Persson från Jönköpings Län.

Lars Larsson från Elfsborgs Län: Mycket är redan i ämnet anfört, så att jag icke will länge uppehålla tiden. Jag befarar wäl att denna gång icke något är i hufwudsaken att winna genom wåra klagomål och anmärkningar. Ett winnes dock dermed, nemligen att de andre Ståndden, som wid förra Riksdagen påbördade oß Paßevolance-afgiften för en längre tiderymd och på sådant sätt, att Utskotten nu ansett sig wara förhindrade att pröfwa saken, till beredande af nödig rättelse, att, säger jag deße Riks-Stånd skola finna, att hwarje representant inom wårt Stånd åger kännedom om beskaffenheten af den särskilda uppmärksamhet, hwarmed hans hemmawarande Committenter omfattat Med-Ståndernes

ofwanberörde förfarande jemte allt hwad i öfrigt med frågan äger gemenskap. Så länge man tolkar grundlagen, på det sätt, att Rikets Ständer, som, enligt deß föreskrift, icke äga att fastställa extra ordinarie beskattningar längre än från Riksdag till Riksdag, likwäl kunna från denna allmänna regel göra undantag i fråga om Paßevolansafgiften, så länge man icke anser för en samwetssak, att jemnka och fördela skattebördorne, i för hållande till de skattdragandes werkliga tillgångar och förmögenhet; så länge man antager, att rust- och rotehållarne ensamme böra bekosta Landets förswar samt bestå allt hwad till krigsbestyret hörer; så länge finner jag, som nyß nämndes, att någon hjelp i denna sak icke är att påräkna. Innan jag lemnar ordet, will jag dock fästa uppmärksamheten på besynnerligheten af den argumentation, hwarmed Utskotten likasom advocerat sig fram uti deras afgifne yttrande öfwer Anders Danielsons förslag, att kostnaden för Medicinalier, fältskärsarfwoden och andre smärre artiklar, måtte från rust- och rotehållarne öfwerflyttas på Statswerket. Till swar härpå hafwa wäl Utskotten icke ogillat sjelfwa motionärens framställning, men, såsom skäl för deß afstyrkande, åberopat knappheten af Statswerkets tillgångar, i följd hwaraf förslagets werkställande skulle föranleda en förhöjning uti bewillningen, hwilket åter wore mindre lämpligt att påtänka. — I anledning häraf frågar jag: Hwarifrån tro wäl Utskotten, att man hittills tagit medel till bestridande af ofwanberörde utgifter? Månne från månans innebyggare? Eller är det icke wi, som nu allena få tillskäppa samme medel, likawäl som wi

skulle komma att widkännas en del af den bewillning som blefwe för behofwet åtagen? Jo! så förhåller det sig i sjelfwa werket, och meningen är således endast, att, under sken af ömmande för de skattdragande, förhindra en enda skilling lättnad från det betungade jordbruket och öfwerflyttas på en jemnare beskattning. Jag yrkar återremiß af Betänkandet, ehuru jag på förhand emotser, hwad ringa werkan deraf kan wäntas.

Johan Petter Jansson från Stockholms Län förenade sig med Petter Persson från Jönköpings Län; åberopande sine hemmawarande Committenters allmänna klagan öfwer Paßevolansafgiftens beskaffenhet, och yrkande altså, att, om ej mera kunde winnas, åtminstone beloppet måtte nedsättas från 7 till 5 Rdr för numern.

Anders Danielson från Elfsborgs Län: Ingen lärer kunna undra derpå, att jag, såsom motionär, finner mig mißbelåten med Utskottens utlåtande. Jag will dock icke belasta Protocollet med anförande af wederlåggande skäl. Deße äro redan sagde af Hans Jansson och Lars Larsson, hwilkas yttrande jag åberopar, under begäran af återremiß.

Nils Månsson från Malmöhus Län: Då jag wid förra Riksdagen, såsom Ledamot af sammansatta Stats- och Ekonomi-Utskotten öfwerwar frågan om Paßevolans-afgiftens åtagande, sökte jag på ett öfwertygande sätt wisa, att alltifrån Carl d. IX:s samt Gustaf d. III:s och Carl d. XIII:s rege-

ringstider hade Rote- och Paßevolans-Contracterne tillkommit genom ömsesidiga öfwerenskommelser emellan Konungarne eller Regeringen, samt Rust- och Rotehållarne, utan att något wåldsamt eller egenmägtigt förfarande å någondera sidan kommit i fråga. Detta allt oaktadt, behandlades och afgjordes saken utaf Medstånden, på sätt bekant är. Mötespaßevolansen bestämdes till 7 Rdr Bco, för hwarje nummer, och wid Cavalleri-Regementerne ålades Rusthållare att derutöfwer årligen bekosta 1 tunna hafre, 5 lispund halm och ej mindre än 25 lispund hö, ehuru Contracterne endast föreskrifwa 17 dygns regementsmöte, samt, euligt hwad Ryttarne i min hemort försäkra hästen icke får mera, än omkring ½ Lispund hö om dagen. Att sålunda Rusthållarne få widkännas wida drygare Paßevolansomkostnader, än som motswara wärdet af sjelfwa prestationen, är uppenbart, och förhållandet blir än mera kännbart wid de tillfällen då säden och stråpesedlarne måste lösas efter markegång. Hårtill kommer att Paßevolance jemwäl utgöres af de nummer, ända till ett antal af 10, som wid hwarje sqwadron äro wakante. Af detta allt borde wäl synas obestridligt, att de rustande nu äro betungade öfwer höfwan och billigheten, och man borde icke tweka, att bereda den lindring i deras bördor, som är nödwändig och werkställbar. Jag yrkar derföre återremiß af Betänkandet, med den alfwarliga önskan, att Utskotten med afseende å sakens beskaffenhet samt det rättswidriga uti deß behandling wid förra Riksdagen, måtte gå wåra rättmätige anspråk till mötes och i sådant ändamål föreslå en underdånig skrifwelse till Kongl. Maj:t, angående billig rät-

telse och lindring uti de oß påtwingade Paßevolance-afgifternas belopp.

Häruti instämde Johan Andersson och Nils Larsson från Upsala Län, Nils Persson, Daniel Danielsson och Erik Hansson från Örebro Län, Per Eriksson och Bengt Eriksson från Wermlands Län, m. fl.

Per Jönsson från Christianstads Län: Jag fruktar wäl, att det nu är förgäfwes, att uti förewarande fråga framkomma med nya böneskifter. Jag kallar wåra klagomål för böneskrifter, sedan saken wid förra Riksdagen behandlades twärt emot Grundlag och ställdes utom deß skydd. Återgå wi till Indelningswerkets uppkomst och Contracternes ordalydelse, så finna wi, att Rusthållet borde hålla häst och karl wid Regementsmöte i 17 dygn. Sedermera äro likwäl manskapets sammankomster ökade till ett antal af 5 eller 6 gånger om året, hwilka jag nu will uppnämna: först Excereice-Sqvadronernes öfning i 3 månader. Det är wäl sannt att Staten derwid underhåller häst- och karl, men huru går det undertiden? Jo den nötes och förslites till slarfwor, så att rusthållaren ofta till slut får widkännas en defect-räkning af 50 Rdr. Så kommer Befälsmöte i 15 dygn, hwarwid jemwäl en del af manskapet måste wara närwarande; derefter fotmöte i 6 dygn; derpå åter Regementsmöte i 17 dygn och än widare General mönstringar Sqvadronswis under 2 dygn om hösten. Man kan lätt föreställa sig att denna mängd af möten måtte tillskynda Rusthållaren en odräglig

utgift hwars belopp ökas derigenom att Ryttaren, ehuru han dertill icke äger någon laglig rätt likwäl får förses med extra förplägning och mötes-dricks-penningar, till flere Rdr om årtt, för det, att han skall behörigen wårda och föda hästen. Hwad angår de 25 Lispund Hö, som uti Paßevolancen ingå, så är det säkert att hästen deraf ej får förtära kanske $\frac{1}{3}$. Detta synes bäst wid mötestidernes slut, då hästen sinnas så mager och utswulten, att han knapt formår att bära karlen, utan måste ledas hem i ett mer eller mindre beklagligi tillstånd. Äfwen må jag i afseende på Skåne icke lemna oanmärkt, att rusthållarne derstädes icke åga att påräkna något understöd af Augmentshemmanen, serdeles efter det deße i senare tider blifwit allmänt till skatte försälde; i följd hwaraf den betungade rustningsstammen utaf Augmenten icke får uppbära mera, än den usla ränta, som nu efter förwandling utgår och stiger allenast till 2 à 3 Rdr om året. — Om det så är att tidens skick och krigskonstens utbildning werkligen fordra en trägnare wapenöfning, som i ofwanberörde måtte åger rum; så lärer det wäl wara för hela Rikets bästa och förswar och icke blott för rust- och rotehållarnes enskilda fördel, som alla deßa möten, tåg och marcker anställas. Det innefattar derföre en uppenbar orättwisa, att sistnämnde medborgareklaßer ensamma skola bekosta Armèens wapenöfningar, utan fordrade billigheten, att utgifterne derföre lika drabbade alla, som innom Staten njuta skydd och förswar. Efter denna åsigt, är Paßevlance-afgiften i deß närwarande skick icke mindre orättwis till sin grund, än till sättet för sin uppkomst; och jag föranlåtes der-

före att yrka återremiß af Betänkandet, under önskan att Utskotten, med behjertande af owedersägliga förhållanden, wille förändra deras mening och, i afseende på paßevolansens utgörande, föreslå den lindring och nedsättning, som af behofwet så högeligen påkallas.

Thomas Nilsson från Christianstads Län förenade sig med Nils Månsson.

Per Nilsson från Christianstads Län: Det sätt, hwarpå Paßevolansfrågan wid 1828 års Riksdag afgjordes, wäckte då allwarligt motstånd och har allt sedan underhållit ett allmänt mißnöje, och sådant med rätta, ty saken hade aldrig bordt behandlas, utan att deruti höra Rust- och Rotehållarne. Hwad angår hästens fouragering under mötena, så instämmer jag uti Nils Månssons gjorda framställning. I öfrigt förenar jag mig med Jöns Jönsson och yrkar den nedsättning uti Paßevolansen, som af honom blifwit föreslagen.

Nils Persson från Södermanlands Län: Nära fem år äro nu förflutne, sedan Medstånden ålade Rust- och Rotehållarne en contant Paßevolans-utgift af 7 Rdr B:co årligen för hwarje nummer. Detta beslut tillkom på ett i flere afseenden olagligt sätt, särskilt stridande mot innehållet af 80 §. Regeringsformen, som säger, att de med Landet och Städerne upprättade Contracter och Indelningswerk skola till deras hufwudgrunder förblifwa orubbede, intilldeß Konungen och Rikets Ständer (såsom ömsesidige Con-

trahenter finna nödigt att någon ändring deruti samfällt göra. Här rubbades likwäl en af hufwudgrunderne, utan bifall af contrahenterne å dtn ena sidan; och jag hade derföre trott, att man, efter närmare besinning af sakens förhållande, skulle hafwa omfattat det nu lemnade tillfället, att i förewarande fråga bereda glömska och försoning, medelst paßevolansafgiftens nedsättande till 5 Rdr, i stället för 7, helst detta senare belopp betydligen öfwerstiger wärdet af de prestationer, för hwilka det blifwit beräknadt. Min förmodan har dock icke blifwit af de sammansatte Utskotten motswarad, och jag nödgas derföre begära återremiß af Betänkandet, under yrkande, att afgiften måtte fastställas till allenast 5 Rdr för numren, åfwensom att det måtte förklaras wara Rust- och Rotehållarne obetaget, att, der de så önska, återgå till Contracternes primitiva bestämmelser. Såsom ytterligare skäl för hwad jag nu åskat, will jag anmärka, att Contracten icke ålägga Rust- och Rotehållarne någon direct skyldighet, utan endast en indirect förpligtelse, att, nemligen emot ersättning af soldaten, bestå honom kost och andra behof, hwarföre mötespaßevolans nu erlägges. Det är wäl jemwäl för det närwarande sagdt, att roten må hos soldaten innehålla det belopp, hwarmed Paßevolance-afgiften öfwerskjuter de uti Contracterne bestämde mötesprestationer åt soldaten; men utom det att ett sådant afdrag icke kan äga rum i afseende på det manskap, som är antaget och qwarstående sedan tiden före 1812, hwarförinnan icke gjordes något anspråk på ifrågawarande ersättning, så inträffar det oftast, att soldaten icke har förmåga, att, utöfwer sin lefnadskostnad,

betala ersättningen, och, i båda deßa händelser, finge roten wara densamma förutan.

Med Nils Persson förenade sig Anders Pålsson från Jönköpings, Jonas Ersson från Södermanlands, Johannes Christoffersson från Kronobergs, Olof Svensson från Bohus och Erik Ersson från Gefleborgs Län, m. fl.

Anders Andersson från Westerås Län: Då jag wäckte min uti Betänkandet omförmälte motion, trodde jag mig hafwa fog att yrka rättelse, i afseende på den oß påtwingade paßevolansen. Skälen dertill finnas framställde i motionen, hwilken dock icke wunnit afseende hos wederbörande Utskott. Då jag emedlertid icke kan fråträda den öfwertygelse, jag tillförene yttrat, begär jag återremiß, med påstående att, om Paßevolansafgiften icke förklaras böra alldeles upphöra, den åtminstone måtte nedsättas till 5 Rdr B:co, i stället för 7.

Lars Hansson från Bohus Län: Jag instämmer uti Hans Janssons reservation, hwilken innefattar hwad jag i saken anser wara det rättaste, och, ehuru jag befarar, att Respective Med-Ständen äfwen denna gång skola följa deras sköna prejudicat från förra Riksdagen, will jag dock försöka utgången af en återremiß.

Jacob Kihlblom från Södermanlands Län uppläste följande Anförande:

Stats- samt Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskotten hafwa synnerligen knapphändigt kommit ifrån de inom detta Stånd wäckta motioner i den högst wigtiga frågan om Paßevolansen. De hafwa dömt, såsom i Kämners-Rätt, blott om den frågan huruwida de roterande måste, enligt nu befintliga stadganden betala Paßevolancen, men de hafwa icke bekymrat sig om sättet, hwarpå deßa stadganden tillkommit, än mindre om den arma roterandes förmåga att bära den förhatliga och tryckande börden. Deßa frågor, som icke kunna komma i betraktande wid en Domstol, torde dock hufwudsakligen böra det wid Ståndernes Utskott. Hwarföre äro wi hitskickade af wåra Committenter? Månne blott för att döma dem, utan rättighet eller skyldighet att behjerta deras behof? Månne icke snarare för att söka ändring i tryckande eller orätt tillkomne lagar? Dagligen få wi mottoga nya förslag om ändringar i bestående författningar och fordna Riksdagars beslut. Är då meningen att wi blott skola lyßna till förslag om deras minskning. — Jag will och behöfwer icke upprepa alla de redan anförde bewisen att Paßevolancen och i synnerhet deß femtonårighet, tillkommit i rak strid mot Gruudlagar och kontrakter; att de genom denna deskattning utpreßade summor blifwit anwände till främmande föremål; att de emellan Staten och den enskilte ingågne kontrakterne icke mer borde binda den enskilte. Allt sådant är bewisadt, är dagsklart ådagalagdt, och ändock wilja wi ingenting göra för wåra arma Committenter! Ändock krypa wi bakom formaliteter och söka utwägar för att neka folket rättwisa. Hwarföre äro wi representanter om

icke för att att söka utwerka ändring i oråttwisa utlagor, lindring i odrägliga bördor; för min del twår jag mina händer och nedlägger en högtidlig protest mot fortfarandet af det wid sista Riksdag olagligen och obarmhertigt af tre Stånd fattade beslut om Paßevolanceen. Jag stämmer härmedelst inför efterwerldens stränga domstol alla dem, som wägra rättelse i de kontraktsbrott, som så länge förtryckt Swea Rikes allmoge.

Ehuru jag är öfwertygad att hwarje bewekande consideration strandar mot den redan wisade fasta wiljan yrkar jag dock återremiß, med begäran, att Utskotten måtte anmodas genomläsa motionerne och inkomma med ett förslag, som wisar att Utskotten åtminstone nitälska för Grundlagens och kontraktens helgd.

J. Kihlblom.

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län ansåg frågans behandling wid förra Riksdagen hafwa warit så beskaffad, att Rutberg ej kunde undgå, att nu förena sig med Kihlblom.

Anders Andersson från Skaraborgs Län: Mycket har inom Utskottet blifwit ordadt uti förewarande ämne. De fleste Ledamöterne åberopade Rikets Ständers wid föregående tillfällen fattade beslut, till stöd för den åsigt, som uti Betänkandet framställes, och minoriteten, hwartill jag hörde, utgjordes allenas af 9 röster. En annan gång deremot war frågan på wåg att taga en bättre utgång. Då nem-

ligen Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, angående anslag för öfningsläger, i sammanhang med särskilde motioner utaf Grefwe Horn och Anders Andersson från Westerås Län förekom till öfwerläggning på Stats-Utskottets utgiftsafdelning, föreslog Afdelningen, att den gamla Paßevolansfonden skulle ingå till nedsättning uti den nya Paßevolansskyldigheten, åfwensom afgiften wid denna senare antogs till 8 Rdr i ett för allt, deraf roten skulle betala 5 Rdr och de återstående 3 Rdr af Statswerket utgöras. Detta förslag gick dock öfwerända uti Utskottets plenum, der det mötte motstånd bland Borgare och Prester, samt en del af Ridderskapet och Adeln, och jag befarar, att resultatet nu blir enahanda!, i händelse af återremiß.

Hans Jansson: Uti den wid Betänkandet afgifne reservation, har jag yttrat min åsigt af sjelfwa saken. Då jag emedlertid, nära till wißhet, hört omtalas att Utlåtandet skall wara af twenne Stånd bifallit, fruktar jag, att allt hwad här blifwit ordadt icke gör mera werkan, än en ropandes röst i öknen. Om händelsen är sådan, som nyß nämndes, föreställer jag mig, huru de andre Stånden skola skratta åt oß och säga: "låt Bönderne gråla; saken går nog ändå." Dertill swarar jag med det gamla ordspråket: "skrattar bäst, som skrattar sist." Ehuru jag således icke wäntar någon framgång af en återremiß, will jag dock yrka derpå, för den händelse, frågan ännu icke skulle wara för denna gång så ohjelpligen förlorad, som jag har anledning att tro.

Secreteraren upplyste härwid, att Högwördige Preste-Ståndet den 7 Nov. bifallit Betänkandet, såsom ett från Högwördige Ståndet ankommet Protocolls-utdrag anwiste.

Discussionen förklarades wara slutad; och som icke någon Ledamot talat för bifall till Stats- samt Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskottens nu förehafde Utlåtande N:o 35; så framställde Talmannen genast proposition till återremiß af samma Utlåtande; hwilken proposition med ja beswarades; och war Utlåtandet sålunda återremitteradt.

Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottets, den 3 och 7 i denna månad på bordet lagde, Utlåtande N:o 132, i anledning af wäckt motion om åtskillige förändringar i Armées organisation och Rikets förswarswerk, föredrogs nu ånyo; hwarwid, till en början, Anders Danielson från Elfsborgs Län uppläste ett så lydande skriftligt anförande:

"Det kan ej längre döljas, att wårt förswarswerk tarfwar en ny organisation lämpad efter de geografiskt politiska förhållanden hwari Swerige sig nu mera befinner, de stridskrafter nationen förmår att uppställa i krig, samt den stam, den flotta och de reserv-förråder, som i fred böra underhållas, för att i behoswets stund kunna rätt sammanhålla och anwända deße krafter, oaktadt alla de jemmerliga rop, hwilka ljudet från en del, såsom Skråmästare i krigsyrket sig anseende, Herrar, hwilka såsom werkliga

lilleputter öfwer att se någon wåga sig inom deras gebiet, måste Riksdagsmannen beslutа sig att fatta en öfwertygelse om Landets förswarsorganisation, sedan den wisat sig wara lika mycket wanwårdad i det werkliga, som grann och pyntad i det ytliga. När man betragtar, att efter alla uppoffringar sedan sista krig och efter 19 års ständigt ökade anslag, Riket nu säges wara utan duglig flotta, utan dyglige fästningar, utan nödwändiga förråder, med en armée utan öfning, etc., hwilket allt wi wid denna Riksdag hört officielt uppgifwas, twingas man att fråga sig om ej allt sådant måtte ställas på en bättre fot; och om ej styrelsen bör alfwarligen uppmanas, att lemna uppmärksamhet till behofwet deraf? Jag utbeder mig derföre att få göra en framställning, som, stödd på enkla principer, jag kunnat uppfatta, och de hufwudsakliga facta, jag kan känna icke bör blifwa swår att följa och som möjligen kunde förmå Utskottet, att taga ämnet under omprösning. Utskottet har wäl sagt: "att en reform i hela Förswarswerkets organisation bör utgå från en Krigs-Administration, som innebär och uttrycker den enhet i wilja och werkning hwarmed Kongl. Maj:t låter handhafwa denna maktpåliggande gren af Styrelsen." Men — är då detta Utskottets yttrande allwar, eller är det ett skämt? Hwar finnes hos oß en sådan enhet i Krigs-Administrationen? Hwem har ännu wisat sig äga minsta begrepp om en sådan enhet, då man undantager några få rop i öknen af en eller annan Representant wid förra Riksdagen? Hafwa wi ej till och med wid denna Riksdag ifrågasatt en grundlagsförändring,

men

men en Landt- och en Sjö-Krigsminister? hwilket är i rak strid med tanken på en administrativ enhet för wårt förswar, der kust- och skärgårdskriget är så högst wigtigt att taga i betraktande. Hafwa wi sett det ringaste spår af påtänkt system, från den nuwarande Krigs-Administrationens sida? Nej! och, under sådane förhållanden, hwarföre skulle då Ståndernе icke wåga att, med angifwande af de allmännaste och wigtigaste grunderne för wårt förswars organisation, påkalla Regeringens werksamhet till förändringens skyndsamma och ändamålsenliga utförande? Skulle wål deßa grunder fordra mer än wanligt förstånd? Skulle dertill fordras konstkännedom eller djup wettenskaplighet? Jag tror det ej; och jag tror det så mycket mindre, som man sett så många bewis, i snart sagdt hwarje lands historia, huru Nationerna bäst och lyckligast organiserat sig, under farans swåraste tidpunkter, då de friska folkkrafterne uträttat, hwad de förlåsna Herrarne aldrig förmått. Ware det långt ifrån mig, att anse mig kunna framlemna en utförlig eller i allt oklanderlig plan för wårt förswar; men må det tillåtas mig att framställa de hufwudsakligaste grunderne derföre inför mina Medborgares granskande blickar, på det att den allmänna andan må framkalla och utweckla den stora allmänna angelägenheten. Se här, min tro:

Swerige bör organisera sitt förswar i sammanhang med Norrige. Bägge ländernes krafter utmattas eljest i freden och samwerka ej nog i kriget. Norrige ger stor tillgång på sjöfolk. Swerige har i proportion mer folk för Arméen. Norriges

utom gränsen activa Landtarmée, kan ej efter Grundlagen bringas öfwer 12,000 man. Swerige kan uppställa med lätthet 3 klaßer Bewäring eller 40,000 man, samt den stam att i fred underhållas för deße 3:ne klaßers öfning och sammanhållning. Jag antager denna stam till 15,000 man indeldt Infanteri, 3000 man Cavalleri och 2000 man Artilleri, eller tillsammans 20,000 man. Då skulle Sweriges och Norriges gemensamma förswar till lands wid krigets första början, sedan 2000 man Bewäring ingått i Artilleriet, 2000 i Cavalleriet samt 36,000 man Bewäring och 3000 man extra rotering i Infanteriet, blifwa ungefär följande: Artilleri 4,800 man, Cavalleri 6000 man, Infanteri 64,000 man och effective inom Krigstheatern beräknar jag 4000 man Artilleri, 5000 man Cavalleri och 52,000 man Infanteri, såsom den styrka, hwilken kan wara redo till strid, och för hwilken således i bägge Rikena alla behof böra wara i erforderlig ordning, under det att i reserv-depoter, den yngsta Bewäringsklaßen uppexerceras, beklädes och utredes; ty, för min del, anser jag krigets första faror böra tillhöra 2:dra, 3:dje och 4:de Bewäringsklaßerne, som äro fyllde 21 år, och således bättre utstå med fälttågets mödor, än de ej fullt utwuxne och stadgade 20-åriga ynglingarne. Och om denna min beräkning icke alldeles är oriktig och planen oklok, frågar jag: om icke genast inses fördelen af att sålunda kunna bilda en särskild fredsfot och särskild krigsfot.

T. ex.: Om Artilleriet, som fordrar en större öfning, ställes på wärfning, som hittills, men blott

till 2,000 mans styrka, blef derigenom en besparing för deß materiella behofwer, och det kunde utan all swårighet wid krigstillfället upptaga ibland sig en lika styrka Bewåring, om wißa Bewåringsdistrikter, motswarande årsklaßen af 800 till 1000 man anslogos till artilleri distrikter, då 2:dra och 3:djt klaßen exercerade i Artilleri wapnet, fyllde nummerstyrkan för de erforderliga 4,000 man till krigsfoten. Hästar behöfdes för öfningen; jag beräknar ungefär 400 st. på fredsfot.

Tusende Cawalleri-rusthåll kunde afdelas, att hålla hästar färdige för Artilleriet på Krigsfot. Då behöfde blott uppköpas i behofwets stund omkrind 1,500 hästar, för att förse 24 Fält-Batterier. Om nuwarande Indelta Cavalleriet och allt rusthåll i Riket lindrades, på det sätt att twå rusthåll sammanslogos till ett, med skyldighet att hålla en karl och twå hästar, funnos på fredsfot 2750 man Cavalleri och 5,500 hästar. Om Bewåringsdistrikter med omkring 1,500 mans klaßer anslogos till Cawalleri-öfning, hade man hästar till denna Bewåringens årliga öfning och ofwannämnde 1000 hästar till Artilleriet. Då behöfdes, för att i krigets stund uppsätta 5,000 man Cawalleri, uppköpas omkring 2,000 rid- och troßhästar.

Det wårfwade Cawalleriet kunde förswinna; och det indeldta kunde med sin bewåring få 30 dagars öfning. — Om Rotehålls-Infanteriet minskades, så att 3 rotar sammanslogos om 2 karlar, blef fredsfoten omkring 15,000 man. Befälet blef

lika, som nu i alla wapen, om det behöfdes; men jag anser, att yngsta officersgraden borde endast hållas halftalig, för att ej inlocka för många i yrket. Bewåringssystemet erbjuder så lätt deß complettering wid krigstillfället. Yngsta Bewåringsklaßen kunde då excersera tillsammans med Regementerne och upplärdes således hastigare och säkrare; 30 dagars möten skulle göra att öfningen wore tillräcklig. Säkert är att efter några års förlopp wore hela Nationen genom en sådan öfning nog bekant med wapnens bruk, för att wid krigstillfället kunna åter uppöfwas deri.

Troßhästar åt Regementerne kunde till en del winnas genom accorder och är en i alla fall åfwen nu behöflig utgift. Huru stor lindring gjorde ej detta i folkets årliga skattebördor?

Kongl. Gardets Nummerstyrka borde minskas till hwad wid den Kongl. Wakthållningen behöfdes. Det borde ställas på friwillighet, med bättre underhåll, och hwarje Gardist borde hafwa rang lika med yngsta underofficer i Arméen. De borde wid krigstillfället, då hela Arméen är sin Konungs Garde, utplaceras som underofficerare öfwer hela Arméen, hwaraf behofwet då är störst, och all deras öfning borde emellan tjenstgöringen rigtas på ett sådant mål. Hurn mycket skulle ej derigenom Bewåringsöfningen och fälttjensten winna i krigets början? Deremot torde då alla underofficerare med 2:ne rotlöner kunna utgå från fredsfoten. Garnizon i Stockholm kan under fred icke erfordras.

Flottan erbjuder en likartad besparing och ändamålsenligare organisation blott man öfwertygar sig om onödigheten af sådane stora, ohandterliga skepp, som icke paßa för wåra farwatten. Som likwäl man bör afse, att en del af det wi äga bör begagnas, under det wi tillegna oß det bättre, will jag beräkna på följande sätt; ty jag är af dem som anse Swerige och Norrige böra ega en Flotta äfwen af större fartyg, så stor att wåra grannar icke med mindre Eskadrar kunna wåga sig till wåra kuster: 6 à 7 af wåra Linieskepp med 4 swåra fregatter, böra underhållas och nybyggnadsplaner böra upptaga 10 à 12 st. snällseglande 60 kanoners fregatter, såsom wår blifwande hufwudflotta.

Hela flottan bör indelas i 3 afdelningar: 1:o I Sjön, till hwars utredning och bemanning fredsfoten bör wara lämpad; 2:o I Dockor och Skjul, samt 3:o färdig Materiel och Bestyckning, efter hwars utredning och bemanning fredsfoten bör lemnas.

1:sta klassen bör ungefär utgöras af en 60-kanons fregatt, 2 lätta fregatter, 4 Corvetter eller Briggar, 4 Skonerter eller Cuttrar, 8 Däckade Kanonslupar, eller häldre lätta fartyg, i likhet med Engelska Kust-Cuttrarne; 24 Kanon- och Mörsareslupar. Några transportfartyg och Chefs-fartyg m. m.

Deße fartyg borde anwändas, dels att göra wår flagga känd i aflägsnare haf, under det att en större öfning wanns för Befälet, dels

att öfwa Sjöbewåring och den del af Båtsmanhållet, som behöfde bibehållas. Jag anser att med exercisen å roddfartyg, blott bör åsyftas det lägre Befälets öfning, men ej manskapets; ty ro lära snart alla, höger och wänster m. m. kan läras på mindre bekostsamt sätt; och jag tror således, att den mest sjöwana skärgårdarnes sjöbewåring bör öfwas på seglande fartyg, samt att den mindre sjöwande sjöbewåringen på kusterne bör öfwas i Artilleri- och Infanterieexercis. Det befål, som utgår på årliga öfningar, måste wißerligen lönas wäl under tiden; och det nu brukliga aflöningssättet wid flottan till principen bibehållas; men under öfning bör likwäl åfwen flottans yngre officerare bestrida underofficersbefattningar om bord, blott med aflöning derefter, på det att en stor del af Befälet kan öfwas på samma gång. Jag antager att den fredsfot, som borde finnas, och hwari naturligtwis det högre Befälets krigsfot nästan helt och hållet ingår, wore 1 Amiral, 1 Vice-Amiral, 3 Contra-Amiraler, 12 Commendeur-Capitener, 12 Capitener, 40 Primier-Lieutenanter och 40 Second-Lieutenanter, under-befål i proportion, 600 man Sjö-artilleri med befål, 600 man Matroser med flottans befål, 300 skeppsgoßar med flottans befål, 600 Handtwerkare och 300 Arbetsmanskap under Warfs-befälet. Båtsmanshållet borde nedsättas i likhet med öfriga rust- och rotehållet, så att 3 rotar förenade sig om 2 Båtsmän. Då blef deß styrka omkring 300 man, att anwända till arbeten och långwarigare öfningsexpeditioner. Af Bewåringen exercerades årligen på flottans seglande

fartyg wißa distrikters manskap, men de öfrige på sätt redan sagdt är.

Andra Classen bör utgöras af de förr omtaldte Linieskepp eller swåra fregatter, nödige lätta fregatter, ångfartyg, i den mon deras anwändande wisar sig swara emot kostnaderne, så många mindre, seglande fartyg som kunna erfordras af de sorter, som anses lämpligast, samt minst 250 kanonslupar eller jollar m. m.

Tredje Classen, som bör grundas på att all materiel skall wara färdig efter bestämda mått, prossadt efter så kallade Schamplumer, måste beräknas till så mycket, att för seglande förswaret, en behöflig complettering kan underhållas, samt att minst 200 rodd-krigsfartyg kunna hastigt i flere trakter af Riket sammansättas, bestyckas och utredas.

Den personal som för kriget bör kunna påräknas wore således, utom fredsfoten, med Båtsmanshållet, utgörande tillhopa innemot 500 man, tre à fyra öfwade Sjöbewåringsklaßer, eller 10,000 man, 4,400 Matroser, samt i öfrigt Norrska sjöman, som förslagswis antagas kunna utgöra 5 à 6000 man. Således 25,000 man.

I allmänhet bör flottans befål grundas derpå, att alla öfwer- och under-styrmän, konstaplar och skeppare m. m. borde excercera till öfning med roddfartygen, samt att Kustregementernes underbefål åfwen excercerades med dem, under tillsyn af Flottans Öfwer-befål.

Af denna korta uppställning synes det klart, att en wida mindre kostnad i fred, men en wida större kraft i krigets ögonblick, wore en sannolik följd af densamma: förutsatt, att alltsedan bringas i ett helt och sammanhängande skick; och den wisar åfwen den glädjande utsigten, att wi både hafwa folk och medel, att ställa wårt försvar i sådant skick, att sjendtliga anfall mot oß icke kunna lyckas. Öfwer hafwen eller öfwer Lappland, förer ingen makt i werlden till oß någon så betydlig styrka, att wi ju, gemensamt med wåra Bröder, Norrmännen, och således med 70,000 man öfwade och wäl bewäpnade truppar, samt tusendetals i alla orter lätt hopsamlade, för hemmet stridande Swenske män, skulle tillintetgöra deß till döden offrade härar; wår seglande flotta, om ej öfwerlägsen, kan dock alltid hota en landsatt fiendes kommunikationer och wår öfwerlägsna Kustflotta skall då wärna wåra skärgårdar. I öfrigt, eller för anfallskriget, blir jag trogen den grundsats, att det kan, det bör ej påtänkas, om det finnes för Europeisk frihet, Europeisk upplysning, Europeisk wälfärd; och hwilka krafter hafwa ej då att wänta till bundsförwanter. Huru lätt spärras ej den under wår-solen tillfrusna wik, hwarifrån i sådant fall Barbariets och despotismens hydror endast kunde öppna sine hotande gap? — Och, om nu af allt detta synes att en möjlighet måtte finnas, till en mindre kostsam fredsorganisation, en kraftfullare strids-anordning, hwarföre skulle icke då Rikets Ständer låta förslagswis framställa en sådan till Kongl. Maj:t förena denna framställning med en allwarlig önskan, att wid deras nästa sammankomst, derefter få

ordna Krigsbudgetten? Skulle det ej finnas män inom Riks-Ständen, som kunde utarbeta denna enkla planen till en formligt helt? — Jag kan ej förställa mig att det står så illa till, och jag uppmanar Höglofl. Ekonomi-Utskottet, att i detta ändamål begära gemensamt öfwerläggning med Stats-Utskottet, då det icke måtte blifwa omöjligt, att få utarbetadt ett förslag, som af Rikets Ständer kunde meddelas Konungen, för att uttrycka deras allmänna åsigter angående Landt- och Sjö-förswarets organisation. Jag bör endast tillägga, att en del af de bägge wapnens tillhörighet böra så ordnas, att de kunna gemensamt bidraga till kustförswarets kraftfullhet. Så kunde, t. ex., på hwarje slup eller jolle finnas en lätt kanon, som kunde sättas på hjul-lavett och nyttjas i land; manskapet, försedt med gewär och pikar, borde kunna den nödigaste landtexercisen; och Kust-Regementens befål kunna roddfartygens manöver m. m.

Jag anhåller att detta mitt anförande måtte få åtfölja Betänkandet, som jag föreslår Ståndet att återremittera.

A. Danielson.

Härwid ansåg sig Secreteraren böra erinra, att Anders Danielsons förslag, i hwad det rörde en gemensam organisation af Sweriges och Norriges Krigsmakt och Förswarswerk, mötte hinder utaf åtskillige bestämmelser i 25 §. af Noriges Grundlow.

Anders Danielson åberopade åter, att Konungen wore högste Befålhafware öfwer Krigsmakten i bägge Rikena; hwadan alltså på Högstidensamme be-

rodde, att inrätta hela halföns Förswarswerk efter en gemensam plan.

Vice Talmannen Jon Jonsson: Anders Danielsons förslag, så widt jag kunnat fatta deß innehåll, går ut på att bereda en betydlig inskränkning uti den stående Arméens manskap, samt marinens ordinarie bemanning, men att deremot fylla den bristande personalen med exerceradt Bewåringsmanskap. Deruti kan jag ej med Anders Danielson instämma, ty jag anser angeläget för wårt förswar, att den stående Arméens stamm bibehålles, till det närmaste i sin helhet, och Bewåringen bör ej påräknas förr, än wid tillfälle af högsta behof. I afseende på Cavalleriet, föreslår Anders Danielson en förändring, i följd hwaraf somlige rusthållsnummer skulle hålla 2 hästar, i stället för häst och karl. Detta anser jag ej heller wara rätt, ty förhållandet blefwe derigenom högst ojemnt, och det är wida lättare att prestera 2:ne hästar, än en häst tillika med en öfwad och beriden ryttare. Hwad angår Sjöförswaret, så söker Anders Danielson wisa, att wi kunna wara belåtne med en mindre marin, än wi nu hafwa. Men, om åfwen billigt wore, att Norrige, för det skydd detta rike njuter i följd af föreningen, werksamt bidroge till det gemensamma sjöförswaret, hwarom dock Riksakten ej innehåller några bestämmelser, så kan jag likwäl icke nu, mera än förr, samtycka till förminskandet af wår flotta. Under åberopande af hwad jag i fråga derom, wid flere föregående tillfällen, yttrat, will jag nu endast nämna, att wår närmaste granne, Danmark, för det närwarande anser sig be-

höfwa och jemwäl underhåller en större Linieflotta än wår. På deße skäl, och då Rikets Ständer deßutom formligen åt Kongl. Maj:t öfwerlemnat, att efter deß eget Höga omprösfwande, anordna förswarswerket och deruti widtaga de förändringar, som finnas lämplige och ändamålsenlige, kan jag icke lemna min röst till Anders Danielsons förslag, utan anser jag Betänkandet böra bifallas.

Nils Strindlund från Wester-Norrland Län: Hwad som först och främst fästat min min uppmärksamhet wid detta tillfälle, är det oformliga och grundlagswidriga förhållandet, att motionen, som föranledt förewarande Betänkande, icke allenast blifwit wäckt långt efter motionstidens slut, utan jemwäl innefattar framställningar uti ämnen, de der redan äro wid innewarande Riksmöte utaf Ständerne afgjorde. Detta är uppenbart stridande emot 75 §. Riksdags-Ordningen; och förgäfwes har motionären, till stöd för sjelfwa behörigheten af sin åtgärd åberopat 56 §. af samma grundlag, hwilken icke på något wilkor kan tydas derhän, att det wore tillåtit, att wid en och samma Riksdag wäcka ny motion uti redan af de tillstädeswarande Ständerne afgjorde frågor. Sådant allt oaktadt, går likwäl Herr Holms motion ut på att upphäfwa och under ny pröfning draga ej mindre än 7 särskilde, af Rikets Ständer bifallne Utskotts-Betänkanden och Utlåtanden öfwer redan förehafde ämnen, på sätt, som inhemtas utaf följande Promemoria, den jag i dag på morgonstunden, för bättre minnes skuld, uppsatt, efter genomseende af Riksdagshandlingarne för den redan för-

flutne tiden af närwarande sammanträde. Resultatet lyder, så här: 1:o Genom Stats-Utskottets Utlåtande N:o 90, är ogillad Herr Petrés motion, om indragning af wårfwade Regementerne, samt indelta Arméens anwändande till Garnizonstjenst i hufwudstaden; åfwensom Utskottet, wid afstyrkande af tillökt anslag för Arméens materiel, föreslagit den hemställan till Kongl. Maj:t, att, genom en klok och omtänksam hushållning, utwäg till behofwens fyllande skulle kunna beredas inom de redan warande tillgångarne; 2:o Genom Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskottets Utlåtande N:o 30, har blifwit afgjord och ogillad Herr Petrés motion, att Förwaltningen af Sjö-ärenderne måtte upplösas och deß göromål till KrigsCollegium öfwerflyttas; 3:o Genom samma Utskotts Betänkande N:o 53, är förkastade flere af Herr Montgommerie gjorda framställningar rörande Arméens organisation m. m., såsom om Bewäringens sammansmältande med indelta Arméen, i mån af den sednares successiva indragning; samt om Krigsacademien wid Carlberg och militärers anställande wid underwisningswerken; 4:o Genom 5:te och 8:de punkterne i Stats-Utskottets Utlåtande N:o 215 hafwa ock blifwit ogillade framställningarne, om förminskning uti Gardesstyrkan och om indragning af Wermlands Fältjägare-Regemente; 5:o, 5:te punkten i samma Utskotts Betänkande N:o 216 innehåller en redan beslutad framställning till Kongl. Maj:t rörande Skärgårdsflottans förmodade företräde framför Örlogsflottan; 6:o Stats- samt Allmänna Beswärs-Utskotten hafwa redan, genom ett Utlåtande N:o 18, yttrat sig öfwer en af Herr Petré gjord

motion om förändring i Gewärsfabricationen; 7:o Stats-Utskottets Memorial N:o 250, p. 16, upplyser, att i Bonde-Ståndet redan warit beslutad, men genom de andra Riks-Ståndens beslut kommit att förfalla en ytterligare underdånig framställning om förändrad reglering af förswarswerket, till besparing i kostnader; och äro alla deßa Utlåtanden af Rikets Ständer bifallne. Jag hade ej trott, att man kunde tillåta sig ett så uppenbart försök att gäcka Grundlagens föreskrift, och jag frågar hwad följden skulle bliswa, om man på sådant sätt finge rubba helgden af Rikets Ständers i laga ordning tillkomna beslut? Kan man under samma Riksdag framställa samma fråga till pröfning 2:ne gånger, så kan man göra det i 10 omgångar, och wåra sammanträden, öfwer hwilkas långwarighet man med skäl klagar, skulle då komma att räcka i flere år och utan all tidsbesparing. Hwad åter angår sjelfwa hufwudsaken, så bekänner jag uppriktigt, att jag icke tilltror mig, att kunna bedöma det lämpligaste sättet för Arméens organisation. Utskottets Ledamöter, hwilka likwäl till en del bestå af krigswane män, hafwa sjelfwe förklarat, att de icke woro mäktige af ett sådant omdöme, utan öfwerlemnat sakens afgörande åt Konungen, såsom den der, bäst af alla i Riket, wore bewandrad i Krigssaker och ägde förmåga att inse och werkställa det mest nyttiga och ändamålsenliga. Då nu Hans Maj:t i sin wishet icke funnit skäl att framlägga något förslag till ny organisation af Rikets Förswarswerk och Krigsmakt, hade jag trott, att wi, å wår sida, gjort bäst att innehålla med sådane framställningar.

Skulle emedlertid någon Ledamot af denna samling tilltro sig att äga tillräcklig sakkännedom till att framställa en ny plan för organisationen af hela wårt krigswäsende, så kan jag dock icke tilltro mig att gilla en sådan plan, enär jag saknar nödig erfarenhet, för att afgöra, huruwida densamma wore för wårt förswar gagnelig, eller ock wådlig och förstörande. Krigsyrket, likasom all annan praktisk befattning, fordrar en wiß grad af kunskap och öfning, och den, som ej deraf är i besittning, har en god ursägt och anledning att icke befatta sig med saken, åtminstone har jag för egen del funnit bäst, att rätta mig efter ordspråket, som säger: "Skomakare blif wid din läst". På deßa skäl och då de frågor, som nu åter sökes bringas å bane, redan äro wid innewarande Riksdag af Ståndernе afgjorde, yrkar jag bifall å Betänkandet.

Häruti instämde Olof Månsson från Blekinge, Anders Pålsson från Jönköpings, Erik Svanberg från Wester-Norrlands, Johan Petter Jansson från Stockholms, Olof Olsson från Wermlands, Lars Olsson från Örebro, Nils Ersson från Gefleborgs Län m. fl.

Ola Jeppsson från Blekinge Län: Jag förenar mig med Strindlund och will för egen del förklara, att jag icke anser oß ännu wara mogne för den olycka att wi skulle nödgas öfwerlemna wår Bewäringsungdom åt en strängare wapenöfning till lands och sjös, på sätt nu härstädes blifwit yrkadt. Ditåt syftade äfwen Herr Montgommeries, wid

Riksdagens början wäckte, men af Ekonomi-Utskottet ogillade, motion, hwilken skulle hafwa ledt till den påföljd, att Bonden, som icke helt och hållit kunde befrias från rote- och rustningsbeswäret, fått widkännas det dubbla betungande, att utgifwa vacance-afgift för rotenumerne och detta oaktadt sjelf gå ut, när så påfordrades, eller ock skicka sine söner i striden. Till någon utwidgning af Bewäringens wapenskyldighet, will jag aldrig samtycka och jag kan derföre icke biträda Anders Danielsons förslag, hwilket deßutom ej komma att medföra någon betydlig besparing, enär ökade utgifter erfordrades för de långwariga Bewäringsöfningar, som ansetts wara af nöden. Jag bifaller Betänkandet, under åberopande af hwad Strindlund nyß anfört.

Sven Heurlin från Kronobergs Län: Jag drager icke i Betänkande att instämma med Anders Danielson, utan yrkar återremiß på grunder som han andragit.

Petter Jönsson från Jönköpings Län instämde med Ola Jeppsson uti bemödandet af den omförmälde motionen; under öfwerläggningen hwarom uti Utskotten flere kunnige Ledamöter, och deribland en ansedd Generalsperson, ådagalagt omöjligheten, att tillwägabringa en sådan reglering af Armeen, som då warit föreslagen. I anledning häraf, hade motionen blifwit afstyrkt, serdeles sedan man börjat inse, att den samma skulle för bonden medföra dubbel roteringsskyldighet, genom erläggande af vacanceafgift och Bewäringens personliga tjenstgöring. Så widt

som något sådant förslag af samma syftning nu åter wore härstädes å bane, kunde Petter Jönsson icke dertill samtycka, utan funne han för godt, att bifalla Utlåtandet.

Anders Danielson: Strindlunds anmärkning emot behörigheten af Herr Holms framställning och deß upptagande till pröfning lärer böra förfalla, då ett helt Stånd icke funnit sig förhindradt, att meddela remiß å motionen; hwarwid samma Stånd troligen lemnat sin uppmärksamhet först och främst åt innehållet af 56 §. Riksdags-Ordningen, och sedan åt det förhållande, att Herr Holms motion innefattade ett sammanhängande helt, oberoende af de särskildta detaljfrågor, rörande Förswarswerket, hwilka förut, jemnwäl i anledning af motioner från andra Stånd, blifwit wid Riksdagen handlagde. Emedlertid är det tillfredsställande att finna, huru Herr Holms framställning, fastän wäckt af en stadsborgare, likwäl hufwudsakligen åsyftar, att, medelst reducering af wår Armée under fredstid, bereda lindring för folket på samma gång, som tillgång danades till besparande af medel för ett möjligen inträffande krig. I sistnämnde fall måste wi alltid wara beredde, att gå man ur huset till Fäderneslandets förswar, men wi skulle derwid kunna påräkna wida säkrare framgång, om wi under en fredstid af 20 år hållit wår Armée-personal på en ändamålsenligen inskränkt fot, och genom en sådan hushållning satt oß i tillfälle, att med mindre swårighet åstadkomma hwad som behöfwes för att kunna med werksamhet föra ett krig.

Wi

Wi klaga allmänt öfwer wåra skattebördors tryckande beskaffenhet; wi upprepa dagligen, att det är Armén och Förswarswerket, hwilkas närwarande organisation medtager det måsta af wåra tillgångar och således utgör den förnämsta orsaken till wår åberopade wanmakt. Wi hafwa, bland annat, för en kort stund sedan talat om lindring uti en afgift af endast 7 Rdr, och till stöd för detta påstående, med listighet anfört skäl, hwilka jag, i förbigående sagdt, fullkomligen gillar. Men då man wågar att angripa det onda wid roten, och föreslår någon utwäg till besparing i det stora hela, medelst en ändamålsenlig och genomgripande förändring uti förswarswerkets alla delar, då man sålunda söker bereda hjelpen på det håll, hwarifrån den måste komma, då röner man endast otack, tadel och motstånd. Detta allt lider jag utan otålighet, nöjd med mitt samwetes wittnesbörd och tryggad wid öfwertygelsen, att, efter bästa förstånd, hafwa sökt uppfylla min medborgerliga pligt. Hwad jag dock för sakens skull icke må med tystnad förbigå, är den misstydning man tillåtit sig, då man funnit sig böra jemnföra syftningen af mitt förslag med den uti Herr Montgomerys omtalta motion. Deßa båda framställningar hafwa i grunden föga eller intet gemensamt, och då man med uppmärksamhet och utan fördom granskar mitt förslag, skall man nödgas medgifwa, att det icke innefattar någon anledning till sådane klagomål, som öfwer Montgomeryska motionen, till en del med skäl blifwit förde. Mitt anförande går hufwudsakligen derpå ut, att wår krigs-

styrka under fredstid måtte sättas på fredsfot, till besparing och lindring för Rust- och Rotehållarne i Riket, i hwilket afseende blifwit föreslagen deu reduction af personalen, att 2 rusthåll skulle sammanslås till ett med skyldighet att hålla 1 karl och 2 hästar, samt att wid Kneckte- och Båtsmanshållet 3 rotar skulle förena sig om presterande af 1 karl. Detta är nu hela saken, och huru kan man wäl påstå, att icke på detta sätt åtminstone lindring uti Indelningswerkets börda komme att beredas? Det är wäl sannt, att denna lindring icke uti alldeles enahanda förhållande träffade rustningsbeswäret, som Kneckte- och Båtsmanshållet, men sådane ojemnheter och mißförhållanden kunna aldrig undwikas — de förekomma öfwerallt i så stor mångd och så i ögonen fallande, att man wore färdig att gråta åfwen deröfwer. Hwad kunde icke i detta afseende sägas, då man t. ex. anställer en jemnförelse emellan de arme rustningsskyldige i Småland och Westergöthland, hwilka på en egendom af kanske några 100 Riksdalers wärde få underhålla häst och karl, med de bättre lottade rotehållarne i andra provinser, der ett hemman ofta i godhet motswarar 5 à 6 sådane besittningar på andra ställen. Emedlertid, så ofta här talas om tyngden af jordbrukets bördor, i och för indelningswerket, äro de lyckliga orternes Representanter icke de, som blifwa efter med att beklaga sig och yrka lindring. Jag har förut yttrat, och jag upprepar det nu, att jag aldrig kan bitråda den åsigt, att representanten, ware sig af hwilket Stånd som helst, skulle wara förhindrad att yttra sin öfwertygelse i frågan om krigsmaktens och förswarswerkets

organisation samt om medlen, att i denna del tillwägabringa all den besparing, som kan åstadkommas, utan åfwentyrande af Fäderneslandets sjelfständighet. Lika litet kan jag medgifwa, att Rikets Ständer på minsta sätt ingripa uti den Högsta myndighetens functioner, eller trädde Majestätets rätt förnära, om de, med underdånig förtröstan, wände sig till wår store Konung, sägande: "så och så står det till i landet, sådan är wår åsigt af Förswarswerkets organisation, här hafwe wi uppgjort en plan i detta afseende, hwilken wi utbedja oß att få underställa Eder Maj:ts högstupplysta pröfning." Genom en sådan framställning hade Rikets Ständer allenast yttrat deras enskilda tanka, och jag wet alltför wäl, att det sedermera berodde på Kongl. Maj:ts godtfinnande, att anbefalla de föreslagne åtgärderne, eller icke. Emedlertid är det en obestridlig sanning, att krigswäsendet är ifrån år medtager en ökad del af wåra Statsinkomster.

Wid förra Riksdagen bewiljades i extra anslag för förswarswerket 3,000,000; nu har man fordrat ett lika stort belopp, och ingen wet hwar anspråken slutligen skola stanna. Häremot yrkar man å andra sidan indragningar och besparing; men, anmärkningswärdt nog, då en enskild representant framstår med ett förslag, som, åtminstone efter hans öfwertygelse, skulle bringa saken på en mera redig fot, samt för framtiden undanrödja det obehagliga mißförhållande, som hittills ägt rum emellan de båda Statsmakterne, i fråga om förswarswerkets uppgifne behof och medlen att dem fylla, då wäntar honom, just från den

sida han wille hjelpa, intet annat än beskyllningar för underlighet, obehörighet och sjelfklokhet. Jag tror mig dock wara så tillräckligen känd af detta Hederwärda Stånd, att jag åtminstone icke bör befara någon motsägelse, då jag förklarar, att jag icke mera wid detta än wid föregående tillfällen, framställt annat än hwad jag af innersta öfwertygelse anser wara rätt och werkställbart; må sedan andre bedöma mitt förslag huru de wilja. Mine lefnadsår uppgå nu till öfwer 50, och osäkert kan wara, om jag wid ett kommande Riksmöte åter talar på detta rum. Den erfarenhet jag under min tillryggalagde bana inhemtat, har emedlertid warit mer än tillräcklig för att lära mig att nu uppriktigt beklaga dem, hwilka icke i tid söka hjelpa det som kan hjelpas, utan nöja sig med det likgiltiga talet: "låt sakerne gå, som de gå." Hwart de slutligen gå, får man i sinom tid erfara.

Hans Jansson: Jag will icke inlåta mig i något detaljeradt yttrande, rörande Förswarswerkets lämpligaste organisation, serdeles sedan jag wid pröfningen af anslagsfrågorne haft tillfälle att tillkännagifwa min åsigt af åtskillige till ämnet hörande frågor, dem jag ansett ligga inom gränsen af mitt bedömmande. Nu instämmer jag allenast uti Anders Danielsons muntliga anförande, deruti han på ett träffande sätt utwecklat, huruledes wi, för att komma till något bättre, icke böra nöja oß med en fåfäng och owerksam klagan, utan tillika wara betänkte på tillwägabringande af de medel, som till ändamålet äro paßande. Denna sanning ihågkommes dock sällan;

såsom bland annat kan inhemtas utaf den wigtiga representationsfrågans behandling wid detta och föregående Riksmöten. Alla äro nemligen temligen öfwerens om, att wårt representationssätt fordrar rättelse och förbättring; men då någon framkommer med förslag till ändamålets winnande, mötes han genast af ogillande och wederläggning. I öfrigt är jag ense med Strindlund, i hwad han anfört rörande behörigheten af Herr Holms motion; jag torde endast få hemställa, om icke brodren Strindlund kunnat gå ännu ett steg längre och utsträcka sin anmärkning jemwäl till den nyß remitterade Nådiga skrifwelsen, angående upptagande af ett Lån för Hypotheksföreningarnes understödjande. Högstberörde skrifwelse innefattar nemligen påtagligen ett ämne, deruti wid innewarande Riksdag beslut redan är i laga ordning fattadt.

Olof Olofsson från Östergöthlands Län instämde, såsom Ledamot af Ekonomi-Utskottet, uti hwad Ola Jeppsson och Petter Jönsson anfört samt förklarade, det han icke kunde biträda Anders Danielsons förslag, det han ansåg komma att i många delar medföra ökad tunga, i stället för åsyftad lindring.

Strindlund: Jag wet ej, om jag skall anse en del utaf Anders Danielsons senare anförande wara riktad emot mig och jag tänker ej heller widare fråga derefter. Jag will deremot yttra några ord om den lycka, som skulle inträda, i händelse hälften af den stående Arméen werkligen blefwe indragen och wi

fingo widkännas motswarande vacanceafgift i stället; ty att wi rent af utan någon sådan ersättning skulle slippa halfwa roteringsbeswåret, är icke tänkbart. En betydlig penningeutgift måste derföre widtaga, der knektepreſtationen upphör, och jag frågar om icke ett sådant förhållande blefwe swårare, än det som nu äger rum. Om jag har en soldat att underhålla så kan jag till en stor del aflöna honom med jordbrukets och Ladugårdens egna producter, såsom säd, smör, ost o. s. w. samt kläda honom med hwad inom hus tillwerkas, och jag besparar således ett kontant penningebidrag, hwilket blefwe wida swårare att utgöra, ty hwar skulle medel dertill tagas? Jordbrukaren saknar ofta tillgång till betalande af sine penningeonera till kronans och andre allmännna behof. För att kunna hopspara hwad som dertill erfordras måste han icke sällan neka sig sjelf det nödwändigaste uppköp, och huru skulle han då, utan ytterſta betungande, finna utwäg för en ny vacance-afgift, till ett betydligt belopp. Får han deremot fortfara att utgöra sine Knekte- och Rotehålls-prästationer in natura, så åfwentyrar han åtminstone icke, att blifwa försatt uti en sämre belägenhet än förut. Det förslag som nu är i fråga innebär åfwenledes en prättwisa emot Bewåringen och deß personal. Då neml. Bewåringsskyldigheten åtogs, skedde det med uttryckligt wilkor, att icke allenast den gamla indelta arméen, utan åfwen det extra roteringsmanskapet skulle gå ut till fullo, innan Bewåringsklaßerne finge ålitas. Till en del undergräfdes helgden af detta förbehåll wid förra Riksdagen, då utan afseende å de protester, som af mig och andre afgåfwes, beslöts, att

extra roterade lägenheter skulle få prestera hästar, i stället för manskap. Detta war dock ett uppenbart åsidosättande af Bewåringskontraktets betingelser och wi skulle nu ytterligare bryta mot wår pligt af deras widmakthållande, om wi bisöllo det framställde förslaget och sålunda medgåfwe att Bewåringen finge påkallas förr, än hela den indelta armèen, sådan deß styrka wid Bewåringsskyldighetens åtagande befans, blifwit till krigstjensten uppbudad och anwånd. Åfwenledes ger mig förslaget, i hwad det rörer en längre öfningsexercis för Bewåringen, anledning att fråga, om det wål wore nyttigt för jordbruket att wåra söner och drängar skulle i brådaste tiden af sommaren bortkallas från arbetet, för att under en hel månad lära sig springa och gå; samt werkställa hwarjehanda rörelser och handgrepp. Med hwad jag nu anfört har jag dock ingalunda för assigt att bestrida, det ju kostnaden för förswarswerket och arméen kunde minskas och nedsättas, helst man i förra tider hjelpt sig fram med ringare tillgånger, än som nu bestås, samt det i allt fall icke kommer an på grannlåt, öfwerflöd och prål, utan på soldatens trohet, tapperhet och fosterlandskärlek. Hwad slutligen angår Hans Janssons emot mig riktade anmärkning i anledning af mitt stillatigande wid remißen af Kongl. Maj:ts nådiga skrifwelse, så anser jag ännu för tidigt att yttra mig i den saken. Jag har endast kommit till den upptäckt, att ifrågawarande motion åsyftade att upphåfwa 5 serskilde af Rikets Stånders beslut, fattade wid innewarande Riksdag; Må detta gifwa andra anledning att forska å sitt håll, måhända skola åfwen de finna något anmärk-

ningswärdt. För egen del skall jag hädanefter icke låta nödig uppmärsamhet felas.

I anledning af hwad sålunda blifwit yttradt, utbad sig Secreteraren att få erinra, det Ståndet icke ägt att, emot ordalydelsen af 44 §. 1 mom. Riksdags-Ordningen, ingå uti någon pröfning af Kongl. Maj:ts ifrågawarande nådiga skrifwelse, innan densamma blifwit remitterad till wederbörligt Utskott, samt detta med sitt utlåtande inkommit.

Ola Jeppsson: I anledning af hwad här dlifwit omnämndt, angående Rustnings- och Roteringsbeswärets lindrigare beskaffenhet i somlige orter får jag förklara, att min hemort åtminstone icke hörer till de i detta afseende bättre lottade. Strindlund har rätt deruti, att Herr Holms motion innefattar idel afgjorde frågor och förthy icke bordt upptagas. Men, om äfwen icke denna omständighet här inträffade, skulle jag likwäl rösta för bifall till Betänkandet, ty den föreslagna minskningen uti den ordinarie roteringen komme att leda derhän, icke allenast att wi fingo åtaga oß en dryg vacanceafgift och ändå i behofwets stund fylla den indragne personalen, utan och hufwudsakligen, att Bewäringen blefwe anlitad och exponerad wida utöfwer hwad som blifwit beräknadt och förbehållet wid åtagandet af deß utgörande. Regeringen kunde ej heller wara betåten med den öfning Bewäringen inhemtade under ett års exercis, utan slutligen komme detta manskap att exercera och ligga borta i läger någon tid under hwarje af de fem åren, som Bewäringsskyldigheten

för hwarje klaß warade. Den tunga som häraf drabbade Allmogen, blefwe högst tryckande och tillika ojemnt kännbar, enär en fattig jordbrukare med 2:ne söner kunde få widkännas dubbelt så stor utgift, som den rike hemmansägaren, hwilken blott ägde en son. Åfwenledes beforar jag, att Bewäringsungdomen, efter en sådan trägnare och oftare förnyad wapenöfning, serdeles om garnizonstjenst dermed förenades, blefwe sedermera mindre duglig och hugad för landtmanna-yrket. Då faran påtränger, bör all landets stridbara ungdom gå ut till deß förswar, men icke må den under fredstiden beswäras med exercis och wapenöfningar längre och widare, än som behöfdes för att meddela de första grunderne af soldatens bildning.

Nils Månsson från Malmöhus Län: Om wi med alfwar önska att winna lättnad och lindring uti rustnings- och roteringsbördan, så gifwes, enligt min öfwertygelse, icke någon annan utwäg, än att widtaga sådane indragningar, som Anders Danielson nu föreslagit. Efter lyckligt åtnjutande af 20 års fredslugn, är jag säker, att wid Cavalleriet icke qwarstår någon häst som insattes 1814, utan hafwa allesammans sedan den tiden en eller flere gånger fått widkännas kostnaden af en ny remonts insättande. För egen del har jag warit nog lycklig att i 16 år få behålla samma häst och karl. Kostnaden för deras underhåll uppgår till omkring 1000 Daler silfwermynt om året. Af de vacante numren utgifwes för rustningsbefrielsen ännu mera, ända till 250 Rdr, paßevolansafgiften derunder inbegripen. Om jag nu

antager, att halfwa den indeldta cavalleristyrkan warit de 20 fredsåren indragen, samt beräknar den årliga kostnaden för häst och karl endast till ofwanberörde lägre belopp af 1000 Rdr, så wisar sig dock, att indragningen ensamt för en provins, eller för Skåne, skulle hafwa medfört en besparing af 20,000,000 Daler eller 3,333,000 Rdr. Man har här talat mycket om Bewåringsungdomen och deß danande. Jag har Gudi lof sjelf 6 helbregda söner, och om de någon gång skola gå ut till landets förswar, så anser jag lyckligare både för dem sjelfwa och för det allmänna bästa, att de på förhand äro wäl exercerade och icke sakna kännedom om hwad som till soldatens yrke hörer. Hade jag dertill kunnat bespara hälften af mina rustningskostnader, eller 500 daler om året, så hade jag deruti haft en nödig tillgång, till goßarnes förseende med kläder och mundering. Så förhåller det sig åfwenledes uti det stora hela af saken, och hwad man under freden bespar, kommer bra till paß wid krigets utgifter. I öfrigt instämmer jag uti hwad Ola Jeppsson anfört, angående olämpligheten af en sådan indragning som skulle medföra vacansafgift i stället; åfwensom jag icke kan biträda Anders Danielsons förslag derutinnan, att de 2:ne rusthållen, som sammanslogos om en karl, deremot skulle hålla 2:ne hästar, ty på detta sätt komme antingen karlen eller hästarne att gå af och an, från ett ställe till ett annat, hwilket icke wore hälsosamt för hästens skötsel och wård. Jag begär återremiß, under yttrande af den hufwudsakliga åsigt, att allt wore lyckligast, om rustnings- och roteringsbeswåret nedsattes till hälften, utan vacansafgift, samt Bewå-